

LÄNSSTYRELSEN I KALMAR LÄN INFORMERAR 1990:5

INVENTERING AV ÄNGS- OCH HAGMARKER

Västerviks kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

<u>Del 1</u>	INLEDNING	1
	HISTORIK	2
	METODIK	4
	KOMMUNBESKRIVNING	6
	SAMMANFATTNING	7
 <u>Del 2</u>	 ÖVERSIKT KLASSE II-III	 9
	OBJEKTBESEKRVNING	12
	ÖVERSIKT ÖVRIGA OBJEKT	127
 <u>Bilagor</u>	 Bilaga 1 Fältblankett	
	Bilaga 2 Markslag och naturtyper	
	Bilaga 3 Indikatorarter	
	Bilaga 4 Vegetationstyper	
	Bilaga 5 Skötselråd	

I inventering eftersöks naturliga ängs- och hagmarker

De naturliga ängs- och hagmarkerna representerar stora natur- och kulturvärden, som i snabb takt håller på att utarmas eller försvinna.

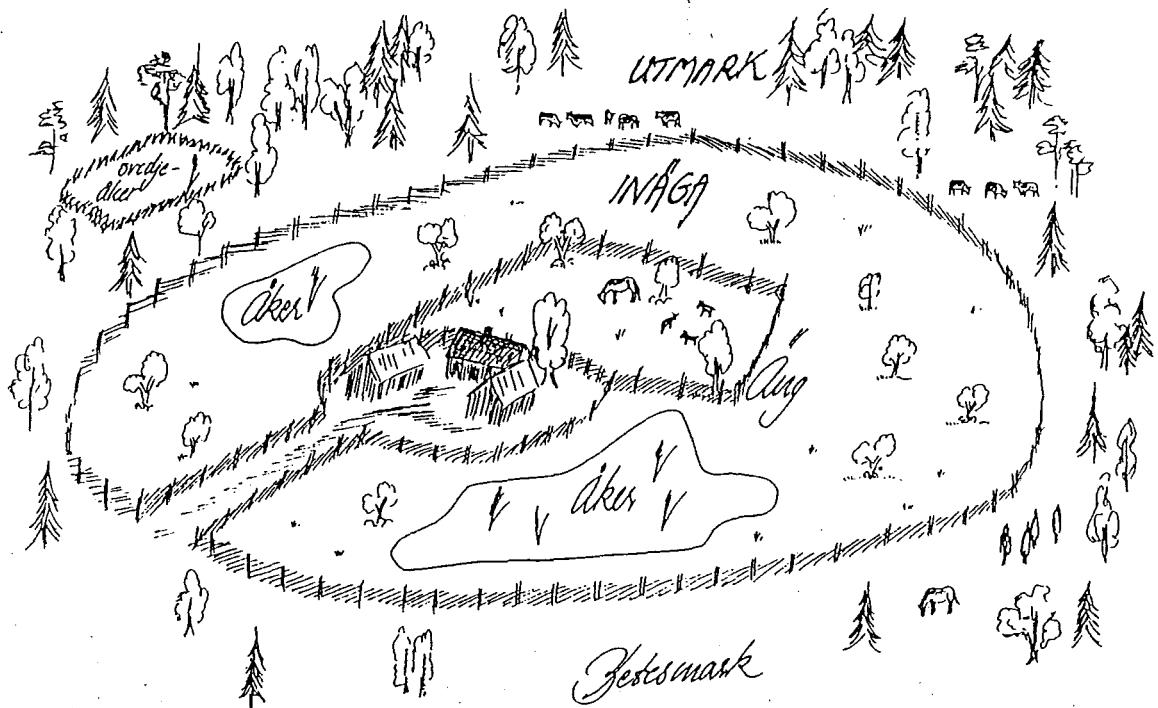
Mot denna bakgrund startade naturvårdsverket under 1987 en inventering av ängs- och hagmarker i hela landet. Syftet med inventeringen är att lokalisera och klassificera kvarvarande arealer opåverkade slåtter- och betesmarker. Länsstyrelserna har ansvaret för arbetet regionalt. I Kalmar län inventerades Emmaboda och Nybro kommuner under första året. Torsås, Mönsterås och Hultsfred blev färdiga under 1988. Högsby, Vimmerby, Oskarshamn och Kalmar kommuner inventerades under 1989 och 1990 blev Västervik, Mörbylånga och Borgholm kommuner inventerade. Naturvårdsverket svarar för huvuddelen av finansieringen. Dessutom har kommunerna bidragit med ekonomiskt stöd, vilket har gjort inventeringen möjlig.

I inventeringen eftersöks naturliga ängs- och hagmarker som, under lång tid och i obruten följd, använts som slåtter- eller betesmark. Dessutom ska marken inte ha varit utsatt för sentida påverkan exempelvis i form av gödsling eller vara kraftigt igenväxt.

Många betesmarker som ytligt sett har hagmarkskaraktär är igenlagda åkermarker med åkerholmar och dungar. Andra har, genom gödsling eller igenväxning, en helt förändrad eller utarmad flora och fauna. Sådana marker har fått en låg klassning eller upptas inte alls i denna inventering, trots att de i vissa fall kan vara mycket värdefulla från andra utgångspunkter t ex som inslag i landskapsbilden eller som strövområden.

Bondens vackra landskap fanns redan på järnåldern

Ängen och hagen har en lång historia. I mer än 1 000 år har slåtter och bete präglat naturen i Sverige. Järnåldersbönderna bärgade gräs och löv till vintern och hägnade för djuren på samma sätt som generationer jordbrukare gjort efter dem ända in i vårt århundrade. Bonden hade stor kunskap om hur fodermarkerna, äng och hage, skulle skötas för att ge största möjliga avkastning. Och växterna utvecklade ett mångfald former och särdrag för att överleva mulens och liens framfart. Resultatet blev det vackra, svenska odlingslandskapet där ängen och hagen hade en central roll.

Ängen gav djuren vinterfoder

När människan blev mer permanent bofast och man började "stalla" djuren på vintern, behövdes stora mängder vinterfoder. Slätterängen blev då den viktigaste delen av odlingslandskapet. Ängen och åkermarken låg, tillsammans med hagen, närmast gårdarna. De tillhörde den s k inågan.

Ängen var bondens värdefullaste markslag. Den bestämde hur många djur han kunde föda. Antalet djur påverkade dessutom åkermarkens storlek och avkastning, eftersom den enda tillgängliga gödseln kom från djuren. Härifrån kommer det gamla talesättet "äng är åkers moder". Ängen hade ofta ett glest träd- och buskskikt. Visst stal träden en del näring och ljus, men de gjorde ändå stor nytta. Träden kunde dra till sig näring från djupare jordlager, som kom marken tillgodo när löven föll på hösten. Vidare gav träd och buskar en god fördelning av ljus och skugga. Man kvistade också träden, dvs skar kvistar och band till kärvar som torkades för att dryga ut djurens vinterfoder.

Slåttern började oftast under andra hälften av juli. När ängsvädden och slåtterfibblan blommade, när rödklöverns blomma blivit brun och när slåttergubbens sidoskott, bondens drängar, blommade var det dags att slå ängen. Slåttern, som engagerade hela byns befolkning, kunde hålla på en dryg månad.

Hagen gav djuren sommarfoder

I det gamla odlingslandskapet fanns två typer av betesmarker: utmarksbetet och hagen vid bebyggelsen. Flertalet djur gick på sommarbete i utmarken. Man sa att djuren gick "på skogen". Utmarksskogen såg inte ut som våra dagars skogar utan var gles och nästan parklik. Trädsiktet var oftast lågvuxen björk med inslag ett och annat barrträd. Utmarken var inte hägnad frånsett det stängsel som hindrade djuren att komma in i inägan. Hela byns djur betade tillsammans i utmarken. I utmarksskogen bedrev man ett extensivt skogsbruk, med endast mindre uttag till husbehov. Ibland tog man även upp tillfälliga åkrar, s k svedjeåkrar.

Småkalvarna och dragdjuren, som man ville ha hemmavid, gick i en beteshage invid byn. Den var ofta glest trädbevuxen, stängslad och begränsad i storlek. Alltså mer lik det vi idag kallar hagmark.

Skiftesreformer och nya bruksmetoder ledde till en omfattande landskapsomvandling.

Bondens sätt att sköta sin mark följde samma mönster in på 1800-talet. Sedan började en ny tid då de urgamla odlingsformerna förändrades eller upphörde. Först kom skiftesreformerna. Jorden omfördelades och varje brukare fick mer sammanhållna marker. Så följde nya jordbruksredskap, vallodling, handelsgödsel och en omvälvande mekanisering slag i slag.

Nyupptagna åkrar bredde ut sig på bekostnad av ängen. Genom vallodlingen gav åkern både brödsäd och vinterfoder till djuren och ängens betydelse minskade. Skogsbruket började drivas mer rationellt och man fann att djuren konkurrerade med virkesproduktionen. Djuren flyttades istället till inägan där de stenigaste och magraste ängsmarkerna återstod. Det är dessa marker vi idag hittar mest av i inventeringen; gammal ängsmark som nu används som betesmark.

Inventeringen sker i tre steg

a) Förarbete

Förarbetet omfattar följande moment

1. Sammanställning av befintliga data om kända objekt.
2. Kontakt med myndigheter, föreningar (SNF:s lokalkrets, Smålands flora).
3. Flygbildstolkning och kartanalys.
4. Urval och preliminär avgränsning av objekt för fältinventering, där områden under 2 hektar ej medtagits.

b) Fältarbete

1. Fältinventering av objekt som framkommit i förarbetet.
2. Insamling och registrering av fältdata om objektens egenskaper enligt särskilt upprättad inventeringsblankett (se bil. 3). Här registreras bl a indikatorarter (se bil. 4) och vegetationstyper (se bil. 5).
3. Fotografisk dokumentation av de mest värdefulla områdena.

c) Bearbetning

1. Regional/lokal jämförelse görs av inventeraren.
 - Värdering och urval enligt givna kriterier, se nedan.
 - Klassificering av bevarandevärdet.

Kriterier för värdering och urval

Områden som är av intresse för inventeringen är:

- * Vällävdade områden som utgör för regionen goda exempel på naturliga slätter- och/eller betesmarker. Långvarig kontinuitet i hävden är av stor betydelse.
- * Områden som efter restaureringsåtgärder och/eller intensifierad hävd kan tjäna som goda exempel på naturliga slätter- och/eller betesmarker.
- * Områden med hotade naturtyper, biotoper, vegetationstyper och arter.
- * Områden som p g a hävd hyser en mycket rik flora och/eller fauna.
- * Områden av mycket säregen och märklig beskaffenhet dvs avviker från de för regionen typiska karaktärsdragen.

Ett område kan naturligtvis innehålla flera av dessa värden. För att inventeraren skall kunna avgöra om ett område har något/några av ovanstående värden finns ett antal hjälpkriterier uppställda:

- * Slätter och/eller bete i obruten följd under lång tid. Detta kan kan beläggas genom;
 - stor artrikedom
 - vissa hävdgynnade arters förekomst
 - gamla spärrgreniga ekar i hagmark
 - kulturhistoriska spår
 - lantmäterikartor m m

- *) Mångformighet i form av;
 - flera olika hävdformer
 - många natur- och/eller vegetationstyper
 - artrikedom
- *) Geografisk representativitet: med detta menas i regionen vanligt förekommande vegetations- och naturtyper, för regionen karaktäristiskt hävdformer och dylikt.
- * Typrepresentativitet: vilket är ett kvalitetsmått på hur representativt objektet är för den vegetations- eller naturtyp den representerar.
- * Raritet: sällsynta arter, vegetationstyper, naturtyper och hävdformer.
- * Storlek: om den hävdade ytan är stor förhöjer det värdet.
- * Särprägel: särdrag som intressant avviker från de för länet typiska dragen.
- * Ingrepp-påverkan: negativ påverkan på objektet kan vara t ex kvävegödsling, kalkning, dikning.
- * Nuvarande hävd: ju bättre hävden är desto högre värdet.
- * Ålderdomligt jodbrukslandskap: är objektet beläget i ett ålderdomligt jordbrukslandskap, där helheten (bebyggelse, åker, slätter- och betesmarker) finns bevarad förhöjer detta objektets värde.

Andra kriterier av lite lägre dignitet tas också med vid bedömningen. Det kan gälla områdets skönhet, dess värde för friluftslivet och eventuella utförda undersöknings- och forskningsinsatser.

Användningsområde

Inventeringen syftar till att ge underlag för:

- * Att säkerställa de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slätter och betesmarker med stöd av naturvårdslagen.
- * Naturvårdsplan och kulturminnesvårdsprogram för länet.
- * Den kommunala fysiska planeringen.
- * Styrning av samhällets stödresurser i olika former till de för naturvården och kulturminnesvården mest värdefulla områdena med naturliga slätter- och betesmarker och där naturvårdsnyttan av stödinsatserna bedöms bli störst. Detta kan ske i form av bl a medel till naturvårdsåtgärder i odlingslandskapet (NOLA), stöd till landskapsvårdande åtgärder (fr om hösten 1990) medel ur anslaget Vård av naturreservat m m AMS-medel, och kommunala medel.
- * Tillämpning av hänsynsregler i skötsellagen, skogsvårdslagen och naturvårdslagen, liksom tillämpning av 18 och 18c §§ naturvårdslagen.
- * Att följa utvecklingen av naturresursen naturliga slätter- och betesmarker.

Naturförhållanden

Västerviks kommun är den största och nordligaste kommunen i Kalmar län. Landskapet har sprickdalskaraktär som kännetecknas av att höjdryggar med ett tunnt eller inget jordtäckte omväxlar med långsmala, ler- eller vattenfyllda dalgångar i nordväst-sydöstlig riktning. Kommunen ligger under högsta kustlinjen, vilket gör att landskapsformerna har blivit påverkade av vågsvall. Av länets sprickdalgångar är Uknadalen den bäst utbildade. Vid havsbandet övergår sprickdalslandskapet i skärgård med fjärdar, öar och skär. Kännetecknande för kustområdet är de tunna jordlagren, som påverkats av vågor och bränningar i samband med landhöjningen. Blottad håll är mycket vanligt, medan åssträckor är små och enstaka.

Bergarterna utgörs i norra delen av ytbergartsgnejs, förskiffrad granit, Smålandsgranit, kvartsit och mindre förekomster av grönsten. I södra delen dominerar berggrunden av Smålandsgranit med inslag av ytbergartsgnejs. Västervikskvartsiten och Loftahammarsgraniten är de äldsta geologiska bildningsarna i länet. Jordarterna i stort utgörs av morän på höjdområdena och finsediment i dalgångarna. Grusavlagringarna är mestadels knutna till dalgångarna men förekommer även på höjdområdena i form av kraftigt svallade åsbildningar.

Ca 52 % av kommunens yta består av skogsmark. I skärgården dominerar tallskogar, från den karga hållmarkstallskogen på de mer eller mindre kal-spolade bergspartierna till gräs- och/eller risrika hedsamhällen där humus-täcket är något tjockare. Innanför skärgården finns barrskog som i närheten av bebyggelse övergår i ädellövskog, främst med ek.

Sjöarna i kommunen är långsmala och djupa och utgörs av vattenfyllda sprickdalar. Andelen våtmarker i kommunen är, i förhållande till länets fastlandsdel som helhet ovanligt liten.

Jordbruket

Västerviks kommun ingår i kulturlandskapsregion nr 6, dvs Östra Götalands mellanbygder och större delen av kommunen hör till de förhistoriska centralbygder. Regionen kännetecknas av låg uppodlingsgrad och ringa bebyggelsetäthet. Norra delen av kommunen kan betäcknas som jordbruksbygd. Övriga delar är mellanbygd, i centrala delen jordbruksbetonad och i den nordvästra och södra delen skogsbruksdominerad.

Ca 31 % av kommunens yta är åkermark, varav större delen återfinns i norra och centrala delarna. Betesmarken utgör ca 6 % av kommunens yta. I statistiken ingår såväl kultiverad som naturlig betesmark. Andelen naturlig betesmark är betydligt mindre. Antalet havsstrandängar är få och finns på finkorniga sediment i skyddade lägen, främst i anslutning till större vikar.

OBS! Markfördelningssiffrorna bygger på Statistiska centralbyråns statistik från 9 juni 1988. Åkeruppgifterna gäller företag med mer än 2 ha åker.

SAMMANFATTNING

Det största antalet naturliga ängs- och hagmarkerna finns i kommunens mellersta delar. Särskilt gäller detta för antalet klass IV-objekt dvs hagar som är stadda i igenväxning eller som av andra skäl har ett lägre naturvärde.

Av samtliga besökta objekt har knappt en tredjedel hyst sådana naturvärden att de kom med i denna inventering. Totalt har 57 områden bedömts tillhöra någon av de tre högsta värdeklasserna. Därutöver tillkommer 77 områden som bedömts vara av visst värde.

De flesta markerna hävdas idag genom bete; ingen slätteräng har hittats.

Antal klass I-IV objekt

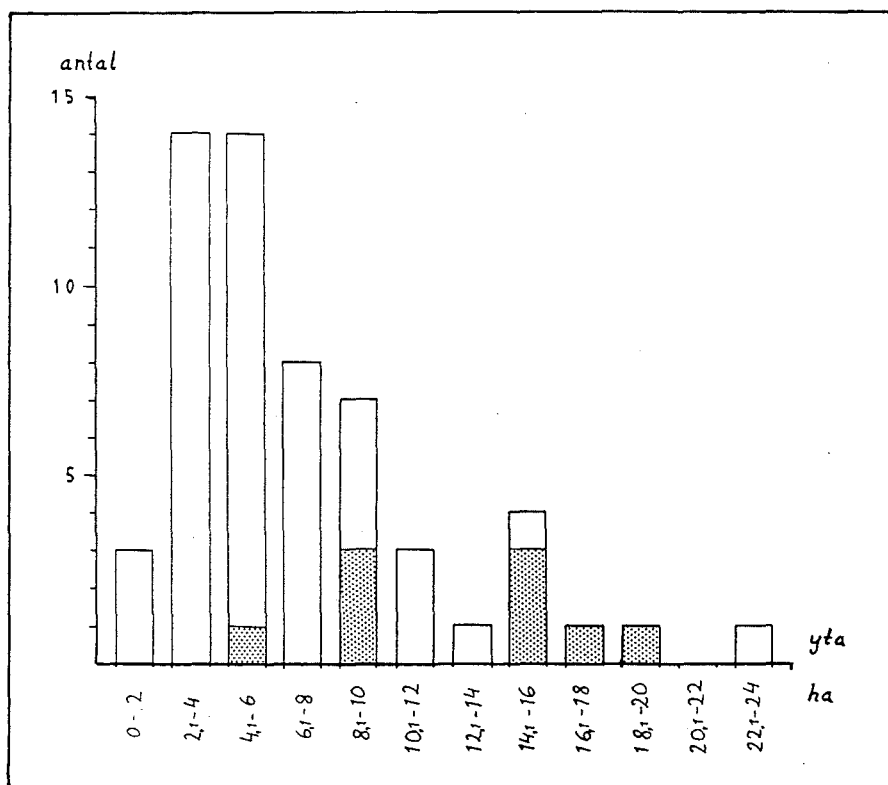
Klass	Antal
I Högsta naturvärde	0
II Mycket högt naturvärde	9
III Högt naturvärde	46
IV Övriga objekt med visst värde	77
Totalt	132

Den vanligaste naturtypen är Öppen hagmark, ofta tillsammans med någon annan naturtyp, se nedan. Fältskiktet består vanligen av vegetationstyperna rödvenäng eller fårsvingeltorräng. Relativt vanliga är även hedtyperna rödvenhed och rödvenhed av fårsvingeltyp samt tuvtåteluftäng.

Frekvens av olika naturtypers förekomst (av 57 klass II- och III-områden)

Naturtyp	Antal
Öppen hagmark	↪ Totalt antal 33 (23) del av större objekt
Annan träd- och buskbärande hagmark	19 (9)
Havsstrandäng	12 (9)
Blandlövhage	12 (8)
Björkhage	7 (5)
Ekhage	5 (5)
Sötvattenstrandäng	1 (1)

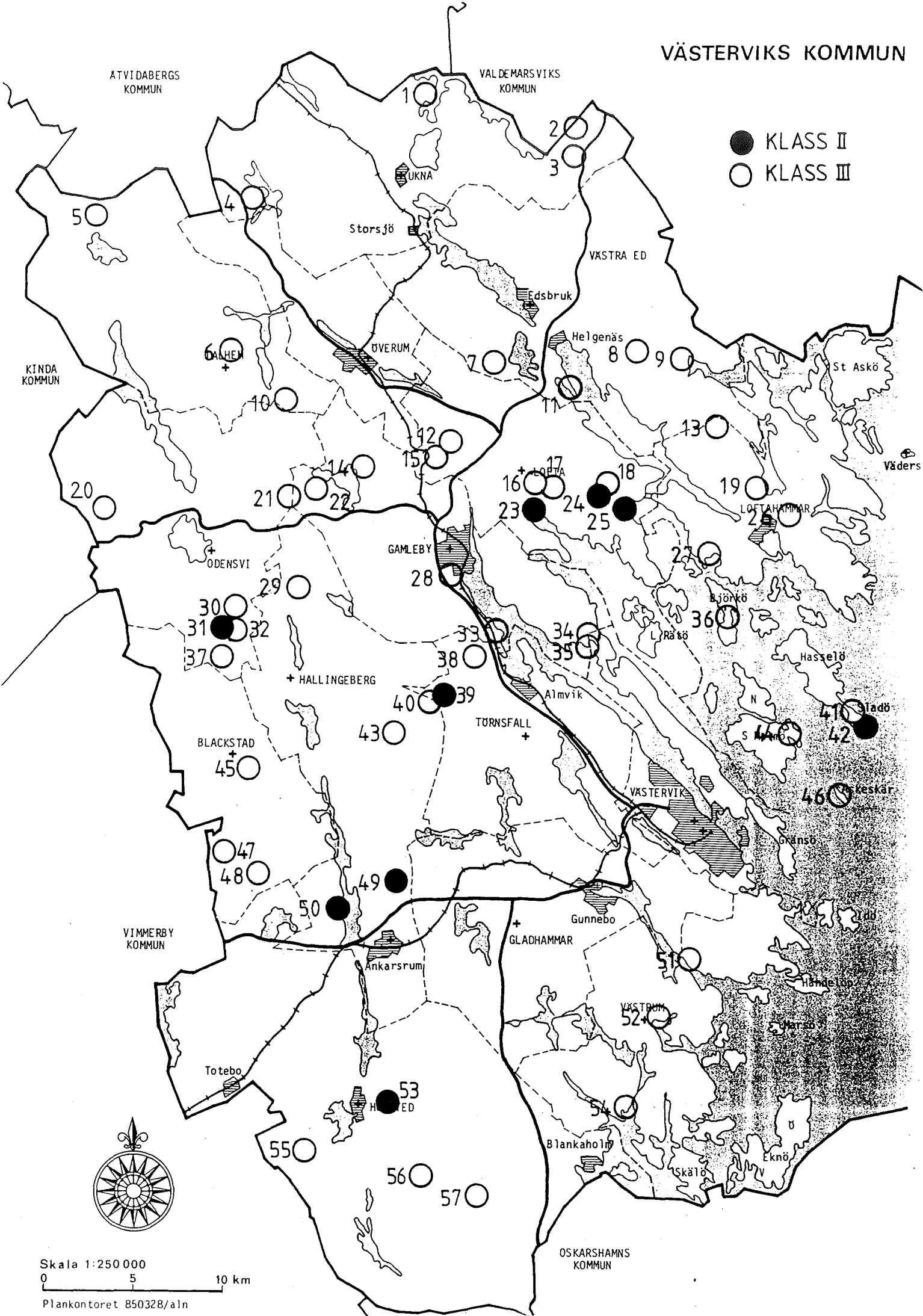
Den sammanlagda arealen klass I-III objekt uppgår till 401 ha (medelstorlek 7,0, medianstorlek 5,6). De flesta objekten är mellan 2,1 och 6,0 ha, se figur nedan.

Figur: Fördelning av objektens storlek efter klassindelning. Ofylld stapel = antal klass III-objekt. Rastret stapel = antal klass II-objekt.

VÄSTERVIKS KOMMUN

- KLASS II
- KLASS III

Skala 1:250 000

0 5 10 km

Plankontoret 850328/aln

Plankontoret 850328/aln

Klass II-III objekt i Västerviks kommun

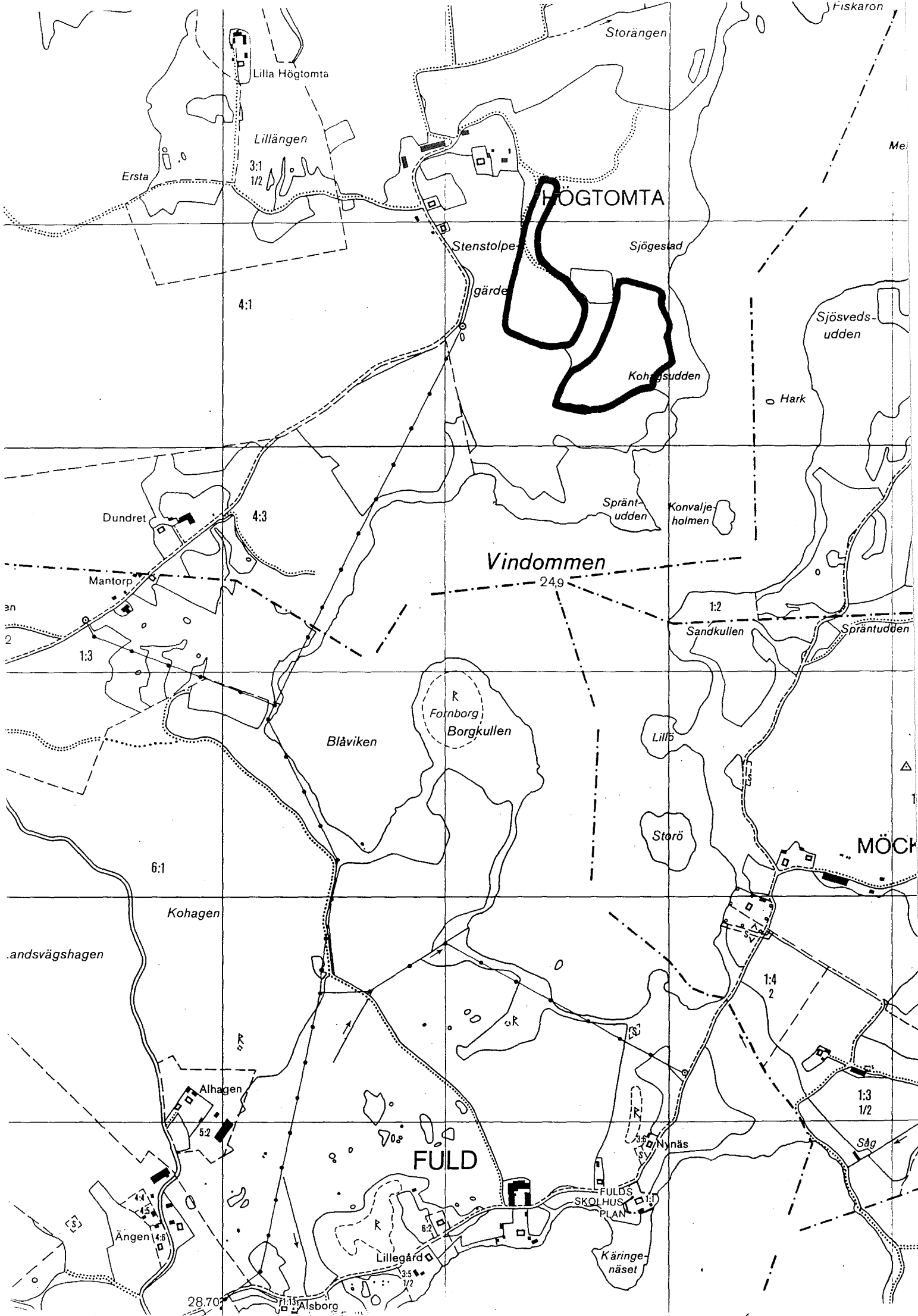
Klass

1	Högtomta	- Öppen hagmark, björkhage	III
2	Öndal I	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
3	Öndal II	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
4	Kolsebo	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
5	Fagerdal	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
6	Dalhem; Oppegården	- Öppen hagmark	III
7	Härnum	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	III
8	Nocketorp	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
9	Sundby	- Havsstrandäng	III
10	Karlshult	- Öppen hagmark, björkhage	III
11	Tindered	- Blandlövhage, ekhage	III
12	Råserum	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
13	Målen	- Öppen hagmark, björkhage, annan träd- och buskbärande hagmark	III
14	Rumma	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	III
15	Dråpstad	- Öppen hagmark, björkhage	III
16	Ottinge	- Öppen hagmark	III
17	Vittinge	- Öppen hagmark, betad skog	III
18	Älgenäs	- Öppen hagmark	III
19	Mörtekärr	- Öppen hagmark, björkhage	III
20	Klonnersten	- Öppen hagmark	III
21	Källerhult	- Öppen hagmark	III
22	Rummelsrum	- Öppen hagmark, ekhage	III
23	Utrike	- Annan träd- och buskbärande hagmark, havsstrandäng	II
24	Husholmen	- Öppen hagmark, havsstrandäng	II
25	Björkholmen	- Annan träd- och buskbärande hagmark, havsstrandäng	II
26	Aleglo	- Öppen hagmark, blandlövhage, björkhage	III
27	Hultö	- Havsstrandäng	III
28	Ullevi	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
29	Hunsala	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III
30	Snärsfall	- Öppen hagmark	III
31	Karrum I	- Öppen hagmark, blandlövhage	II
32	Bredhulthaga	- Björkhage	III
33	Segelrum	- Blandlövhage, havsstrandäng	III
34	Segersgårde I	- Blandlövhage	III
35	Segersgårde II	- Havsstrandäng	III
36	Björkö	- Havsstrandäng, blandlövhage	III
37	Karrum II	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	III
38	Kålåker	- Ekhage, öppen hagmark	III
39	Anledebo	- Öppen hagmark, sötvattenstrandäng	II
40	Boda	- Blandlövhage	III
41	Sladö I	- Blandlövhage	III
42	Sladö II	- Öppen hagmark, blandlövhage, havsstrandäng	II
43	Skaftekulla; Grönäng	- Björkhage	III
44	Södra Malmö	- Ekhage, öppen hagmark	III
45	Blackstad; Brånängen	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III

46	Äskeskär	- Öppen hagmark	III
47	Hultserum	- Blandlövhage	III
48	Pattebo	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	III
49	Stormandebo	- Öppen hagmark, blandlövhage	II
50	Dynestad	- Ekhage, öppen hagmark	II
51	Ytterhult	- Öppen hagmark, havsstrandäng	III
52	Västrum: Hallstadsviken	- Öppen hagmark, havsstrandäng	III
53	Harnäs	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	II
54	Göljerum	- Havsstrandäng, öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark	III
55	Mjösjönäs	- Öppen hagmark	III
56	Borghult	- Öppen hagmark	III
57	Bolhult	- Annan träd- och buskbärande hagmark	III

På följande sidor presenteras objekten och redovisas på ekonomiska kartan, skala 1:10 000.

Frekvenser av de olika vegetationstyperna graderas enligt en tregradig skala där (3) = dominant, riklig, (2) = vanlig och (1) = enstaka.

1 Högtomta

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, björkhage.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (3)
Hällmarkstorräng (1)
Rödvenäng (1)

Trädsikt: Björk, ek, asp.

Busksikt: Nypon, hassel, en.

Täckningsgrad: Täckningsgraden varierar mellan 0 till 50 %. Högst (träd och buskar) slutenhet finns i objektets södra delar.

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, darrgräs, betad ljung, liten blåklocka, rödklint, knägräs, brudbröd, solvända, gökärt, prästkrage, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd.

Hävd: Nöt måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

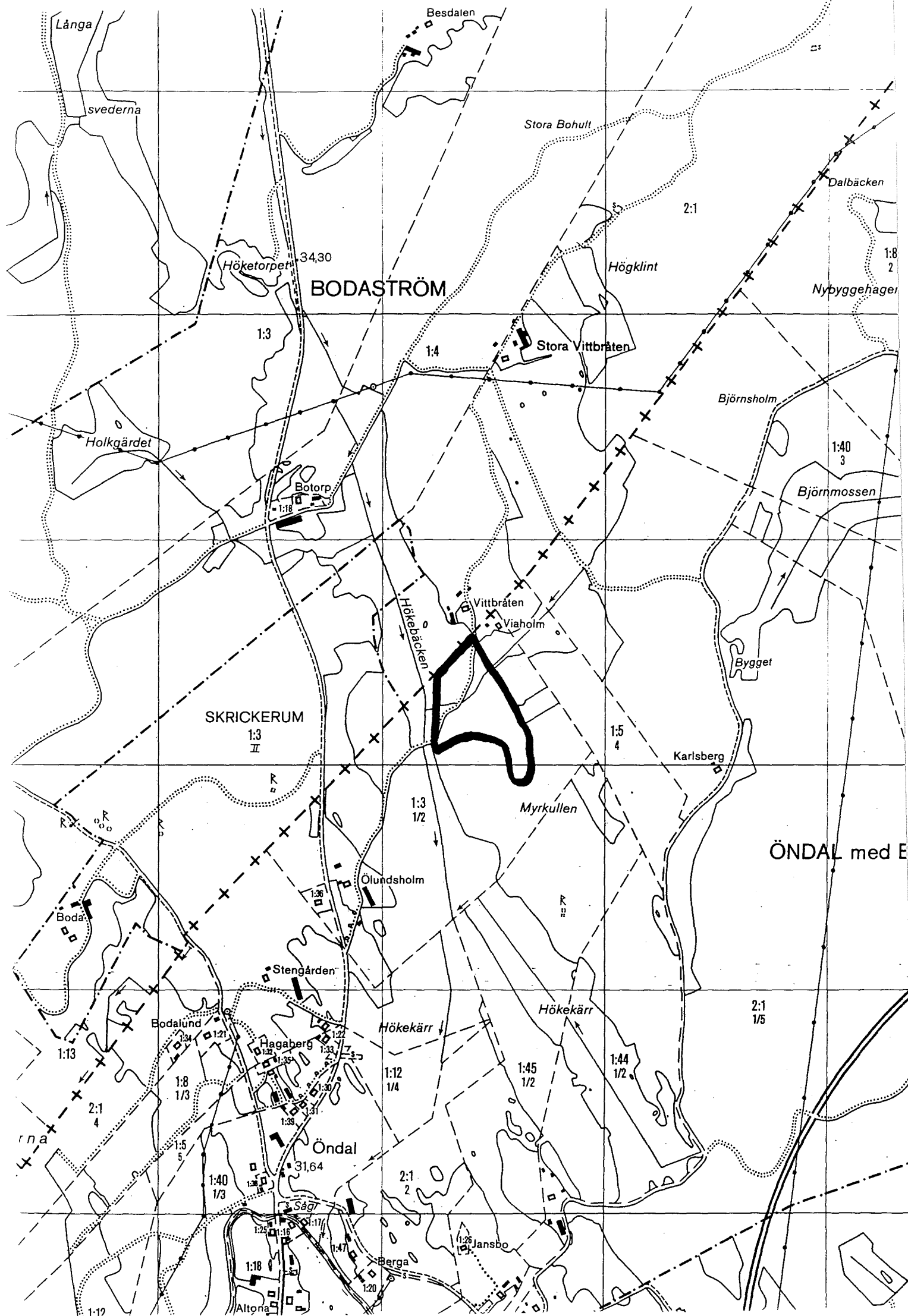
Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 60 %.

Förslag till åtgärder: I östra delen gallring och ökat bete. I västra delen röjning av nyponbuskar.

Sammanfattande värdetext: De västra delarna är relativt öppna och välhävdade. Österut sluter sig trädsiktet och grässvålen är delvis hel upplöst. Viss gallring har dock vidtagits och hela området betas vilket har medfört att indikatorarter fortfarande går att finna.

Blåsuga

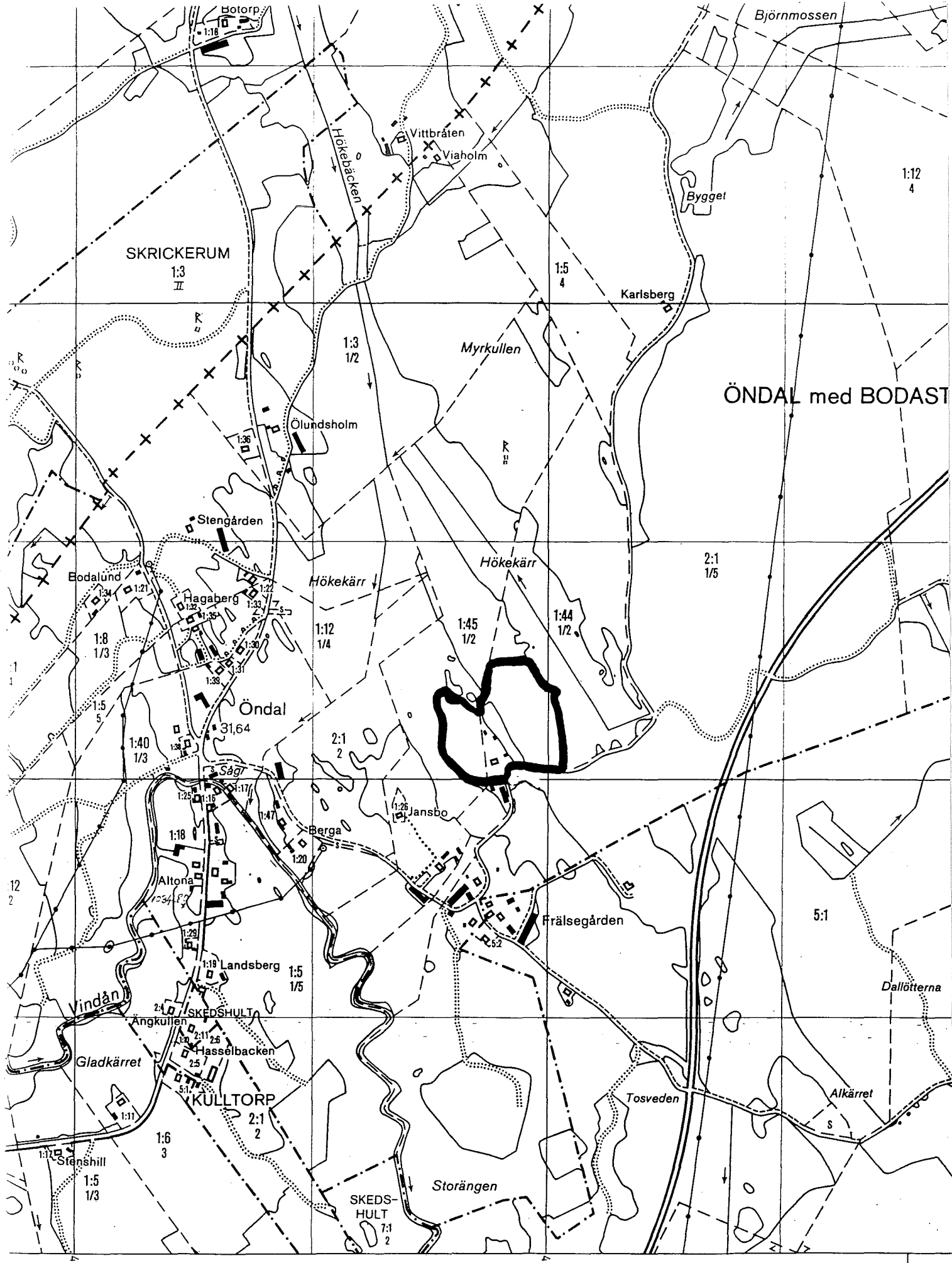

2 Öndal I

Klass III

Naturtyp:	Annan träd- och buskbärande hagmark.
Vegetationstyper:	Rödvenäng (2) Rödvenhed (2) Fårsvingeltorräng (1)
Trädsikt:	Tall, ek, björk.
Busksikt:	En, tall, björk.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %.
Indikatorarter:	Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, knägräs, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, backsmörblomma, ängsvädd, skogsklöver.
Kulturhistoria:	Gammal åker.
Hävd:	Nöt välhävdad 25 % måttligt hävdad 50 % svagt hävdad 25 %
Ingrepp och påverkan:	Halva området är svagt påverkat av gödsel.
Förslag till åtgärder:	Röjning och ökat betestryck.
Sammanfattande värdetext:	Liten, dåligt hävdad hage vid gränsen till Östergötlands län. Fin rödvenäng och rödvenhed av fårsvingeltyp på en nordsluttning i södra delen.

VÄSTERVIKS K:N

16°32'

41

076 78 7g 7i FORSBY

500 400 300 200 100 0 500

3 Öndal II

Klass III

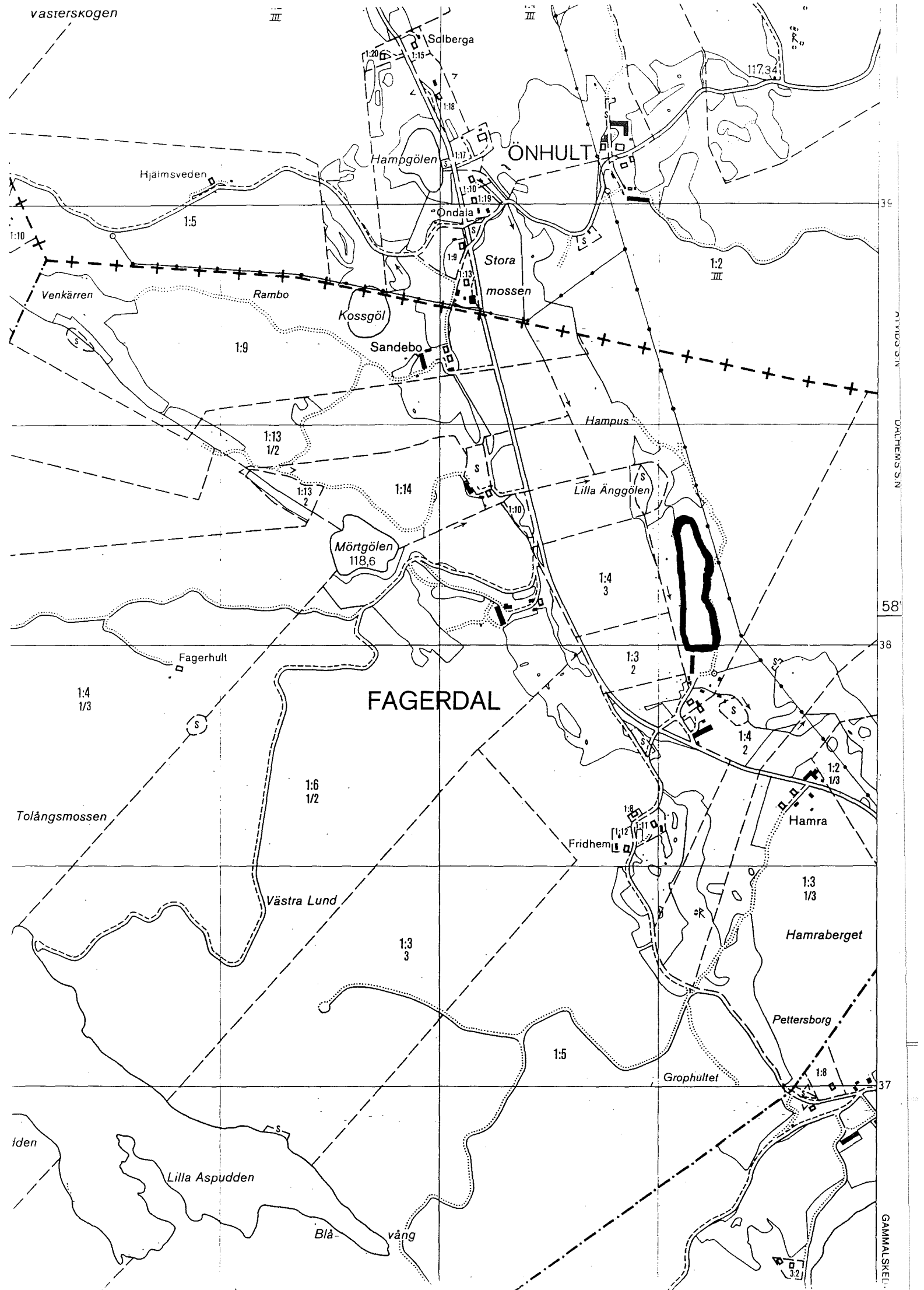
Naturtyp:	Annan träd- och buskbärande hagmark.
Vegetationstyper:	Rödvenäng (3) Fårsvingeltorräng (2) Rödvenhed av fårsvingeltyp (2) Hällmarkstorräng (1)
Trädskikt:	Björk, ek, tall, rönn, asp.
Buskskikt:	En, slån, rönn, tall.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %.
Indikatorarter:	Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, rödklint, knägräs, backnejlika, solvända, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (<i>Platanthera</i> spp), jungfrulin, backsmörblomma, ängsskallra.
Kulturrehistoria:	Odlingsröse, äldre åker.
Hävd:	Nöt välhävdad 100 %.
Ingrepp och påverkan:	Svag gödselpåverkan 30 %.
Förslag till åtgärder:	Röjning. I nordöstra delen gallring.
Sammanfattande värdetext:	Välhävdad och vacker hage i ett kuperat hällmarkslandskap. Hagen domineras av en artfattig svagt gödselpåverkad rödvenäng. Opåverkade partier utgörs av relativt artrika torrängar och rödvenhedar.

[illegible]

4 Kolsebo

Klass III

Naturtyp:	Träd- och buskbärande hagmark.
Vegetationstyper:	Rödvenäng (3) Fårsvingeltorräng (2) Tuvåtelfuktäng (1)
Trädskikt:	Asp, al, björk, ask, gran.
Buskskikt:	Hassel, tall, nypon.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %.
Indikatorarter:	Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, knägräs, backnejlika, solvända, revfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, skogsklöver, nattviol (Platanthera spp).
Kulturhistoria:	Fornlämning.
Hävd:	Nöt (ungdjur) måttligt hävdad 50 % svagt hävdad 50 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödselpåverkan 25 %, dike, väg.
Förslag till åtgärder:	Röjning av buskar plus ökat betestryck.
Sammanfattande värdetext:	I Kolsebos omgivningar finns ett antal hagmarker varav detta objektet är det som idag är bäst hävdad. Området är småkuperat och omgärdas av barrskog och åker.

5 Fagerdal

Klass III

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Rödvenhed (1)
Tuvtåteläng (1)

Trädskikt: Asp, björk, tall.

Buskskikt: En, tall, nypon, ek.

Täckningsgrad: 25-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, backnejlika, ögontröst, solvända, revfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, nattviol (Plantanthera spp), jungfrulin, gullviva, ängsskallra, ängsvädd, skogsklöver.

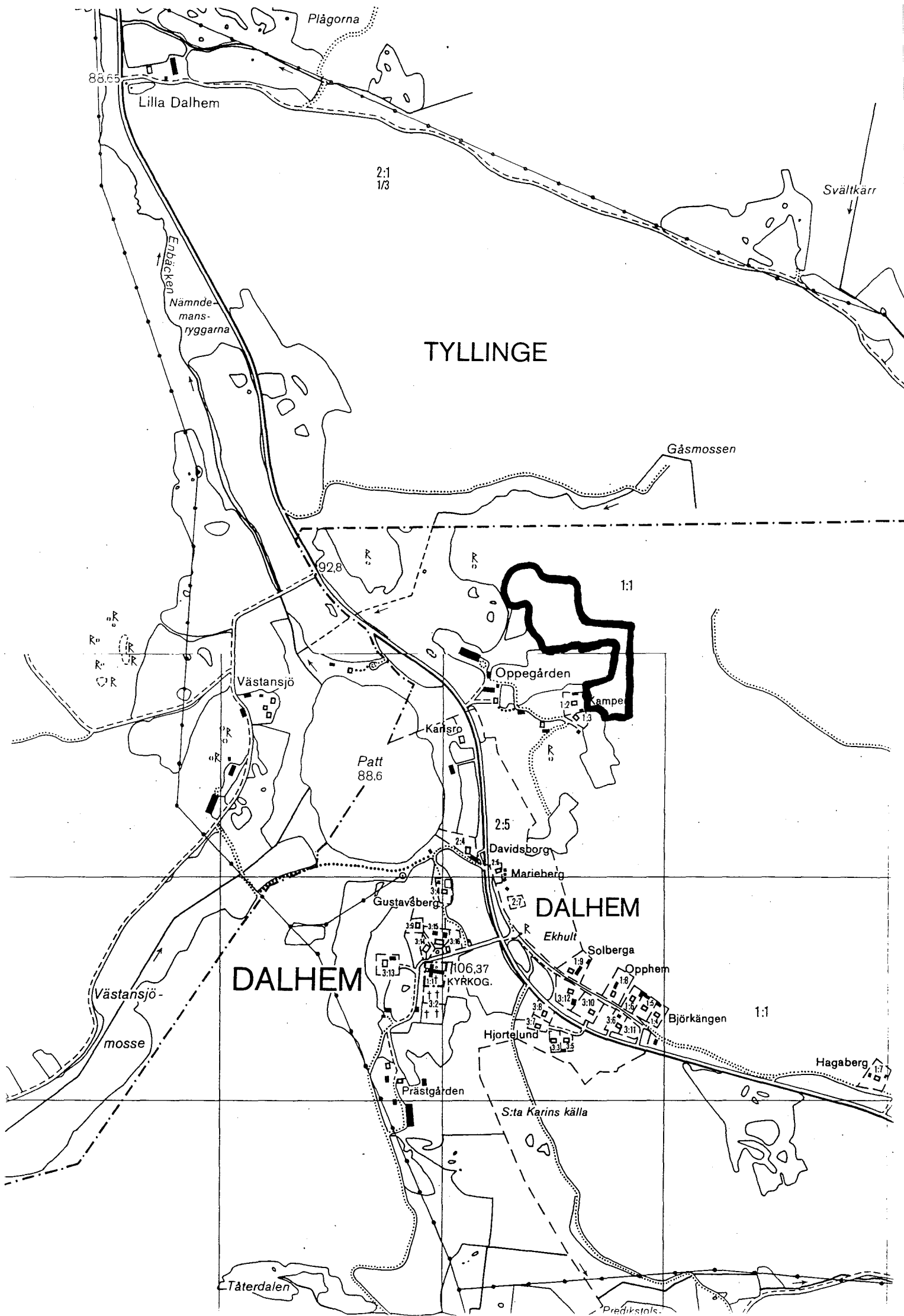
Kulturhistoria: Trägardebgård.

Hävd: Nöt måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Litet parti svagt gödselpåverkat.

Förslag till åtgärder: Rbjning, gallring.

Sammanfattande värde-text: Dåligt hävdad igenväxande hage i utkanten av ett öppet odlingslandskap. Fältskiktet består av en mosaik av relativt artrika friska och hedartade vegetationstyper. Ställvis dominans av örnbräken.

Plågorna

88.65

Lilla Dalhem

2:1
1/3

Svältkärr

Endäcken
Nämnde-
mans-
ryggarna

TYLLINGE

Gåsmossen

92.8

1:1

Västansjö

Oppegården

Kampe

Känsro

Patt
88.6

2:5

Davidsborg

Marieberg

Gustavsberg

DALHEM

Västansjö-
mosse

DALHEM

106.37
KYRKOG.

Ekhult

Solberga

Opphem

Björkängen

1:1

Hagaberg

S:t Karins källa

Prästgården

Hjortelund

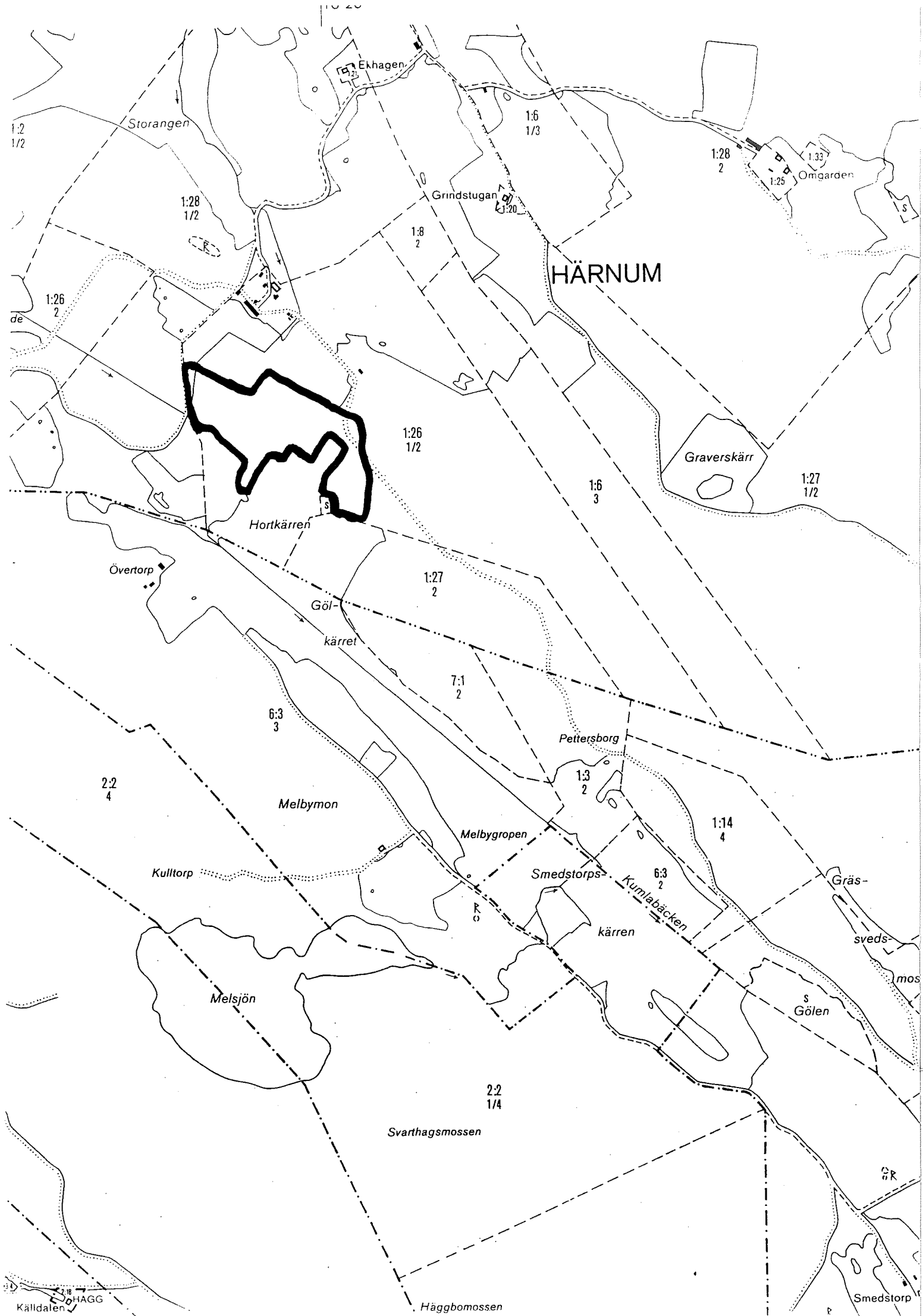
Täterdalen

Predikstols.

6 Dalhem (Oppegården)

Klass III

- Naturtyp:** Öppen hagmark.
- Vegetationstyper:** Rödvenhed (3)
Rödvenäng (2)
Fårsvingeltorräng (2)
Tuvtåteluftäng (1)
- Trädskikt:** Ek, björk, tall.
- Buskskikt:** Hassel, rönn, ek, nypon, en.
- Täckningsgrad:** 0-50 %. Områden med hög slutenhet uppträder sparsamt, (träd och buskar) mest i de södra delarna.
- Indikatorarter:** Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, harstarr, knägräs, brudbröd, solvända, revfibbla, gökärt, sommarfibbla, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (Platanthera spp), jungfrulin, gullviva, ängsskallra, ängsvädd, skogsklöver.
- Hävd:** Nöt måttligt hävdat 50 %
svagt hävdat 50 %
- Ingrepp och påverkan:** Svag gödselpåverkan 25 %
- Förslag till åtgärder:** Rökning och ökat betestryck samt bekämpning av örnbräken.
- Sammanfattande värdetext:** Området hyser ett relativt stort antal indikatorarter; de rikaste partierna finns i den södra delen. På grund av eftersatt hävd finns ställvis uppslag av örnbräken; en svårbekämpad art p g a den mycket aktiva underjordiska rhizombildning. Norr om objektet finns ytterligare betesmarker, men dessa är så pass gödselpåverkade att flertalet indikatorarter försvunnit.

7 Härmum

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark och annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenhed (2)
Fårsvingeltorräng (2)
Tuvåtäläng (1)

Trädskikt: Björk, ek, gran, tall, al.

Buskskikt: En.

Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, knägräs, solvända, slätterfibbla, gökärt, vildlin, stagg, bockrot, grönvit nattviol, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, skogsklöver.

Kulturhistoria: Trädgårdesgård, fägata.

Hävd: Nötbete måttligt hävdat 75 %
svagt hävdat 25 %

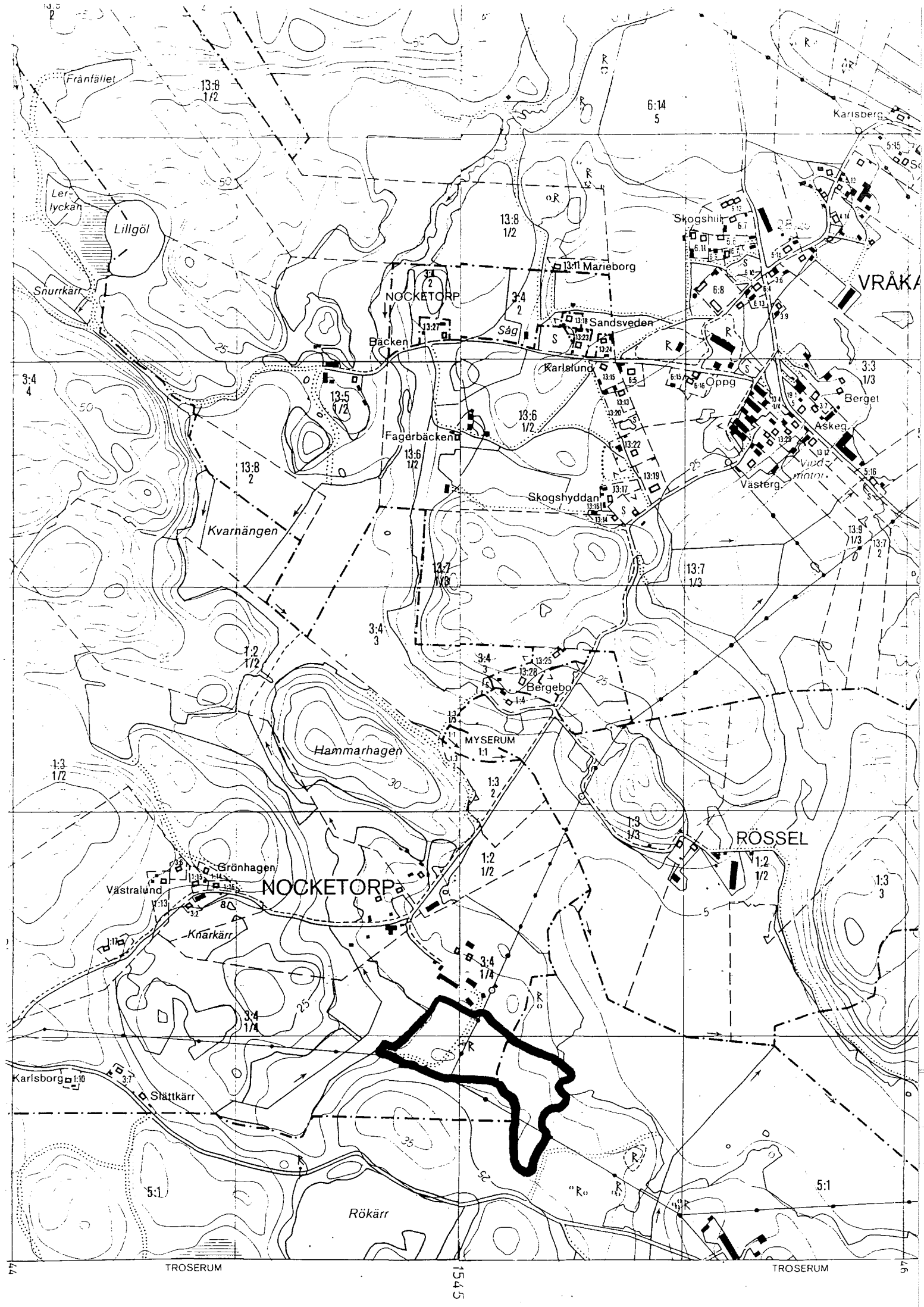
Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 60 %.

Förslag till åtgärder: Utglesning av trädskiktet samt något ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Hagen är vacker med ett flertal störenar. Spår av långvarig hävd finns i form av välbevarad fägata och trädgårdsgård. Ställvis relativt tätt trädbestånd samt gödselpåverkan ger en ganska måttlig artrikedom. Noterbar är dock slätterfibblan.

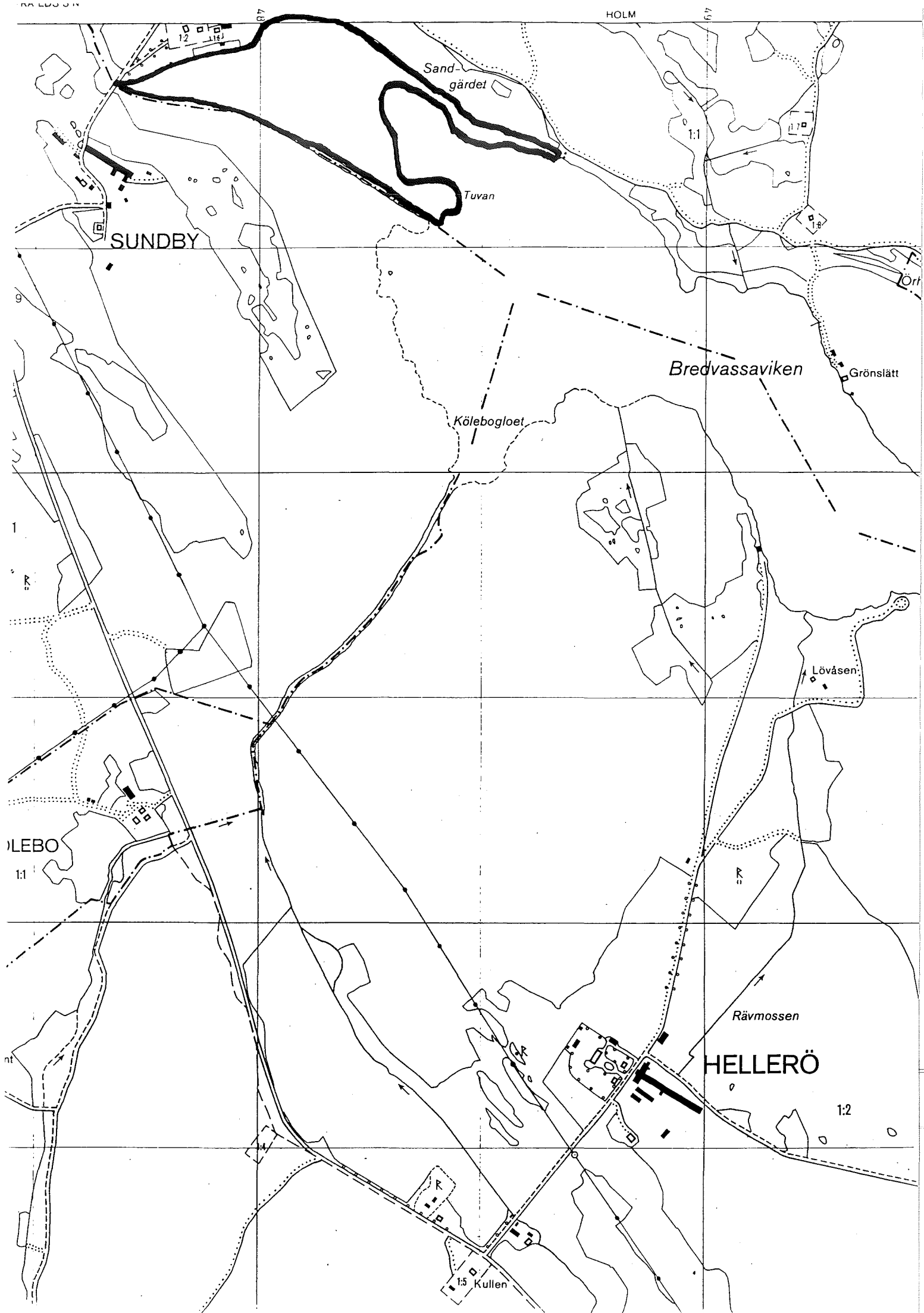
Jungfrulin

8 Nocketorp

Klass III

- Naturtyp:** Annan träd- och buskbärande hagmark.
- Vegetationstyper:** Rödvenäng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp/fårsvingeltorräng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (1)
Rödvenhed (1)
Fårsvingeltorräng (1)
Tuvtåteläng (1)
- Trädskikt:** Björk, gran, asp, ek.
- Buskskikt:** Nypon, hassel, en, slån.
- Täckningsgrad:** 0-50 %.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Blåsuga, darrgräs, betad ljung, stor och liten blå-klocka, harstarr, rödklint, knägräs, backnejlika, brud-bröd, solvända, gökärt, prästkrage, ängsfryle, stagg, bockrot, gullviva, backsmörblomma, jungfrulin.
- Kulturhistoria:** Odlingsrösen, äldre åker.
- Hävd:** Nöt välhävdad 25 %
 måttligt hävdad 75 %
- Ingrepp och påverkan:** Svag gödselpåverkan 30 %
- Förslag till åtgärder:** Røjning, gallring, ökat bete.
- Sammanfattande värdetext:** Småskaligt äldre jordbrukslandskap. I området finns små gamla åkrar där en relativt torr och artrik rödvenäng utbildats. På de naturliga fodermarkerna och intill odlingsrösen är växtsamhällena torra eller hedartade. Nordvästra delen har ett tätare träd- och buskskikt med dominans av hassel. Intilliggande skogsmark ingår i hägnet.

9 Sundby

Klass III

Naturtyp: Havsstrandäng.

Vegetationstyper: Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (3)
Nedre landstrandvegetation av agnsäv-krypventyp (2)
Tuvtåtel-fuktäng (1)

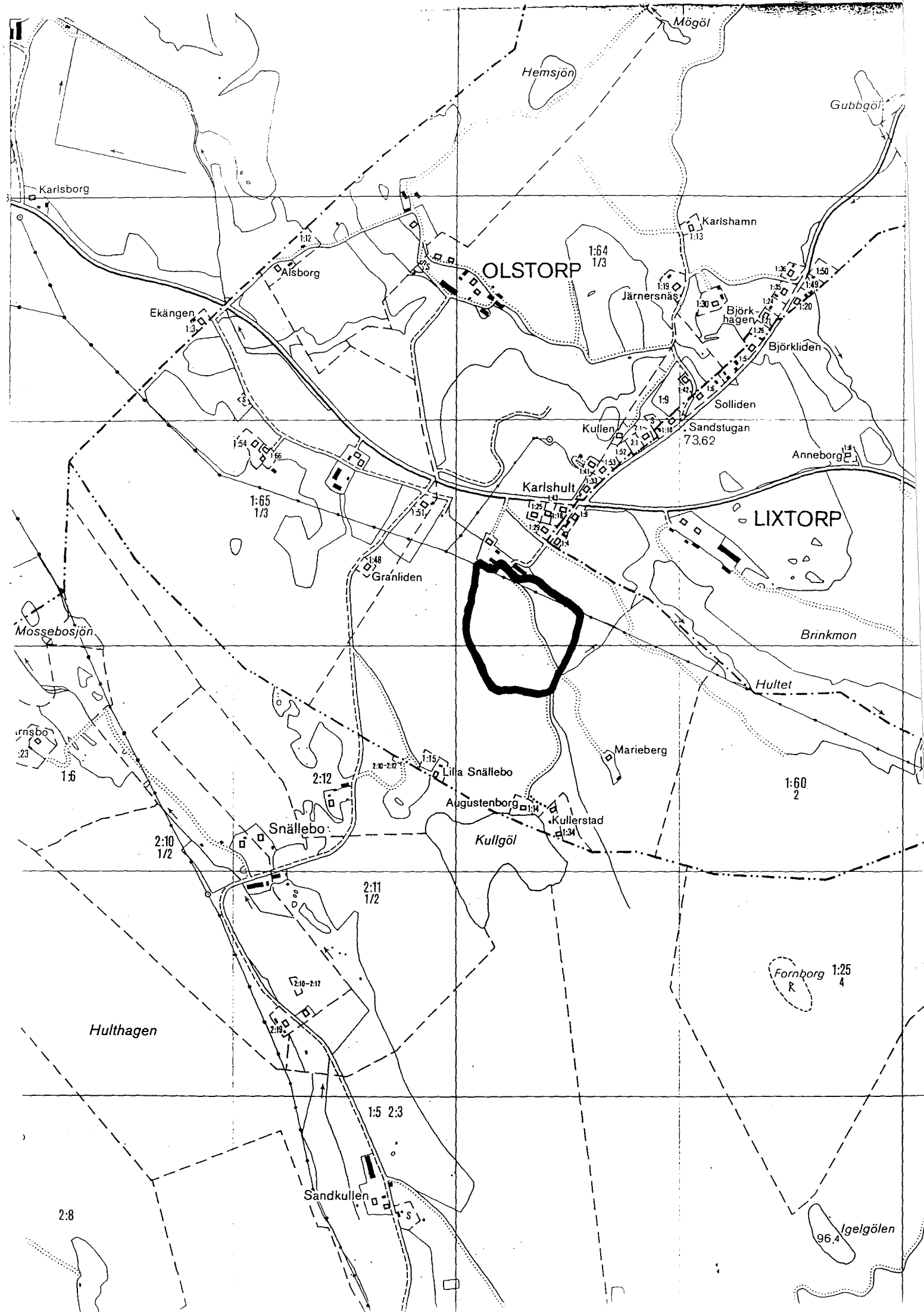
Indikatorarter: Krypven, salttåg, gulkämpar, saltnarv, havssälting, kärrsälting.

Hävd: Nöt välhävdad 75 %
svagt hävdad 25 %

Ingrepp och påverkan: Muddermassor vid kanalen.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete.

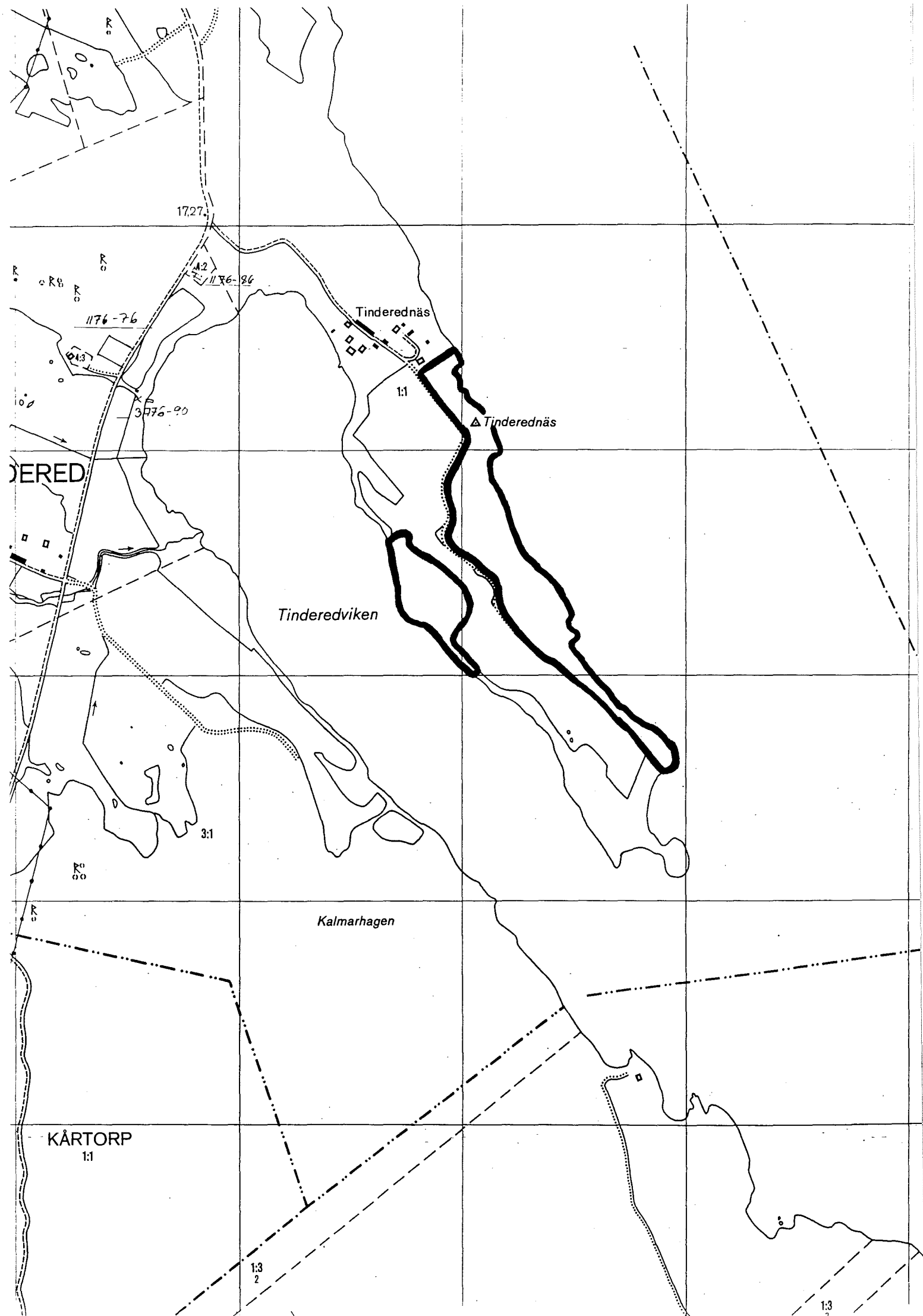
Sammanfattande värdetext: Ut mot vattnet finns högvuxna obetade vallar. Därpå följer en ej så väl utbildad vegetationstyp av agn-krypventyp. Största arealen består av salttåg-rödsvingeltyp och upp mot fastmarken finns en smal bård med tuvtåtel. Objektet begränsas i söder av en djupt grävd kanal. Söder om denna sträcker sig stora områden med ohävdade strandängar med starr, bladvass och tuvtåtel. Objektet hyser en del häckande vadare och sångare.

10 Karlshult

Klass III

- Naturtyp:** Öppen hagmark och björkhage.
- Vegetationstyper:** Rödvenäng (3)
Rödvenhed (3)
Tuvåtelfuktäng (1)
- Trädskikt:** Al, björk.
- Buskskikt:** En, asp.
- Täckningsgrad:** 0-25 %, 50-75 %. Ställvis täta lövträdsbestånd.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, harstarr, knägräs, solvända, revfibbla, gökärt, sommarfibbla, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (*Platanthera* spp), jungfrulin, ängsskallra, skogsklöver.
- Kulturhistoria:** -
- Hävd:** Nötbete måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %
- Ingrepp och påverkan:** Svag gödslingspåverkan 50 %.
- Förslag till åtgärder:** Kraftig röjning och örnbräkenbekämpning. Ökat betestryck.
- Sammanfattande värdetext:** Objektet är vackert beläget på en höjd över samhället. Delar av objektet, främst de närmast ladugårdsbyggnaderna, är gödselpåverkade och hyser en relativt trivial flora. I söder ingår ett litet område före detta åkermark. I öster är trädskiktets slutenhet hög, men hyser dock sådana värden att det bör ingå i objektet. De bästa delarna finns i sydväst-väst med vackra rödvenhedar med jungfrulin och solvända.

11 Tindered

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage, ekhage.

Vegetationstyper: Hällmarkstorräng (2)
Fårsvingeltorräng (1)

Trädskikt: Ek, asp, björk, lind, tall, vildapel.

Buskskikt: Slån, nypon, hassel, björk, en.

Täckningsgrad: 50-75 %.
(träd och buskar)

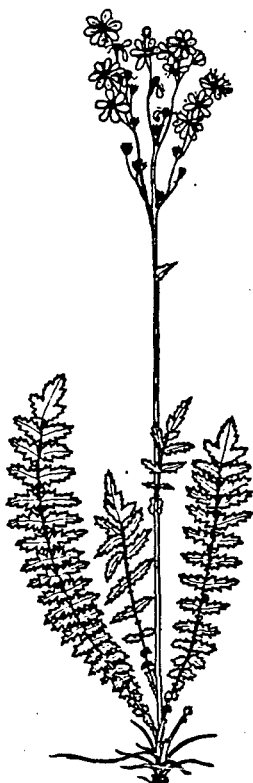
Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, harstarr, rödklint, knägräs, brudbröd, solvända, slätterfibbla, gökärt, korskovall, stagg, bockrot, nattviol (*Plantanthera* spp), jungfrulin, gullviva, ängsskallra, svinrot, ängsskära, ängsvädd.

Hävd: Får svagt hävdad 100 %
Vid inventeringstillfället obetat.

Förslag till
åtgärder: Røjning, gallring, bete.

Sammanfattande
värdetext:

Täta hagmarker av lundkaraktär, vackert belägna på en udde i Syrsan. Starkt kuperad terräng med mycket blottad häll. På grund av den långt gångna igenväxningen har grässålen luckrats upp eller helt försvunnit. Trots detta är området rikt på växtarter som visar på lång kontinuerlig hävd. Svinrot, ängsskära, korskovall och slätterfibbla är några av de arter som är vanligt förekommande i området.

Brudbröd

2:1

SOLBERGA

1:1
1/2

FINNTORP
3:5

Storhagen

HAGG 2:1

HAGG 2:19

Såg

3/12 2-80

SÅGARETORP
1:1

Uddetorp
Stensenum

SKYNNERSTAD

Lilla Skynnerstad

RÅSERUM 1:1 BROTORP 1:1

Strängnäs
"R"

Råserum

Klara källa

1:5
1/2

DRÅPSTAD

1:6
2

DRÅPSTAD

Lindesberg

SKYNNERSTA

Vidalund

VIDA

1:6
1/3

1:6
3

Storsjön
16,1

GURSTEN

Käffekullen

Liljebo

Nya V

1:4

1:6
2

1:5
2

24

RUM

12 Råserum

Klass III

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Rödvenhed (1)
Hällmarkstorräng (1)

Träskikt: Tall, ek, björk, ask, gran, asp.

Buskskikt: En, nypon, slån, björk, hassel.

Täckningsgrad: Från helt öppna till helt slutna partier. 25-50 % på stora delar.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, liten blå- klocka, knägräs, backnejlika, brudbröd, solvända, slätterfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin.

Kulturhistoria: Fornlämning, odlingsröse, äldre åker.

Hävd: Nöt välhävdad 30 %
måttligt hävdad 70 %

Förslag till åtgärder: Gallring, röjning, ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Träd- och buskbärande hagmark i ett kuperat landskap med en omväxlande naturmiljö. Växtsamhällena domineras av artfattiga rödvenhedar. I västra delen hällmark som delvis är blottad och delvis övertäckt med ett tunt jordlager. Mitten av hagen utgörs av en tät talldominerad dunge. Rikligt med slätterfibbla i östra delen.

HELLERÖ

Relatório grava

Stensö

Fridhem

← Norrgärdet

MALEN

1:2 B 1:3

1:2 A

Trulses puss

~~SNÖRUM~~

Grankällan

Börklund

Kammartorpet.

SNÖRUM

13 Målen

Klass III

Naturtyp:	Öppen hagmark, björkhage, annan träd- och buskbärande hagmark.
Vegetationstyper:	Rödvenäng (3) Hällmarkstorräng (2) Tuvtåteläng (1) Rödvenhed av fårsvingeltyp (1)
Trädskikt:	<u>Ek</u> , <u>björk</u> , vildapel, tall.
Buskskikt:	En, slån, nypon, syrén.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-25 %.
Indikatorarter:	Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, harstarr, knägräs, backnejlika, brudbröd, solvända, revfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (Platanthera spp), jungfrulin, gullviva, ängsvädd.
Kulturrehistoria:	Trägardegård, äldre åker, grunden av ett torp, en gammal smedja.
Hävd:	Får och sambete av nöt och häst. välhävdad 60 % måttligt hävdad 30 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödselpåverkan på 50 % av området.
Förslag till åtgärder:	Gallring av björk i västra delen.
Sammanfattande värdetext:	Den östra hagen är mycket välskött och vacker i en småkullig terräng med mycket blottad häll. Mark- och fältskiktet består av en mosaik av torra, hedartade och svagt gödselpåverkade friska vegetationstyper. Björkhagen väster om gården har en fuktig karaktär. Den är något för tät och dåligt hävdad. Området gränsar i öster till en betad tallskog med ett tidigare slåtterkärr och en igenvuxen ekhage. Gården är ett bra exempel på äldre tiders markanvändning.

SOTHEM

Kongssvederna

Borgfalls mossen

Svinhult

Hagaberg

Ekhult

Ru S

Anneborg

1:5

1/2

Sjökullen

RUMMA

1:66

1/3

Storön

1:8 m.fl.

Granliden

Gruvhål

Rummen

33,9

Lillö

Ormkärr

Rosendalsgöl

Starrängen

RAMSHULT

Ramkila

Lillholmen

14 Runna

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark och annan träd- och buskbärande mark.

Vegetationstyper: Fårsvingelvar. av rödven-gräshed (2)
Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenäng (2)

Trädsikt: Björk, tall, al, oxel.

Busksikt: Hanel, en, hagtorn, slån, hallon.

Täckningsgrad: 0-25 %, 50-75 %. Ställvis med täta träd-buskbestånd.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, brudbröd, solvända, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, nattviol (Platanthera spp), ängsvädd, skogsklöver.

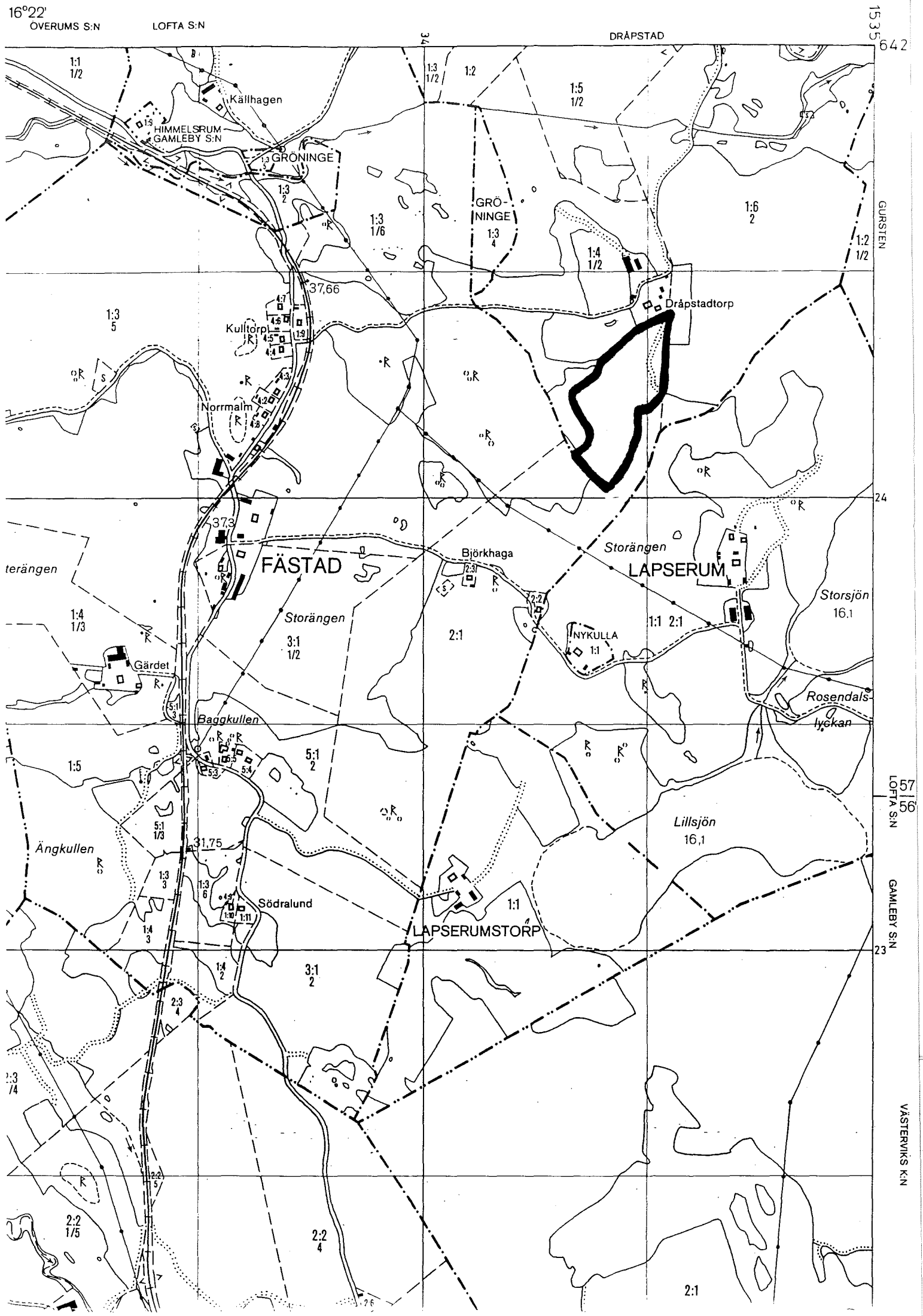
Kulturhistoria: Fornlämningar.

Hävd: Nötbete måttlig hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: -

Förslag till åtgärder: Kraftig gallring och röjning samt ökat betestryck för att förhindra återväxt.

Sammanfattande värdetext: Objektet är en del av ett större hägn. Områdena utanför objektsgränsen har mer av skogskaraktär. I söder finns även en liten åker. Ställvis har hagen relativt täta bestånd av en, björk, nypon och hassel och de öppna partierna består av hållmarker samt gläntor med välutvecklad grässvål.

15 Dråpstad

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, björkhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Rödvenhed (2)
Hällmarkstorräng (1)
Fårsvingeltorräng (1)

Trädskikt: Björk, ek, gran, tall.

Buskskikt: Slån.

Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, brudbröd, solvända, gökärt, prästkrage, korskovall, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, skogsklöver.

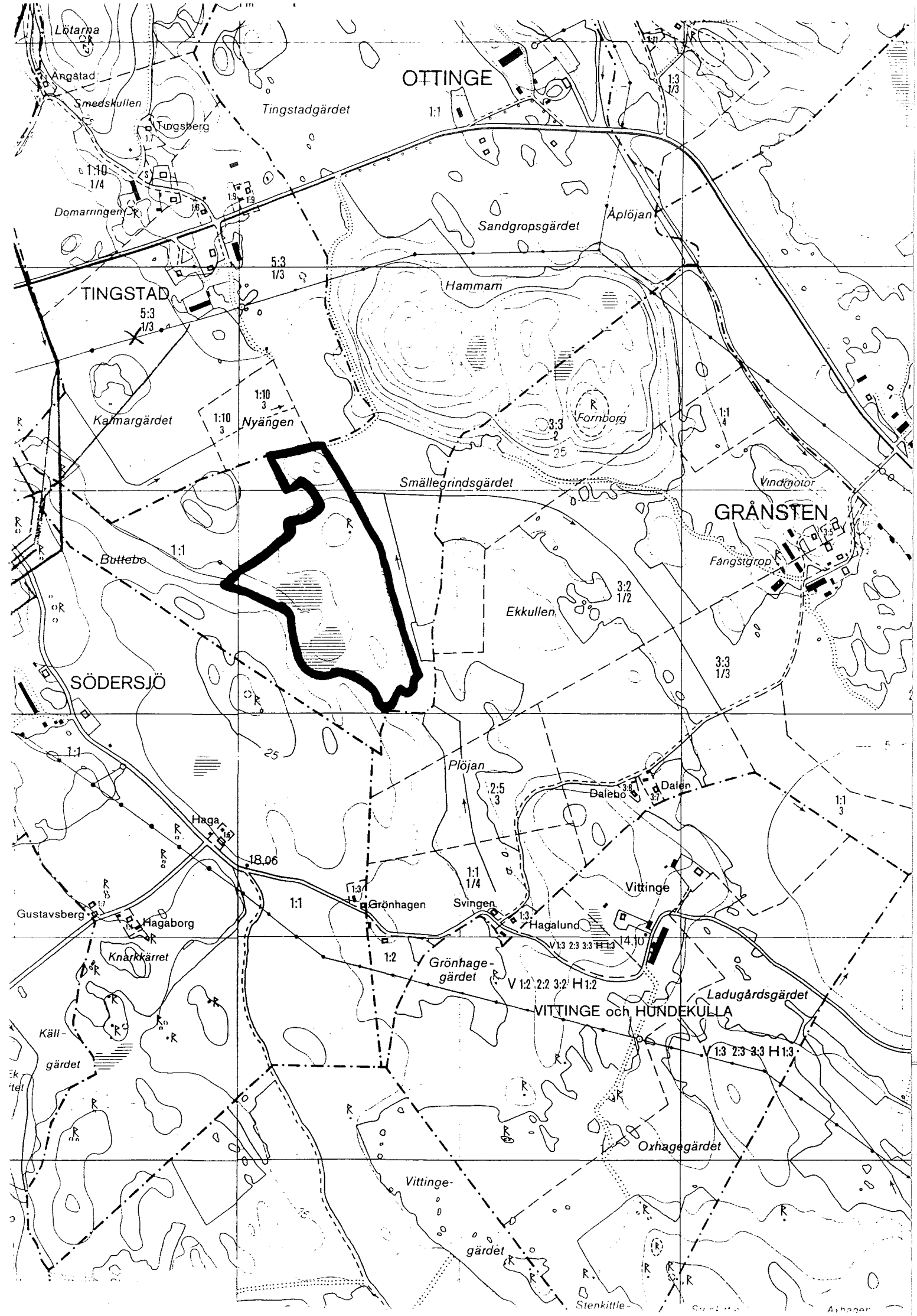
Kulturhistoria: Ängslada, hamlade björkar, äldre åker.

Hävd: Nöt välhävdad 75 %
måttligt hävdad 25 %

Ingrepp och påverkan: Mycket svag påverkan av gödsel 25 %.

Förslag till åtgärder: Røjning i södra delen, något ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Vålhävdad och artrik hagmark med en omväxlande natur- och kulturmiljö. Norra delen är en öppen, blockrik hagmark med enstaka ekar och en välkött ängslada. Södra delen är en måttligt hävdad björkhage med hamlade träd. En tät talldunge skiljer de båda hagmarkstyperna åt. I fältskiktet är friskängs- och hedsamhällen vanligast. Enstaka inslag av torräng förekommer.

16 Ottinge

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (3)
Tuvtåteläng (2)
Rödvenäng (1)
Hällmarkstorräng (1)

Trädskikt: Ek.

Buskskikt: En, nypon, rönn, slån.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

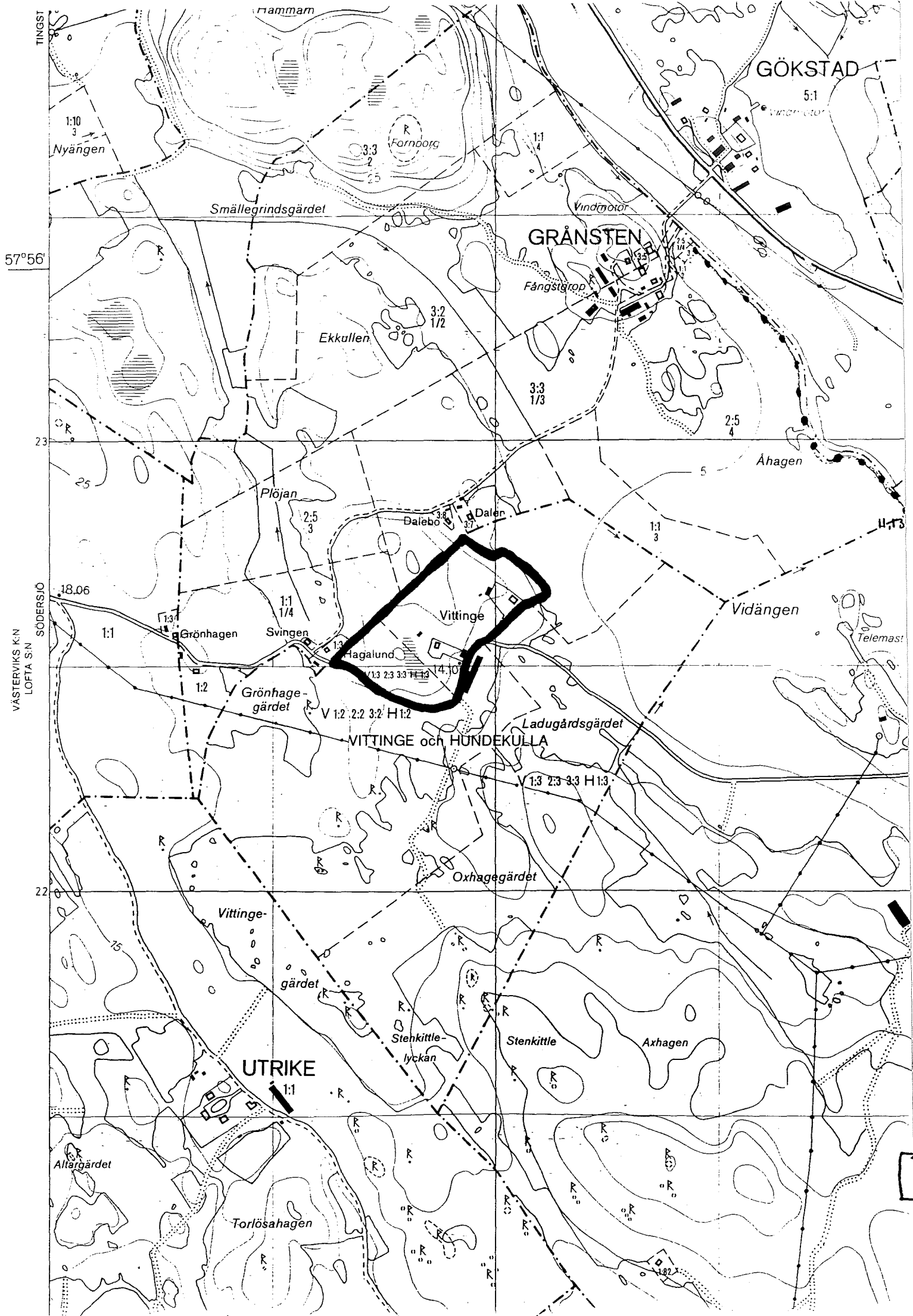
Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, stor blåklocka, harstarr, knägräs, brudbröd, solvända, slätterfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (*Platanthera* spp), jungfrulin, ängsskallra, svinrot, ängsskära, ängsvädd, skogsklöver, backtimjan.

Hävd: Nöt välhävdad 50 %
måttligt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 50 %. Dikat i västra delen.

Förslag till åtgärder: Något ökad hävd och ev röjning av en.

Sammanfattande värdetext: Stor öppen hagmark i ett småkuperat hällmarkslandskap. Markförhållandena varierar från torra på höjder till fuktiga i sänkor. Växtsamhällena domineras av en relativt artfattig fårsvingeltorräng, partivis med inslag av hällmarkstorrängsarter. Hagen är artrik. Ängsskära, stagg, ängsskallra och darrgräs är några av de vanligt förekommande indikatorarterna i området.

17 Vittinge

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, betad skog.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenhed (2)
Staggshed (2)
Blåbär-lingonhed (1)
Lågstarräng (1)

Trädskikt: Tall, gran, ek, rönn.

Buskskikt: Nypon, en.

Täckningsgrad: 0-100 %. Varierande från helt öppet till skog.
(träd och buskar)

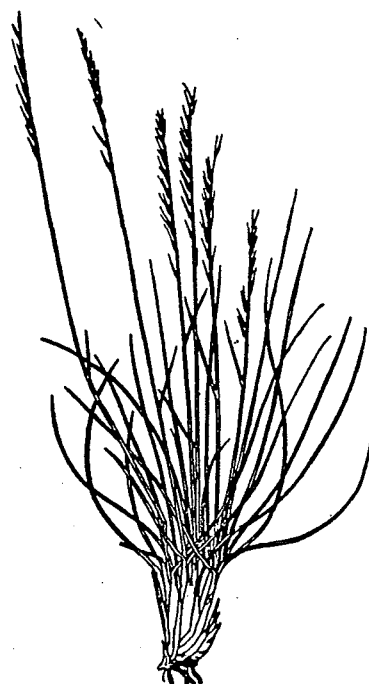
Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, harstarr, Jungfru Marie nycklar, brudbröd, solvända, stagg, bockrot, nattviol, grönvit nattviol, jungfrulin, ängsskallra, mandelblomma, svinrot, ängsvädd.

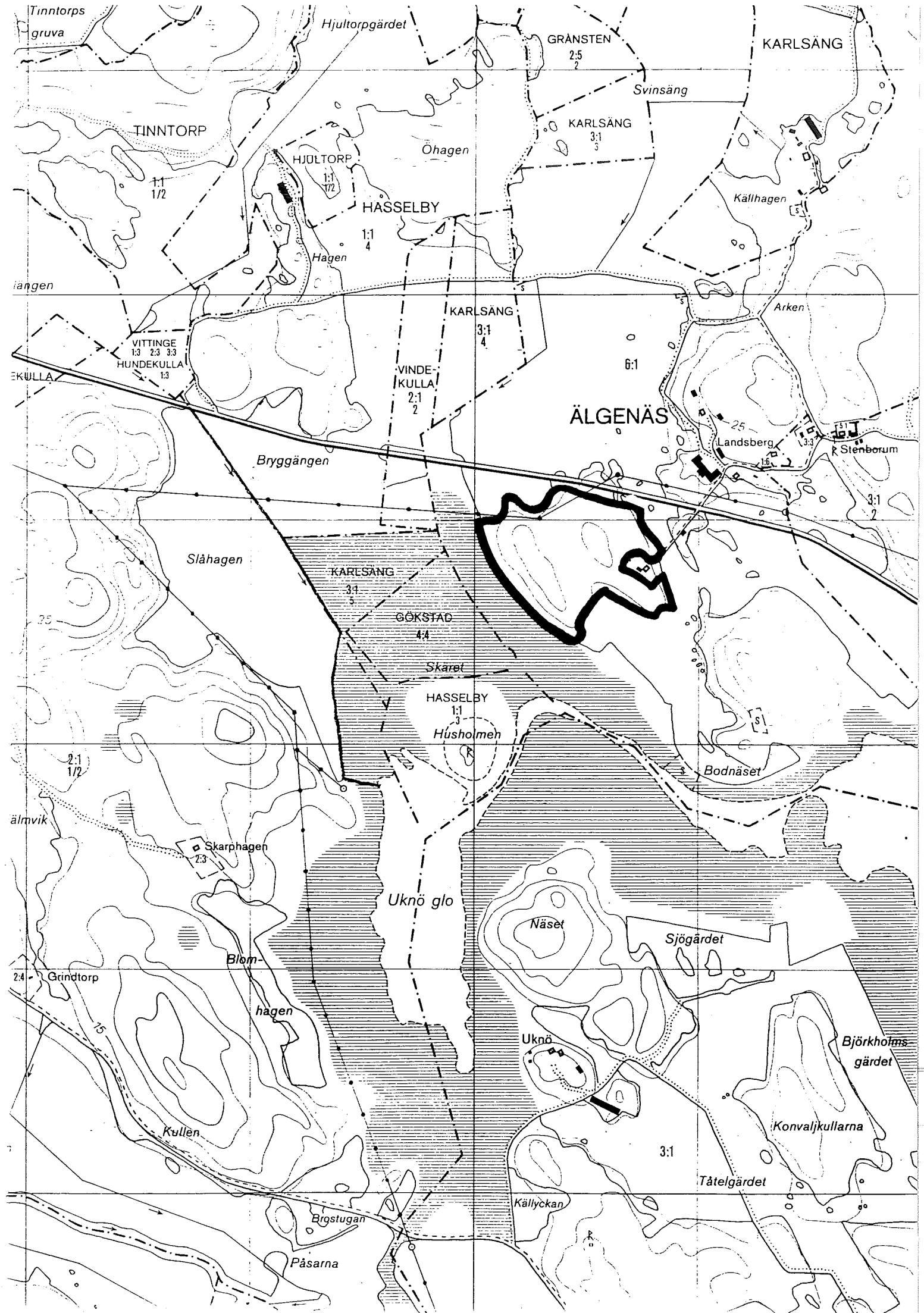
Hävd: Nöt välhävdad 50 %
måttligt hävdad 50 %

Förslag till åtgärder: Gallring och röjning på de partier som inte är skog.

Sammanfattande värdetext: Variationsrikt hagmarksområde som till större delen utgörs av en ca 50-årig hällmarkstallskog med öppna gläntor. Nordöstra delen är en välbetad öppen hagmark med en fin fårsvingeltorräng. Stagg förekommer rikligt i hela området och svinroten är vanlig.

Stagg

18 Älgenäs

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (3)
Hällmarkstorräng (2)

Trädskikt: Tall, ek.

Buskskikt: En, slån.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, backnejlika, brudbröd, solvända, prästkrage, stagg, jungfrulin, mandelblomma, ängsvädd.

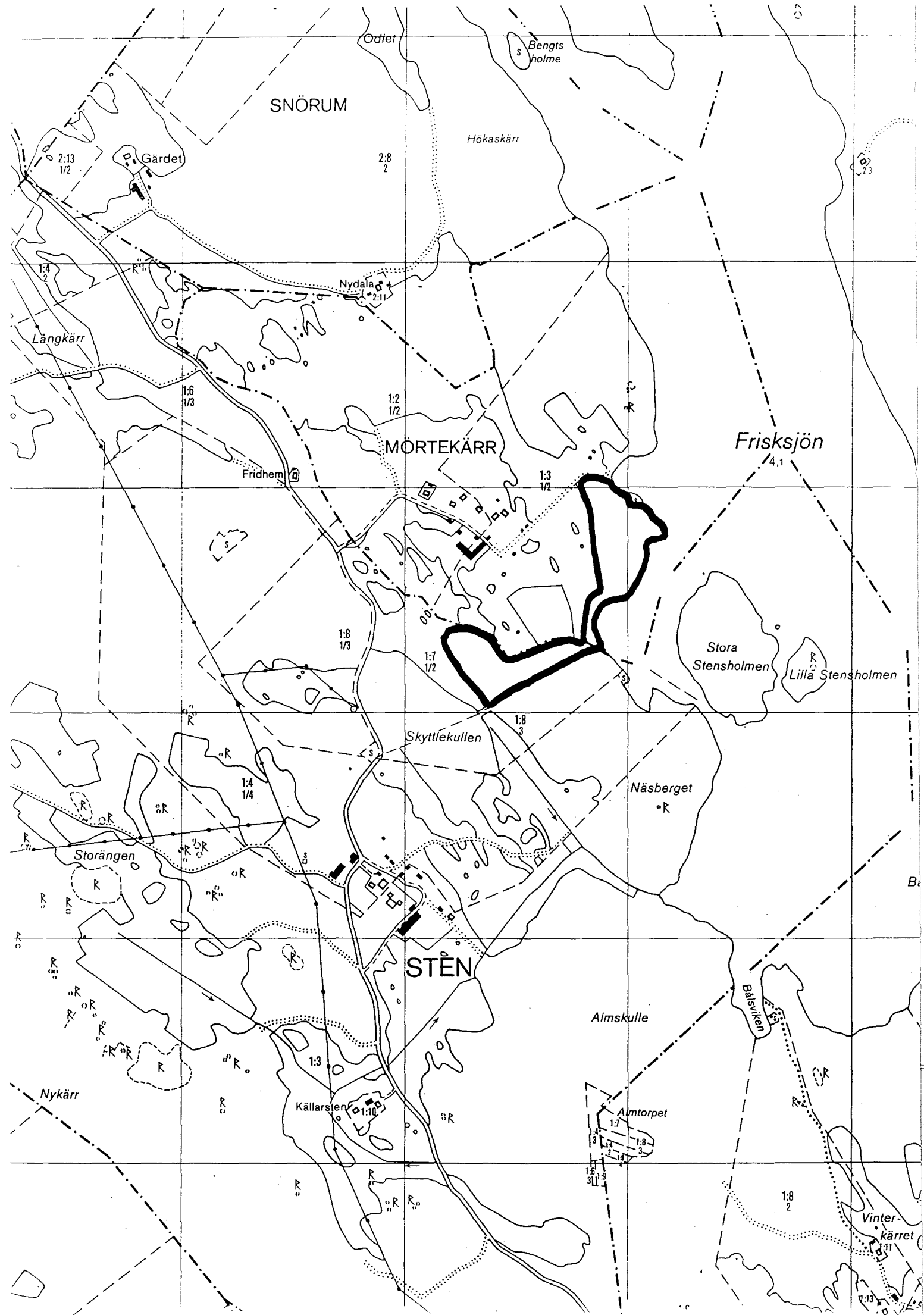
Kulturhistoria: Stensamlingar av okänt slag på höjden i mitten av hagen.

Hävd: Nöt välhävdad 50 %
måttligt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Kraftledning.

Förslag till åtgärder: Något ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Småkuperad välhävdad hagmark som är helt opåverkad av gödsel. Fält- och markskiktet domineras av en representativ fårsvingeltorräng. Fläckvis, där jordlagret är tunnare är hällmarkstorrängen vanlig. Hagen innehåller mycket blottad häll.

19 Mörttekärr

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark och björkhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Rödvenhed (2)
Fårsvingeltorräng (1)

Trädskikt: Björk, lind, gran.

Buskskikt: En, hassel.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, brudbröd, solvända, revfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, nattviol (*Platanthera* spp).

Kulturhistoria: Trägardebgård, stensättning.

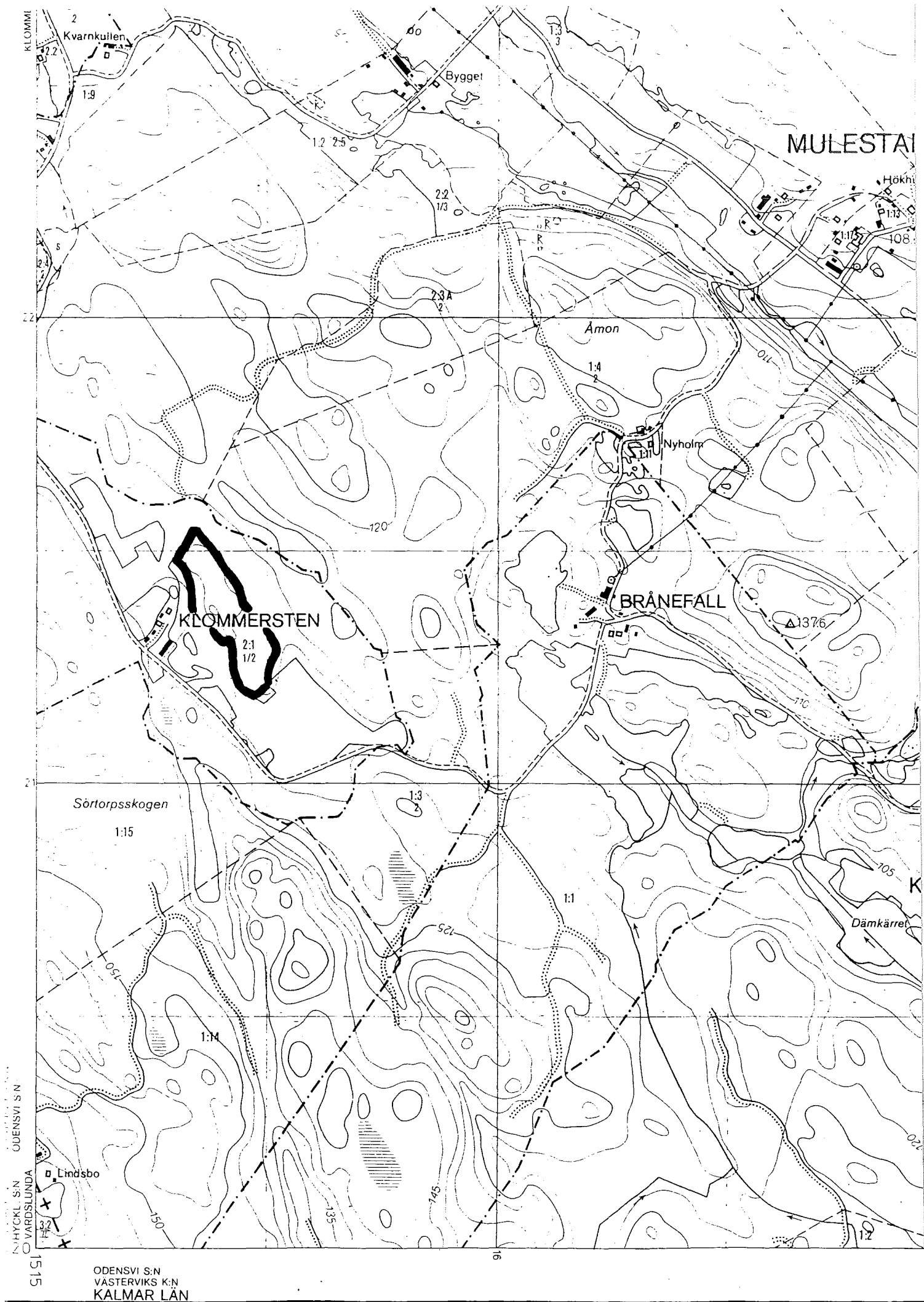
Hävd: Nöt välhävdad 50 %.
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 30 %.

Förslag till åtgärder: Gallring och ökat bete i norra delen av objektet (björkhagen).

Sammanfattande värde-text: Björkhagen, i norra delen, är vackert belägen intill sjön Frisksjön. Trädskiktet som domineras av björk håller på att sluta sig och örnbäken har fått fotfäste. I buskskiktet dominerar en.

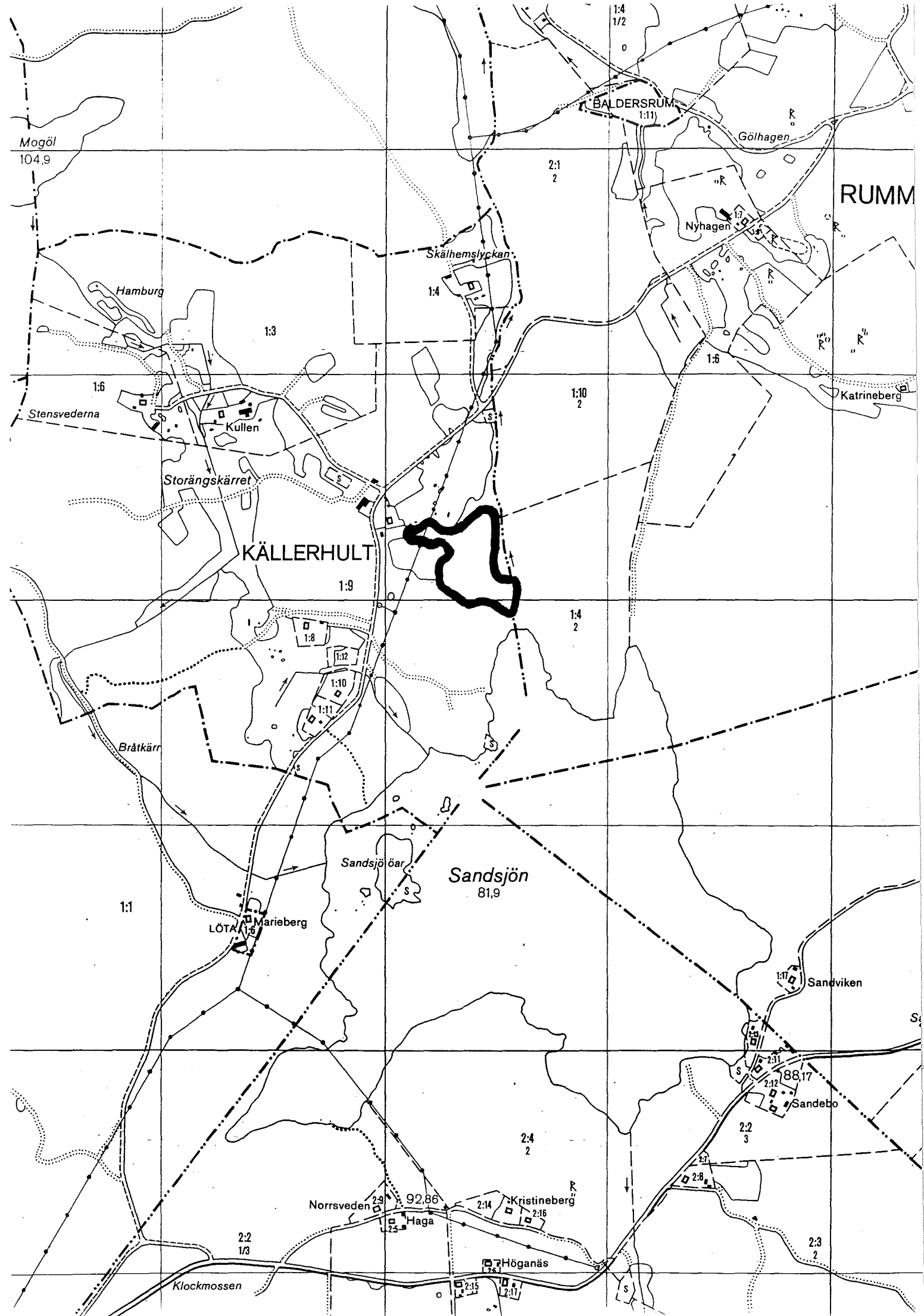
Den öppna och relativt välbetade hagmarken åt sydväst är delvis gödselpåverkad. I den opåverkade delen dominerar rödvenhedvegetation med god förekomst av bl a kattfot och solvända.

20 Klommersten

Klass III

- Naturtyp:** Öppen hagmark.
- Vegetationstyper:** Rödvenäng (2)
Rödvenäng/fårsvingeltorräng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (1)
Stagghed (1)
- Trädsikt:** Björk, ek, tall.
- Busksikt:** En, hassel.
- Täckningsgrad:** 0-25 %.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blå-klocka, harstarr, knägräs, backnejlika, solvända, gök-ärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, backtimjan.
- Kulturhistoria:** Odlingsröse, äldre åker.
- Hävd:** Får måttligt hävdad 30 %
svagt hävdad 70 %
- Ingrepp och påverkan:** Svag gödselpåverkan på 50 %.
- Förslag till åtgärder:** Ökat betestryck.
- Sammanfattande värdetext:** Öppen hagmark med enstaka björkar i utkanten av ett relativt flackt, öppet odlingslandskap. Hagen är svagt hävdad av får. Norra delen är svagt påverkat av gödsel och ställvis bevuxen med örnbräken. Södra delen är artrik och omväxlande med en mosaik av friska och hedartade vegetationstyper och riktligt med stagg. I området finns hällmarkspartier med inslag av hällmarkstorrängsväxter.

21 Källerhult

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenäng (3)
Rödvenhed (2)

Trädsikt: Asp, ek, tall.

Busksikt: Nypon, en.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, sandmaskros.

Kulturrehistoria: Odlingsrösen, äldre åker, fägata.

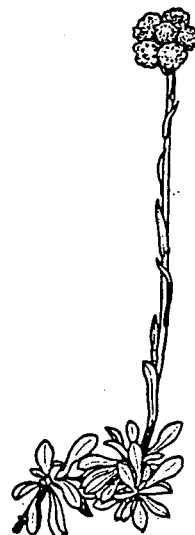
Hävd: Nöt välhävdad 50 %
måttligt hävdad 50 %

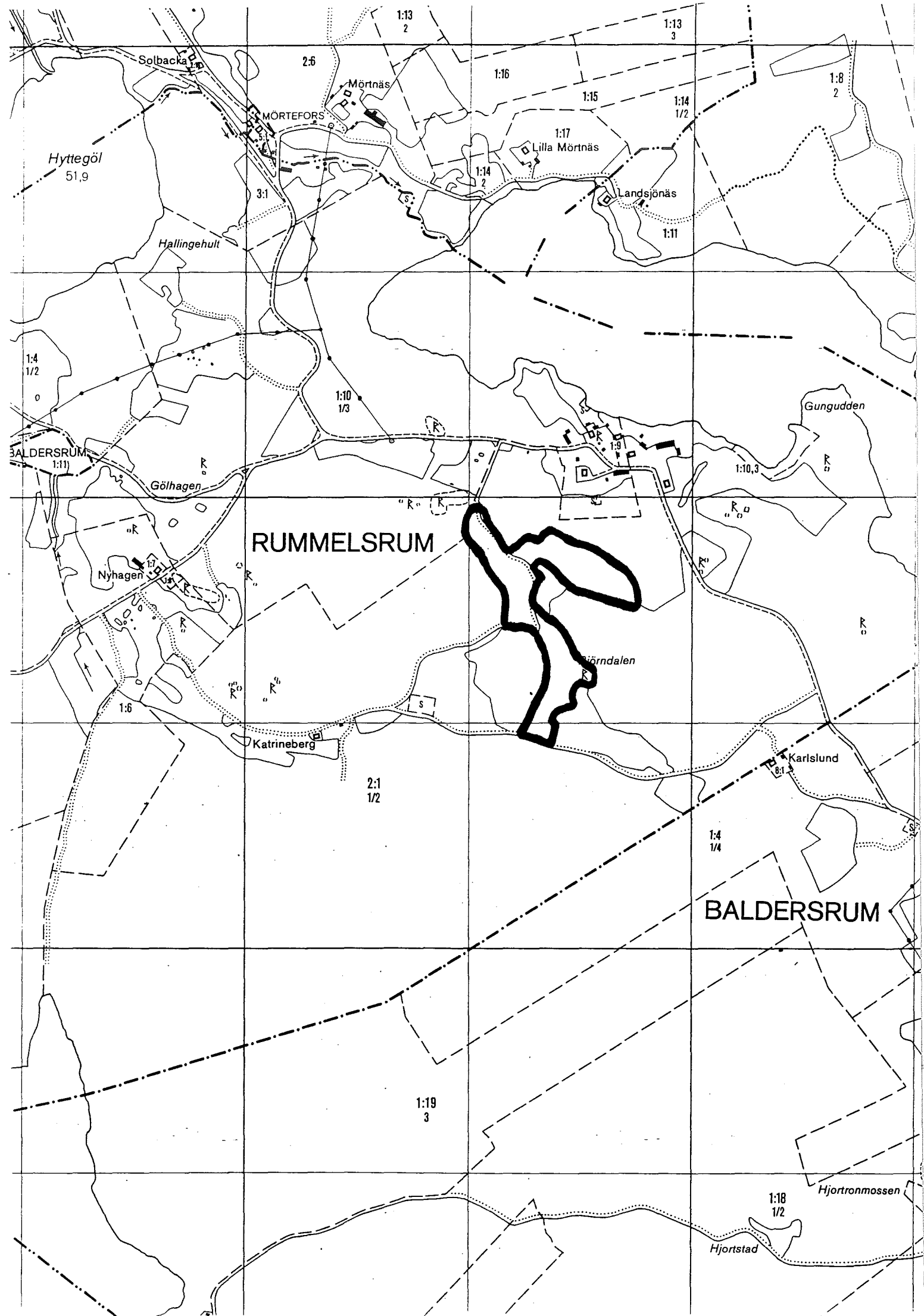
Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 50 %.

Förslag till åtgärder: Något ökat betestryck.

Sammanfattande värde-text: Liten blockrik hagmark i ett småskaligt odlingslandskap omgivet av barrskog. Grässvålen är tät och består av en mosaik av rödvenäng med enstaka inslag av fårsvingeltorrängsarter och rödvenhed av fårsvingeltyp. Sydöstra delen är en gammal åker med odlingsrösen. Kattfot och stagg är några av de hävdgynnade växtarter som är vanligt förekommande i området.

Kattfot

22 Rummelsrum

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, ekhage.

Vegetationstyper: Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Staggshed (2)
Rödvenäng (1)
Fårsvingeltorräng (1)

Trädskikt: Tall, björk, ek, asp.

Buskskikt: En, nypon, ek, björk, gran.

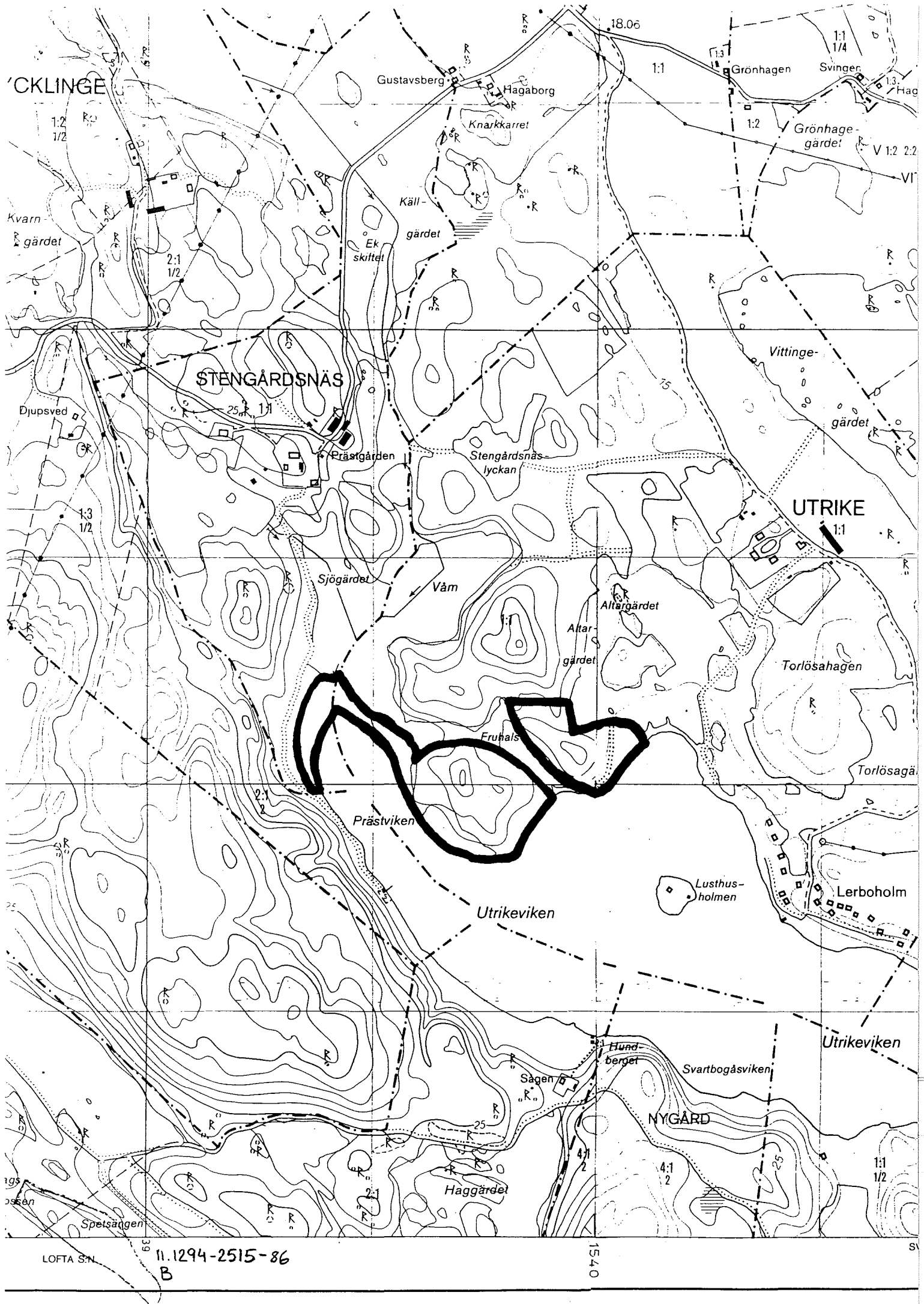
Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, jungfru Marie nycklar, knägräs, slätterfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, grönvit nattviol, Jungfrulin, gullviva, ängsskallra, ängsvädd.

Hävd: Nöt välhävdad 50 %
måttligt hävdad 50 %

Förslag till åtgärder: Gallring, något ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Vélhävdad och omväxlande hagmark med lång kontinuitet som fodermark och hög frekvens av indikatorarter. Hagen är fri från negativ påverkan och ligger i ett småkuperat öppet odlingslandskap. Nordvästra delen är en fuktig öppen hagmark med artrika vegetationstyper, bl a staggshed med riklig förekomst av Jungfru Marie nycklar och grönvit nattviol. Hagen är måttligt hävdad och partivis bevuxen med örnbräken. Nordöstra delen är en något tät ekhage med en hedartad vegetation. Södra delen har ett tätt trädskikt av bl a tall och är relativt artfattig.

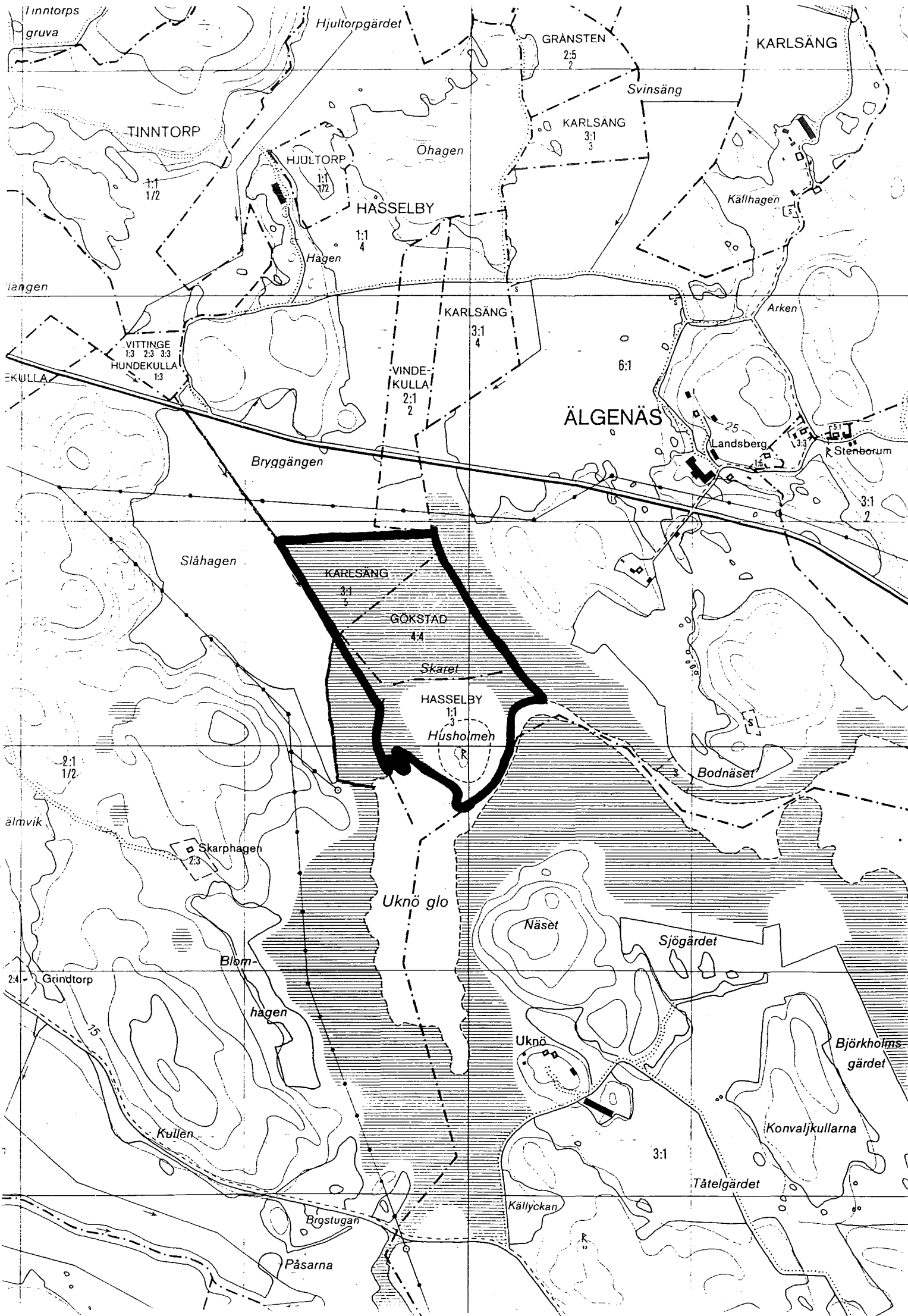
11.1294-2515-86

B

23 Utrike

Klass II

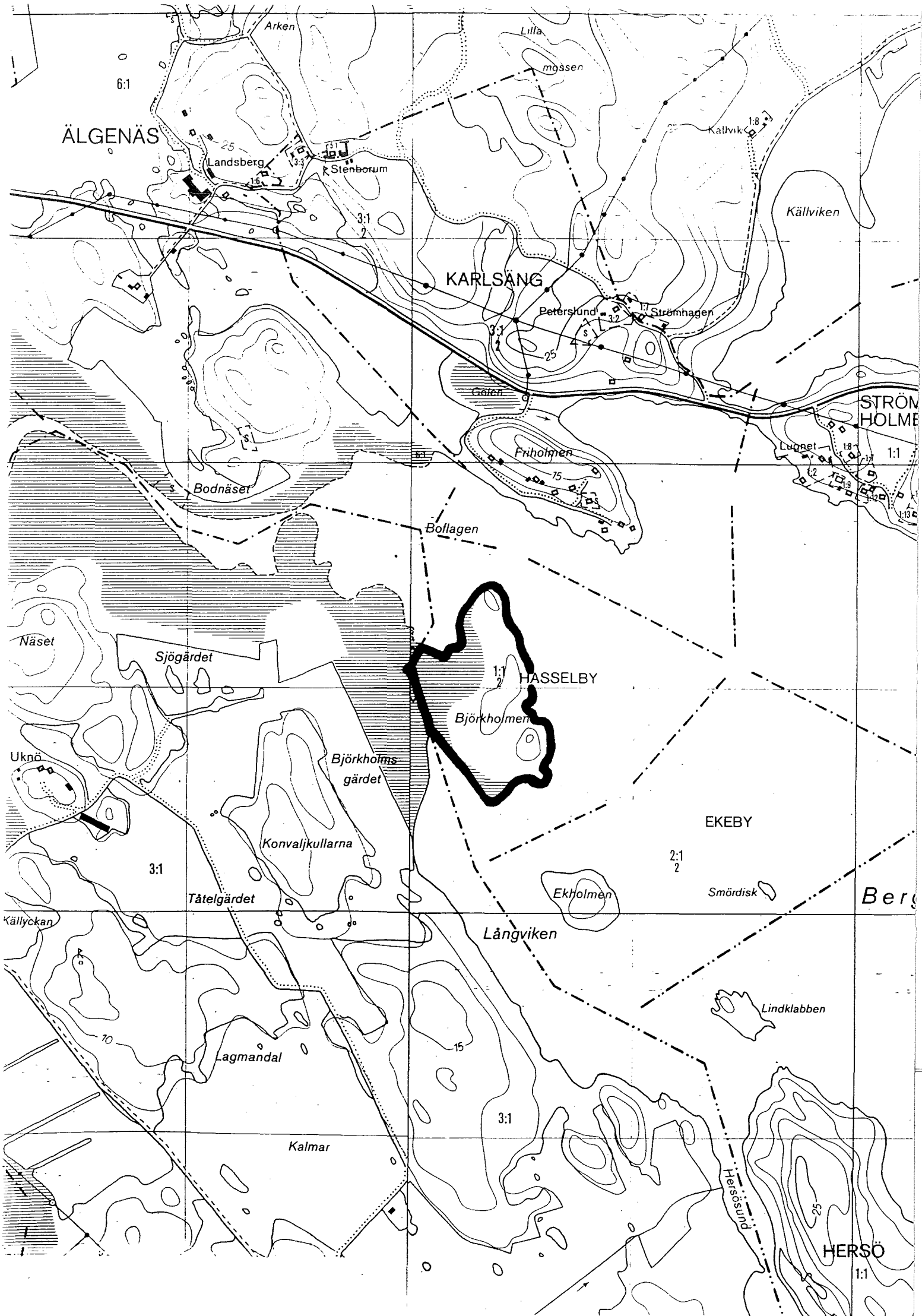
- Naturtyp:** Havsstrandäng och annan träd- och buskbärande hagmark.
- Vegetationstyper:** På fastmarken är fårsvingeltorrängen den dominerande vegetationstypen och enstaka partier av hållmarkstorräng och rödvenhed av fårsvingeltyp förekommer. På havsstranden är alla vegetationstyperna vanligt förekommande. Tuvtåteläng, övre landstrand av salttågrödsvingeltyp, nedre landstrand av agnsäv-krypventyp och havshelofyt-vegetation av bladvass-sävtyp.
- Trädskikt:** Trädskiktet på fastmarken består av en blandning av björk, ek, lind, tall, gran och vildapel.
- Buskskikt:** Buskskiktet utgörs av al, hassel, en, rönn, slån och ek.
- Täckningsgrad:** (träd och buskar) Större delen av fastmarken håller på att växa igen och har en täckningsgrad i träd- och buskskiktet på 25-50 %.
- Indikatorarter:** Området innehåller ovanligt många växtarter som visar på lång kontinuerlig hävd, totalt 30 st. Till de vanligt förekommande växtarterna hör stagg, svinrot, blodnäva, jungfrulin, solvända vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, gökärt, prästkrage, gullviva, skogsklöver, ängsvädd, bockrot och brudbröd. Slätterfibbla, kattfot, korskovall, blåsuga, harstarr, sandmaskros och knägräs förekommer i enstaka exemplar. Indikatorarter på havsstrandängen är gulkämpar, strandkrypa, salttåg, kärrsälting, krypven och havssälting.
- Hävd:** Strandängen i västra delen av området är välhävdad, medan övriga delar är måttligt hävdade eller partivis ohävdade.
- Ingrepp och påverkan:** Dike utefter nordöstra delen av strandängen.
- Förslag till åtgärder:** Fastmarksdelen, speciellt östra delen bör röjas och gallras ordentligt. Betestrycket bör ökas.
- Sammanfattande värdetext:** Stort och omväxlande hagmarksområde intill en havssvik i ett kuperat odlingslandskap. Området består dels av en havsstrandäng i väster som fortsätter i en smal remsa utefter hela det västra området, och dels av träd- och buskbärande hagmarker på två kullar. Vegetationstyperna är artrika och växtarter som visar på långvarig kontinuerlig hävd förekommer rikligt. Området är dåligt hävdad och igenväxande.

24 Husholmen

Klass II

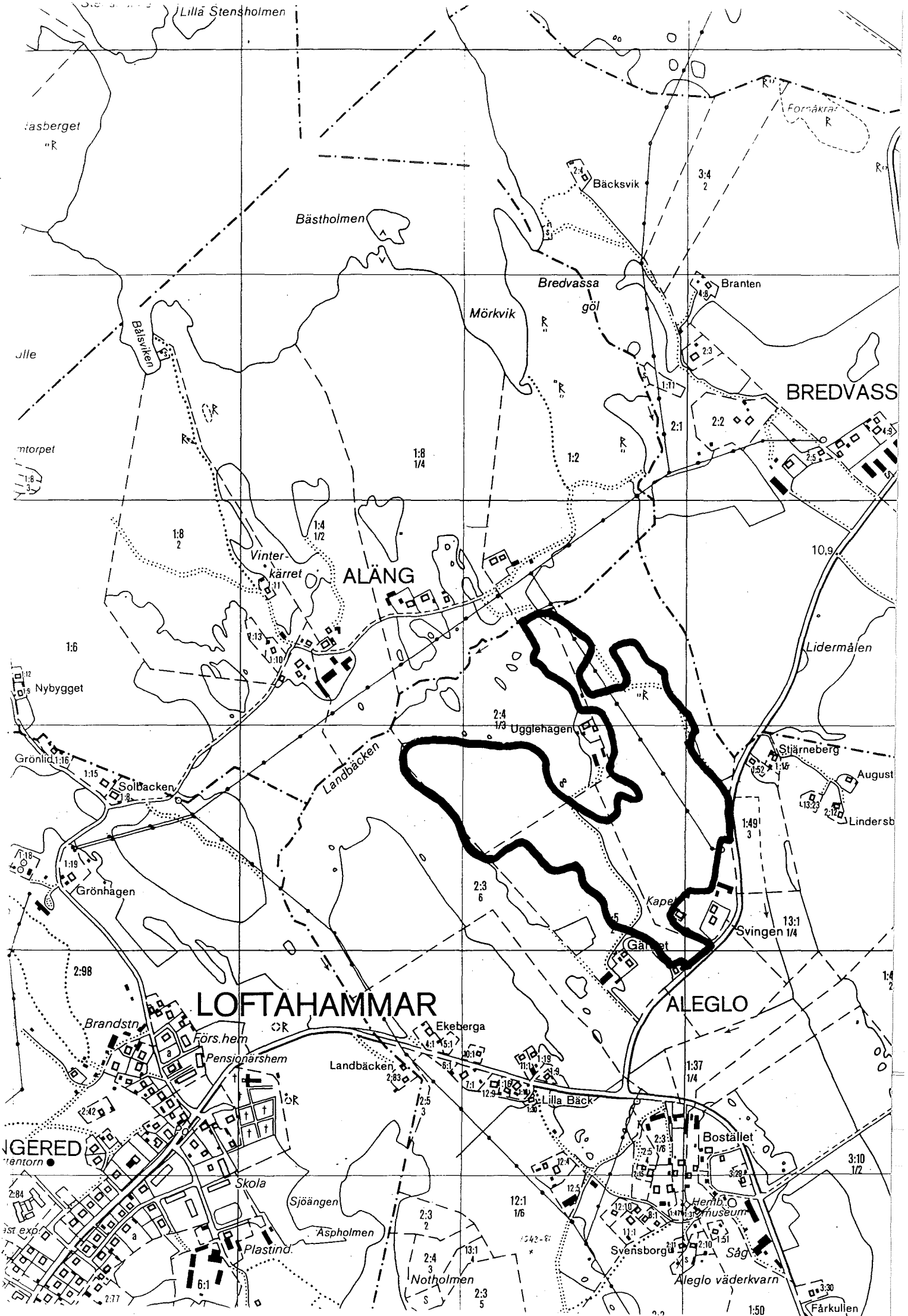
- Naturtyp:** Öppen hagmark, havsstrandäng.
- Vegetationstyper:** Landstrandsvegetationen dominerar området med en övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp och en nedre av agnsäv-krypventyp. Mot vattnet finns en havshelofytvegetation av bladvass-sävtyp. Fastmarken utgörs av fårsvingeltorräng och mot landstranden ett bälte av tuvtåteläng.
- Trädskikt:** Området har inget trädskikt.
- Buskskikt:** På fastmarken finns ett buskskikt av en och slån.
- Täckningsgrad:** Landstranden är helt öppen och fastmarken har ett busk- (träd och buskar) skikt med en slutenhet mellan 0 och 25 %.
- Indikatorarter:** De vanligaste indikatorarterna för fastmarken är vårbrodd, brudbröd, solvända, bockrot och jungfrulin. Enstaka exemplar av kattfot, backnejlika, blodnäva, stagg, gullviva och ängsskallra förekommer.
- På havsstrandängen är gulkämpar, havssälting, krypven, saltnarv, salttåg och strandkrypa vanligt förekommande och kärrsälting finns i enstaka exemplar.
- Kulturhistoria:** På Husholmen finns en fornlämning i form av ett gammalt försvarsverk.
- Hävd:** Hela området är välhävdad av nöt.
- Ingrepp och påverkan:** Det enda spåret av negativ påverkan är ett dike i havsstrandängen.
- Sammanfattande värdetext:** Stort och välbetat hagmarksområde norr om Uknö glo. Hagmarken består av en havsstrandäng, där strandens zonering framträder tydligt och en glest buskbevuxen fastmarksholme med en artrik fårsvingeltorräng. Lokal för rastande and- och vadarfåglar.

25 Björkholmen

Klass II

- Naturtyp:** Annan träd- och buskbärande hagmark, havsstrandäng.
- Vegetationstyper:** Området innehåller sammanlagt sju olika vegetationstyper. På fastmarken dominerar fårsvingeltorrängen och en rödvenhed av fårsvingeltyp är vanlig. Enstaka partier med hällmarkstorräng och rödvenäng förekommer. Mot strandängen finns ett relativt brett bälte av tuvtåteläng som sedan övergår i en bred övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp och en, inte lika bred, nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp.
- Trädskikt:** Fastmarken har ett trädskikt av främst ek och tall, men även björk är vanlig.
- Buskskikt:** Buskskiktet domineras av en och slån. Dessutom förekommer rönn och nypon.
- Täckningsgrad:**
(träd och buskar) Fastmarken har en täckningsgrad som varierar från 0 % till 50 %. Buskskiktet är partivis tätt av slån. Strandängen är helt öppen.
- Indikatorarter:** Området har en hög frekvens av slätter- och betesgynnade arter. Sammanlagt har 26 olika indikatorarter noterats. Vanligast på fastmarken är solvända, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, brudbröd, bockrot, gullviva, ängsskallra. Vanliga är också kattfot, harstarr, stagg och jungfrulin medan blåsuga, knägräs, backnejlika prästkrage och svinrot förekommer i enstaka exemplar. På strandängen är krypven och salttåg rikligt förekommande. Gulkämpar, havssälting, höstfibbla och strandkrypa vanliga och saltnarv enstaka.
- Hävd:** Övre och nedre landstranden liksom ca 25 % av fastmarken är välhävdad. Tuvtåtelängen och ca 50 % av fastmarken är måttligt hävdad och ca 25 % av fastmarken är svagt hävdad.
- Förslag till åtgärder:** Ökat betestryck och röjning av en och slån på fastmarken.
- Sammanfattande värdetext:** Hagmarksområde vackert beläget på en holme i Bergholmsfjärden. Området består av havsstrandäng och träd- och buskbärande fastmark. Hagen är artrik och varierande med många olika vegetationstyper. Fastmarken är småkuperad med mycket blottad häll. Partivis är buskskiktet tätt av slån. Nordvästra delen har en fin zonering i växtsamhällena från torräng till landstrandsvegetation. Inga spår av negativ påverkan har hittats i hagen.

26 Aleglo

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, blandlövhage, björkhage.

Vegetationstyper: Rödvenhed (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Rödvenäng (1)
Stagghed (1)
Tuvtätelfuktäng (1)

Trädskikt: Björk, ek, tall.

Buskskikt: En, hassel, nypon.

Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, Jungfru Marie nycklar, knägräs, backnejlika, brudbröd, solvända, slätterfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, nattviol (Platanthera spp), jungfrulin, gullviva, ängsvädd, skogsklöver.

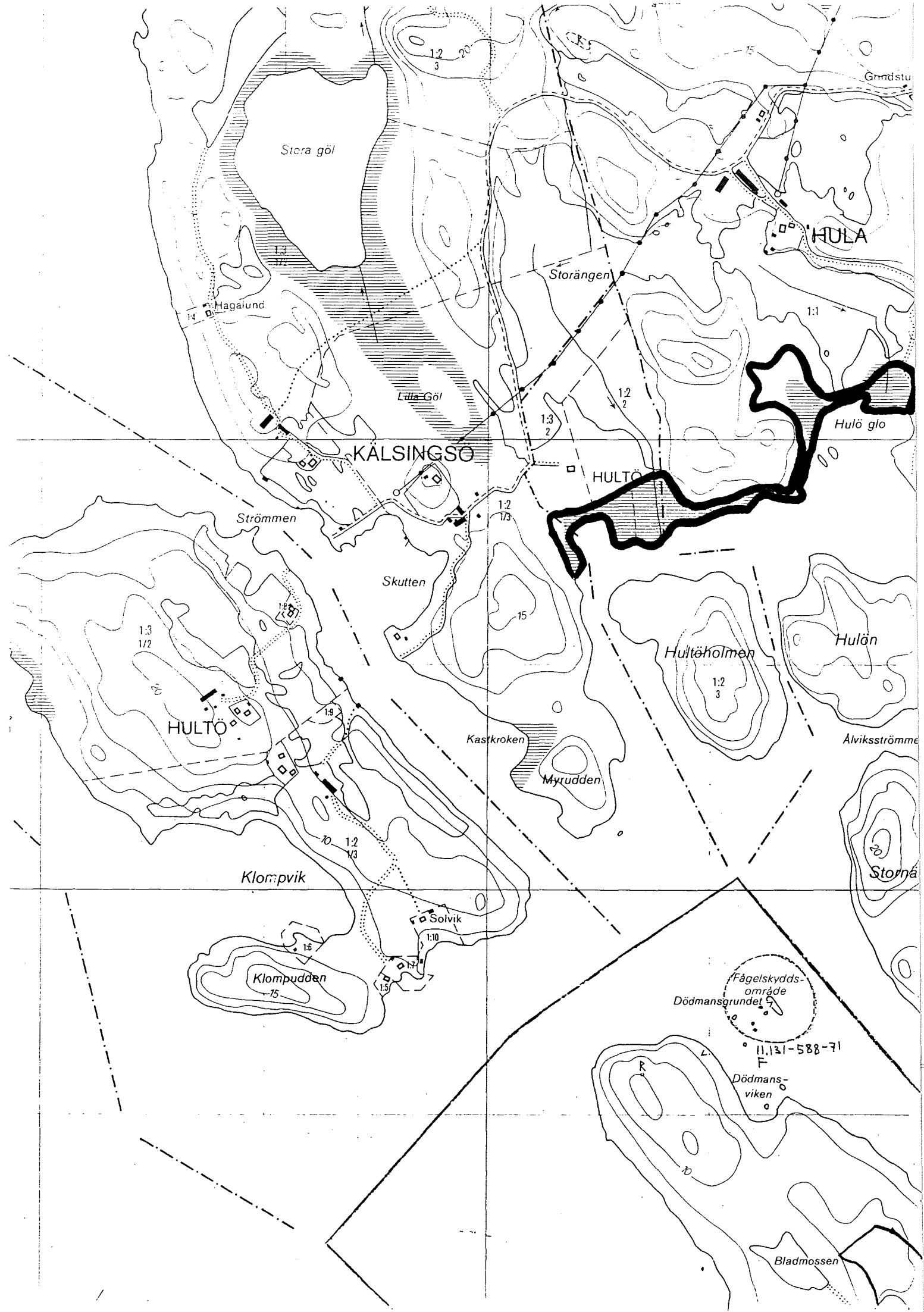
Kulturhistoria: Stengärdesgård.

Hävd: Nöt måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 25 %.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck och uppöppnande av de tätare delarna av björkhagen plus en del hasselbestånd.

Sammanfattande värdetext: Objektet är relativt stort och mångformigt med tre olika naturtyper. Ställvis har träd- och buskskiktet, bestående av björk, ek och hassel, hög slutenhet. Detta har lett till uppluckring av grässvålen, varför gallring och röjning bör vidtagas. Den största sammanhängande björkhagen är belägen i nord-västra hörnet. Resten av området är en mosaik mellan främst blandlövhage och öppen mark. Bland notabla arter märks slätterfibbla som punktvis finns i stora bestånd.

27 Hultö

Klass III

Naturtyp: Havsstrandäng.

Vegetationstyper: Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (3)
Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp (2)
Tuvtåtelkfuktäng (1)

Trädskikt: Saknas.

Buskskikt: Saknas.

Indikatorarter: Salttåg, krypven, strandkrypa, höstfibbla, havssälting, kärrsälting, vitklöver, blåsklöver, kustarun.

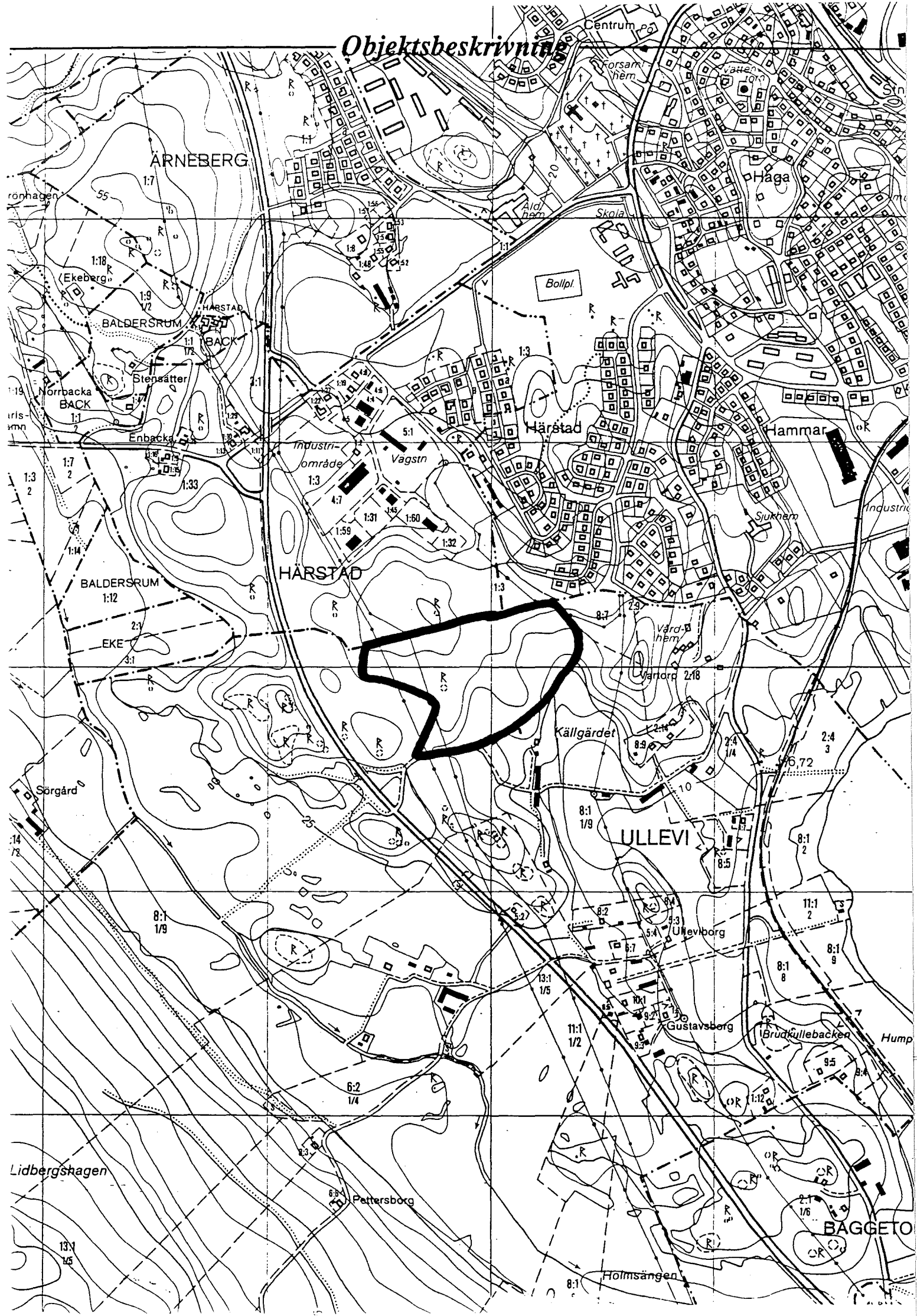
Hävd: Nötbete måttligt hävdad 100 %.

Ingrepp och påverkan: Diken.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete.

Sammanfattande värdetext: Strandängen söder om Hultö gård hyser ytterst ett brett bälte med bladvass. Området innanför detta består av övre och nedre landstrand som ej är speciellt distinkt åtskiljda. Denna havsstrandäng fortsätter genom en smal förbindelse åt nordost till havsstrandängen vid Hulö glo, vilken till stor del består av nedre landstrand och endast en smal zon av övre landstrand. Vid den smala förbindelsen växer bl a blåsklöver och kustarun.

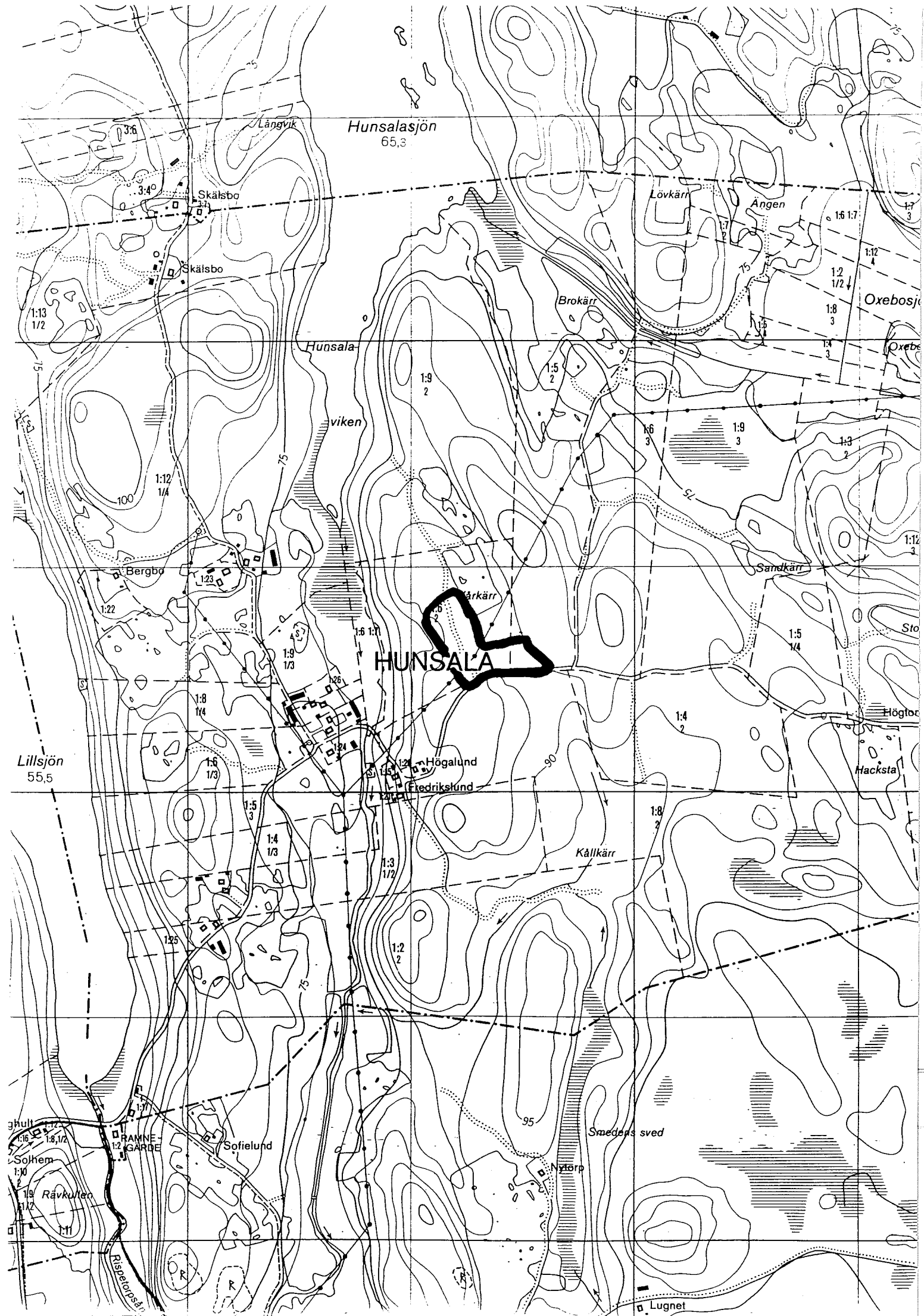
Objektsbeskrivning

28 Ullevi

Klass III

Naturtyp:	Annan träd- och buskbärande hagmark.
Vegetationstyper:	Fårsvingeltorräng (3) Hällmarkstorräng (3) Tuvtåteläng (2) Rödvenäng (1)
Trädskikt:	Ek, björk, tall, gran.
Buskskikt:	<u>En</u> , <u>nypon</u> , slån, rönn.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-50 %. Större delen 0-25 %.
Indikatorarter:	Vårbrodd, solvända, bockrot, jungfrulin, knölsnörblomma, blåsuga, darrgräs, betad ljung, brudbröd, gullviva.
Hävd:	Får, häst välhävdad 50 % måttligt hävdad 25 % svagt hävdad 25 %
Ingrepp och påverkan:	Svag påverkan av gödsel 25 %.
Förslag till åtgärder:	Ökat betestryck. Ställvis röjning och gallring.
Sammanfattande värdetext:	Välbetad hagmark i ett småkuperat hällmarkslandskap. Hagen har en tät grässvål och representativa vegeta- tionstyper. Mitten av hagen är en gammal åker och nord- östra delen har karaktären av en betad skog.

29 Hunsala

Klass III

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp/skogsnävaäng (2)
Fårsvingeltorräng (1)
Skogsnävaäng (1)

Trädsikt: Björk, tall, ek, asp.

Busksikt: En, nypon, rönn, al, asp, tall, björk.

Täckningsgrad: Varierar från helt öppet till helt slutet. 25-50 %
(träd och buskar) dominerar.

Indikatorarter: Jungfrulin, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, liten blå-
klocka, gökärt, bockrot, ängsskallra, ängsvädd, skogs-
klöver, ängsviol, blåsuga, kattfot, stor blåklocka,
harstarr, brudbröd, prästkrage, grönvit nattviol, mandel-
blomma, svinrot, filtlav.

Hävd: Häst välhävdad 25 %
måttligt hävdad 25 %
svagt hävdad 50 %

**Förslag till
åtgärder:** Ökat betestryck, röjning, gallring.

**Sammanfattande
värdetext:** Igenväxande hagmark i ett flackt skogslandskap. Området
är artrikt och omväxlande, men till större delen med ett
tätt träd- och busksikt och svagt hävdad. Östra delen
är öppen med friska markförhållanden. Vegetationen där
består av en mosaik av friskängs- och hedsamhällen.
Större delen av området är skuggigt och domineras av en
övergång mellan rödvenhed av fårsvingeltyp och skogs-
nävaäng. Hagen ingår i ett större hägn med omgivande
skog. Väster om området har en variationsrik blandskog
utvecklats på gammal hagmark.

Grässveden

ÖLVINGE PRÄSTGÅRD

1:1

Johannelund

Kvistrum

Soräng

Algloen

Innsmossen

Duvekulla

Ölvingelyckan

Ödingskärren

Perstorps-
mossen

2:1

△ 124.4

3:1

SNÄRSFALL

Hult

1:3

1:2

Dallyckan

Annero

TUNA

ENSTRÖMSTORP

KARRUM

ODENSVI

16°12'

23

24

1:2
2

30 Snärsfall

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenhed av fårsvingeltyp (3)
Rödvenhed (2)
Fårsvingeltorräng (1)

Trädskikt: Ek, tall.

Buskskikt: En, nypon.

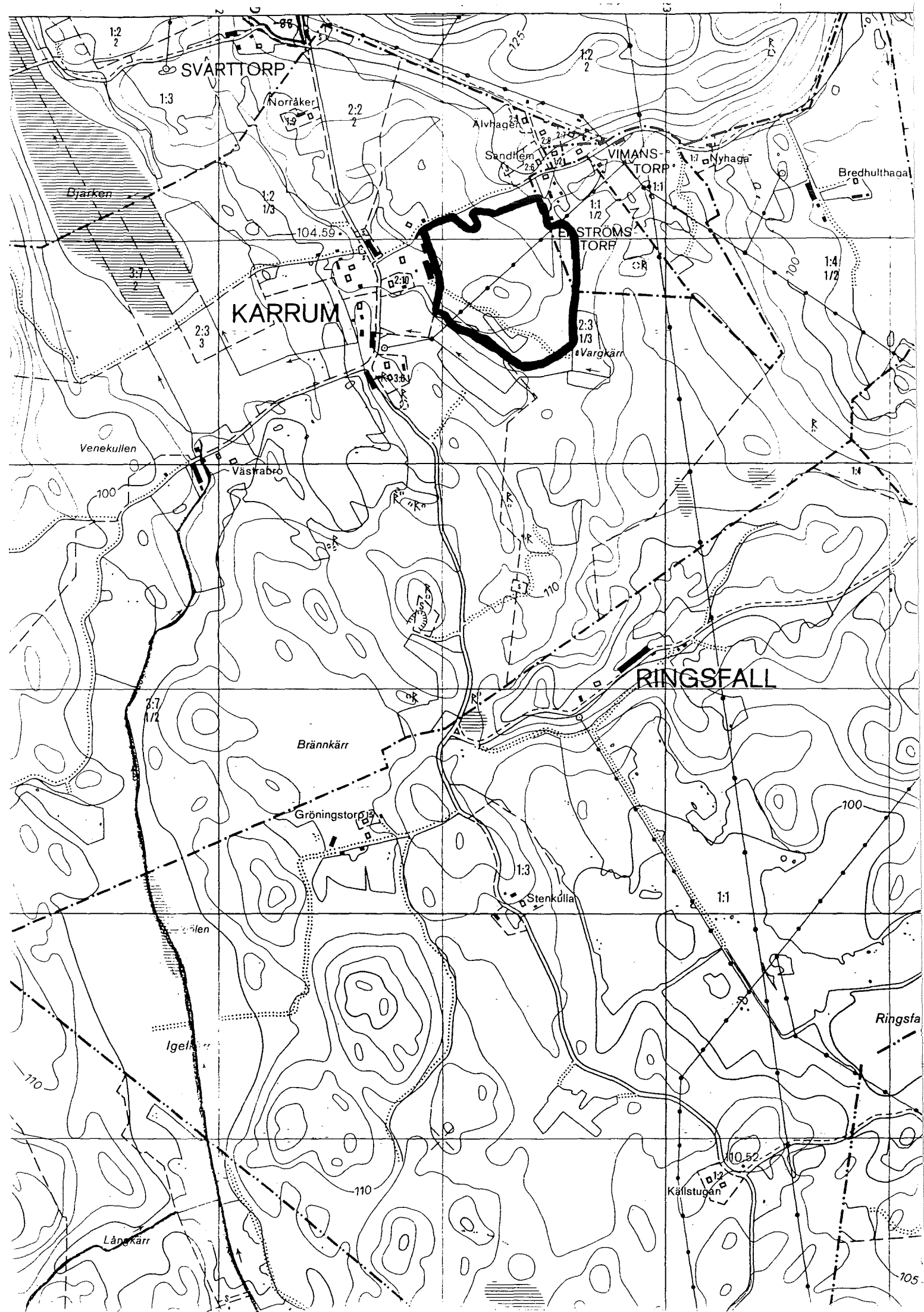
Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Betad ljung, brudbröd, gökärt, jungfrulin, blåsuga, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, backnejlika, solvända, stagg, skogsklöver.

Hävd: Nöt välhävdad 100 %

Ingrepp och påverkan: En husbehovstäkt i nordvästra delen.

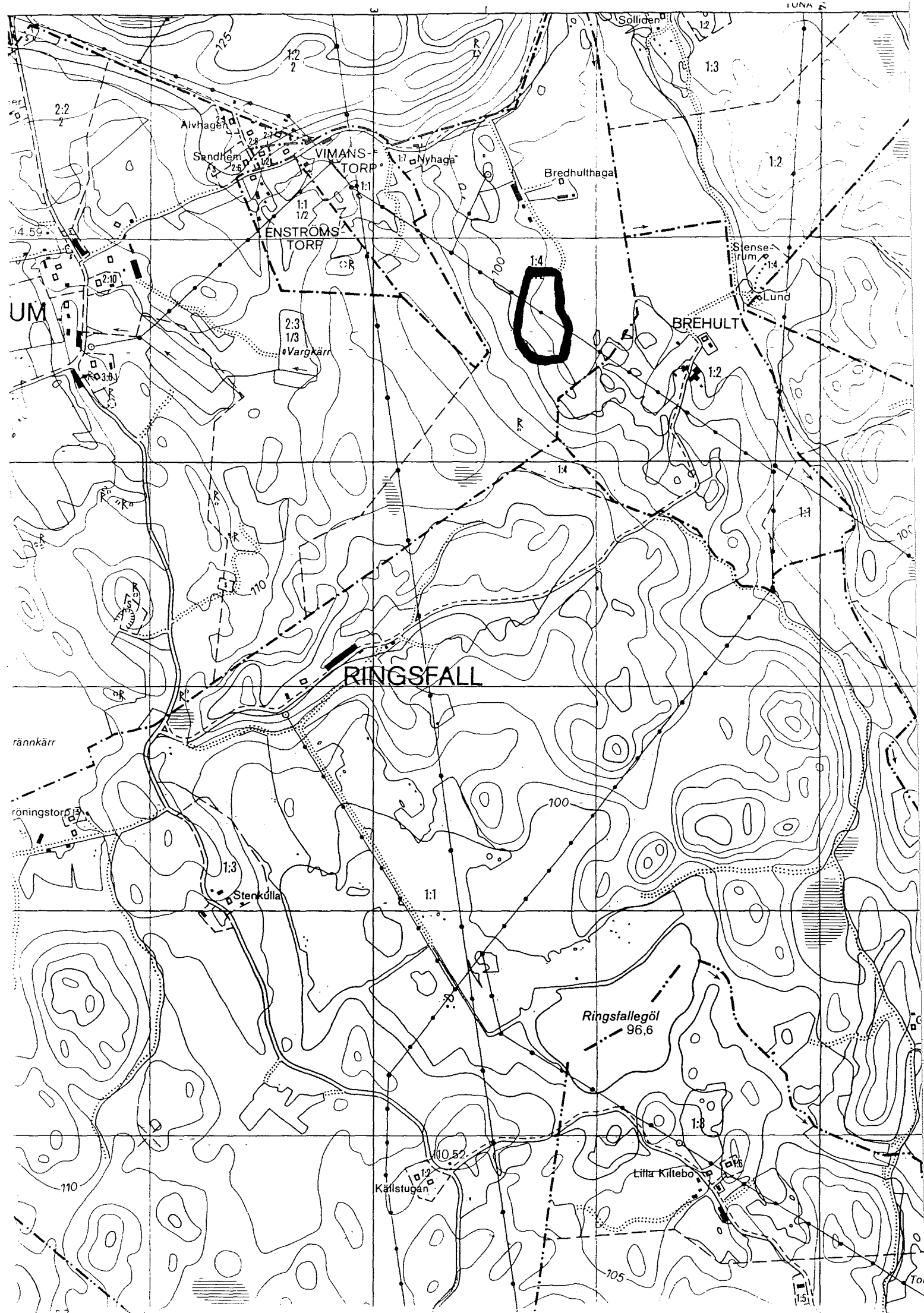
Sammanfattande värdetext: En välhävdad och av gödsel helt opåverkad hage, vackert belägen på en ås i ett öppet odlingslandskap. Fältskiktet domineras av hedartade växtsamhällen med enstaka inslag av fårsvingeltorräng. Marken har en lång kontinuitet i hävden och vegetationstyperna är representativa.

31 Karrum 1

Klass II

- Naturtyp:** Öppen hagmark, blandlövhage.
- Vegetationstyper:** Sammanlagt har sex olika vegetationstyper noterats i området. Vanligast är övergångar mellan rödvenäng och fårsvingeltorräng och mellan rödvenäng och rödvenhed. Även staggheden är vanlig. Enstaka inslag förekommer av blååtelfuktäng av sydlig typ och av rena rödvenäng- och rödvenhedssamhällen.
- Trädskikt:** I trädskiktet dominerar björk och ek. Dessutom finns gran och tall.
- Buskskikt:** Buskskiktet består av en, nypon och al.
- Täckningsgrad:** (träd och buskar) Täckningsgraden varierar mellan 0 % och 50 %. Vanligast är en slutenhet på 0-25 %. Södra delen är tät av ung-björk.
- Indikatorarter:** Den vanligaste indikatorarten är stagg. Vanliga är också vårbrodd, darrgräs, harstarr, knägräs och jungfrulin. Blåsuga, slåttergubbe, betad ljung, stor och liten blå-klocka, prästkrage, nattviol (*Platanthera* spp) och ängs-skallra förekommer i enstaka exemplar.
- Kulturhistoria:** I södra delen av hagen finns en liten, äldre åker.
- Hävd:** Nöt välhävdad 75 %
måttligt hävdad 25 %
- Ingrepp och påverkan:** Förutom en liten åker finns inga spår av negativ påverkan i området.
- Förslag till åtgärder:** Røjning och i de tätare partierna gallring.
- Sammanfattande värdetext:** Stor och välhävdad hage med en omväxlande naturmiljö i ett relativt flackt öppet odlingslandskap. Norra delen är helt öppen och södra delen är mer eller mindre bevuxen av främst ek och björk. Området är artrikt med en mosaik av friska och hedartade vegetationstyper. Övergångar mellan friska, torra och hedartade växtsamhällen är mycket vanligt, speciellt i norra delen av hagen.

32 Bredhulthaga

Klass III

Naturtyp: Björkhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Sydlig variant av blååtelfuktäng (2)
Högörtäng (1)

Trädsikt: Björk, tall.

Busksikt: En, gran.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

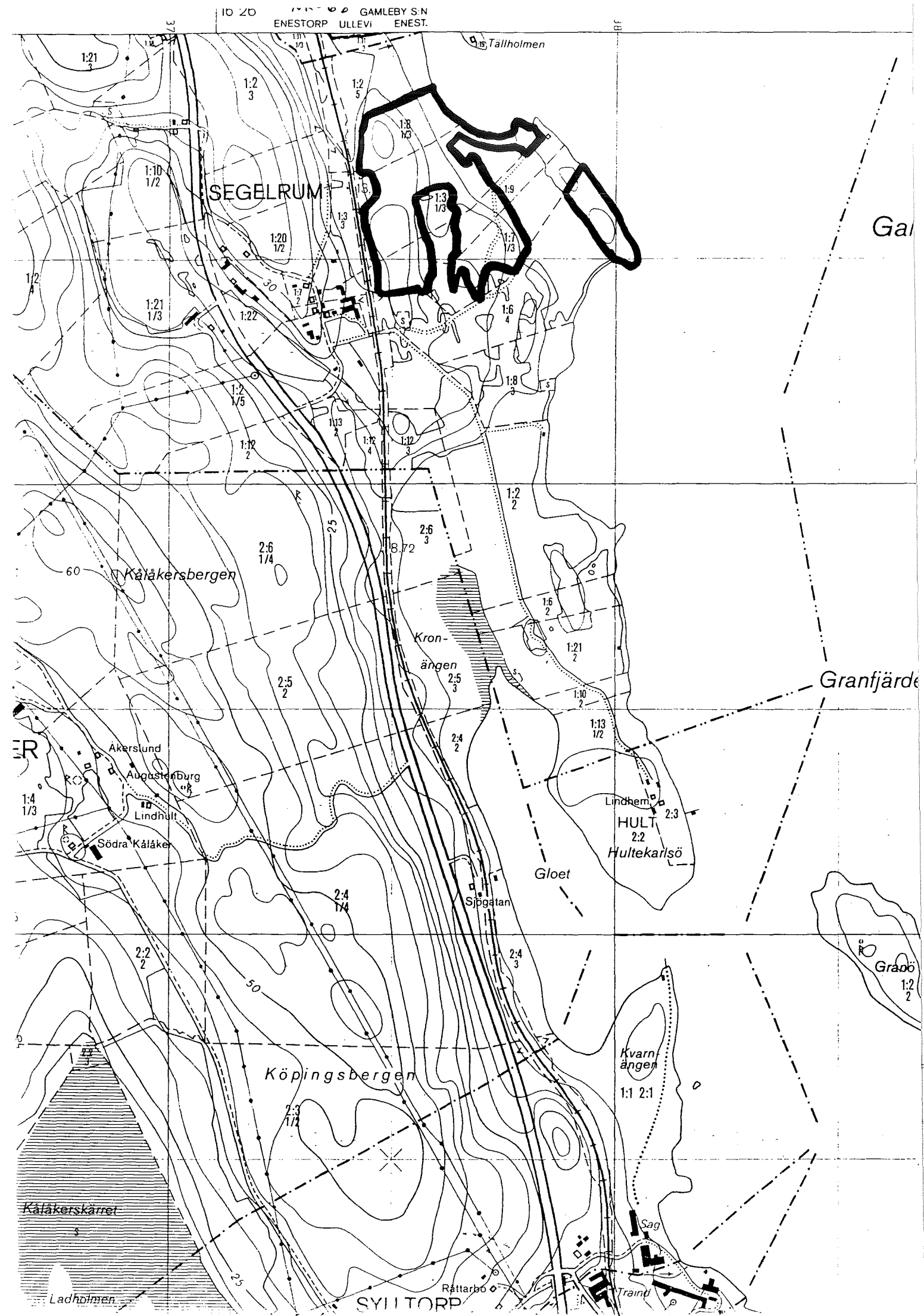
Indikatorarter: Vårbrodd, Jungfru Marie nycklar, stagg, jungfrulin, svinrot, blåsuga, kattfot, slåttergubbe, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, slåtterfibbla, nattviol (Platanthera spp), skogsklöver, darrgräs, prästkrage.

Hävd: Hävd saknas.

Ingrepp och påverkan: Kraftledning.

Förslag till åtgärder: Bete, gallring.

Sammanfattande värdetext: Liten igenväxande björkhage med hög frekvens av växtarter som visar på långvarig hävd. Södra delen är fuktig och håller på att omvandlas till en högörtäng. Ett parti i östra delen är fint med bl a nattviol, slåttergubbe, slåtterfibbla, jungfru Marie nycklar, svinrot och stagg. Norra delen av hagen är en torr rödvenäng med stort inslag av rödsvingel.

33 Segelrum

Klass III

Naturtyp:	Blandlövhave, havsstrandäng.
Vegetationstyper:	Rödvenäng (3) Rödvenhed (2) Hällmarkstorräng (2) Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (2) Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp (2) Tuvtåteläng (1)
Trädskikt:	Björk, lind, hassel, ask, ek, gran, tall.
Buskskikt:	Slån, mypon, en, hagtorn.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	25-50 %.
Indikatorarter:	Vårbrodd, solvända, gökärt, bockrot, blåsuga, liten blåklocka, Jungfru Marie nycklar, brudbröd, prästkrage, korskovall, stagg, knölsörblomma, ängsskallra, havs-sälting, krypven, strandkrypa.
Kulturhistoria:	Äldre åker, odlingsrösen och mycket vällagda stengärdes-gårdar. En hamlad björk. Riktligt med störenar.
Hävd:	Nöt välhävdad 100 %
Ingrepp och påverkan:	Svag påverkan av gödsel i 50 % av hagen.
Förslag till åtgärder:	Röjning och gallring i norra och mellersta delarna.
Sammanfattande värdetext:	Välbetad blandlövhave med en omväxlande naturmiljö i ett ålderdomligt jordbrukslandskap intill Gamlebyviken. Delar av hagen har någon gång varit gödslat och är därför relativt artfattig. Området är blockigt med mycket blottad håll. I hagen finns döda träd, gamla ekar och lindar och rikligt med störenar. Norra delen är tät och har karaktären av en betad skog. Hagen sluttar mot öster och slutar i en fint zonerad havsstrandäng.

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

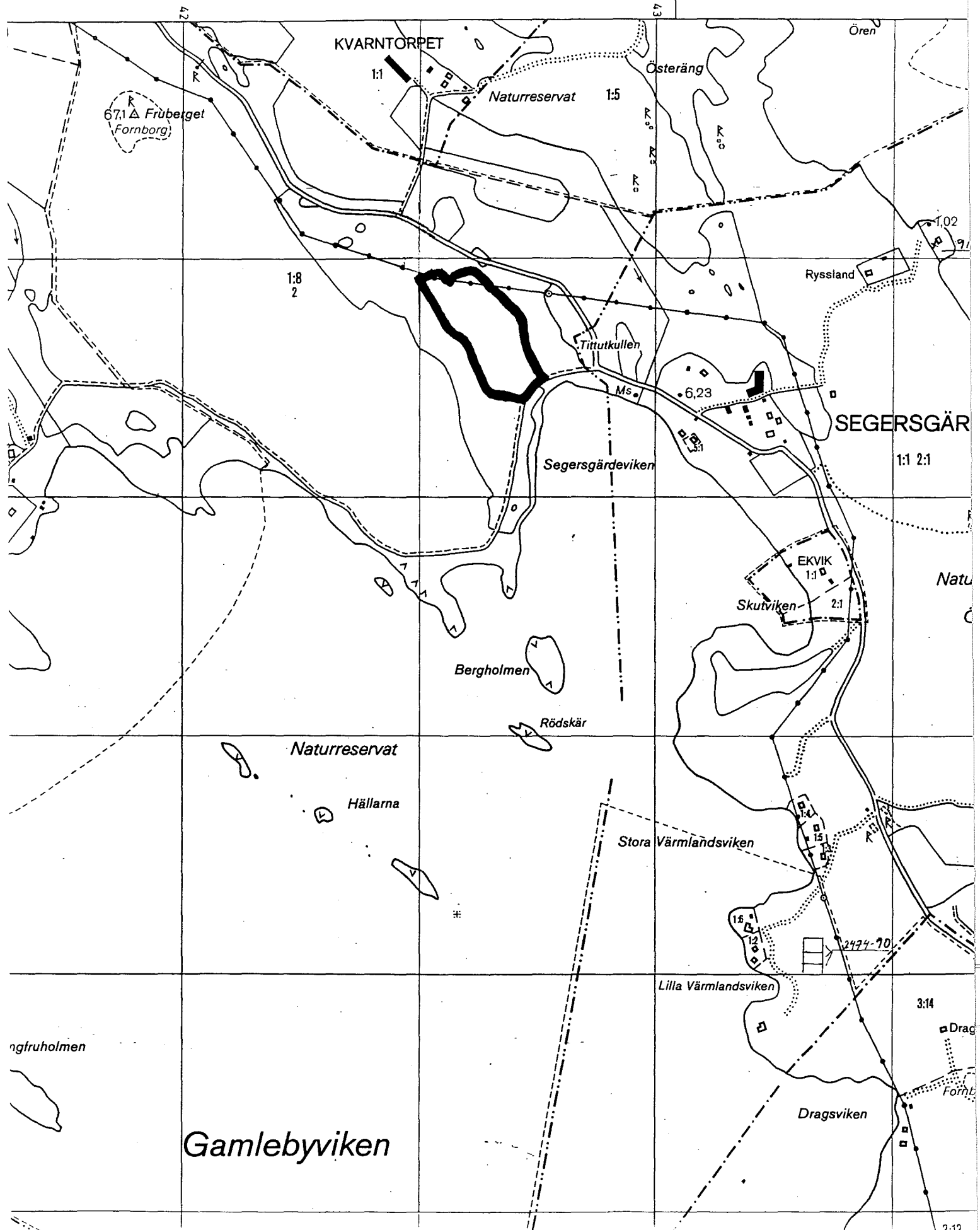
KALMAR LÄN

VERSIK

076 38 7G 3i VINÖ

VÄSTERVIKS K-N

16°32'

34 Segersgårde I

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Fårsvingeltorräng (2)
Tuvttåteläng (1)

Trädskikt: Ek, björk, ask, tall, lind, lönn.

Buskskikt: En, nypon, slån, hagtorn, hassel.

Täckningsgrad: 25-75 %. Större delen mellan 50 % och 75 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, backnejlika, brudbröd, solvända, gökärt, jungfrulin, prästkrage, bockrot, gullviva, sandmaskros, skogsklöver.

Hävd: Nöt, får måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Litet område i södra delen tydligt påverkat av gödsel, troligen från djuren.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck, gallring och röjning.

Sammanfattande
värdetext: Blockig och småkullig hage med i huvudsak friska och torra växtsamhällen, bl a en artrik torrängsflora. Området har ett tätt träd- och buskskikt, partivis med lundvegetation. Fältskiktet har en hög frekvens av växtarter som visar på lång kontinuerlig hävd.

Gökärt

EKONOMISK KARTA ÖVER SVERIGE

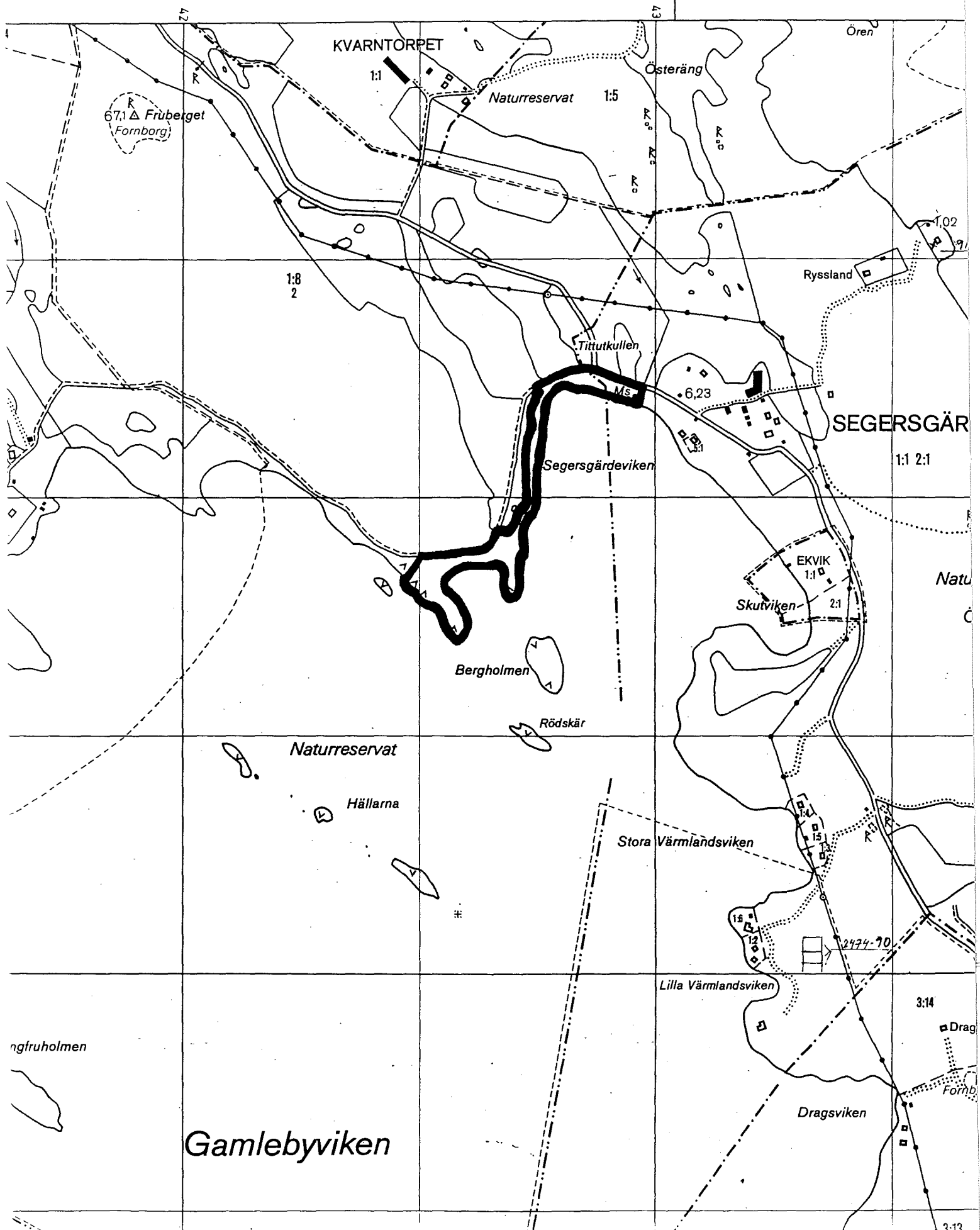
KALMAR LÄN

VERSIK

076 38 7G 3i VINÖ

VÄSTERVIKS K.N

16°32'

35 Segersgårde II

Klass III

Naturtyp: Havsstrandäng.

Vegetationstyper: Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp (2)
Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (2)
Tuvtåteläng (2)
Fårsvingeltorräng (1)
Rödvenäng (1)

Trädskikt: Ek, ask, vildapel.

Buskskikt: Slån, mypon, en, rönn, hagtorn.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Gulkämpar, höstfibbla, havssälting, krypven, salttåg, strandkrypa, liten blåklocka, solvända, jungfrulin, gullviva.

Hävd: Nöt välhävdad 25 %
måttligt hävdad 75 %

Ingrepp och påverkan: Ett litet dike i västra delen.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

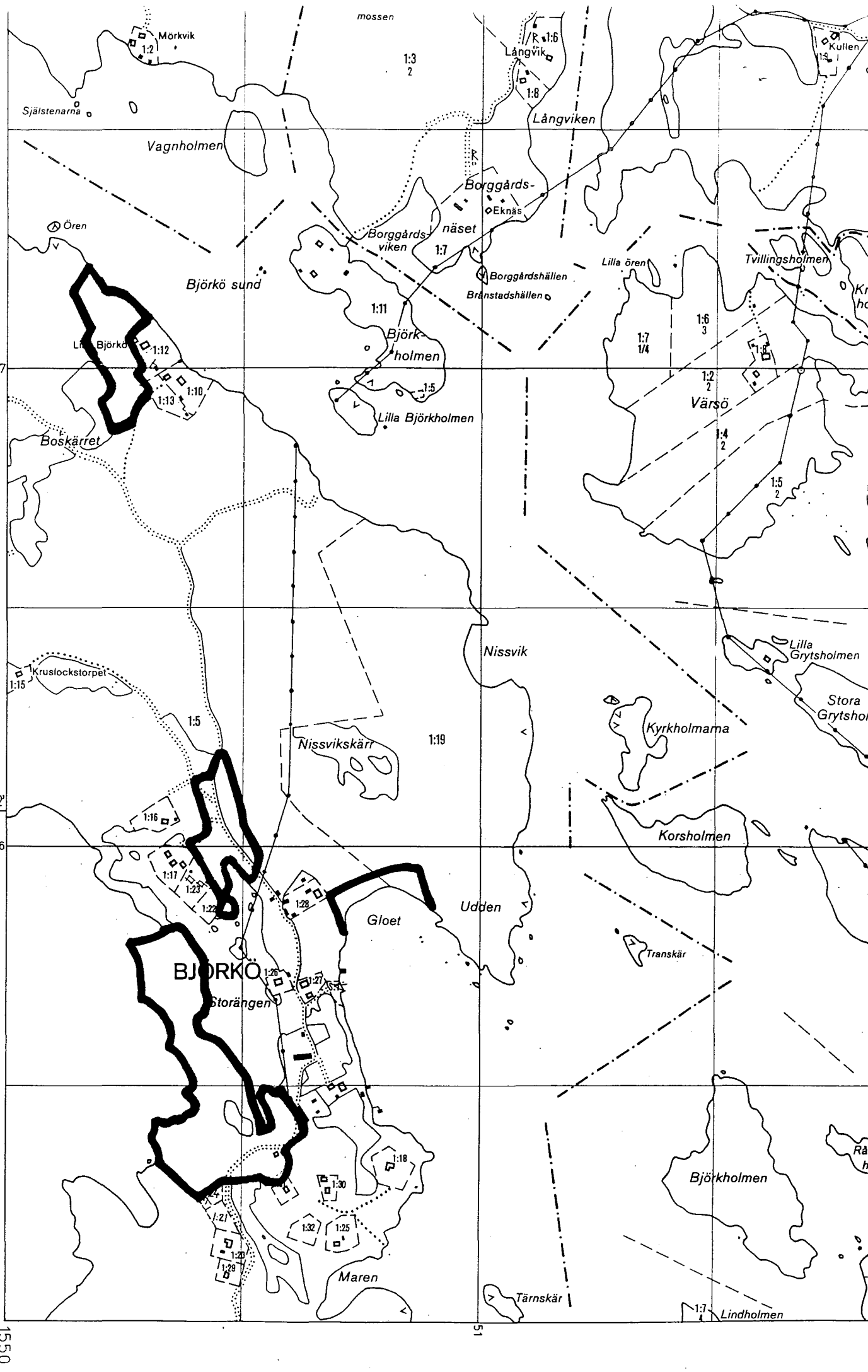
Sammanfattande värdetext: Litet långsmalt strandängsområde med små fastmarksuddar i sydvästra delen. Hagen ligger i ett småkuperat område med varierande naturmiljö. Fastmarken har artfattiga friska och torra växtsamhällen.

06 07039 13 JJ VINJALV

VÄSTERVIKS K:IN
LOFTHAMMARS S:IN

57°52'

6415
1550

36 Björkö

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage och havsstrandäng.

Vegetationstyper: Övre landstrandvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (3)
Nedre landstrandvegetation av agnsäv-krypven-typ (2)
Friskäng av rödventyp (3)
Gräshed av rödven-typ (2)
Torräng av hällmarks-typ (1)

Trädskikt: Björk, ek, tall, vildapel, rönn (samtliga i blandlöv-
hagen).

Buskskikt: En, nypon (samtliga i blandlövhagen).

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar) 0-25, 25-50 %.

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, betad ljung, stor och liten
blåklocka, knägräs, brudbröd, gökärt, slåtterfibbla,
Jungfru Marie nycklar, stagg, bockrot, nattviol, jung-
frulin, gullviva, skallra, skogsklöver.

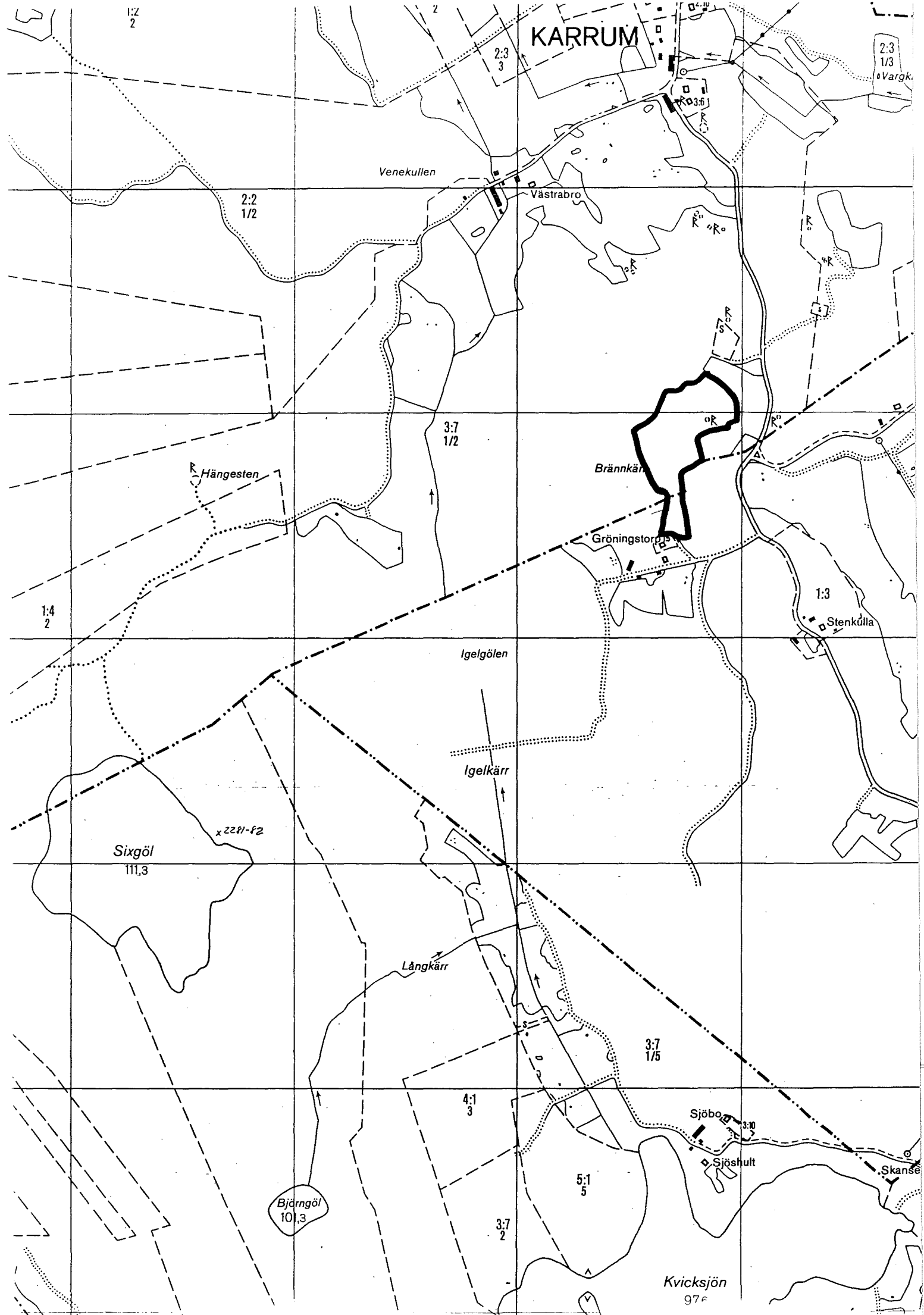
(Enligt nygjord florainventering (Roger Karlsson -90)
även: svinrot, ängsskära, knölsmörblomma, kattfot, back-
smörblomma, solvända, prästkrage och rödklint).

Kulturhistoria: Trägardegsård.

Hävd: Nöt välhävdad 100 %.

Ingrepp och påverkan: Svag kvävepåverkan närmast ladugården. Möjligen också på
havsstrandängen, då mark som tidigare varit brukad som
åker ligger ovanför denna.

**Sammanfattande
värdetext:** Björkö är en ö i Västerviks innerskärgård som fortfarande
har ett aktivt skärgårdsjordbruk. I viken mot Gloet
har en mindre havsstrandäng utbildats. Området i norr är
björk- och tallbevuxet och har hedkaraktär. Området i
söder är en relativt tät bevuxen blandlövhage. Tätt
tall- eller ekbevuxna moränholmar med landvegetation
ingår i objektet.

37 Karrum II

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenäng (3)
Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenhed (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (2)
Större delen av hagen består av övergångar mellan rödvenäng och de övriga vegetationstyperna.

Trädskikt: Tall, gran, asp, björk.

Buskskikt: En, nypon, asp, björk, gran, tall.

Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, slåttergubbe, darrgräs, betad ljung, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, slåtterfibbla, gökärt, prästkrage, ängsfryle, stagg, bockrot, grönvit nattviol, jungfrulin, ängsskallra.

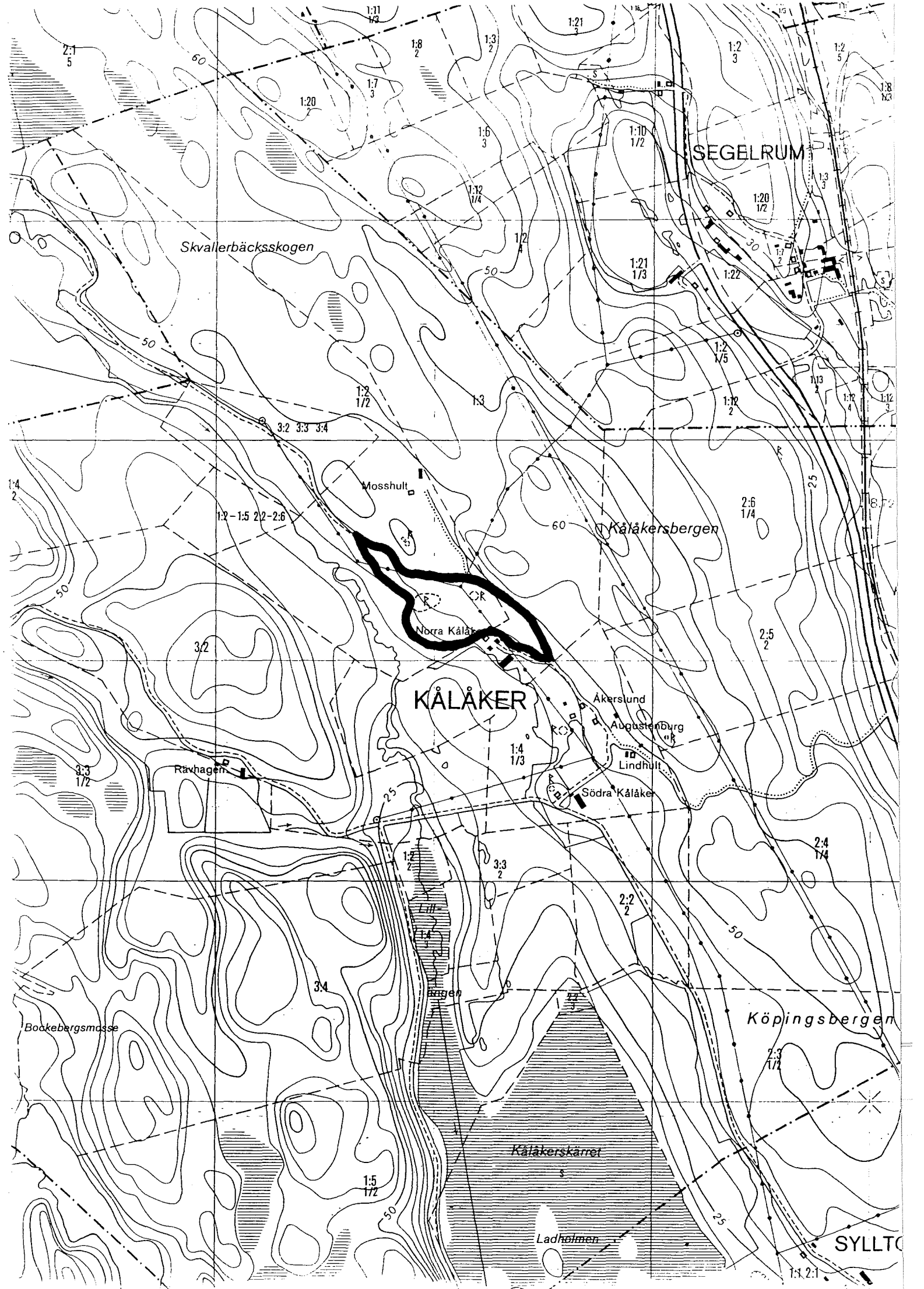
Kulturrehistoria: Fornlämning.

Hävd: Nöt välhävdad 25 %
 måttligt hävdad 50 %
 svagt hävdad 25 %

Den södra "snutten" är ohävdad.

Förslag till åtgärder: Ökat betetryck, röjning, gallring.

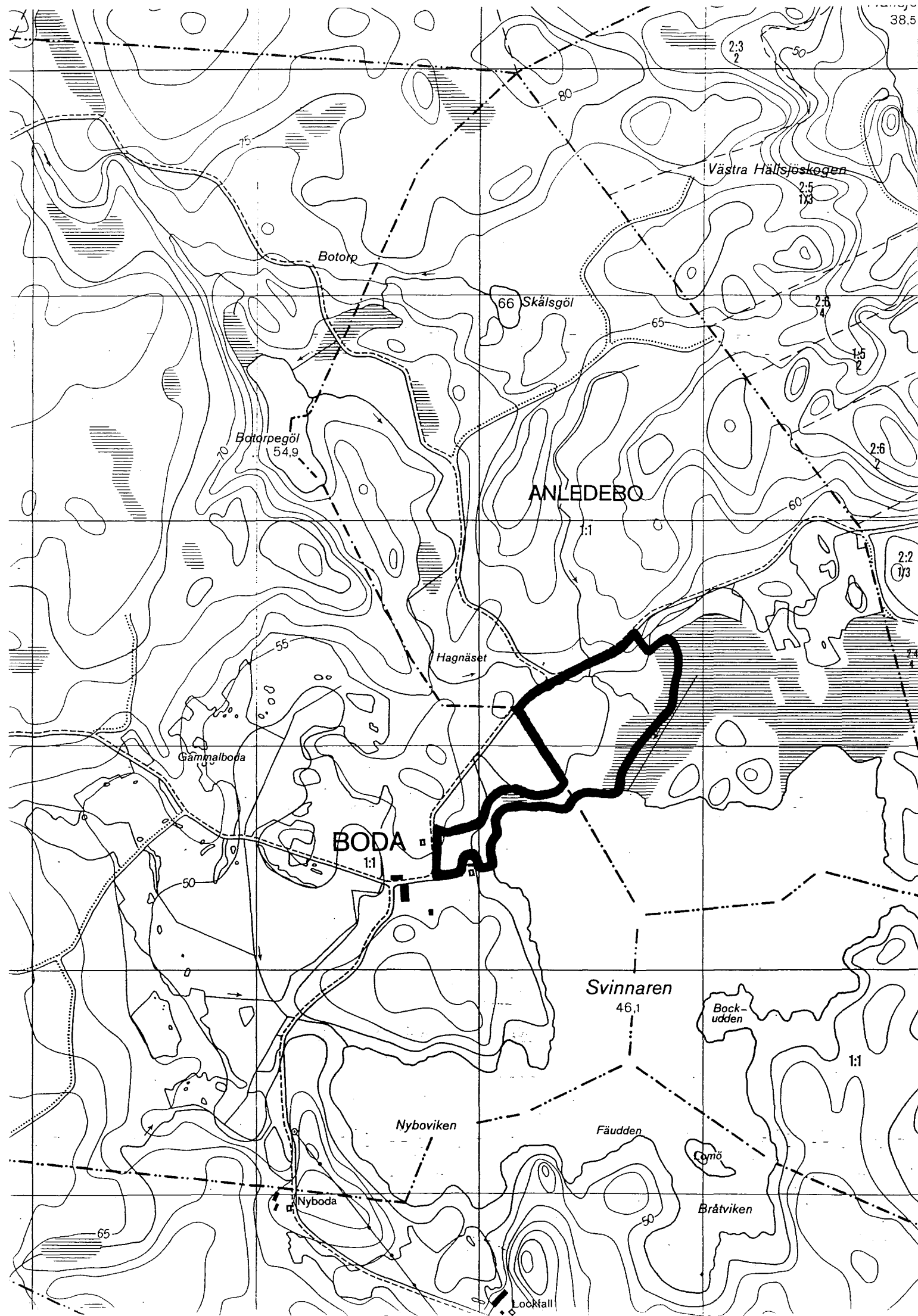
Sammanfattande värdetext: Igenväxande hagmark i ett ålderdomligt odlingslandskap. Större delen är tät, framför allt i buskskiktet. Gräsvålen består mestadels av övergångar mellan friska torra och hedartade växtsamhällen. Hagen gränsar i norr till betad tallskog.

38 Kålåker

Klass III

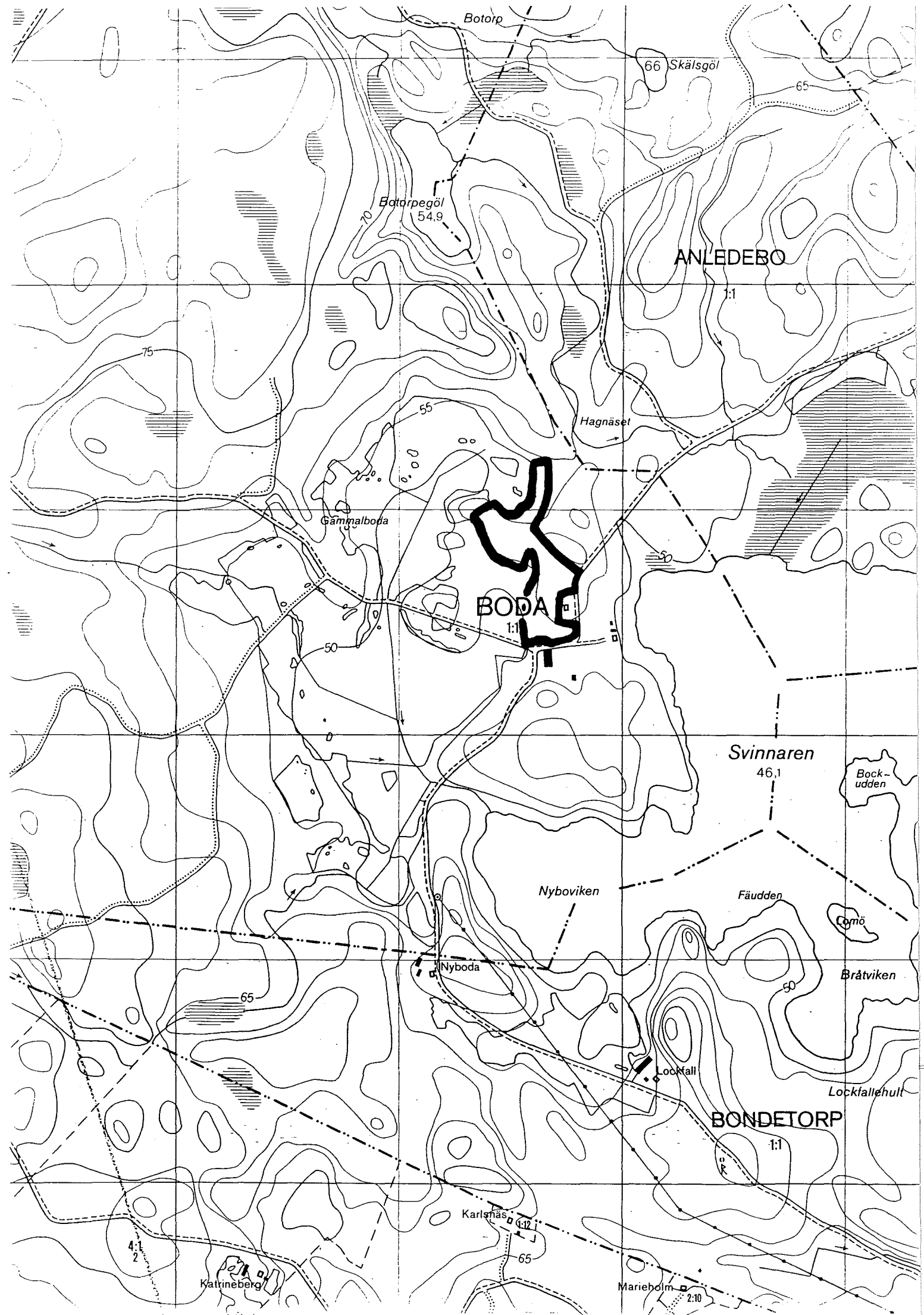
Naturtyp:	Ekhage, Öppen hagmark.
Vegetationstyper:	Fårsvingeltorräng (2) Rödvenäng (2) Hällmarkstorräng (2) Rödvenhed av fårsvingeltyp (1) Stagghed (1)
Trädskikt:	Tall, ek.
Buskskikt:	<u>En</u> , björk, ek, al.
Täckningsgrad: (träd och buskar)	0-50 %. Växlar från glest trädbevuxet till ganska tätt.
Indikatorarter:	Vårbrodd, stor blåklocka, Jungfru Marie nycklar, stagg, bockrot, jungfrulin, ängsskallra, kattfot, darrgräs, harstarr, brudbröd, solvända, gökärt, ängsfryle, gullviva, knölsmörblomma.
Kulturhistoria:	Fornlämningar i form av bronsåldersgravar.
Hävd:	Nöt välhävdad 25 % måttligt hävdad 50 % svagt hävdad 25 %
Ingrepp och påverkan:	Svag gödselpåverkan på 30 %. Kraftledning i norra delen.
Förslag till åtgärder:	Gallring, röjning och ökat bete.
Sammanfattande värdetext:	Artrik och mångformig hagmark i ett svagt kuperat mindre odlingslandskap. Grässvålen är tät och består av mosaiker och övergångar mellan frisk och torra vegetations-typer. Norra delen har mycket blottad håll. Söder därom finns ett mindre parti där trädskiktet är förhållandevis tätt och består av tall. Södra delen är en ekhage med enstaka gamla träd.

39 Anledebo

Klass II

- Naturtyp:** Öppen hagmark, sötvattenstrandäng.
- Vegetationstyper:** Rödvenängen är den dominerande vegetationstypen och fårsvingeltorrängen är vanligt förekommande. Stagghed och hållmarkstorräng har enstaka förekomster i området. Stranden mot Svinnaren och mot våtmarksområdet i öster består av bälten av högstarräng, lågstarräng och tuv-tåteläng.
- Trädskikt:** Trädskiktet består av några enstaka ekar.
- Buskskikt:** Buskskiktet utgörs av enstaka exemplar av en, nypon, slån och sälg.
- Täckningsgrad:** Träd- och buskskiktet har en täckningsgrad på 0-25 %.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** De vanligaste hävdgynnade arterna i området är vårbrodd, darrgräs, brudbröd, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, ängsskallra, svinrot, blåsuga, revfibbla och ängsvädd. Dessutom finns kattfot, stor blåklocka, harstarr, backnejlika, slätterfibbla, gökärt, nattviol, gullviva och knölsmörbloffa i enstaka exemplar.
- Kulturhistoria:** Ett odlingsröse finns mitt i hagen.
- Hävd:** Hagen sambetas av nöt och häst. Hälften av området hävdas måttligt och en fjärdedel är välhävdad. Övriga delar, bl a tuvtåtelängen är svagt hävdad.
- Ingrepp och påverkan:** Förutom ett dike i nordväst finns inga spår av negativ påverkan i den nordöstra delen. Den sydvästra har en svag påverkan av gödsel.
- Förslag till åtgärder:** Ett ökat betestryck skulle förhöja markens värde.
- Sammanfattande värdetext:** Stort och artrikt hagmarksområde intill sjön Svinnarens nordvästra strand. Hagen ligger i ett flackt skogslandskap och gränsar i öster till översvåmningsmarker. Växtsamhällen varierar från torra på höjder och hållar till friska och slutligen fuktiga intill sjön. Nordöstra delen är måttligt hävdad och helt fri från gödselpåverkan. Sydvästra delen är välhävdad och vackert belägen på en ostsluttning mot sjön, men har en svag påverkan av gödsel. Området har ornitologiska värden.

40 Boda

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (3)
Rödvenäng (2)
Hällmarkstorräng (1)
Rödvenhed (1)

Trädskikt: Björk, ek, asp, tall, klibbal.

Buskskikt: Nypon, en, al.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Stagg, jungfrulin, ängsskallra, kattfot, vårbrodd, brudbröd, darrgräs, bockrot, ängsvädd, stor blåckloka, Jungfru Marie nycklar, knägräs, revfibbla, gökärt, nattviol, gullviva, knölsnörblomma, mandelblomma.

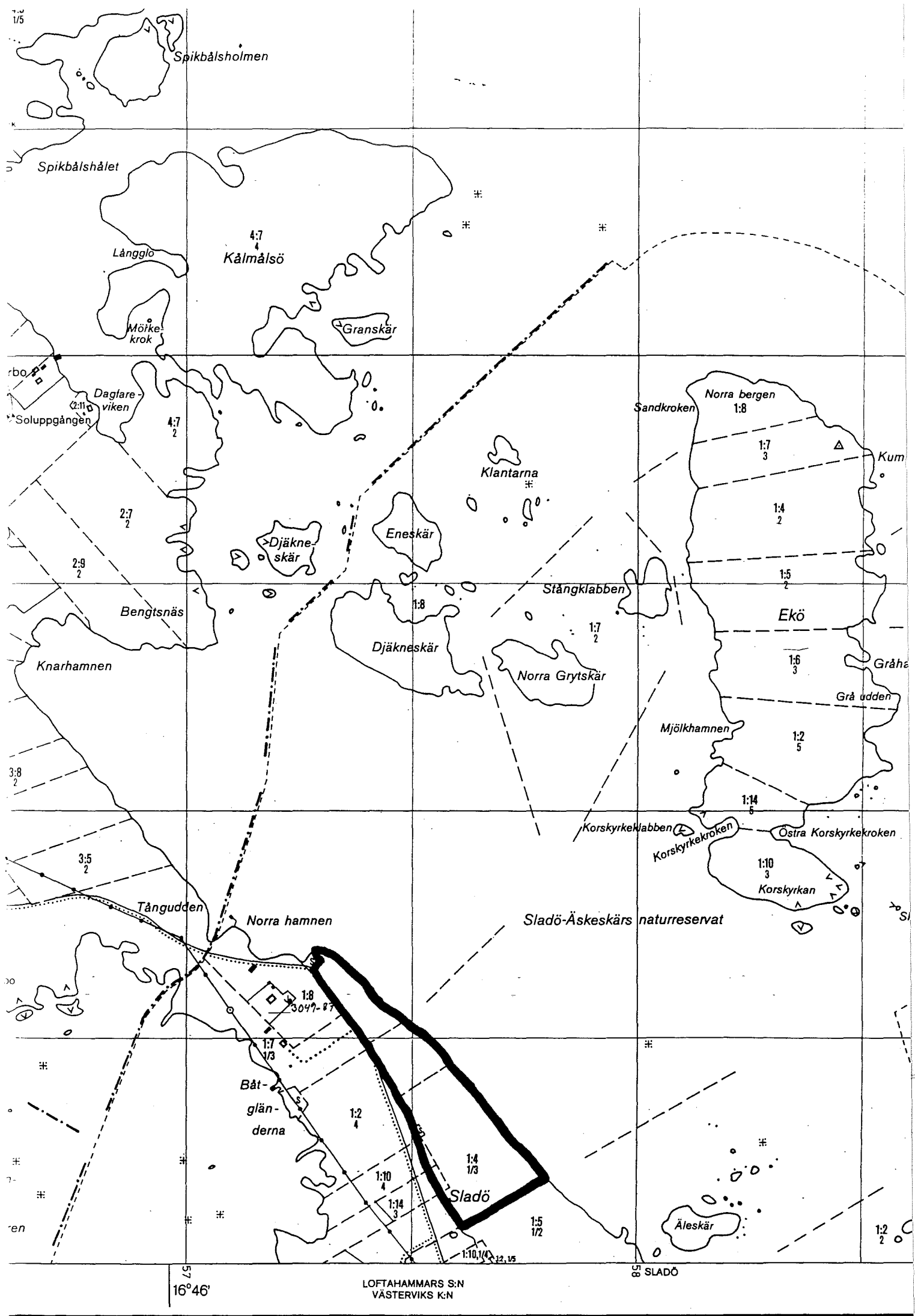
Kulturhistoria: Äldre åker, odlingsröse.

Hävd: Nöt måttligt hävdad 50 %
svagt hävdad 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan på den gamla åkern som utgör ca 5 % av hagen.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck, röjning och i den nordöstra delen gallring.

Sammanfattande värdetext: Blandlövhage på en moränkulle i kanten av ett öppet odlingslandskap. Området är artrikt och har en variationsrik grässväl, till större delen med en torr karaktär. Nordöstra delen har ett tätt träd- och buskskikt och håller på att få karaktären av en lund. I sydvästra delen finns en liten äldre åker.

41 Sladö I

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Örtrik ängshavretorräng (2)
Fårsvingeltorräng (1)
Gräs-lågstarrfuktäng (1)

Trädskikt: Ek, oxel, vildapel, rönn, ask, lind, lönn.

Buskskikt: En, tall, ek, nypon, slån.

Täckningsgrad: 0-50 %. Varierar från helt öppet till mycket täta partier. (träd och buskar)

Indikatorarter: Stor och liten blåkllocka, harstarr, rödklint, knägräs, backnejlika, brudbröd, blodnäva, solvända, stagg, bockrot, korskovall, vårbrodd, darrgräs, ögontröst, prästkrage, ängsfryle, jungfrulin, gullviva, blåsuga, nattviol (Platanthera spp), ängsskallra och enligt uppgift Adam och Eva.

Kulturhistoria: Odlingssäden, stengärdesgård, stensträng och hamlade träd (ask, lönn, lind, oxel).

Hävd: Nöt svagt hävdad 75 %
ohävdad 25 %

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Större hagmark belägen på en ö i skärgården. Hagen är artrik och helt fri från negativ påverkan, men dåligt hävdad eller ohävdad sedan flera år. Hagen sluttar åt nordost och är uppdelad i flera olika fällor, avgränsade av stengärdesgårdar. I området finns flera gamla hamlade lindar. Växtsamhällena domineras av artrika torrängar och friskängar och övergångar däremellan. Södra och östra delarna har ett tätt träd- och buskskikt.

16°46'

VÄSTERVIKS K:N
LOFTHAMMARS S:N
-Z722-B2

stora grundet

1:14
3

1:4
1/3

1:5
1/2

1:10
1/4

1:2
1/5

1:16
1/5

1:15
1/2

Östra hamnen

1:2
2

Betsudden

Kvarn:

Kvarnskärshällarna

SLADÖ

Sladö

Ädhällen

1:5
1/2

Sörledsskär

Öuddekroken

Östra stenarna

Öudden

1:10
2

Horkarlsskär

Utterklabben

Källhamnshällen

Enskär

Enskär

Stora Flundran

Stora Källhamnen

1:2
3

Lilla Flundran

Mellankällhamnen

Yttre Källhamnen

Lundskär

Södra Lundskärshällarna

Sladö-Äskeskärs naturreservat

Ljusskäret

Ljushällarna

Ljushä

Östersjön

Lortklabben

Måsskär

Stora Betskäret

42 Sladö II

Klass II

Naturtyp: Öppen hagmark, blandlövhage och havsstrandäng.

Vegetationstyper: Vegetationstyperna domineras av en torr och artrik typ av rödvenäng. Staggheden är vanlig i området och enstaka partier med örtrik ljunghed, fårsvingeltorräng och tuv-tåteläng förekommer. Ställvis finns inslag av hällmarks-torrängsarter. I södra delen finns ett mindre parti med övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp.

Trädsikt: Trädsiktet består av ask, tall, ek och oxel.

Busksikt: Busksiktet utgörs av en.

Täckningsgrad: Området har ett glest träd- och busksikt. Mellan 0 % (träd och buskar) 25 %.

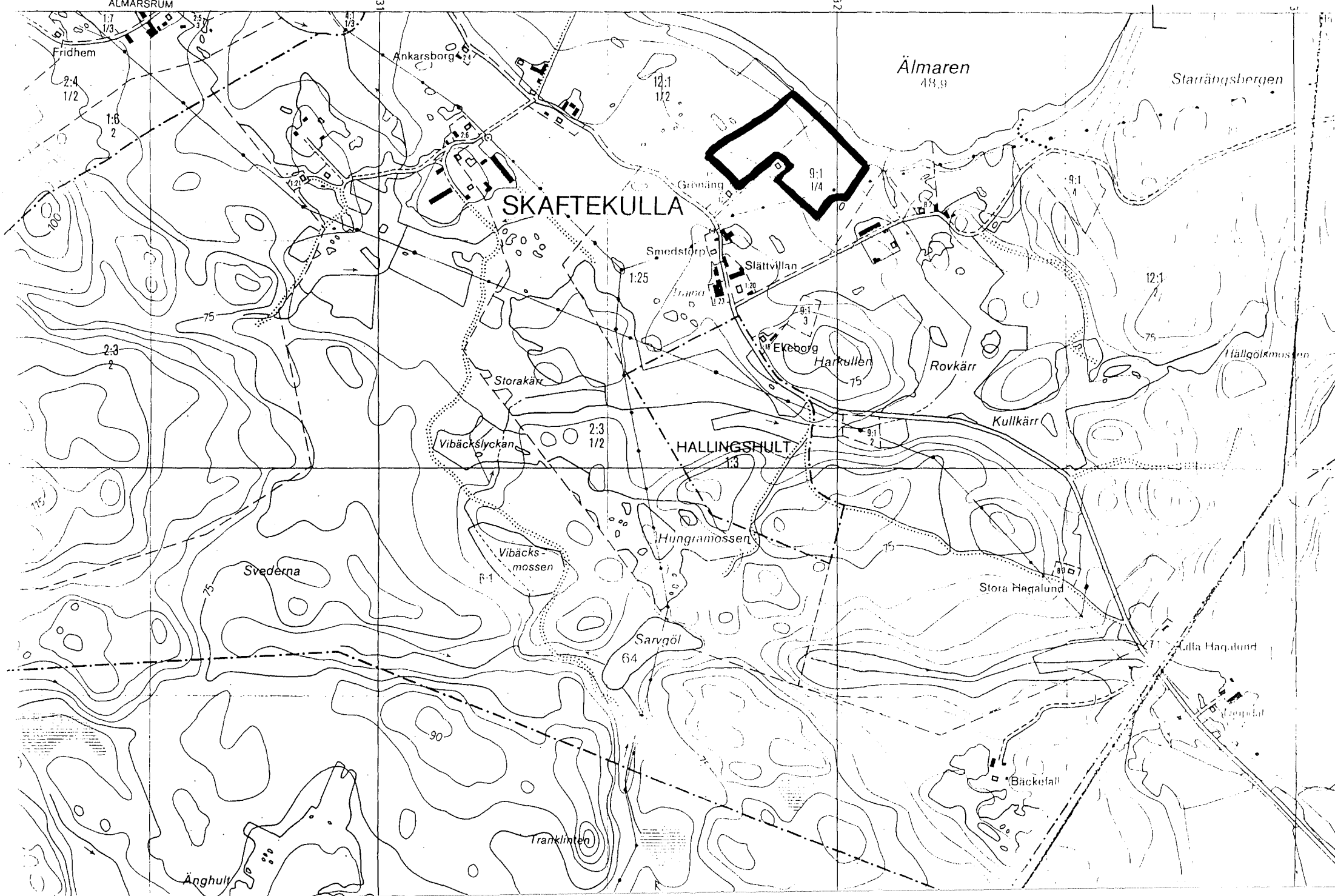
Indikatorarter: Den vanligaste hävdgynnade arten i området är stagg. Vanliga är också stor och liten blåklocka, rödklint, knägräs, backnejlika, ögontröst, brudbröd och solvända. Darrgräs, jungfrulin, gullviva, ängsskallra och ängsvädd förekommer i enstaka exemplar.

Hävd: Hagen är till hälften måttligt och till hälften svagt hävdad av får.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Hagmarksområde med omväxlande naturmiljö på en ö i skärgården. Norra delen är öppen med fuktiga markförhållanden. Södra delen löper utmed stranden, men har endast på ett mindre parti strandängsvegetation. Trädsiktet är glest med blandade trädslag. Fältsiktet har till större delen en frisk karaktär, i norra delen blandat med hed-artade partier.

ÄLMARSRUM

43 Skaftekulla (Grönäng)

Klass III

Naturtyp: Björkhage.

Vegetationstyper: Örtrik friskäng (2)
Skogsnävaäng (2)
Tuvtåtelufuktäng (1)

Trädskikt: Björk, ek.

Buskskikt: En.

Täckningsgrad: 25-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Jungfrulin, blåsuga, vårbrodd, darrgräs, stor blåklocka, jordtistel, knägräs, Jungfru Marie nycklar, revfibbla, gökärt, prästkrage, stagg, bockrot, grönvit nattviol, fältsippa, ängsvädd, loppstarr.

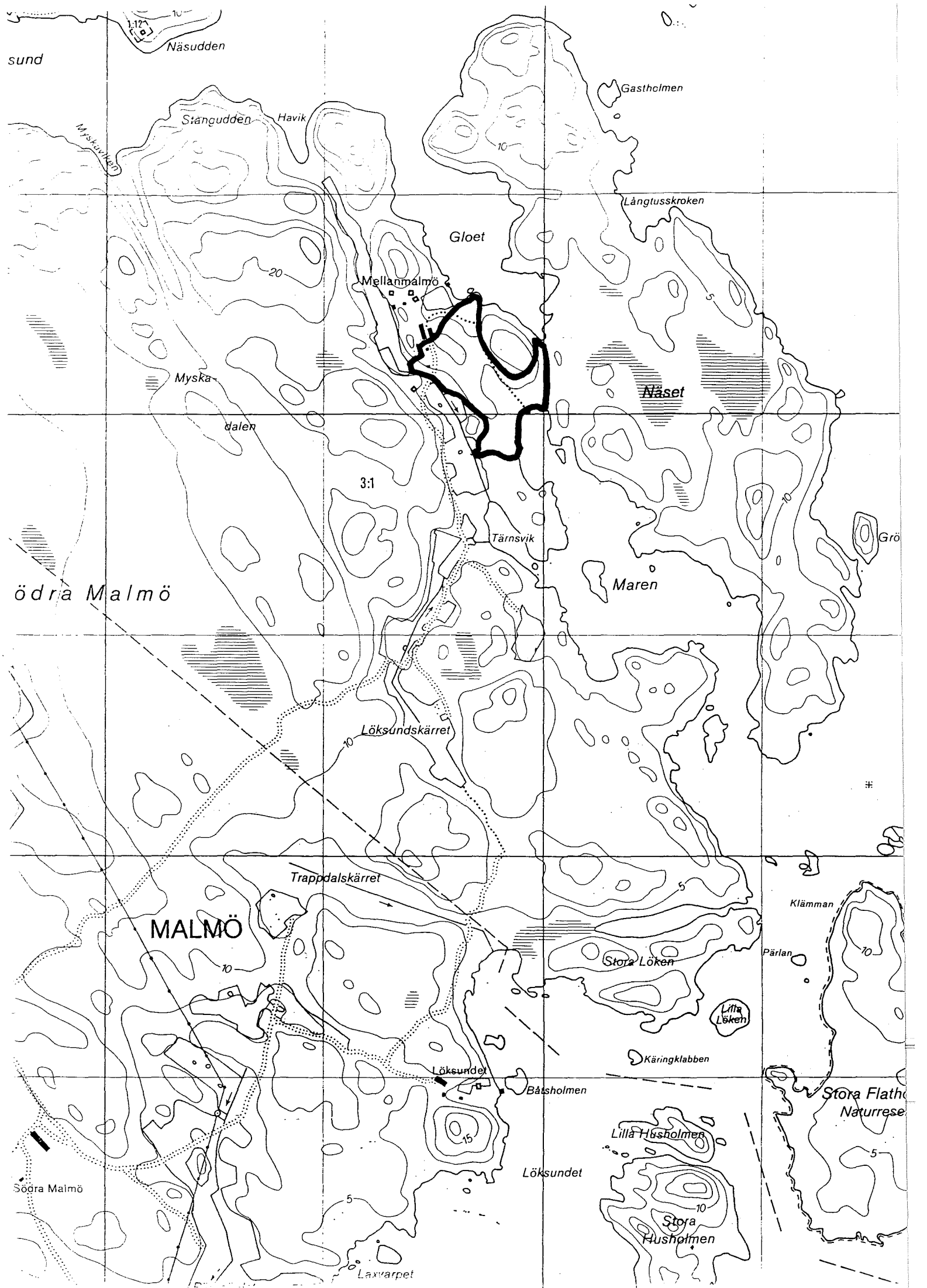
Kulturhistoria: Trägardebgård.

Hävd: Nöt svagt hävdat 100 %.

Ingrepp och påverkan: Tydlig gödselpåverkan 5 %.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

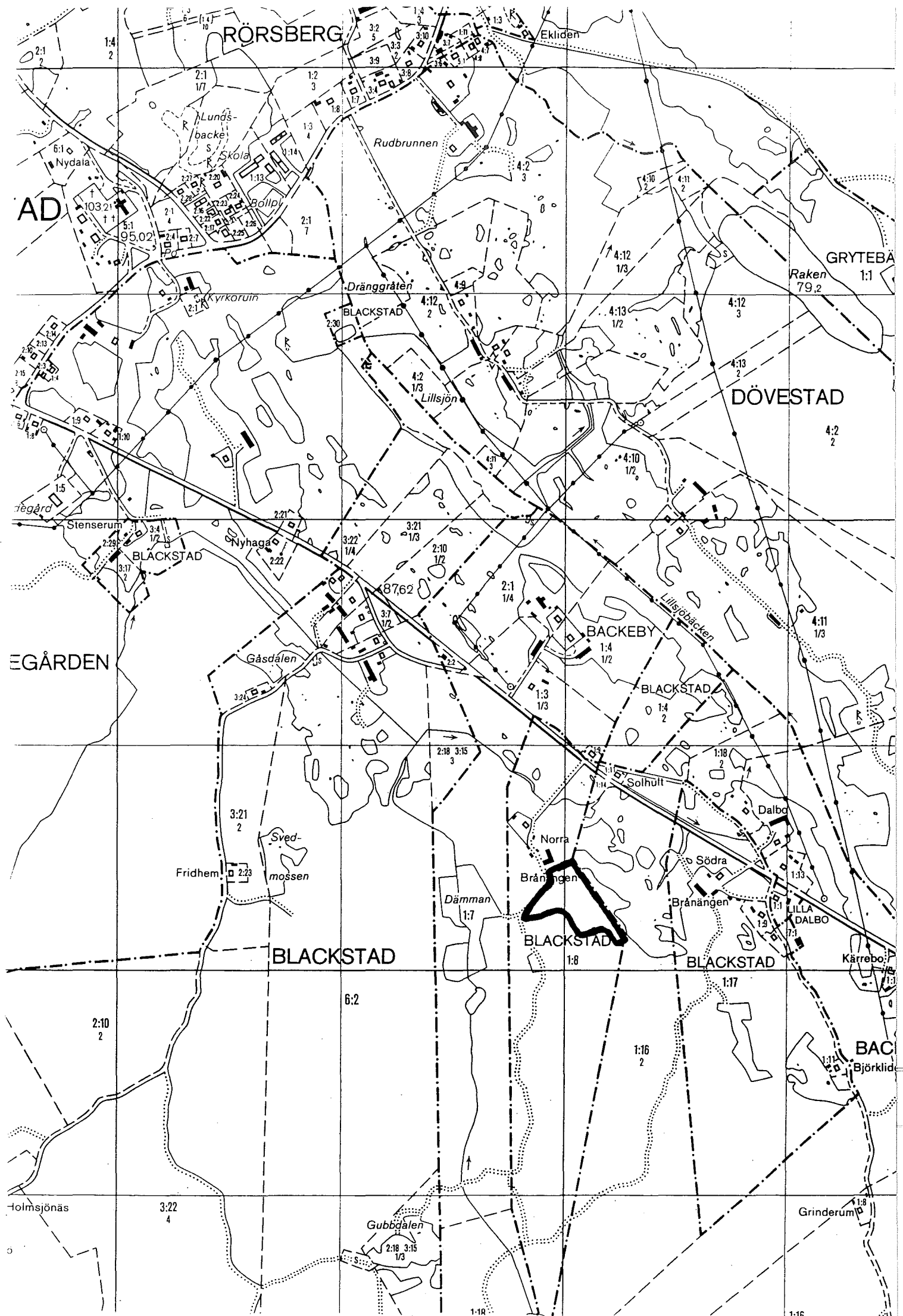
Sammanfattande värdetext: Beteshagen är vackert belägen invid sjön Almaren. Den hävdgynnade arten jungfrulin förekommer mycket rikligt. På grund av skuggningseffekter från björkarna samt eftersatt hävd har den örtrika friskängen ställvis övergått till friskäng av skogsnävatyp.

44 Södra Malmö

Klass III

- Naturtyp: Ekhage och öppen hagmark.
- Vegetationstyper: Rödvenhed (3)
Rödvenäng (2)
- Trädskikt: Ek, oxel.
- Buskskikt: En, nypon, rundhagtorn.
- Täckningsgrad: 0-75 %, mycket varierande.
(träd och buskar)
- Indikatorarter: Blåsuga, kattfot, betad ljung, liten blåklocka, knägräs,
stagg, bockrot, jungfrulin.
- Kulturhistoria: Äldre åker.
- Hävd: Får och häst välhävdad 75 %
 måttligt hävdad 25 %
- Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 25 %. Dike i norra delen.
- Förslag till åtgärder: Gallring.
- Sammanfattande värdetext: Välbetad naturskön hagmark vid en vik på en ö i skärgården. Små f d åkrar med trivial flora ligger insprängda i hagmarken. Den dominerande vegetationstypen består av rödvenhed.

45 Blackstad (norra Brånängen)

Klass III

Naturtyp: Annan träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Rödvenäng (3)
Hällmarkstorräng (2)

Trädskikt: Gran, björk, tall, rönn, ek.

Buskskikt: En, rönn, björk.

Täckningsgrad: 0-25 %, enstaka buskar.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, slåttergubbe, gökärt, bockrot, jungfrulin, ängsvädd, skogsklöver, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, harstarr, prästkrage, korskovall.

Kulturhistoria: Trä- och stengärdesgård.

Hävd: Nöt måttligt hävdat 75 %
svagt hävdat 25 %

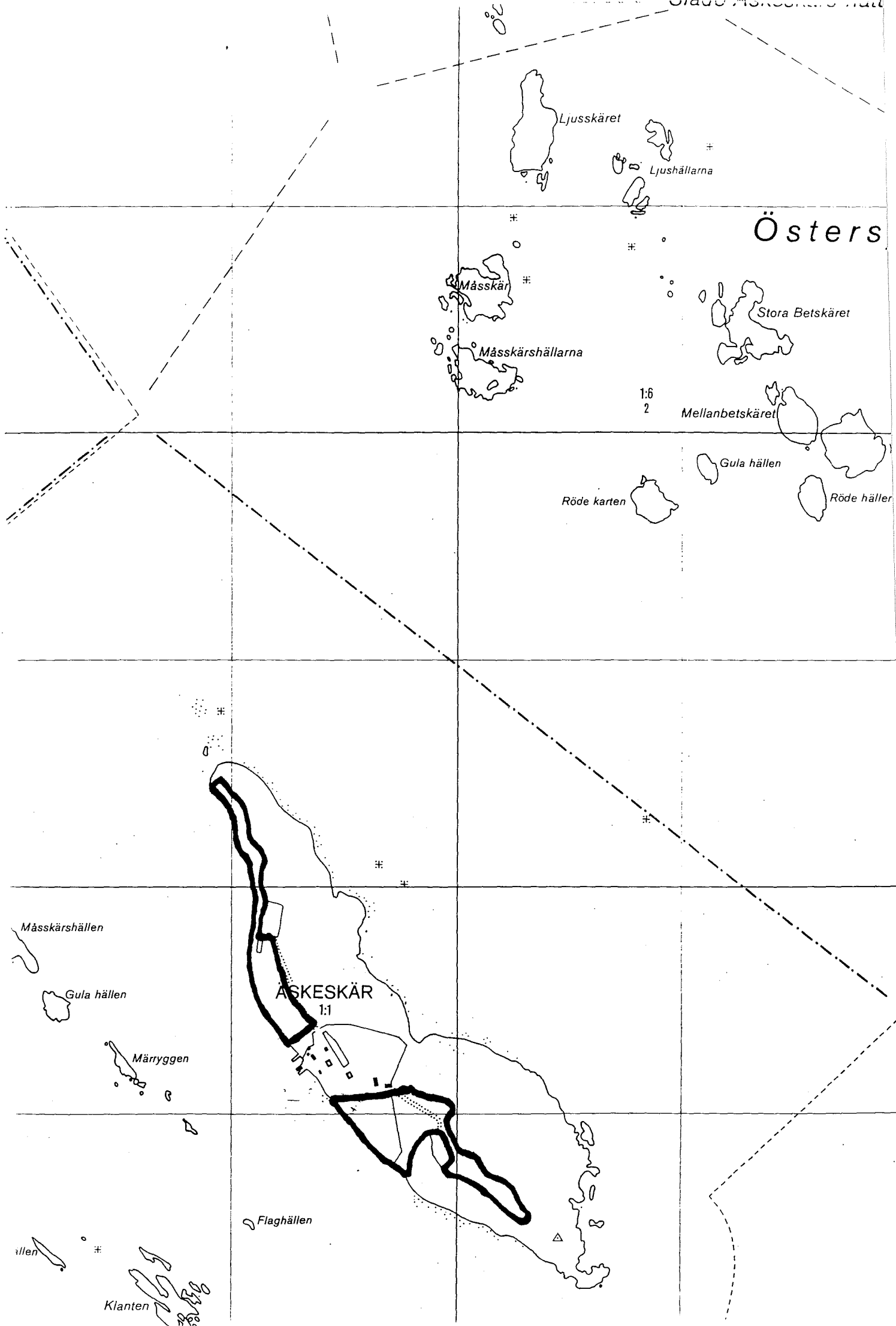
Ingrepp och påverkan: Tydlig gödselpåverkan 15 %.

Förslag till åtgärder: Barrträd bör helt tas bort. Något ökat betestryck vore önskvärt.

Sammanfattande värdetext: Objektet utgörs av en relativt liten hage. Med tanke på detta är det ganska artrikt. Hagen hyser en rik förekomst av slåttergubbe.

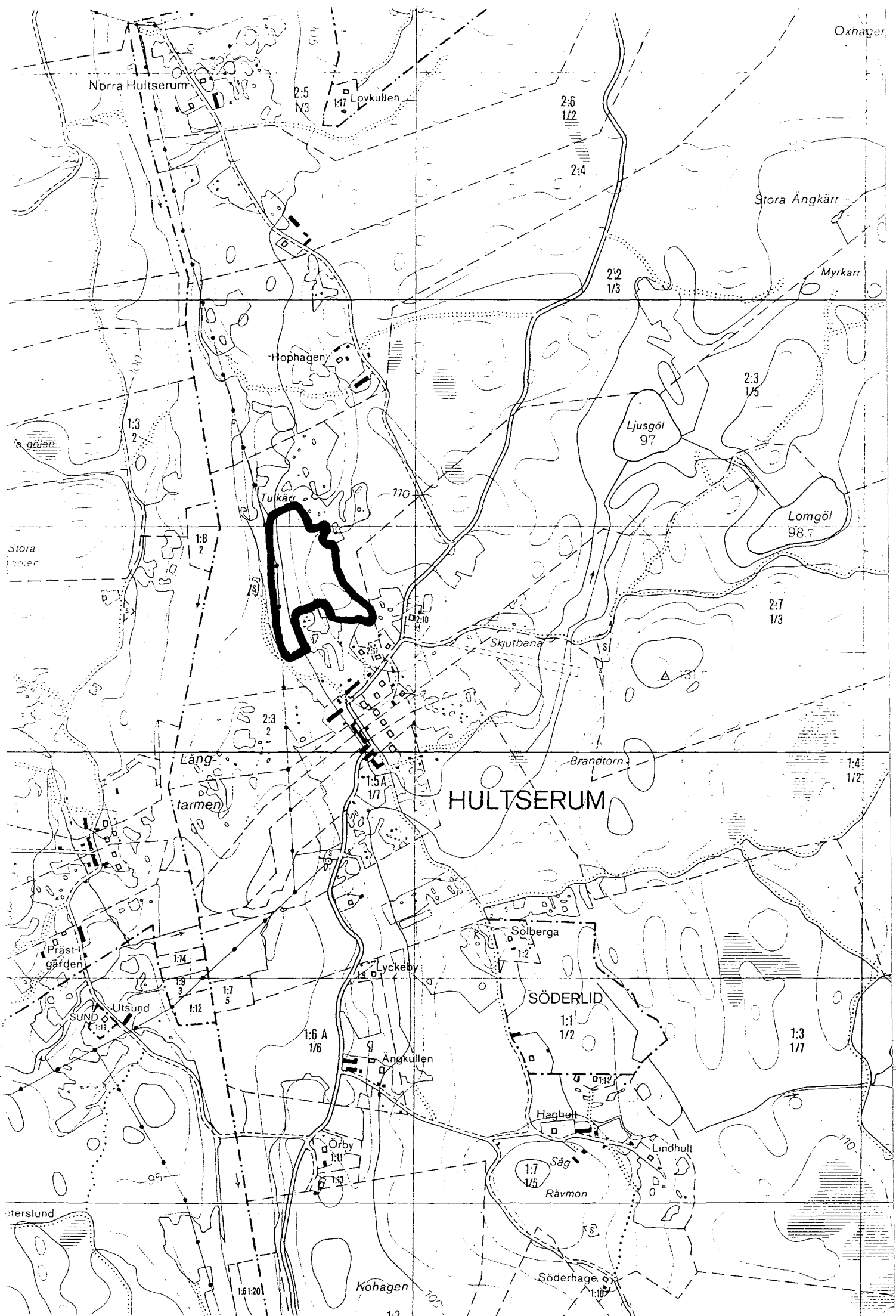
Vårbrodd

46 Äskeskär

Klass III

- Naturtyp: Öppen hagmark.
- Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (3)
Rödvenäng (2)
Variant av hällmarkstorräng (2)
- Trädsikt: Oxel.
- Busksikt: En, slån.
- Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)
- Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, rödklint, brudborste, knägräs, backnejlika, ögontröst, prästkrage, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, filt-lav.
- Kulturrehistoria: Stengärdesgård.
- Bävd: Vid besöket finns inga betesdjur på ön. De mellersta och södra delarna av objektet har troligtvis inte betats i år.
- Ingrepp och påverkan: Inget.
- Förslag till åtgärder: Ökat bete samt viss röjning av enbuskar i norra delen.
- Sammanfattande värdetext: Hagmarkerna ligger på en ö i Västerviks yttre skärgård. Vegetationen domineras av torra ängstyper. I norra delen utgörs underlaget av sten och grus, vilket ger en vegetationstyp som liknar hällmarkstorräng med arter som fårsvingel, femfingerört, bergssyra, gröknavel och gul fettknopp men även gulmåra, rölleka och backnejlika förekommer rikligt. I de södra och mellersta områdena är marken ej fullt så torr. Här dominerar fårsvingeltorrängar och rödvenängar.

47 Hultserum

Klass III

Naturtyp: Blandlövhage.

Vegetationstyper: Rödvenäng (3)
Fårsvingeltorräng (1)
Hällmarkstorräng (1)

Trädskikt: Gran, björk, ek.

Buskskikt: En, rönn, björk.

Täckningsgrad: 0-50 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten och stor blålocka, knägräs, brudbröd, solvända, gökärt, sommarfibbla, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsvädd, skogsklöver.

Kulturrehistoria: Odlingsrösen, husgrunder, trä- och stengärdesgård.

Hävd: Nötbete svagt hävdat 100 %.

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 50 %.

Förslag till åtgärder: Rönjning och gallring i objektets västra del.

Sammanfattande värdetext: Byn är belägen på ett höjdparti i landskapet. Nedanför åt väster finns rationellt drivna jordbruksmarker. I objektets västra del antar trädskiktet ganska hög slutenhet och behöver gallras. De östra delarna är mer öppna, men där kan en viss gödselpåverkan spåras och förutom sommarfibbla tillkommer inga nya indikatorarter, däremot saknas vissa arter. Öster om objektet finns en del gödslade f d åkrar med odlingsrösen som idag betas.

211

BLÅSTAD

3:20

Sträckan

11.12.92-17-84
D:

Rönneålsmor

KLOCKAREGÅRD

1:13
3

Rönås

Trehörn
94.8

1:3
5

Dalkarrel

Stora
Galtgöl
94.8

3:22
3

1:1

Trehörnsveden

1:3
4

Stora Norrkärr

Lilla Galtgöl

Halbäcksmossen

Lilla Norrkärr

Kvarnhus

Storängen

Haggöl

PATTEBO
1:1

Stensnäs

92.8 Husgöl

Mårhult

Mårgöl
92.9

Hällsjöängen

1:6A
3

1:5A
5

Näset

1:5B
7

Skomakarmossen

Kvarnkärr

1:6B
6

1:5A
3

Hällsjön
92.5

Getudden

Dammen

1:7
4

Stora
Dammkärr

1:5A
6

Fågelmossen
Glåhundsskäl

1:6B
5

1:1

48 Pattebo

Klass III

- Naturtyp:** a) Öppen hagmark.
b) Annan träd- och buskbärande hagmark och öppen hagmark.
- Vegetationstyper:** a) Rödvenhed/rödvenhed av fårsvingeltyp (3)
Lågstarräng (1)
b) Rödvenäng (2)
Tuvvtåteläng (2)
Rödvenhed (2)
Fårsvingelvariant av rödven-gräshed (2)
- Trädskikt:** a) Gran.
b) Gran, björk.
- Buskskikt:** a) En.
b) En, hassel.
- Täckningsgrad:** a) 0-25 %.
(träd och buskar) b) 25 %.
- Indikatorarter:** a) Blåsuga, kattfot, vårbrodd, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, ögontröst, solvända, revfibbla, sommarfibbla, prästkrage, stagg, jungfrulin, ängsskallra.
b) Blåsuga, kattfot, vårbrodd, stor och liten blåklocka, harstarr, knägräs, solvända, slätterfibbla, gökärt, sommarfibbla, ängsfryle, stagg, bockrot, jungfrulin, ängsskallra, ängsvädd, ängsviol.
- Kulturhistoria:** Äldre åker.
- Hävd:** Nöt
a) Måttligt hävdad 100 %
b) Måttligt hävdad 75 %
Svagt hävdad 25 %
- Ingrepp och påverkan:** a) Svag gödselpåverkan 50 %.
b) Tydligt gödselpåverkat 40 %
Svag gödselpåverkan 10 %
- Förslag till åtgärder:** Gallring i område b, de nordvästliga delarna.
- Sammanfattande värdetext:** Delområde a består av en öppen hagmark. Vissa delar har tidigare varit åker, men därav syns endast mindre spår. Den dominerande vegetationstypen består av en mixning av rödvenhed och fårsvingelvariant av rödven-gräshed.

I delobjekt b finns de finaste markerna i nordvästra delen. Dessa är träd- och buskbevuxna, men hyser ett flertal hävdberoende växtarter. I söder och sydost är markerna gödselpåverkade men området är mycket vackert med solitära enar på rödvenängen. Här finns dock endast ett fåtal indikatorarter kvar. Totalt för hela objektet noterades 23 hävdgynnade växtarter.

Stormbo-

Spårgölarna

81.5

Mon

skogen

100

Hästkärr

Kvä

Gölmossen

STORMANDEBO

1:1 2:1 3:1

Stormbogölen

74.8

Fagerhult

kogen

Milkärr

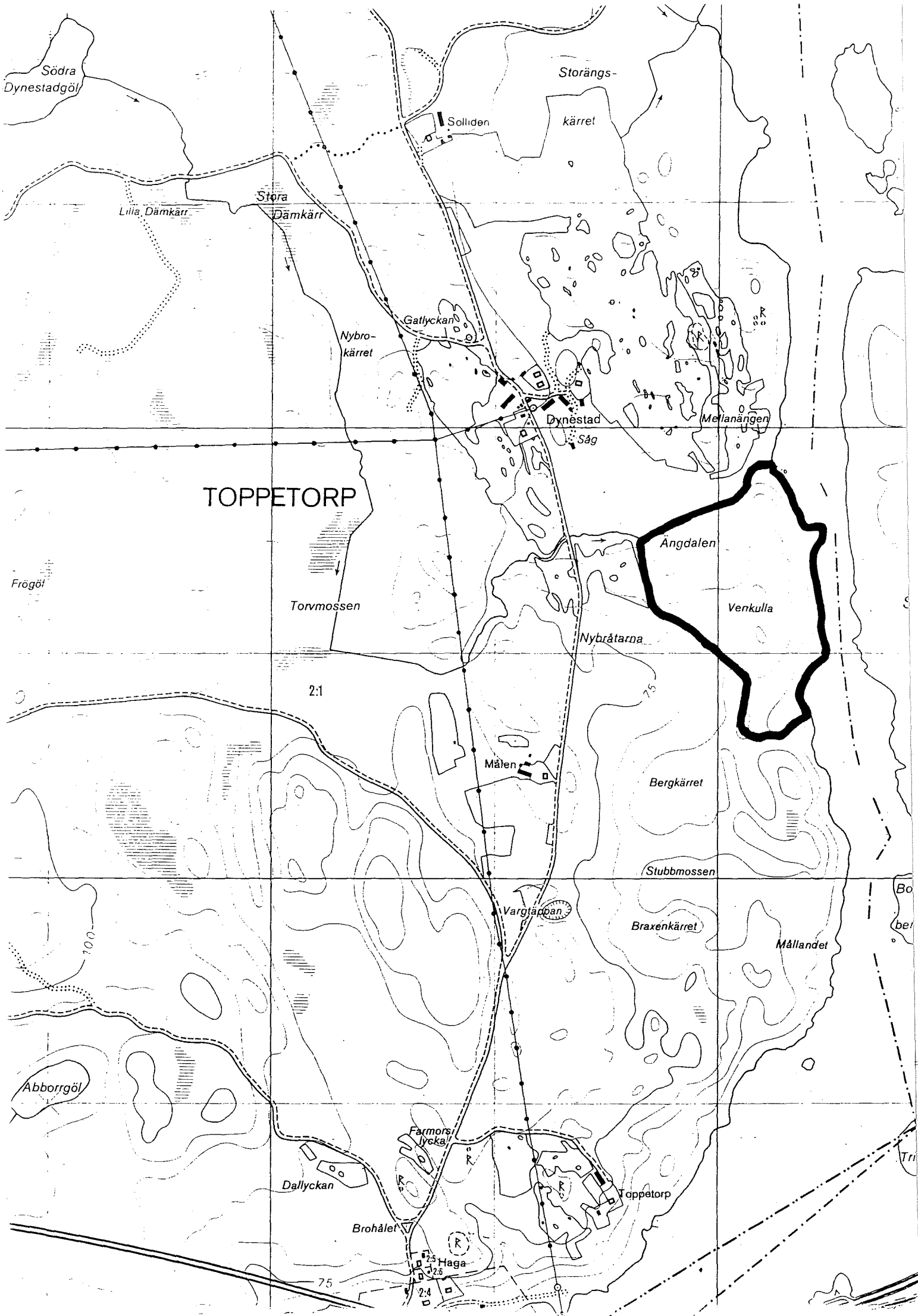
Koltorp

Ugglekärr

49 Stormandebo

Klass II

- Naturtyp:** Öppen hagmark och blandlövhage.
- Vegetationstyper:** På de friska markerna i sydost förekommer rödvenäng och örtrik friskäng samt i skuggade lägen även skogsnäva-friskäng. De torrare markerna i norra delen består till största delen av fårsvingeltorräng. På fuktigare partier dominerar tuvtåtel-fuktängen.
- Trädskikt:** De trädbevuxna delarna i södra delarna domineras av björk och ek med inslag av asp, tall, gran och rönn.
- Buskskikt:** Buskskiktet består av en blandning av en, asp och björk.
- Täckningsgrad:** Täckningsgraden varierar från 0-50 %. De norra delarna (träd och buskar) är helt öppna, med undantag för enstaka buskar.
- Indikatorarter:** Vid inventeringen noterades totalt 26 indikatorarter. De vanligaste arterna var änsskallra, ängsvädd, svinrot, skogsklöver, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, prästkrage, gökärt, solvända, knägräs, vårbrodd och kattfot. Enstaka förekomster noterades för blåsuga, slättergubbe, liten och stor blåklocka, harstarr, brudbröd, revfibbla, slätterfibbla, sommarfibbla, korskovall och ängsviol. Enligt uppgift skall det även finnas låsbräken och fältgentiana.
- Kulturhistoria:** Kulturhistoriska spår finns i form av stengärdesgård, trögärdesgård, fägata och äldre åker med ett flertal odlingsrösen. Dessutom finns ett par fornminnen.
- Hävd:** De bäst betade områden ligger i södra delarna. Vid inventeringstillfället gick där ett flertal ungdjur och en arbetshäst. I de övriga delarna var betestrycket svagt och fjolårsgräs fanns kvar.
- Ingrepp och påverkan:** Ett par diken löper genom objektets östra delar varav den ena nyligen har rensats. Ett mindre område vid vägen upp mot Koltorp är svagt gödselpåverkat.
- Förslag till åtgärder:** Ett ökat betestryck är mycket angeläget att få till stånd. Dessutom bör vissa alltför täta trädbestånd gallras och en hel buskar röjas bort.
- Sammanfattande värdetext:** Området är mångformigt med avseende på vegetationstyper, vilket gör att antalet hävdgynnade arter är högt. På grund av eftersatt hävd förekommer dock många i låga numerärer. Förutom betesmarken ingår även en åker med många odlingsrösen. Synbara bevis för att betesmarken i ett tidigare skede i byns utveckling utgjort en betydligt större areal finns speciellt söder och öster om objektet. Dessa områden är idag i stor utsträckning planterade med barrträd.

Södra
Dynestadgöl

Lilla Dämkärr

Stora
Dämkärr

Nybro-
kärret

Gatljckan

Storängs-

kärret

Solliden

Dynestad

Såg

Mellanängen

TOPPETORP

Frögöt

Torvmossen

2:1

Ängdalen

Venkulla

Nybråtarna

Mälän

Bergkärret

Stubbmossen

Braxenkärret

Mällandet

Vargtjappan

Abborrgöl

Dalljckan

Farmors-
lycka

Brohälet

Haga

Toppetorp

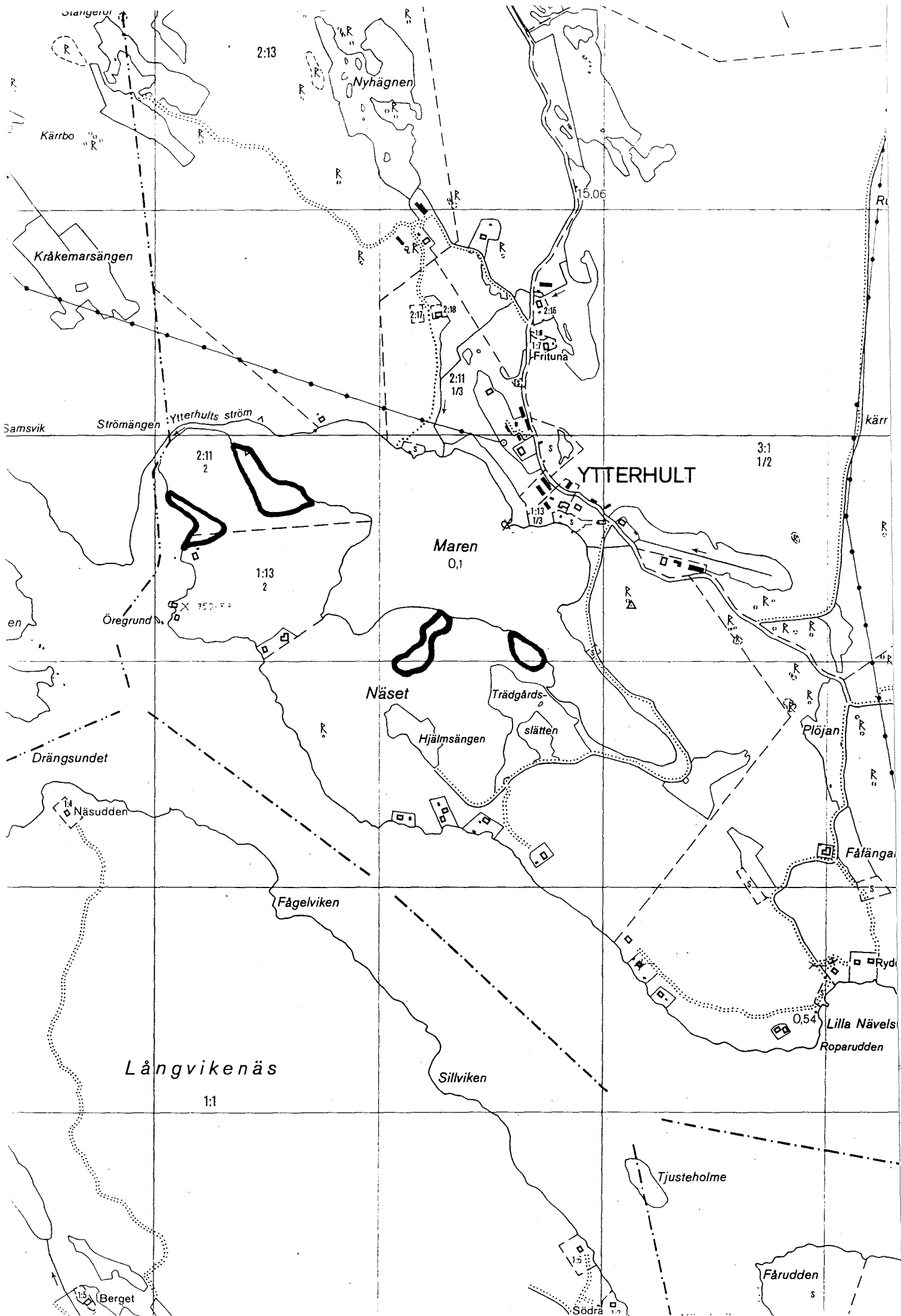
75

2.5
2.6
2.4

50 Dynestad

Klass II

- Naturtyp:** Ekhage och öppen hagmark.
- Vegetationstyper:** Rödvenäng är den vegetationstyp som dominerar i hela området. På hållar och fuktigare partier finns hållmarkstorräng respektive tuvtåtel-fuktäng.
- Trädskikt:** Ek, asp och tall i ekhagen.
- Buskskikt:** Solitära enar.
- Täckningsgrad:** 0-25 % (öppen hagmark)
(träd och buskar) 50-75 % (ekhagen)
- Indikatorarter:** Området hyser en rik ängs- och hagmarksflora. Bland de vanligare i den öppna hagmarken är blåsuga, vårbrodd, darrgräs, brudbröd, bockrot, jungfrulin, ängsskallra och ängsvädd. I ekhagen tillkommer arter som stor blåklocka och gullviva. Något lägre numerärer noterades för betad ljungr, liten blåklocka, harstarr, Jungfru Marie nycklar, knägräs, solvända, gökärt, ängsfryle, stagg, nattviol (Platanthera spp), svinrot, sandmaskros, skogsklöver och ängsviol.
- Hävd:** De öppnare delarna är välbetade. Vid besöket betade ett mindre antal hästar i hagen. Betestrycket i ekhagen är däremot svagt.
- Ingrepp och påverkan:** Gödsling eller annan form av negativ påverkan har ej konstaterats.
- Förslag till åtgärder:** Viss gallring i ekhagen vore önskvärd.
- Sammanfattande värdetext:** Objektet består dels av öppen hage med enar som står strödda i hagen. Denna del är mycket artrik. Den östra delen, ned mot sjöstranden, består av en ekhage. Ingen egentlig strandvegetation har utbildats p g a det exponerade läget och den relativt branta topografin.
- Norr om objektet finns en fortsättning på ekhagen, men trädskiktet har här en större slutenhet, vilket har en utarmande effekt på grässvålen. Fältskiktet har därför mer karaktären av lundvegetation. I söder, öster och nordost enligt objektet finns en del gamla åkrar/gödslande betesmarker med får- och nötbete.

51 Ytterhult (Näset)

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark och havsstrandäng.

Vegetationstyper: Rödvenäng (2)
Tuvtåtel-fuktäng (2)
Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (2)
Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp (1)
Hällmarkstorräng (1)
Rödvenhed (1)

Trädskikt: Ek, ask, apel, björk, klibbal.

Buskskikt: Hassel, en, slån.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

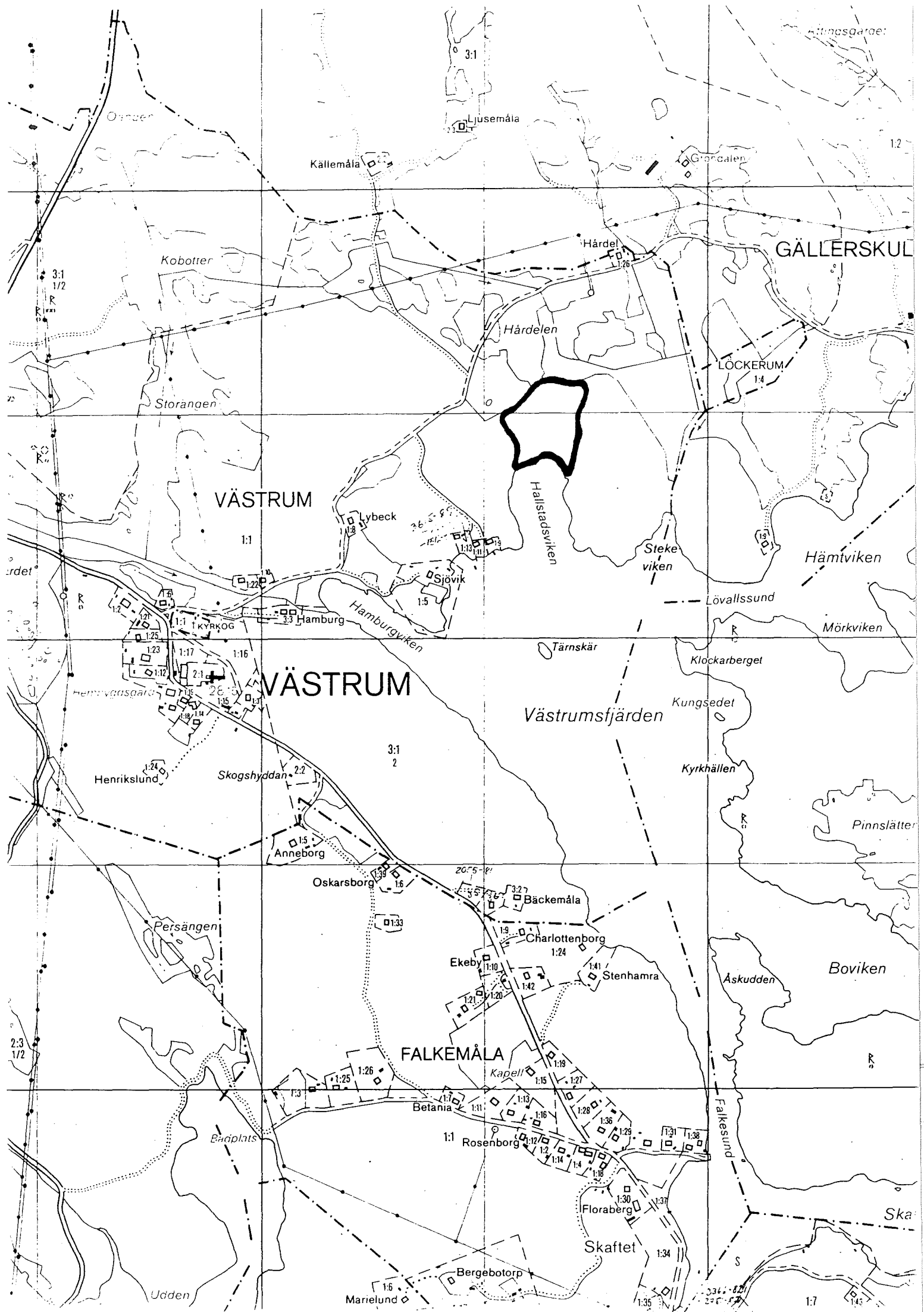
Indikatorarter: På fastmarken noterades följande arter: blåsuga, vårbrodd, darrgräs, liten blåklocka, knägräs, brudbröd, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, kattfot, backnejlika, revfibbla, solvända, gökärt, prästkrage, svinrot, ängsvädd. På havsstrandängarna växer krypven, höstfibbla, gulkämpar, havs- och kärrsälting.

Kulturhistoria: Hamlad lönn.

Hävd: Nöt måttligt hävdad 100 %.

Ingrepp och påverkan: Svag gödselpåverkan 25 %.

Sammanfattande värdetext: Objektet består av fyra mindre delområden på halvön Näset vid Ytterhult. Det nordvästra området är dels en havsstrandäng, dels en fin öppen hagmark av rödvenängtyp och tuvtåteltyp. Rakt österut från denna ligger en betesmark som består av havsstrandäng och tuvtåteläng. I tuvtåtelängen finns partier rikliga på stagg. I strandängarna noterades förekomst av bl a gulkämpar, höstfibbla och havs- och kärrsälting. Det allra sydligaste området utgörs av en relativt artrik rödvenhed samt en berghäll mot vattnet. I hagmarken strax norr om den sistnämnda finns ett par hamlade lönnträd. Den största arealen består av trivial tuvtåtel-fuktäng, men på torrare slänter finns det en del hävdgynnad ängsflora.

52 Västrum; (Hallstadsviken)

Klass III

Naturtyp: Havsstrandäng och öppen hagmark.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (2)
Hällmarkstorräng (2)
Tuvtåteluftäng (2)
Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (2)
Nedre landstrandsvegetation av agnsäv-krypventyp (2)
Stagghed (1)

Trädskikt: Ek, tall.

Buskskikt: Hassel, en, nypon.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Solvända, bockrot, jungfrulin, brudbröd, blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, harstarr, knägräs, gökärt, sandmaskros, krypven, gulkämpar, höstfibbla.

Hävd: Nöt välbetat 100 %.

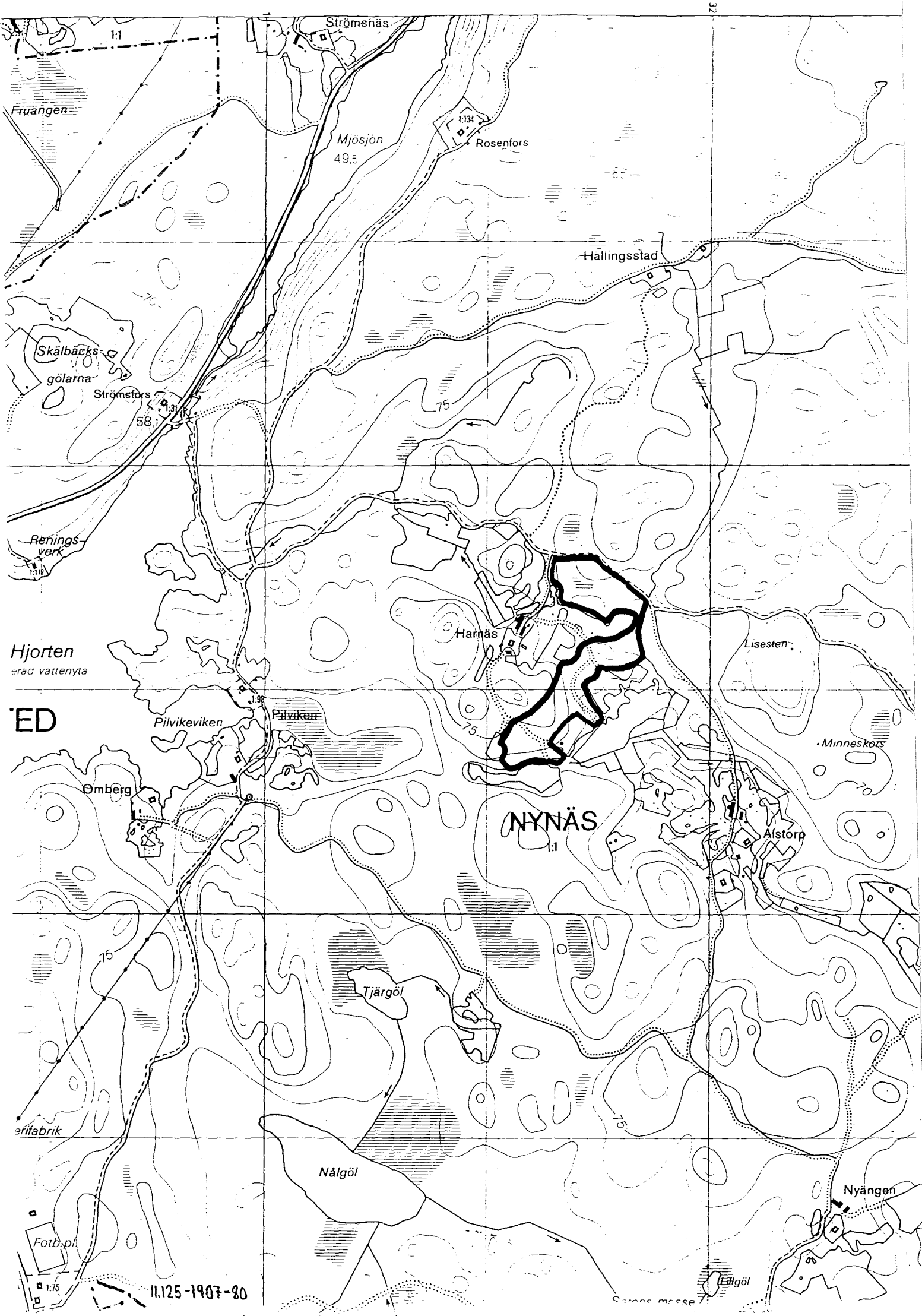
Ingrepp och påverkan: Tydlig gödselpåverkan 25 %.

Förslag till åtgärder: Fortsatt beteshävd.

Sammanfattande värdetext: Objektet består av en mindre hagmark med en mosaik av hällmark och torrängar samt en mindre del havsstrandäng. Ned mot havsstrandängen och i områdets östra del utbreder sig tuvtåteluftängen.

Solvända

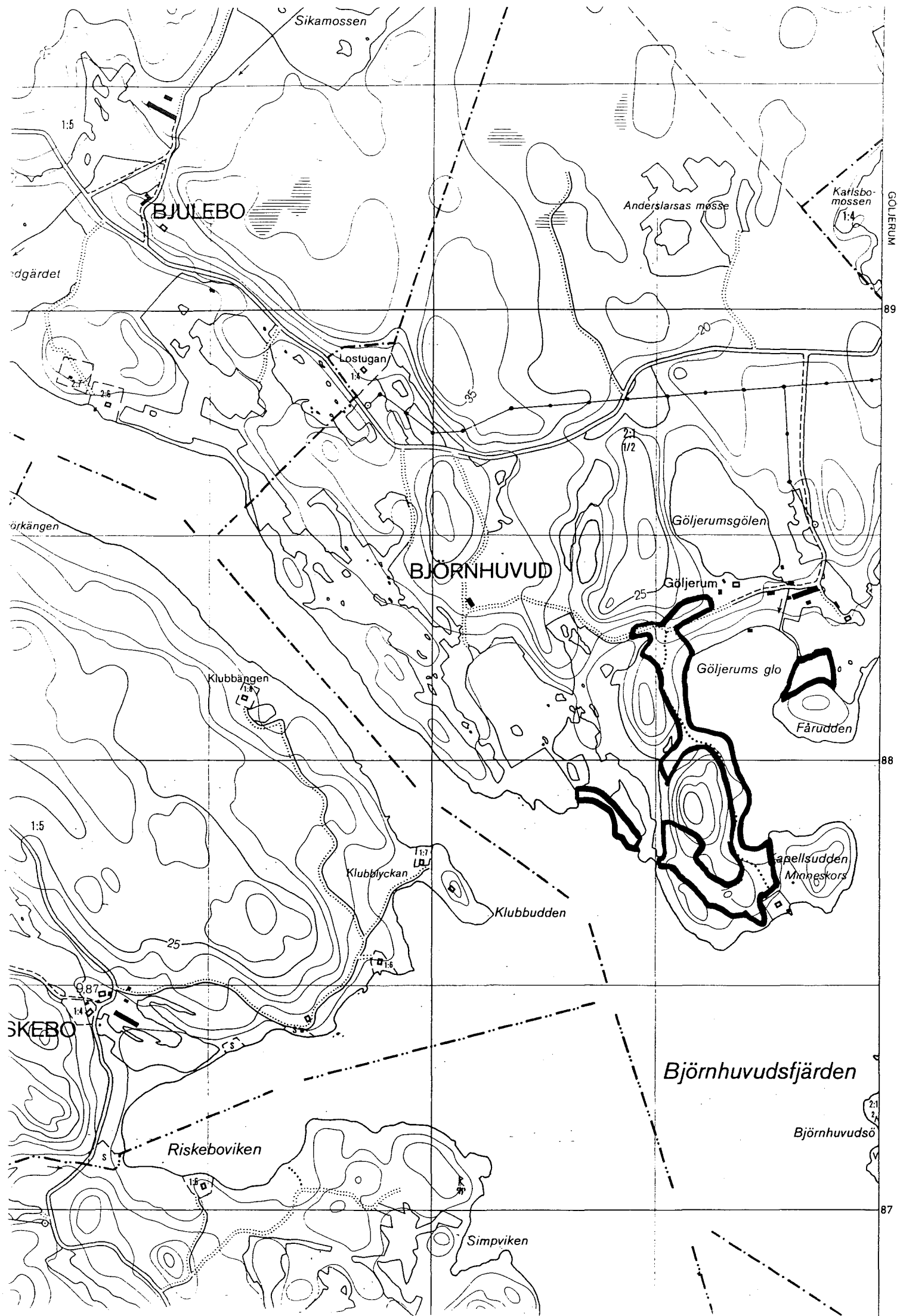

53 Harnäs

Klass II

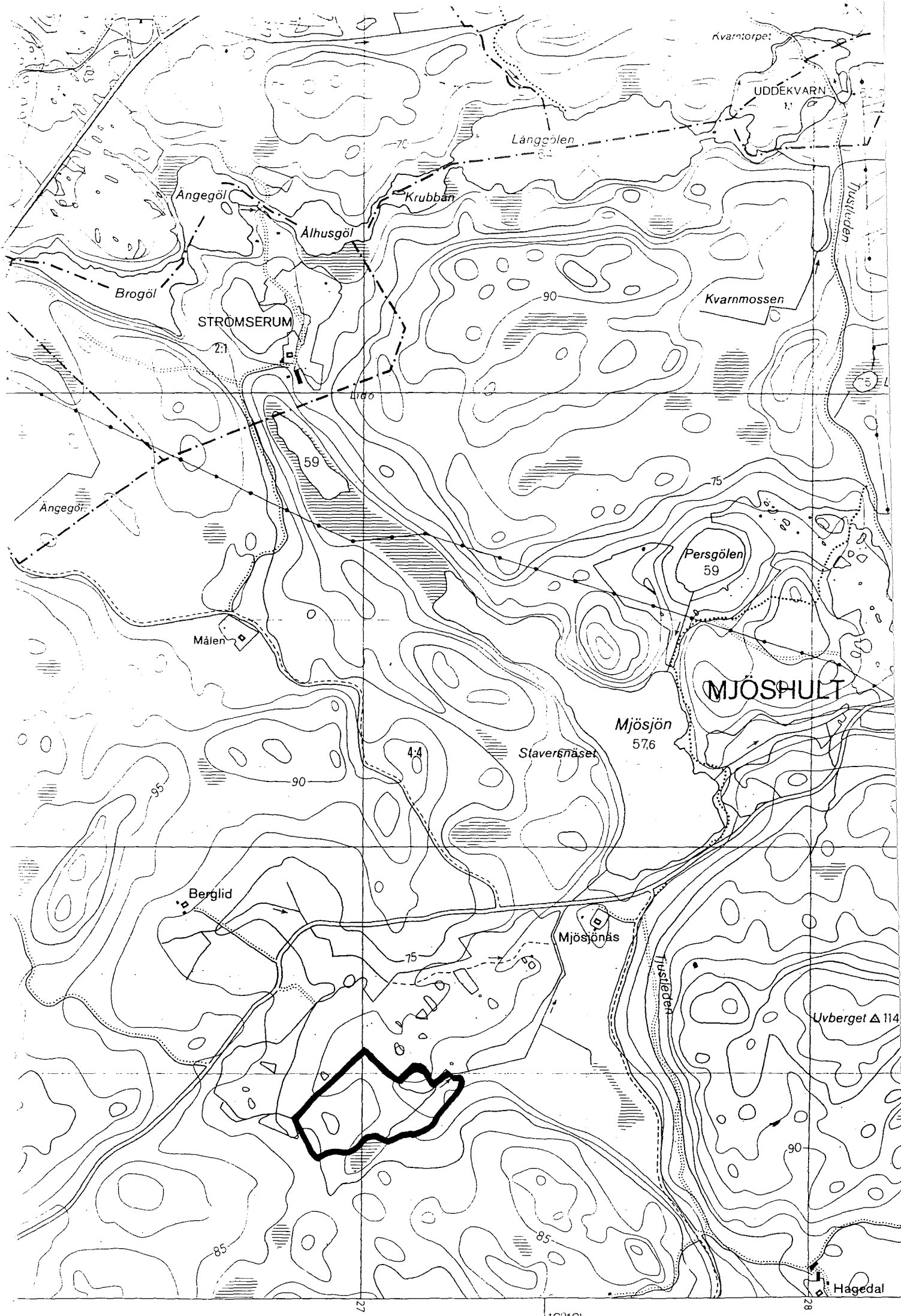
- Naturtyp:** Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark.
- Vegetationstyper:** De vanligaste vegetationstyperna är fårsvingeltorräng och rödvenäng. Här och var finns mindre partier av rödvenhed, tuvtäteläng och stagghed.
- Trädskikt:** Trädskiktet domineras av björk med inslag av tall och ek.
- Buskskikt:** Buskskiktet utgörs av enbuskar.
- Täckningsgrad:** 0-50 %. Högst slutenhet i områdets södra del.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Sammanlagt har 28 arter som gynnas av hävd konstaterats. De vanligaste är darrgräs, liten blåklocka, betad ljung, blåsuga, vårbrodd, harstarr, knägräs, solvända, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, ängsvädd och skogsklöver. Slåttergubbe är också relativt vanlig. Arter med lite mindre förekomst är kattfot, stor blåklocka, backnejlika, revfibbla, slåtterfibbla, gökärt, sommarfibbla, prästkrage, nattviol, ängsviol och fältgentiana.
- Kulturhistoria:** Kulturhistoriska spår finns i form av trä- och stengärdesgårdar.
- Hävd:** Hagen betas av nötkreatur och hävden är svag-måttligt god.
- Ingrepp och påverkan:** Små områden, sammanlagt ca 10 % av ytan, är gödselpåverkade.
- Förslag till åtgärder:** Rövning av vissa områden för att förhindra skuggnings-effekter vore önskvärt.
- Sammanfattande värdetext:** Hagmarken hyser ett stort antal hävdberoende arter bl a fältgentiana och slåttergubbe, den senare bitvis i stora bestånd. Den något eftersatta hävden sänker hagmarkens värde något. I anslutning till objektet finns betad barrskog samt gammal åkermark som också betas.

54 Göljerum

Klass III

- Naturtyp:** Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark och havsstrandäng.
- Vegetationstyper:** Rödvenäng (3)
Nedre landstrandvegetation av agnsäv-krypventyp (2)
Övre landstrandsvegetation av salttåg-rödsvingeltyp (1)
Fårsvingeltorräng (1)
Rödvenhed (1)
Tuvttåtel-fuktäng (1)
- Trädskikt:** Tall, en, ask, gran, asp, al.
- Buskskikt:** Nypon, slån, en.
- Täckningsgrad:** 0-50 %.
(träd och buskar)
- Indikatorarter:** Blåsuga, kattfot, vårbrodd, darrgräs, stor och liten blåklocka, knägräs, backnejlika, brudbröd, solvända, prästkrage, korskovall, stagg, bockrot, backsmörblomma, jungfrulin, fältsippa, ängsskallra, mandelblomma, ängsvädd, skogsklöver. På havsstrandängarna växte följande hävdindikatorer: gulkämpar, höstfibbla, strandkrypa, krypven och havssälting.
- Hävd:** Nöt svagt hävdat 100 %
- Ingrepp och påverkan:** Någon negativ påverkan på betesmarkerna har ej konstaterats.
- Förslag till åtgärder:** Kraftig röjning av framförallt nypon och slån. Ökat betestryck.
- Sammanfattande värdetext:** Objektet är vackert beläget och mångformigt med tre olika naturtyper. Bland annat finns här tre stycken mindre havsstrandängar. På eftersatt hävd har nypon och slånbuskar vunnit terräng och de öppnare ytorna blivit allt mindre. De som finns kvar är emellertid relativt artrika. Totalt noterades 22 hävdgynnade växtarter förutom strandängsfloran.

55 Mjösjönäs

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Örtrik friskäng (2)
Skogsnävaäng (2)
Fårsvingeltorräng (1)
Tuvtåtel-fuktäng (1)

Trädskikt: Björk, ek, lind.

Buskskikt: Björk, en, ek, salix, asp.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, slåttergubbe, darrgräs, liten blå-klocka, knägräs, brudbröd, solvända, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, skogsklöver, ängsskallra, ängsvädd, korskovall, gökärt, sommarfibbla, prästkrage, ängsfryle, stor blåklocka, harstarr.

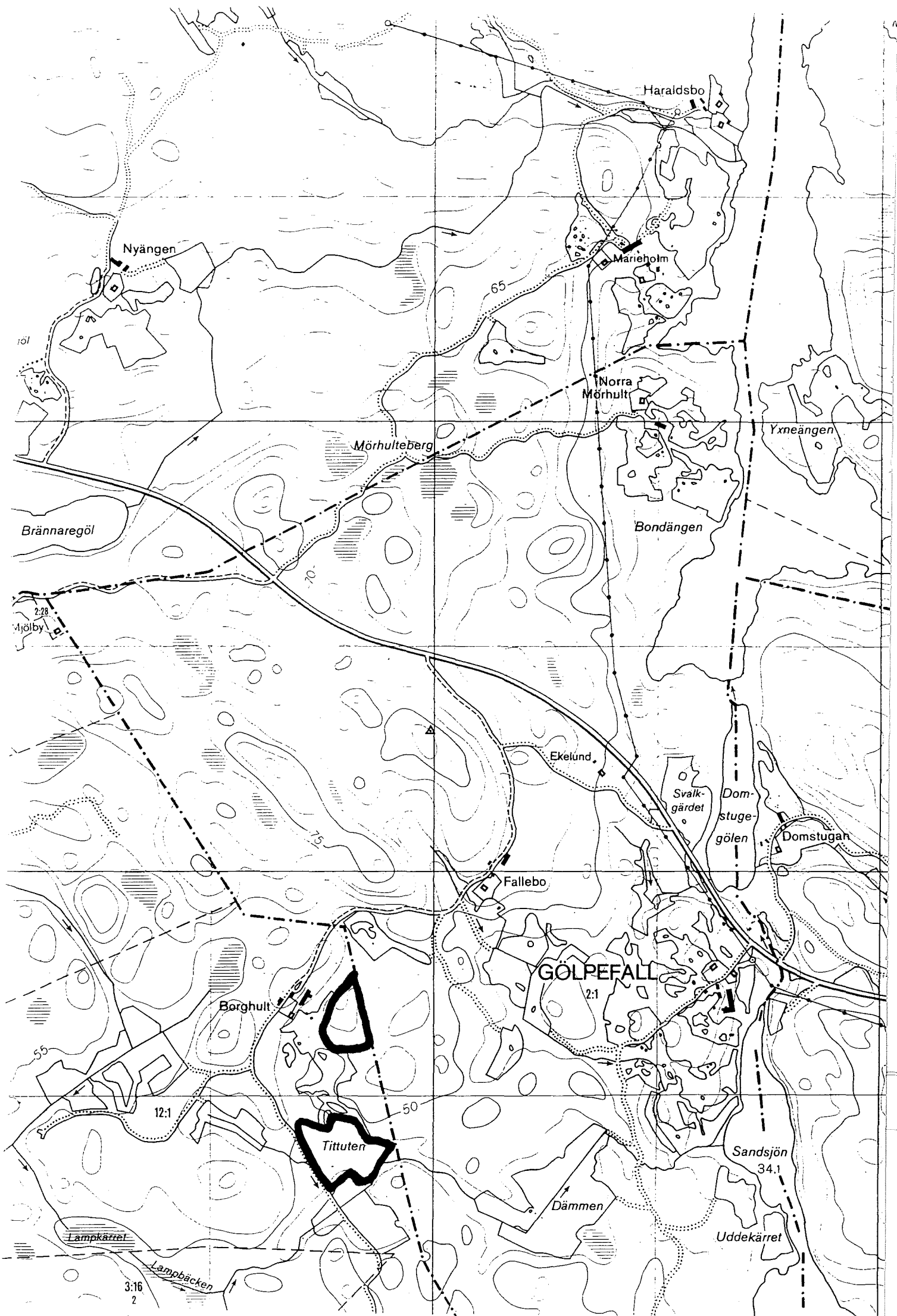
Kulturhistoria: Raserad trädgårdsgård.

Hävd: Osäkert om det betas överhuvudtaget, troligvis inget bete under inventeringsåret.

Ingrepp och påverkan: Dike.

Förslag till åtgärder: Ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Relativt artrik betesmark med i västra delen riklig förekomst av slåttergubbe. Dåligt betestryck och skuggning gör att den i området ganska vanliga örtrika frisk-ängen övergår till skogsnävaäng i kanterna mot skogen. I östra delen är vegetationen bitvis trivial med tuvtåtel-äng och stor förekomst av rödsvingel.

56 Borghult

Klass III

Naturtyp: Öppen hagmark.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenäng (2)

Trädskikt: Björk.

Buskskikt: En, ek.

Täckningsgrad: 0-25 %.
(träd och buskar)

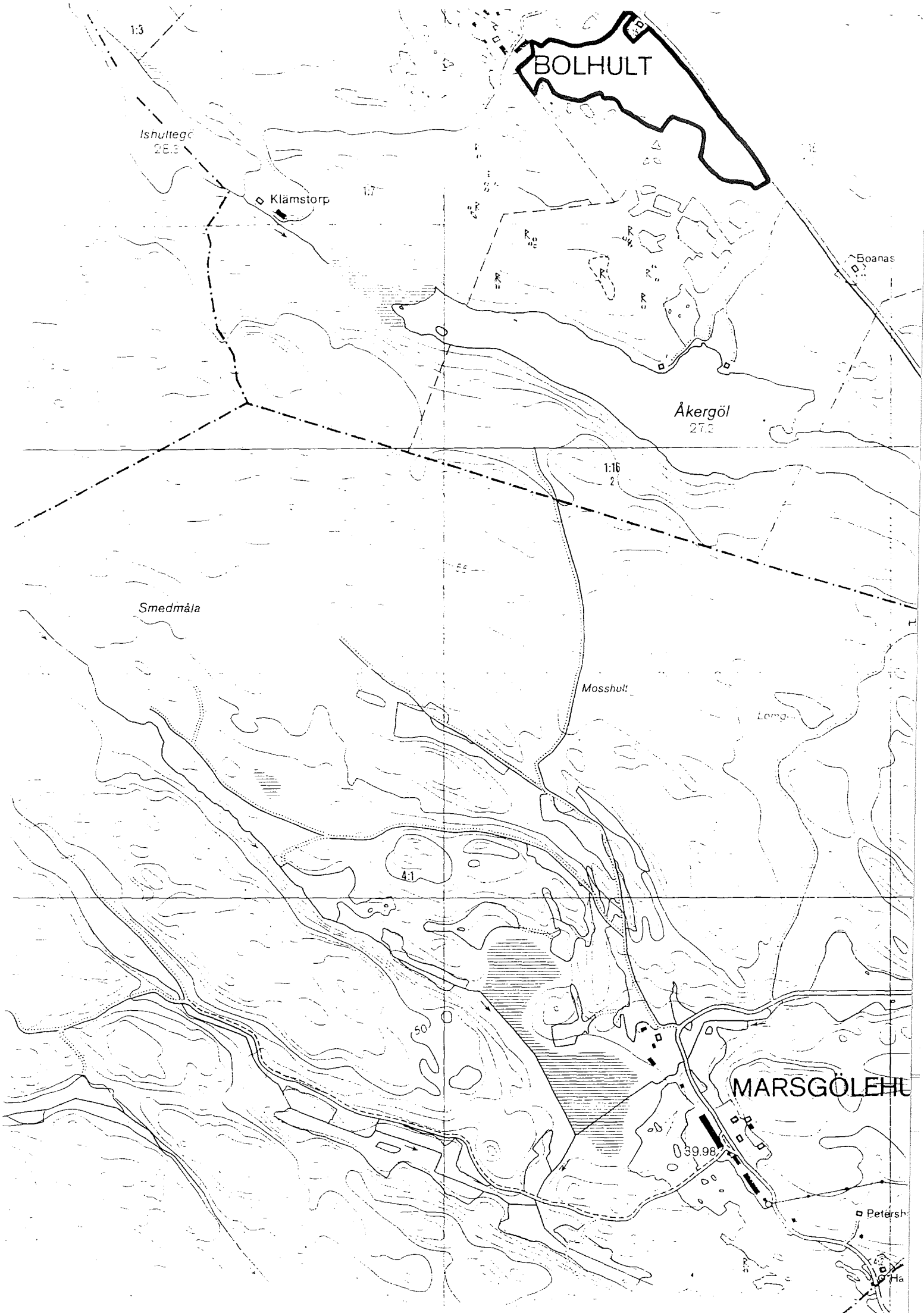
Indikatorarter: Vårbrodd, darrgräs, knägräs, solvända, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, ängsvädd, revfibbla, slätterfibbla, liten blåklocka, blåsuga.

Hävd: Får måttligt hävdad 100 %.

Ingrepp och påverkan: Liten areal (ca 10 %) är tydligt gödselpåverkad.

Förslag till åtgärder: Fortsatt bete.

Sammanfattande
värdetext: Objektet innefattar två stycken geografiskt åtskiljda hagar, men som är av samma karaktär dvs öppen hagmark. I det norra området dominerar fårsvingeltorräng, mellan en del uppstickande berghällar. I det södra området dominerar istället rödvenängen och denna del har även högre frekvens av enbuskar. Ställvis finns här rikligt med stagg.

57 Bolhult

Klass III

Naturtyp: Träd- och buskbärande hagmark.

Vegetationstyper: Fårsvingeltorräng (2)
Rödvenäng (2)
Rödvenhed av fårsvingeltyp (1)

Trädskikt: Björk, tall, al.

Buskskikt: En, al, hassel, nypon.

Täckningsgrad: 25-50 %, ställvis tätare.
(träd och buskar)

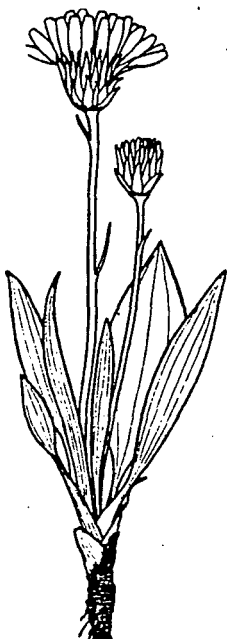
Indikatorarter: Blåsuga, vårbrodd, darrgräs, knägräs, backnejlika, solvända, revfibbla, gökärt, stagg, bockrot, jungfrulin, gullviva, ängsskallra, svinrot, ängsvädd, Jungfru Marie nycklar.

Hävd: Nöt måttligt hävdat 50 %
svagt hävdat 50 %

Ingrepp och påverkan: Svag-tydlig gödselpåverkan 30 %.

Förslag till åtgärder: Røjning av buskar och utglesning av trädbeståndet samt ökat betestryck.

Sammanfattande värdetext: Hagen består i nordväst av öppna partier med enbuskar samt partier med betydligt tätare kronskikt. Ungefär på mitten av områden, där åkern skär in i betesmarken, finns en del gamla åkerlappar som tidigare har gödslats. I det nordöstliga hörnet finns rikligt med staggtuvor tillsammans med Jungfru Marie nycklar. Här och var växer även svinrot.

Svinrot

VÄSTERVIKS KOMMUN

KLASS IV

ATVIDABERGS
KOMMUN

VALDEMARSVIKS
KOMMUN

KINDA
KOMMUN

DALHEM
+

Storsjö

Edsbruk

VÄSTRA ED

Helgenäs

St Askö

Väde

LOFTAHAMMAR

GÄRDEBY

ODENSVI

+ HALLINGEBERG

BLACKSTAD
+

TÖRNSFALL
+

VÄSTERVIK

Sladö

Skjeskär

VIMMERBY
KOMMUN

Gunnebo

GLADHAMMAR

Ankarsrum

69

72

VÄSTRUM
+

Totebo

HJORTED

74

Blankaholm

OSKARSHAMNS
KOMMUN

Skälö

Ekno

Skala 1:250 000

0 5 10 km

Plankontoret 850328/aln

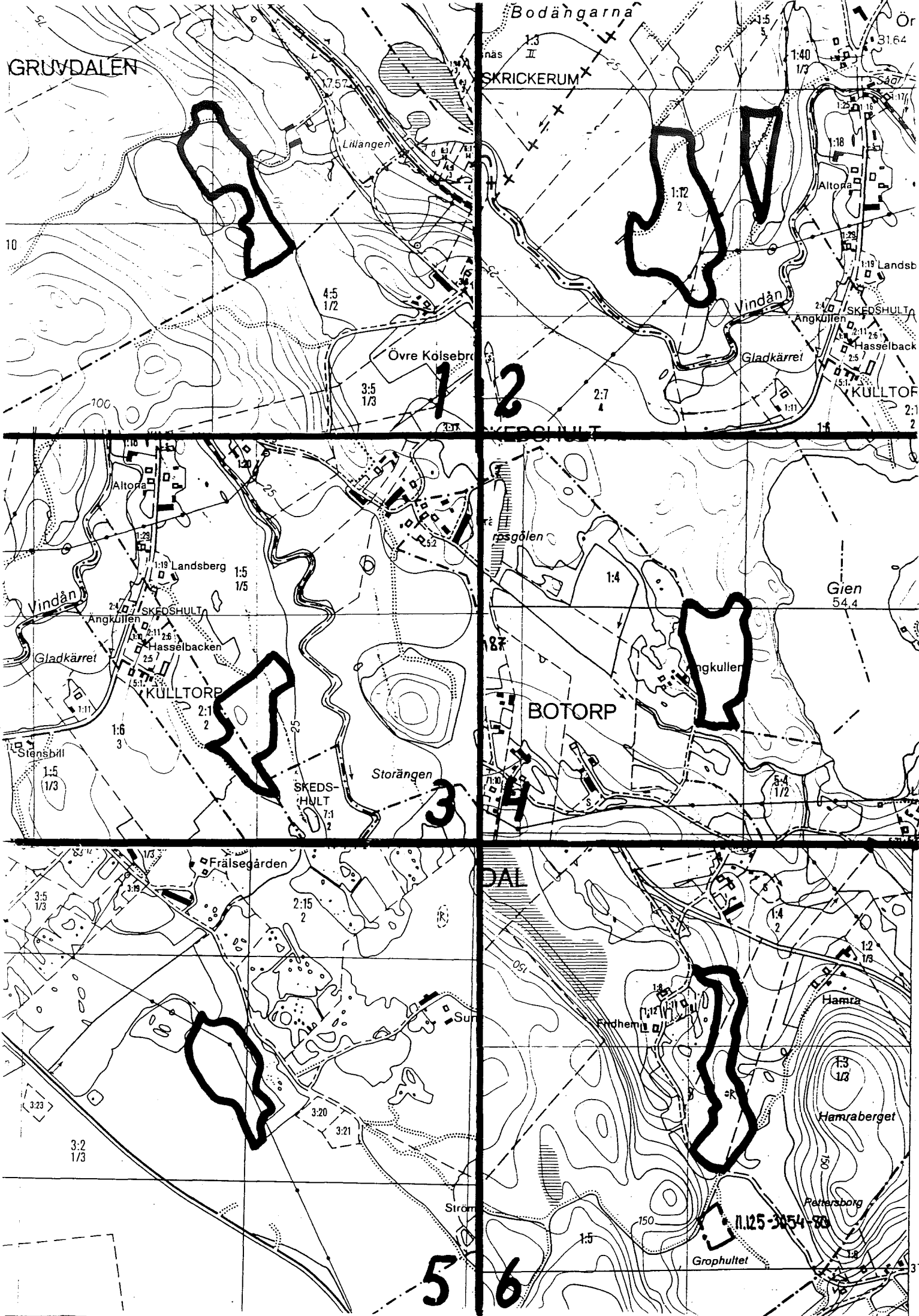
Göteborg 1988

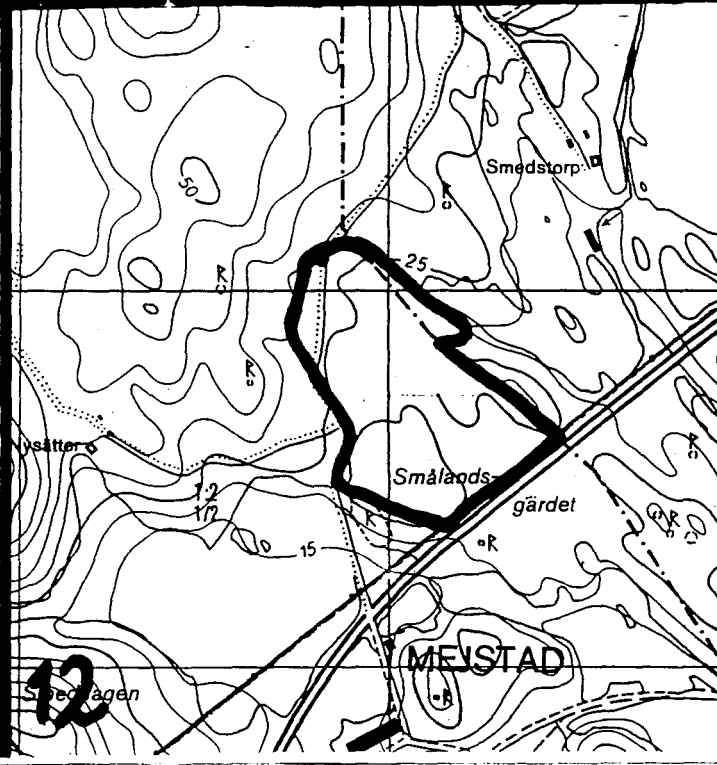
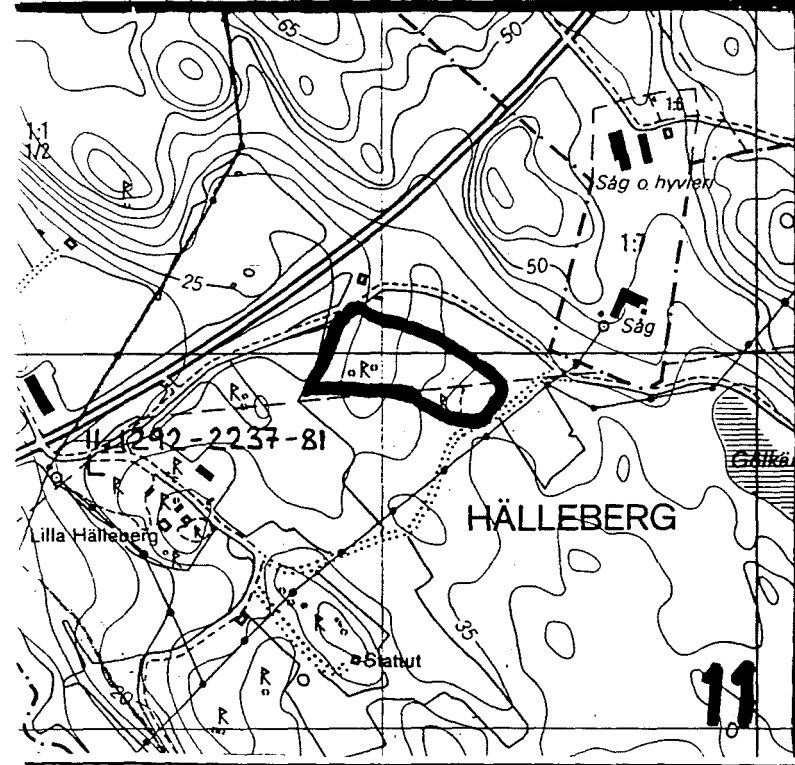
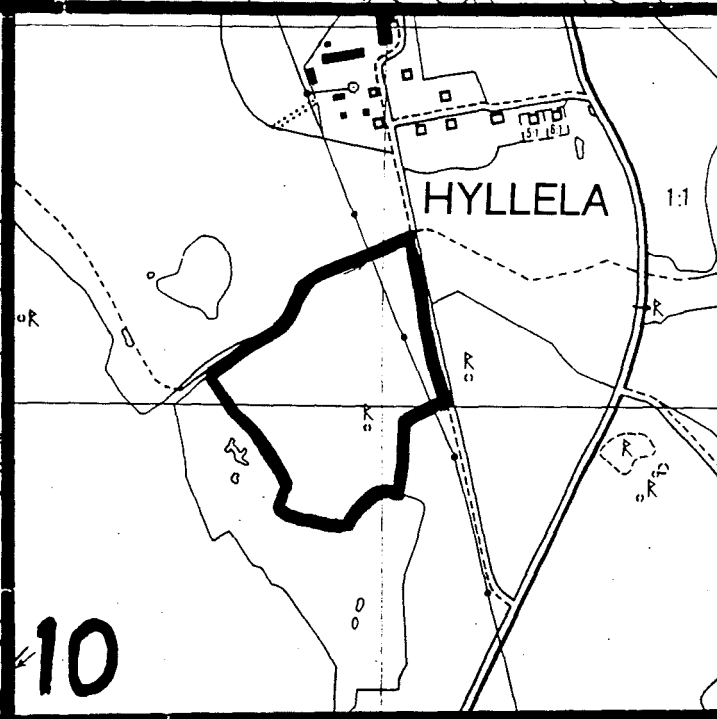
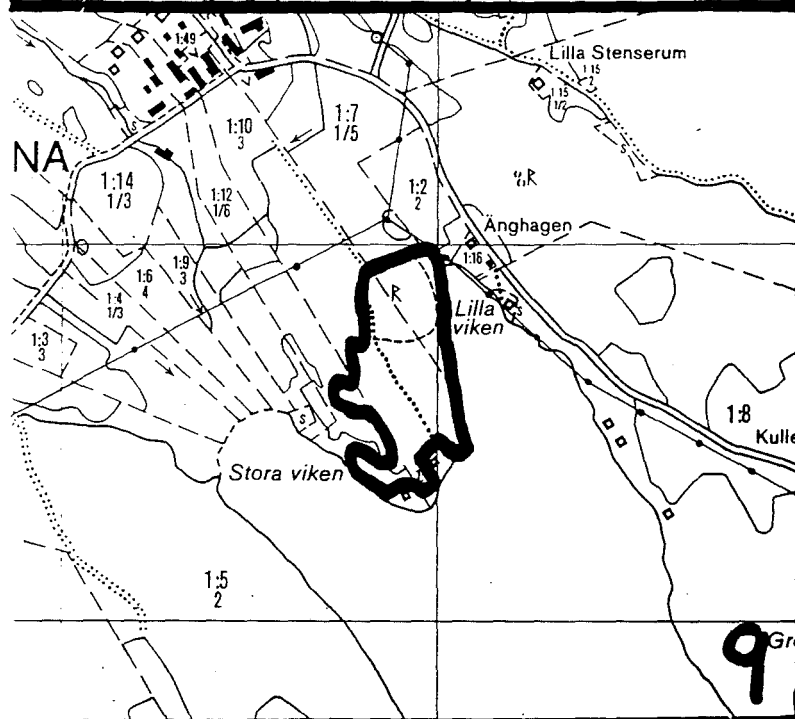
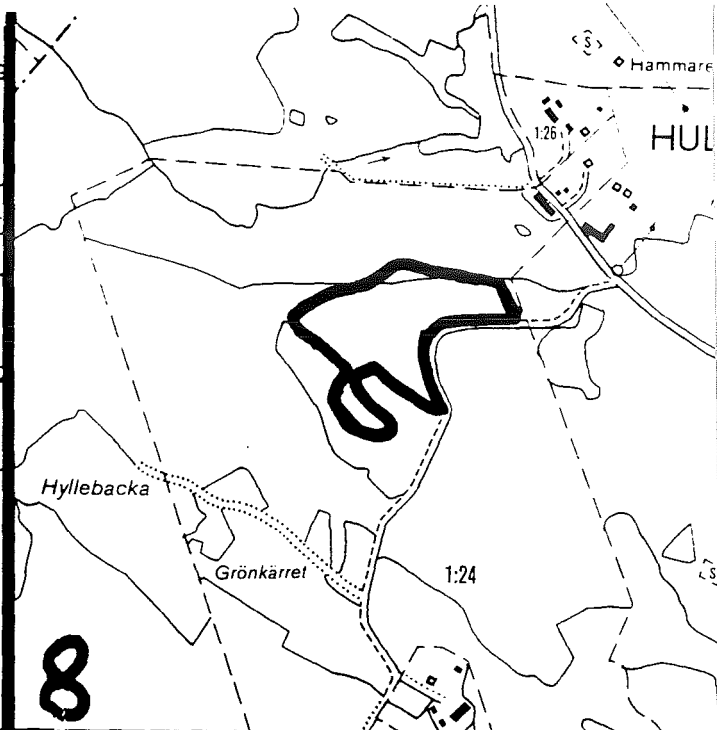
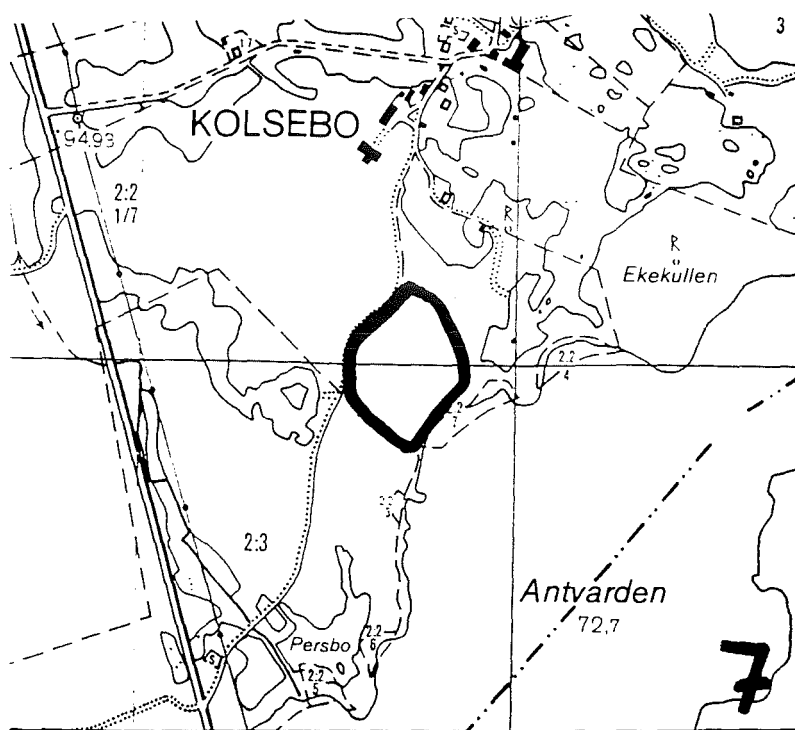
1988-10-28

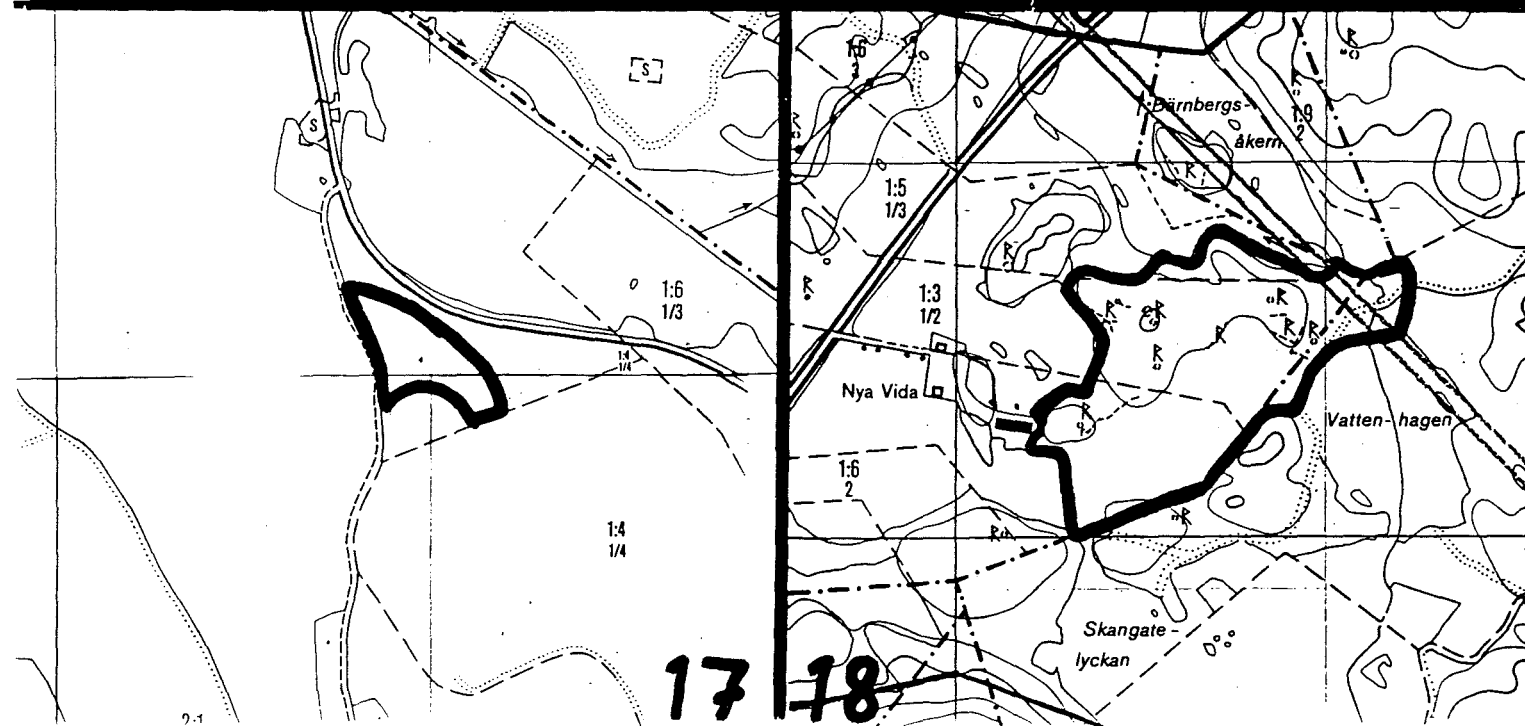
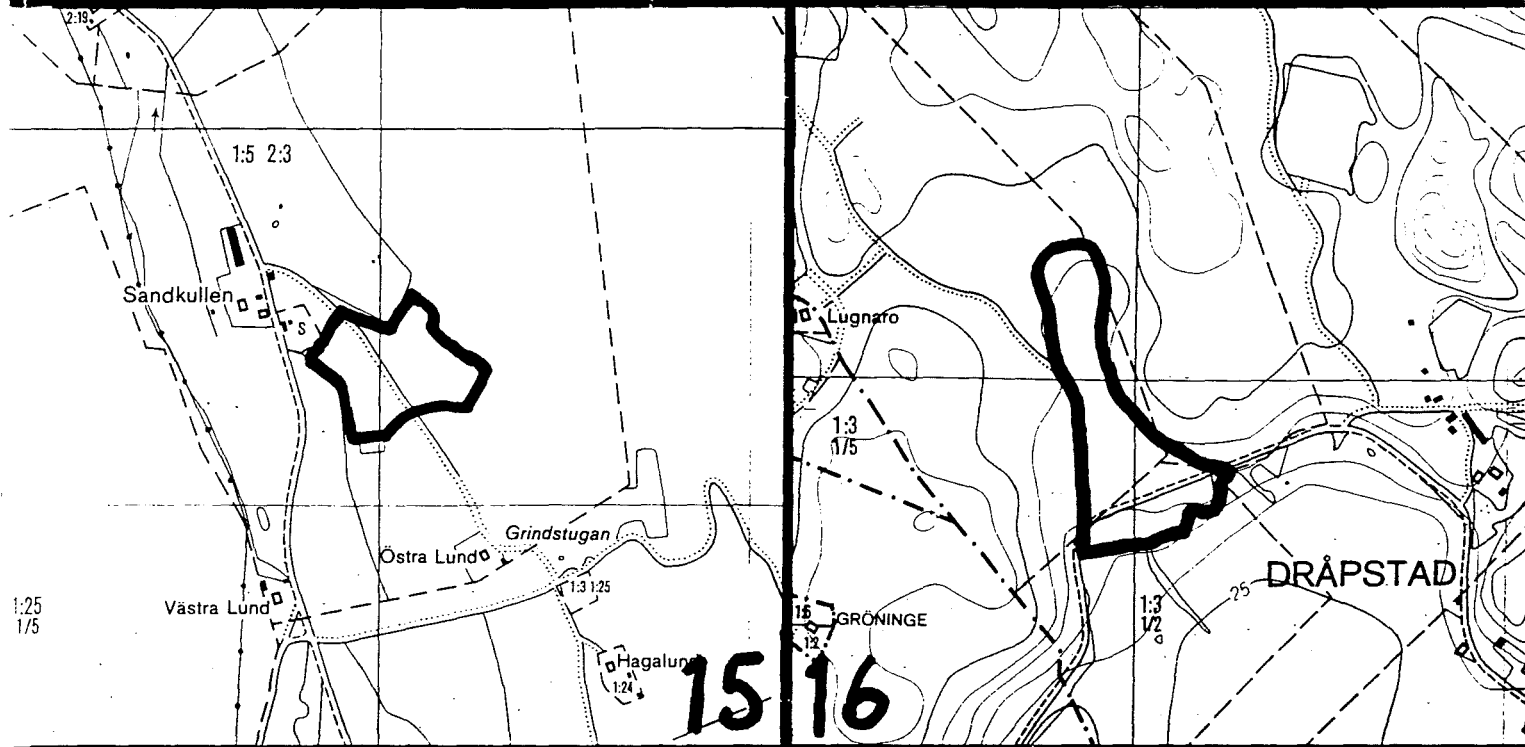
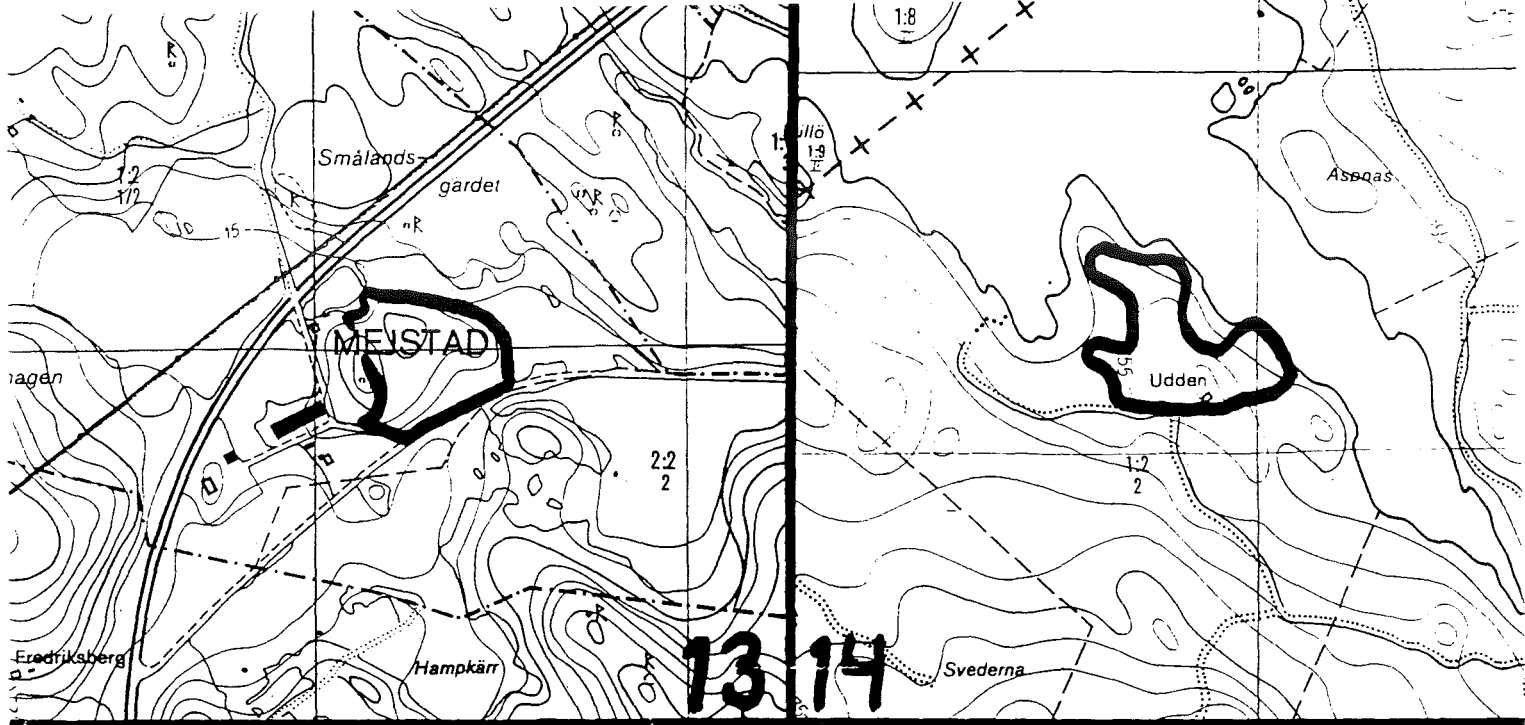
Övriga objekt av visst intresse

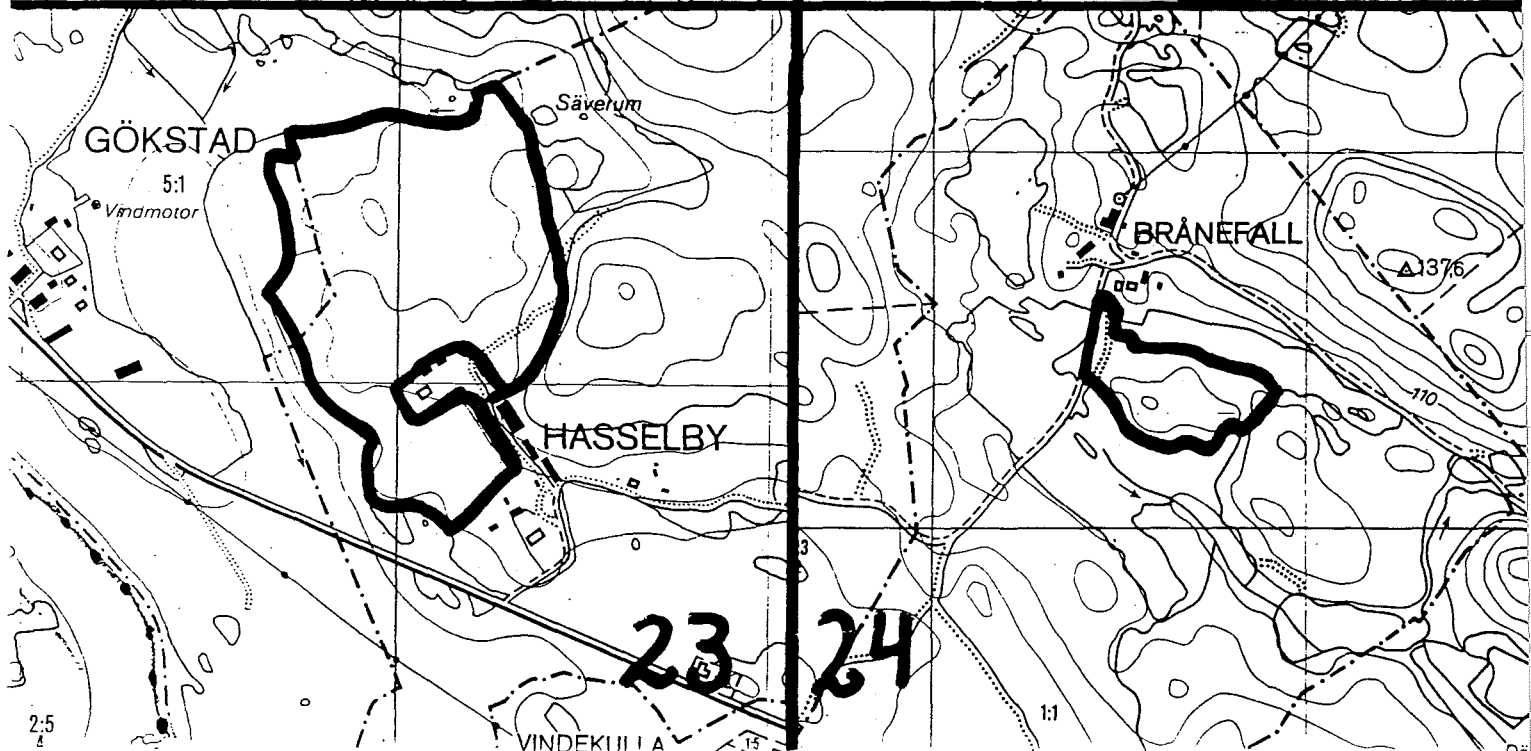
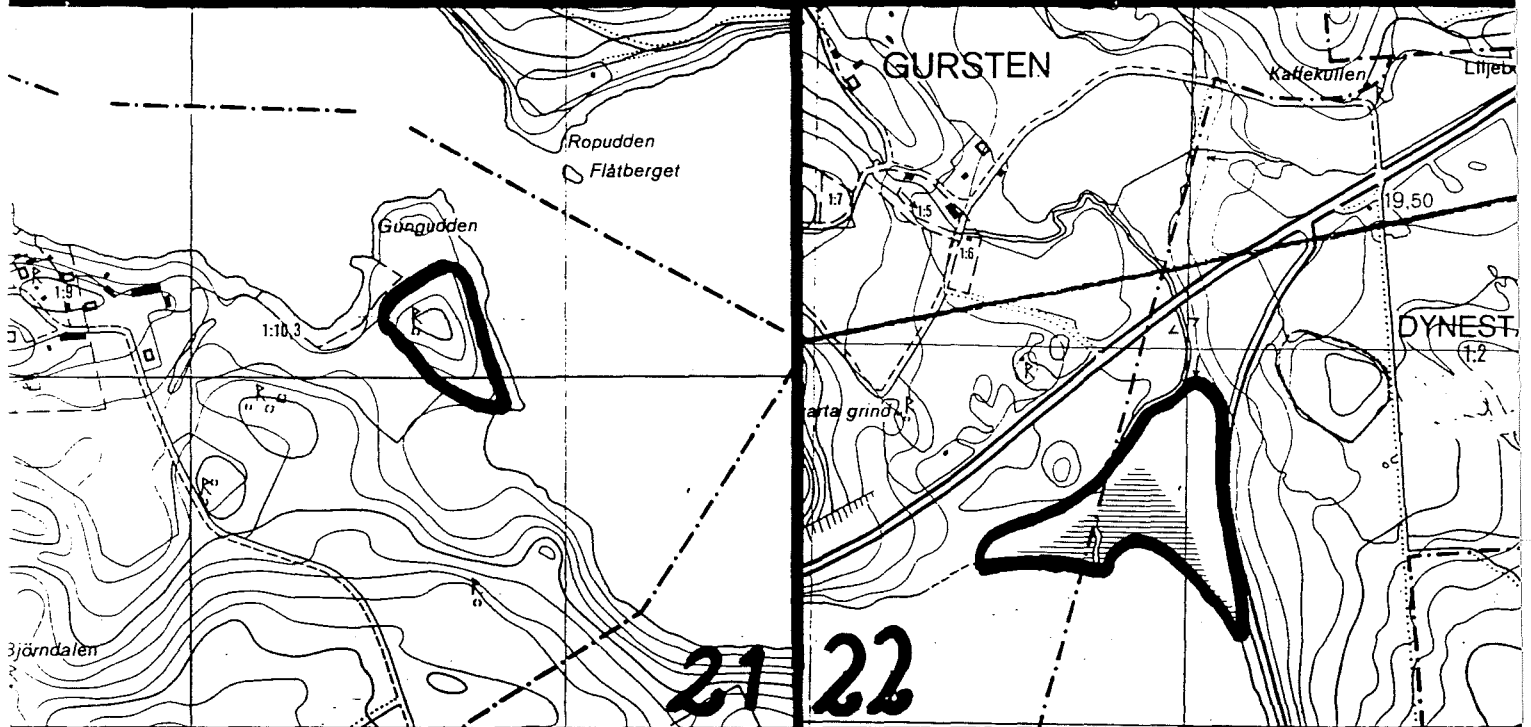
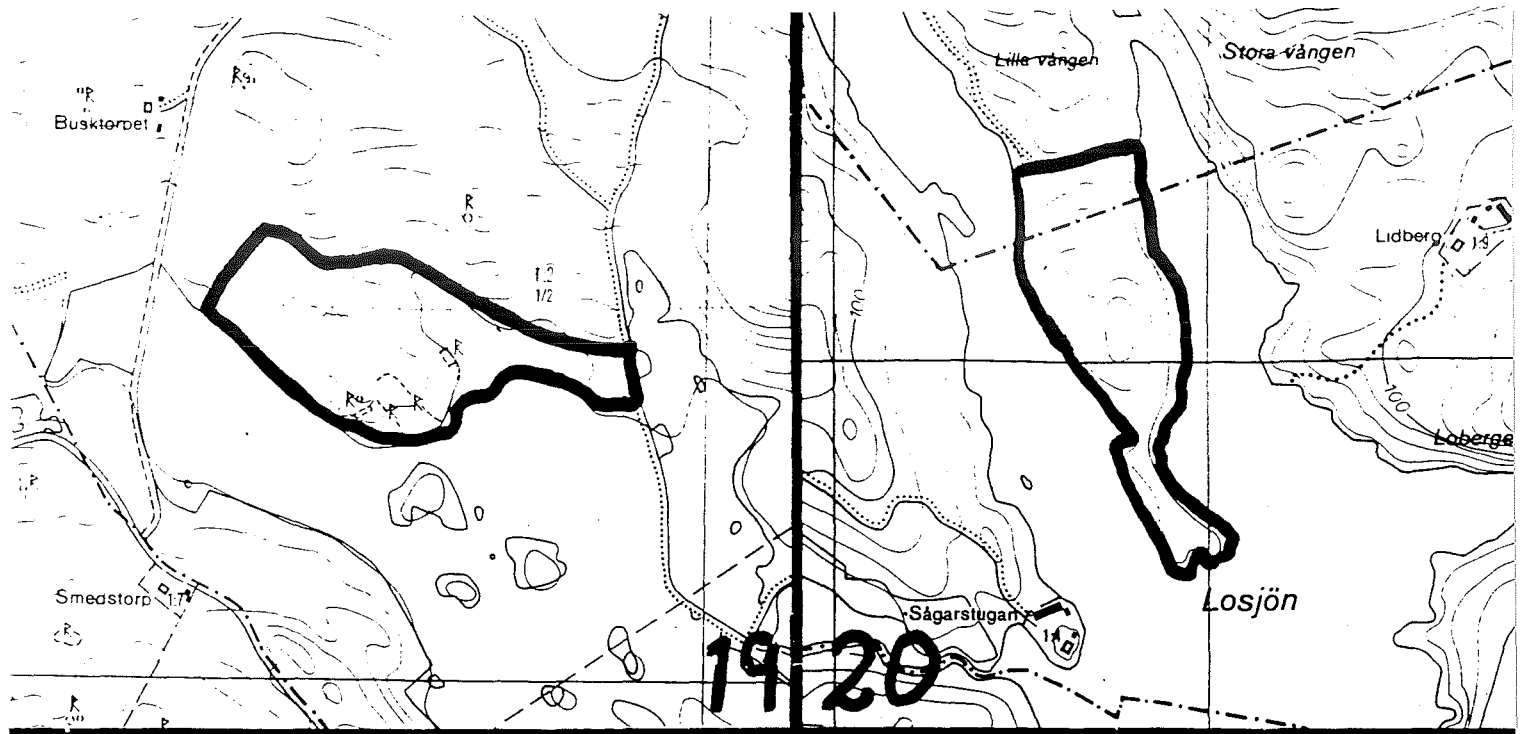
1. Gruvdalen	- Annan träd- och buskbärande hagmark
2. Öndal	- Björkhage, öppen hagmark
3. Kulltorp	- Ekhage
4. Melby	- Annan träd- och buskbärande hagmark
5. Ekevik	- Blandlövhage, öppen hagmark
6. Fagerdal	- Öppen hagmark, björkhage
7. Kolsebo	- Annan träd- och buskbärande hagmark
8. Hula	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
9. Blidstena	- Öppen hagmark, ekhage
10. Hyllela	- Öppen hagmark
11. Hälleberg	- Ekhage
12. Mejstad I	- Öppen hagmark
13. Mejstad II	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
14. Boda	- Blandlövhage
15. Sandkullen	- Öppen hagmark
16. Dråpstad	- Öppen hagmark
17. Sothem	- Öppen hagmark
18. Vida	- Annan träd- och buskbärande hagmark
19. Oppeby	- Blandlövhage
20. Havet	- Öppen hagmark, ekhage
21. Rummelsrum	- Öppen hagmark
22. Gursten	- Sötvattenstrandäng
23. Hasselby	- Öppen hagmark
24. Brånefall	- Öppen hagmark
25. Kulla	- Annan träd- och buskbärande hagmark
26. Valstad	- Ekhage
27. Aleglo I	- Havsstrandäng, öppen hagmark, blandlövhage
28. Aleglo II	- Öppen hagmark
29. Möckelkullen	- Blandlövhage
30. Eneby	- Annan träd- och buskbärande hagmark
31. Stenserum I	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
32. Stenserum II	- Ekhage, sötvattenstrandäng
33. Väle	- Blandlövhage
34. Kasimirsborg	- Blandlövhage
35. Måseby	- Havsstrandäng, öppen hagmark
36. Snårsfall I	- Annan träd- och buskbärande hagmark
37. Snitterstad	- Öppen hagmark
38. Oxebo	- Annan träd- och buskbärande hagmark
39. Dämkärr	- Blandlövhage
40. Ullevi	- Blandlövhage
41. Snårsfall II	- Annan träd- och buskbärande hagmark, öppen hagmark
42. Tuna	- Björkhage, öppen hagmark
43. Värnvik I	- Öppen hagmark
44. Kvarntorpet	- Annan träd- och buskbärande hagmark
45. Värnvik II	- Ekhage
46. Gustavsborg	- Blandlövhage
47. Svarttorp	- Blandlövhage
48. Karrum II	- Öppen hagmark
49. Hjortstad	- Annan träd- och buskbärande hagmark
50. Skutterstad	- Öppen hagmark
51. Karrum I	- Öppen hagmark
52. Snåret	- Annan träd- och buskbärande hagmark
53. Almvik	- Björkhage

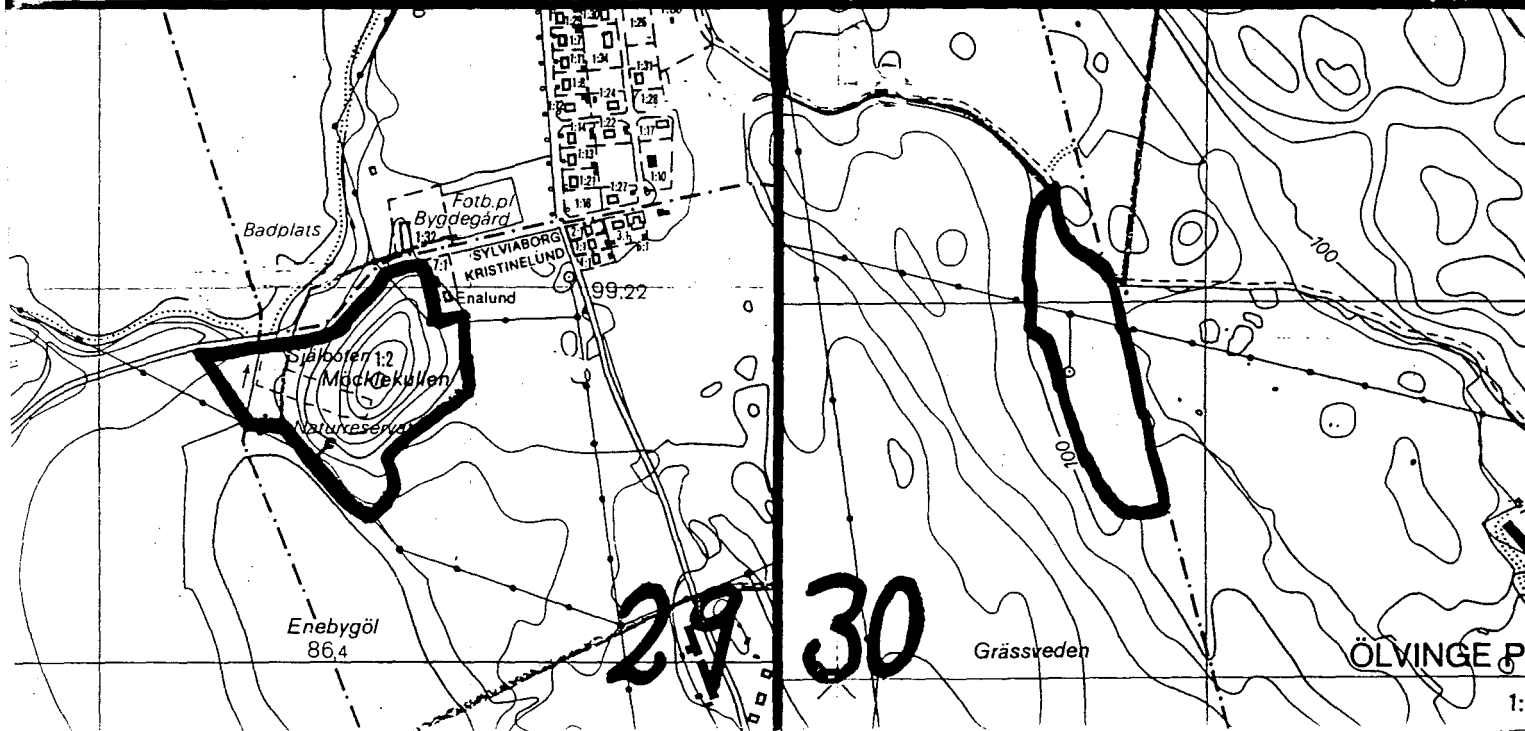
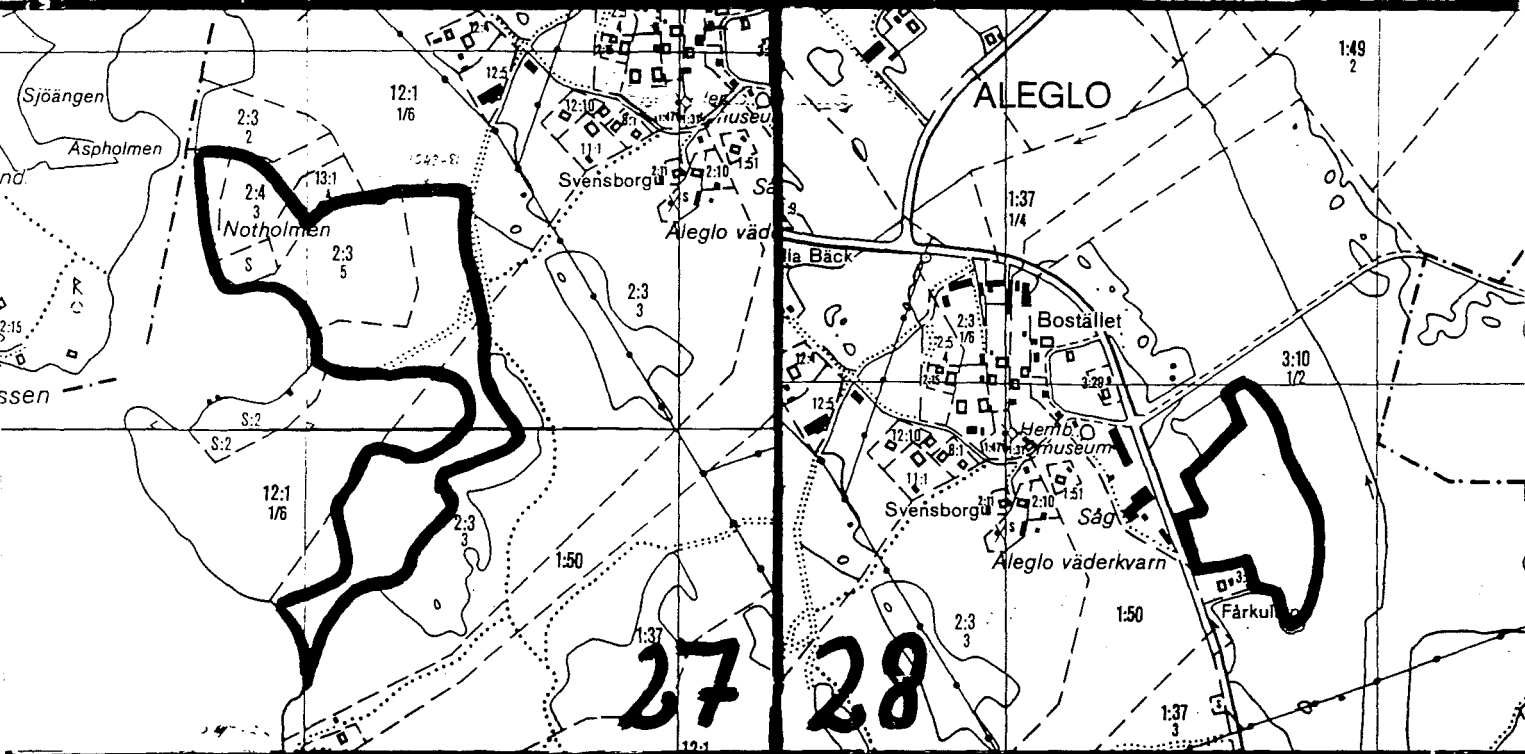
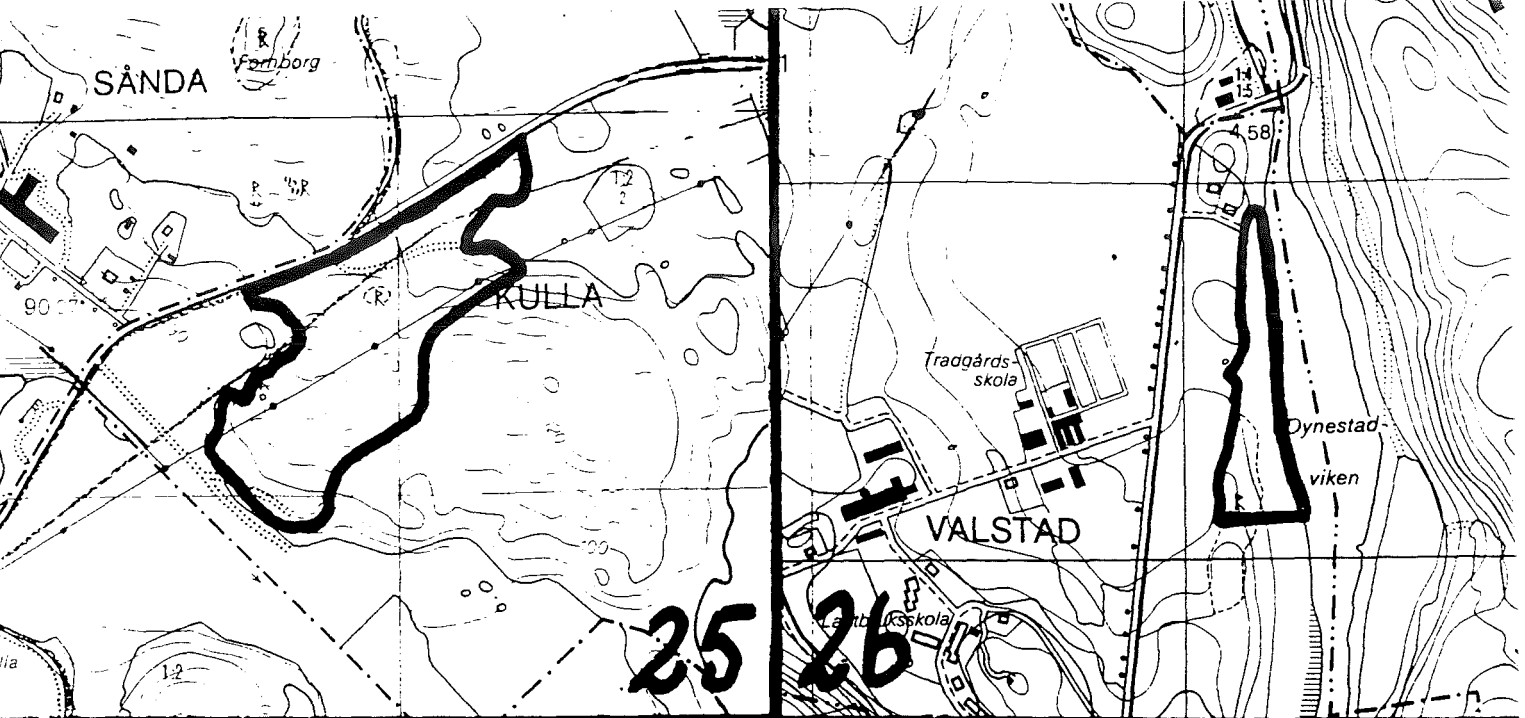
54. Skvagerfall	- Blandlövhave
55. Vålningebo	- Ekhage
56. Hasselö	- Havsstrandäng
57. Hult	- Annan träd- och buskbärande hagmark
58. Skaftekulla	- Öppen hagmark
59. Maren	- Blandlövhave
60. Stuverum	- Öppen hagmark
61. Målsrum	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
62. Kammartorp	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
63. Tjursbo	- Öppen hagmark
64. Gladhammar	- Öppen hagmark
65. Tibbhult	- Öppen hagmark, björkhage
66. Bockshult	- Öppen hagmark
67. Timmertorp	- Annan träd- och buskbärande hagmark
68. Runna	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
69. Dagsbo	- Blandlövhave
70. Ålång	- Öppen hagmark, blandlövhave
71. Rösse	- Öppen hagmark, ekhage
72. Mörhult	- Blandlövhave
73. Möckelhult	- Blandlövhave
74. Lebo	- Öppen hagmark
75. Bredglo	- Öppen hagmark, havsstrandäng
76. Blanka	- Öppen hagmark, annan träd- och buskbärande hagmark
77. Getterum	- Annan träd- och buskbärande hagmark

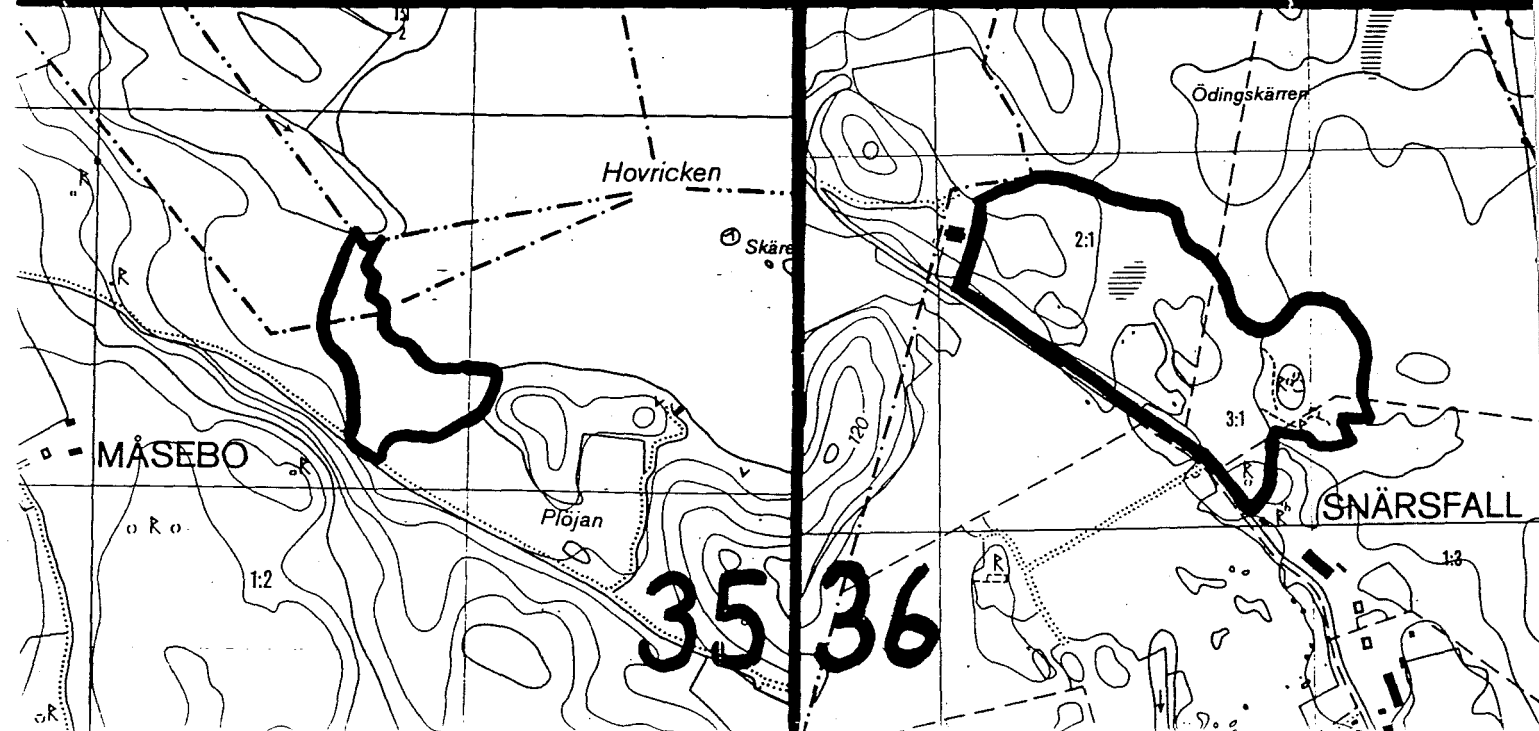
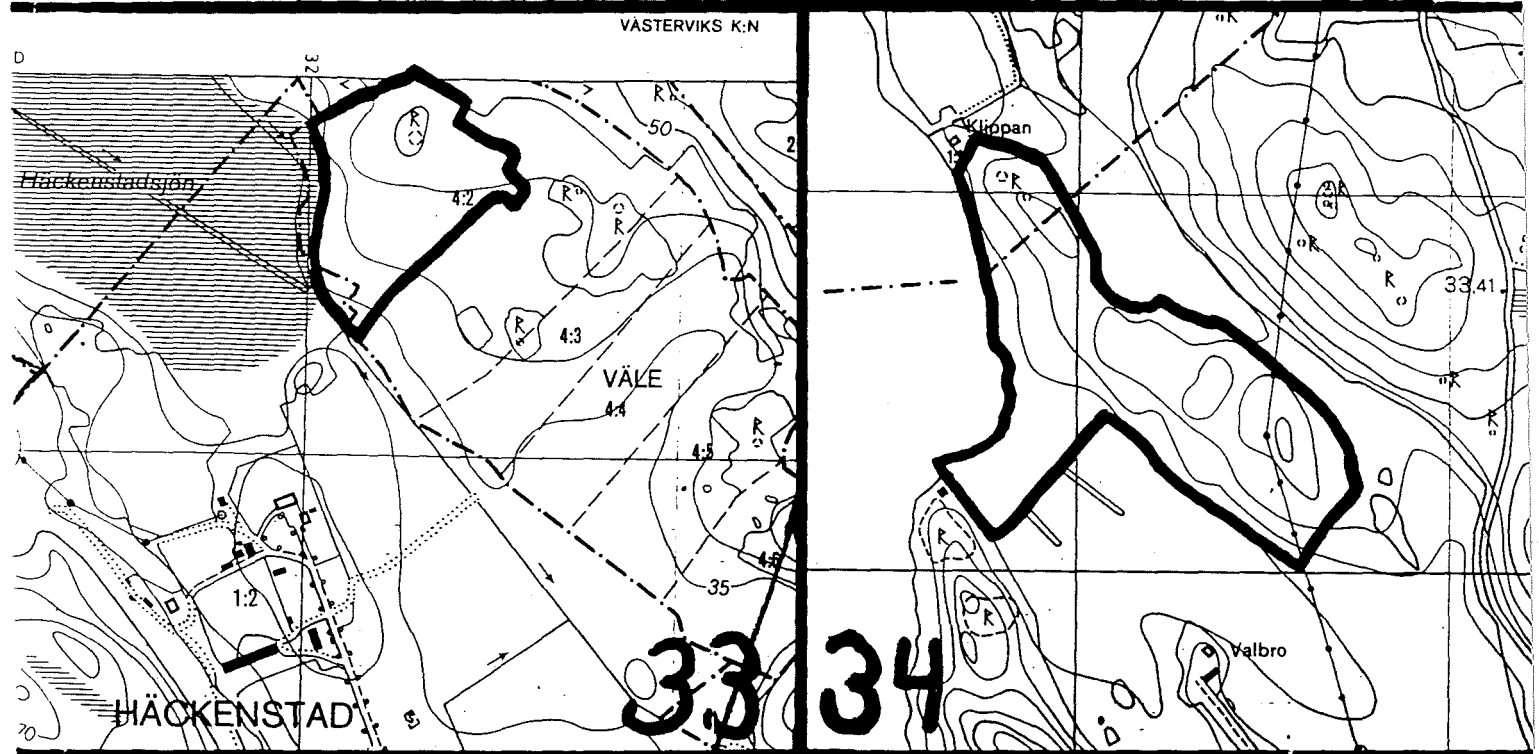
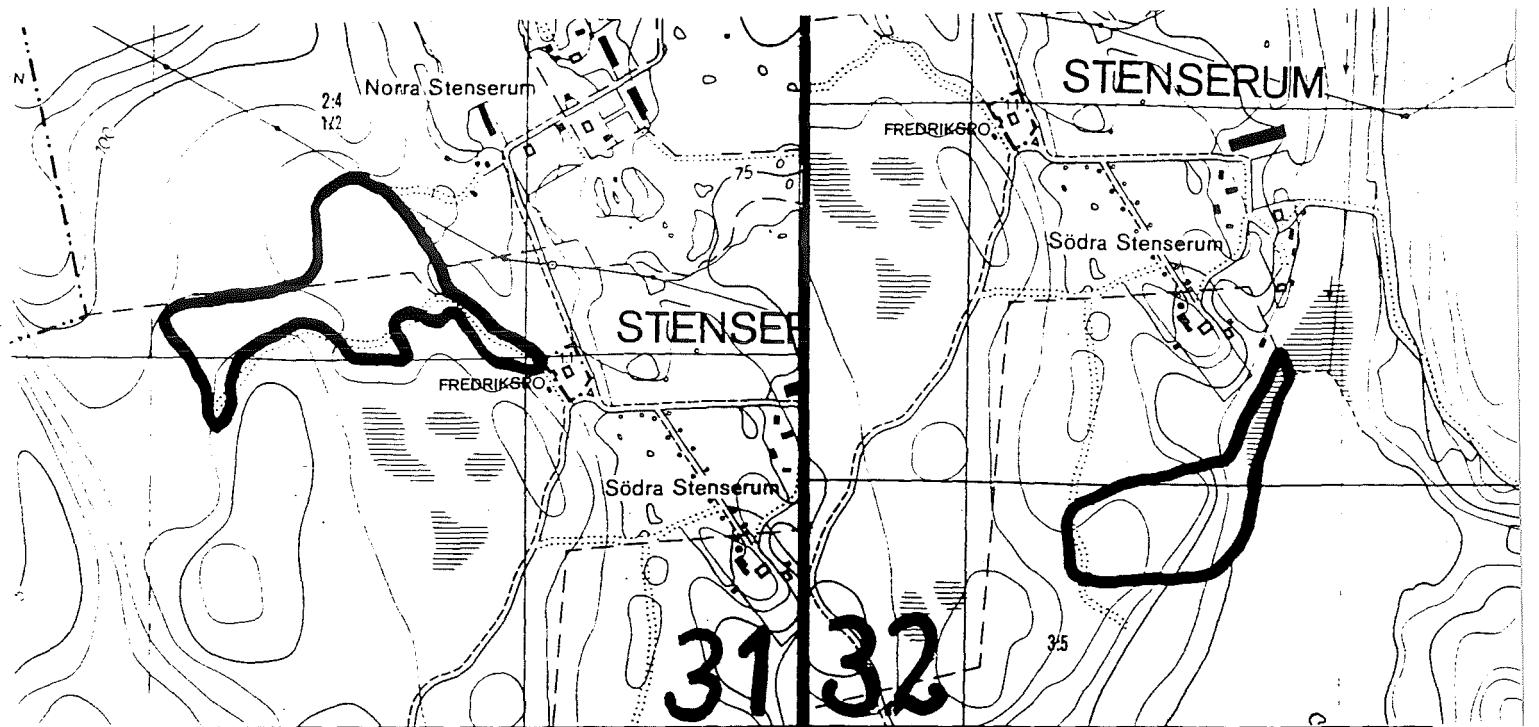

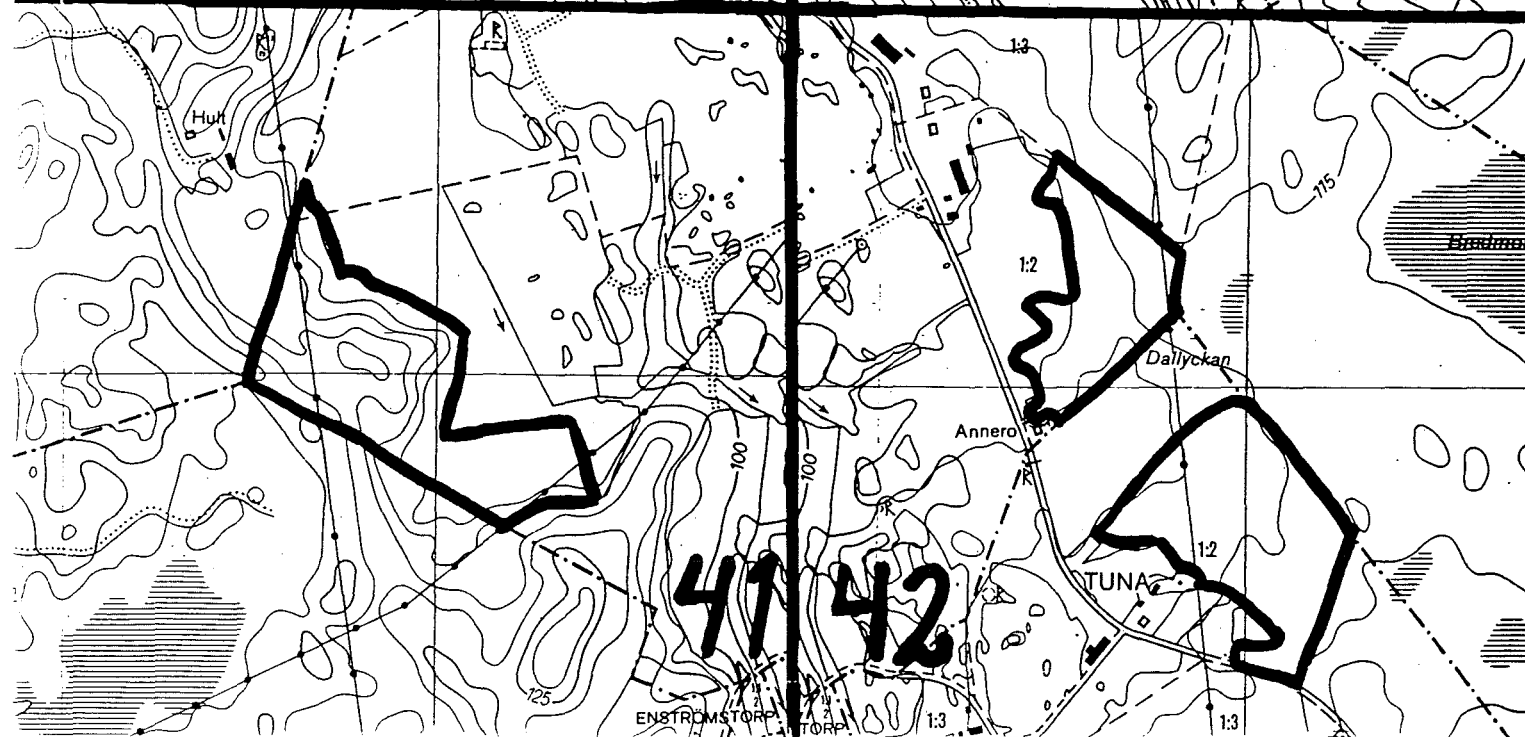
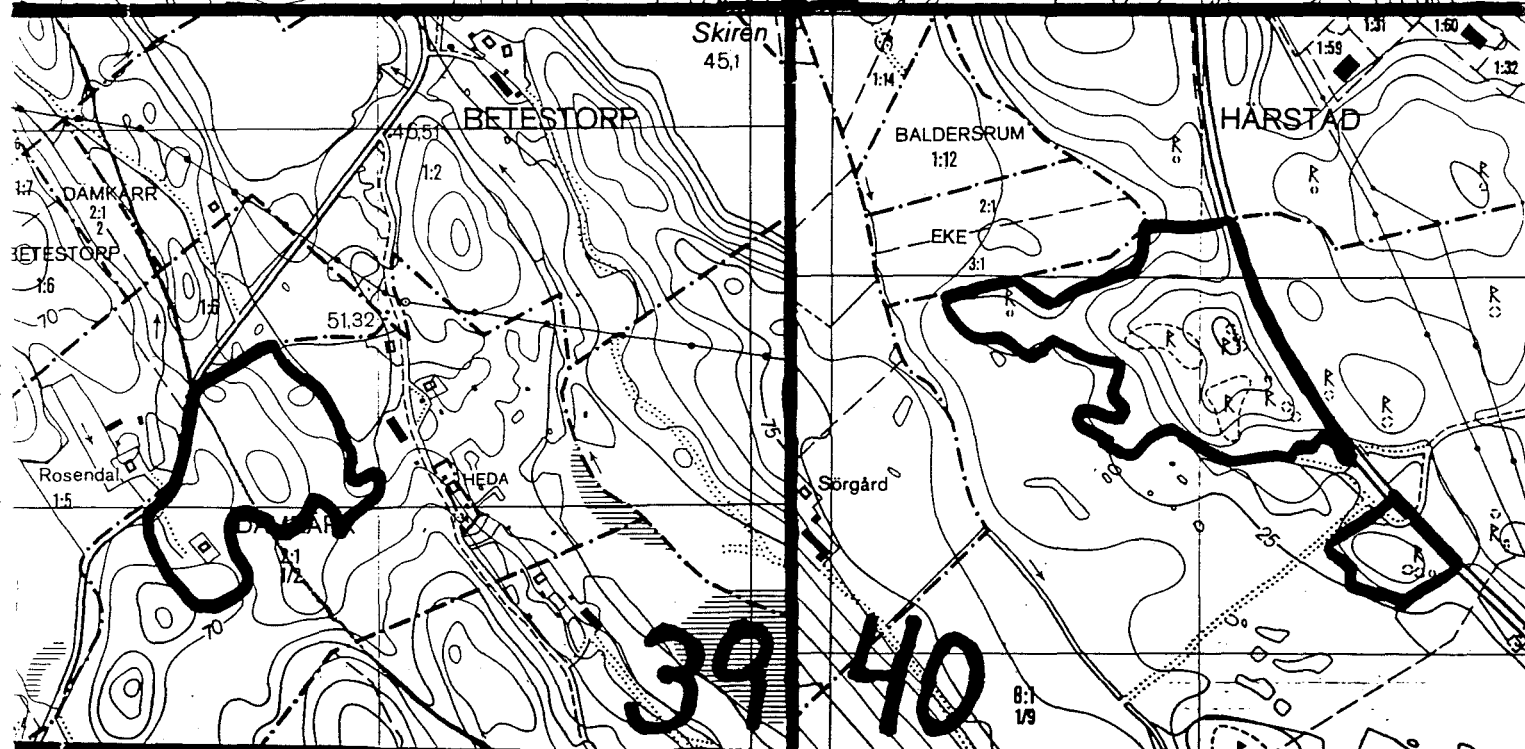
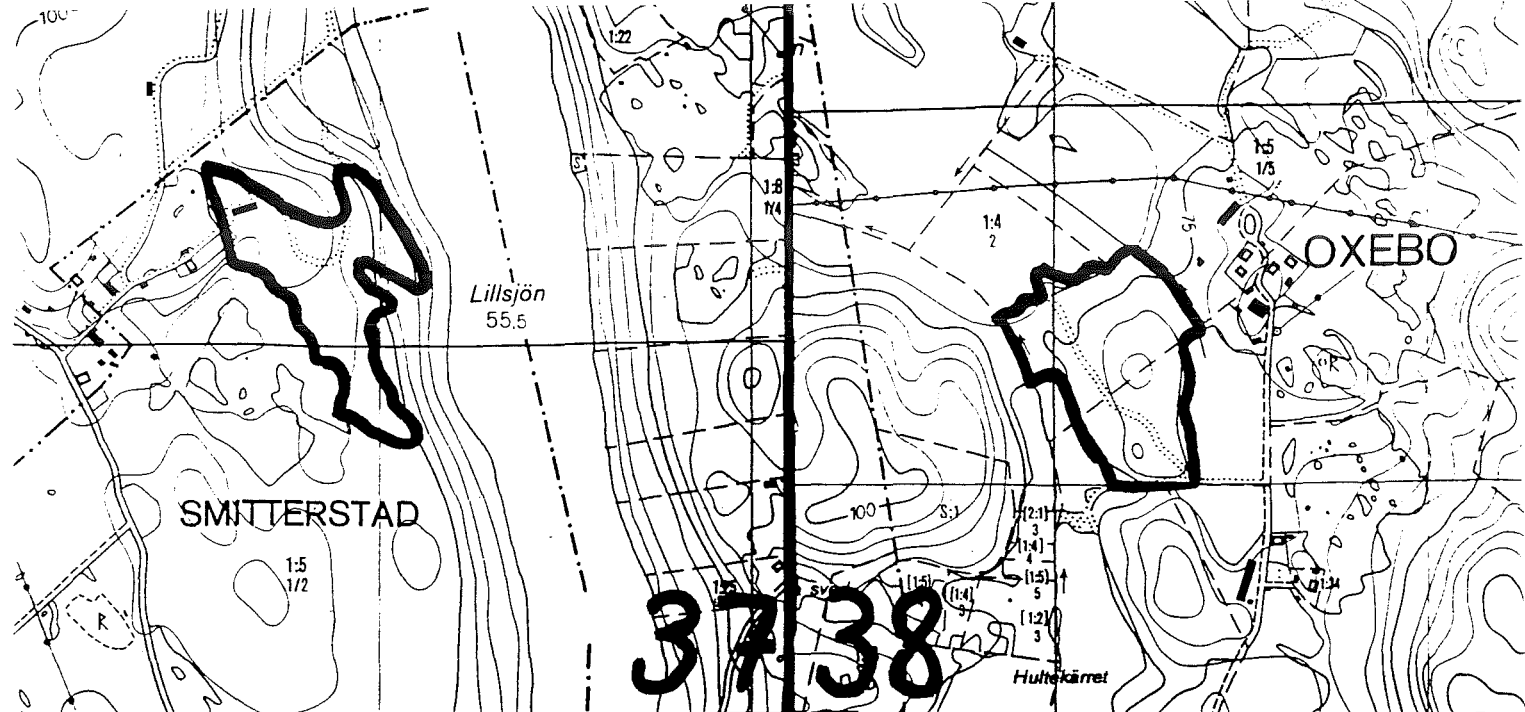

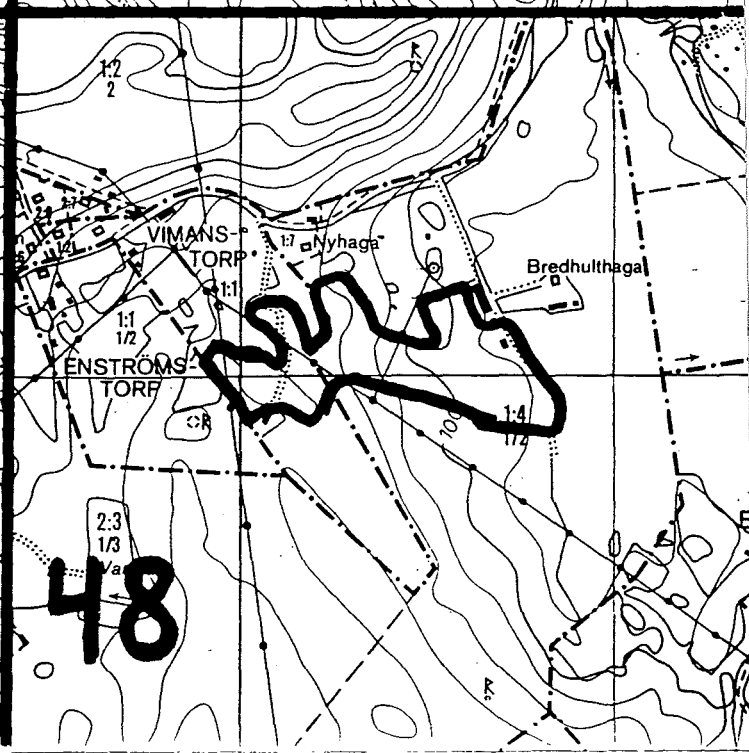
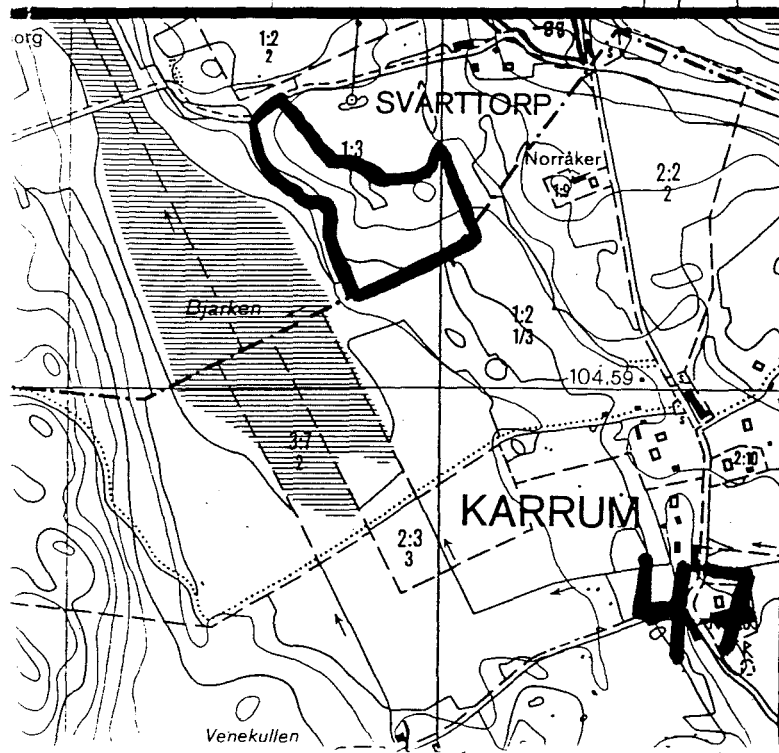
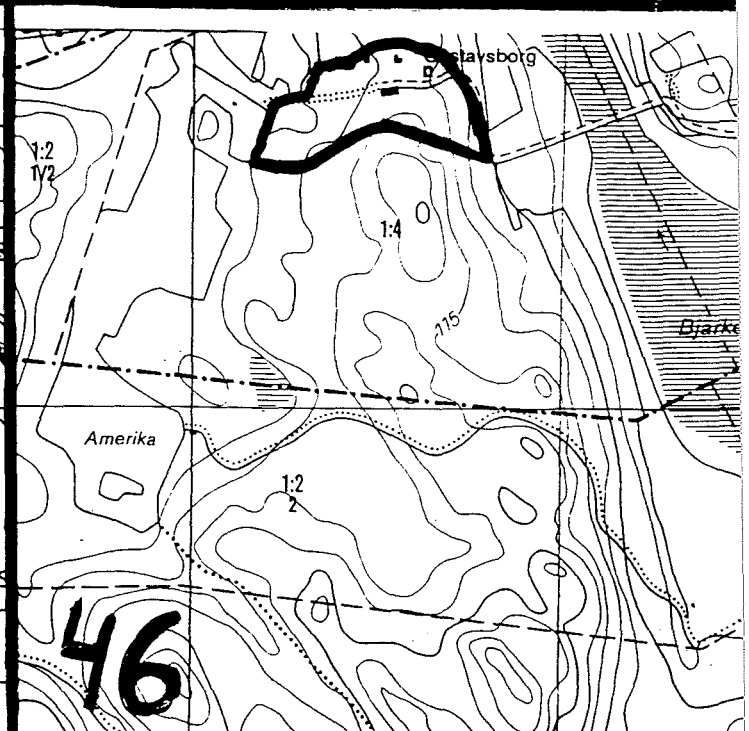
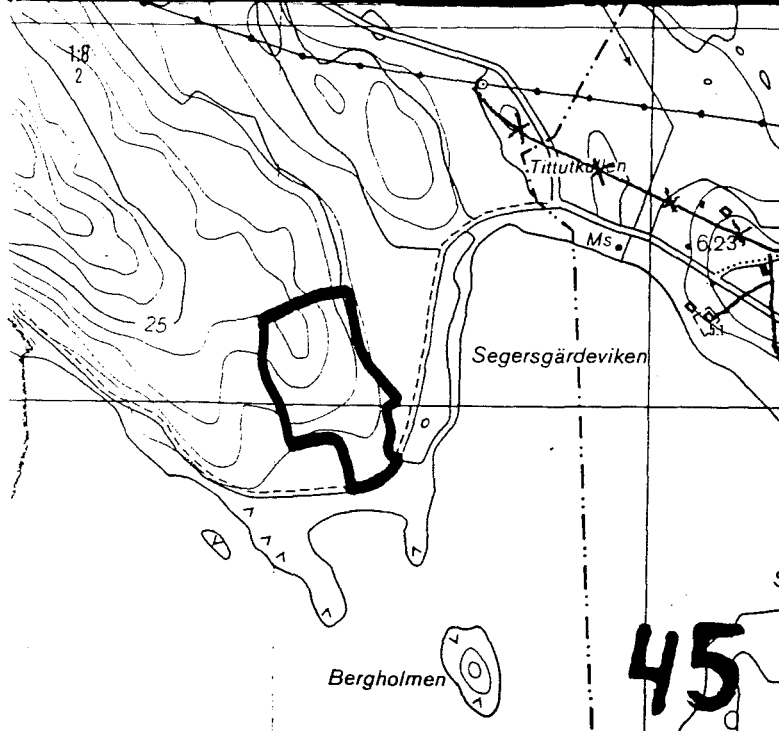
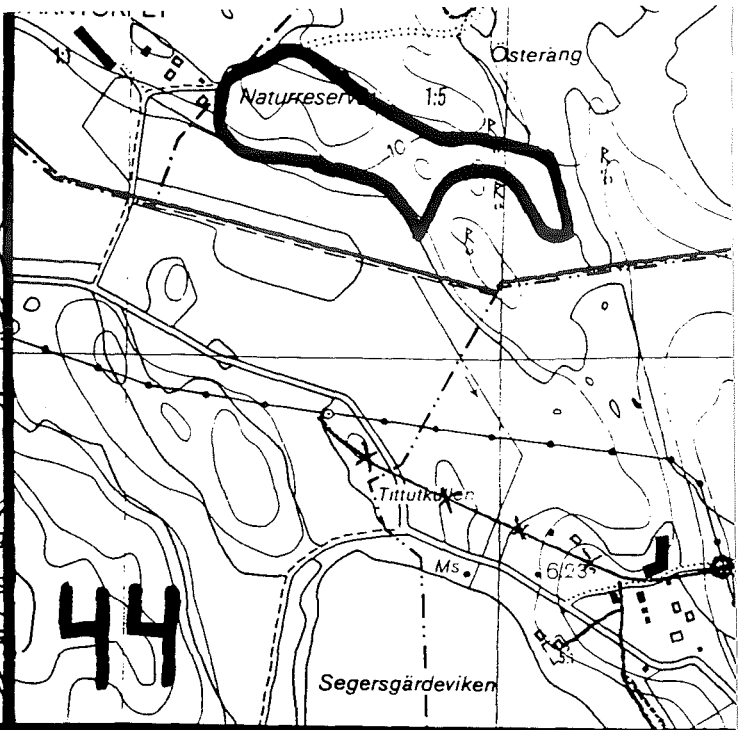
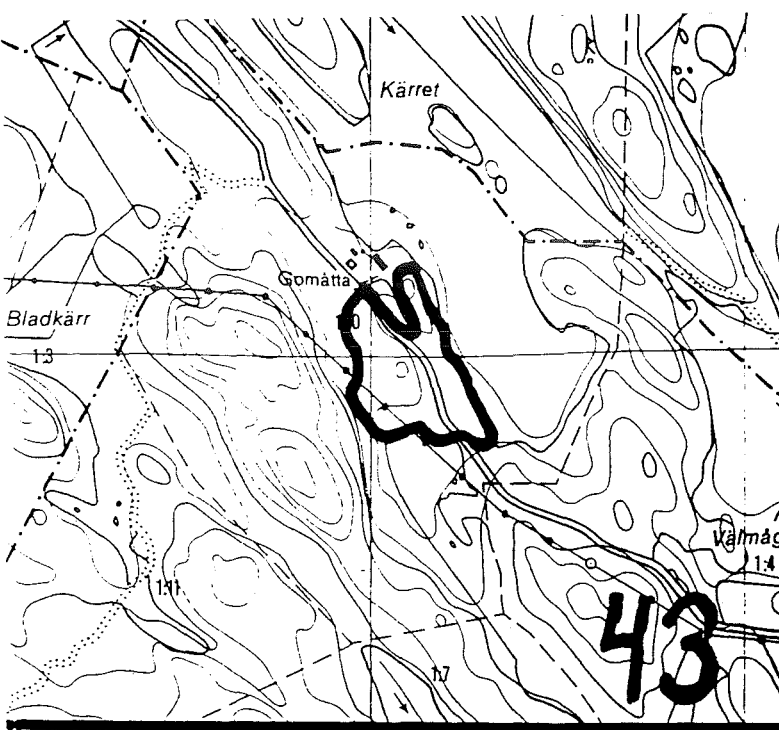

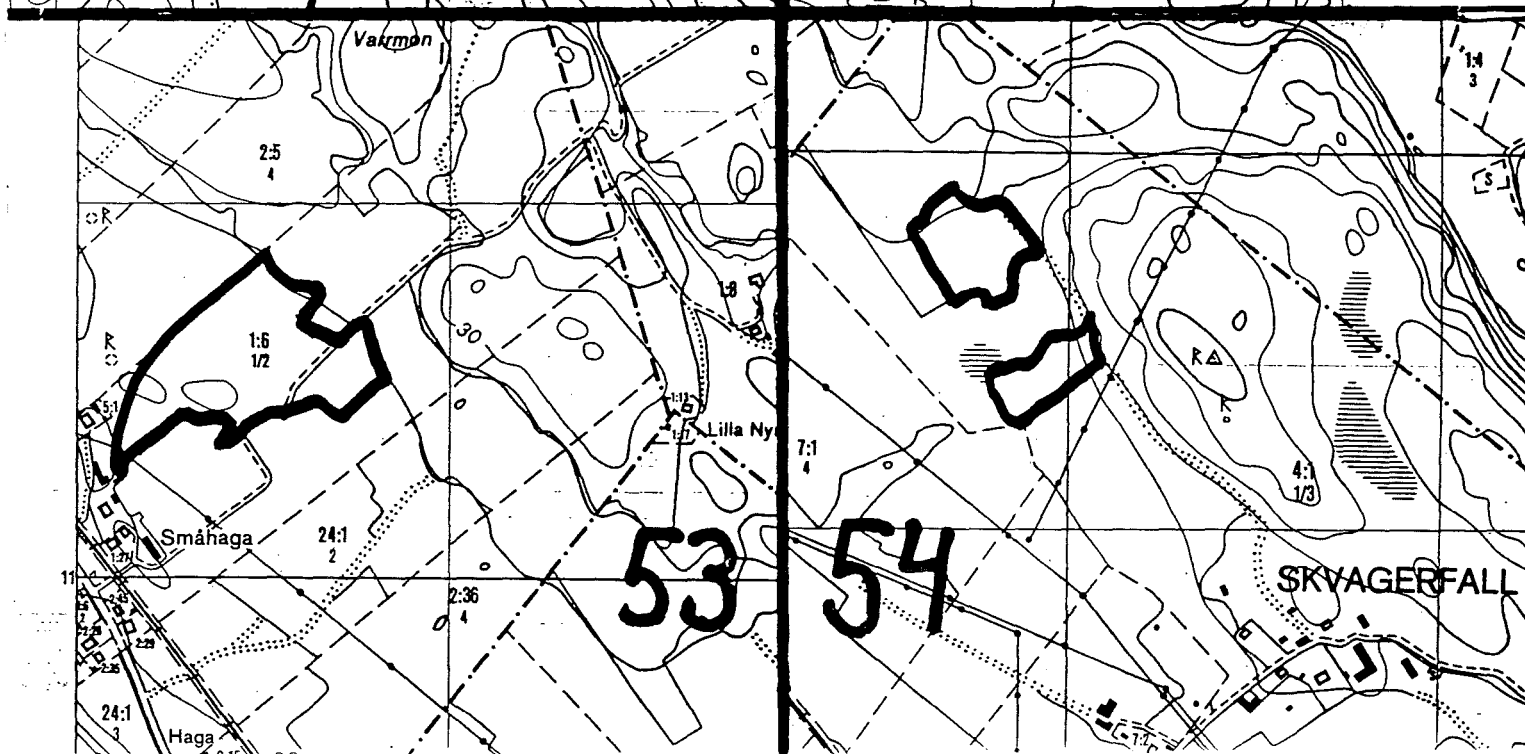
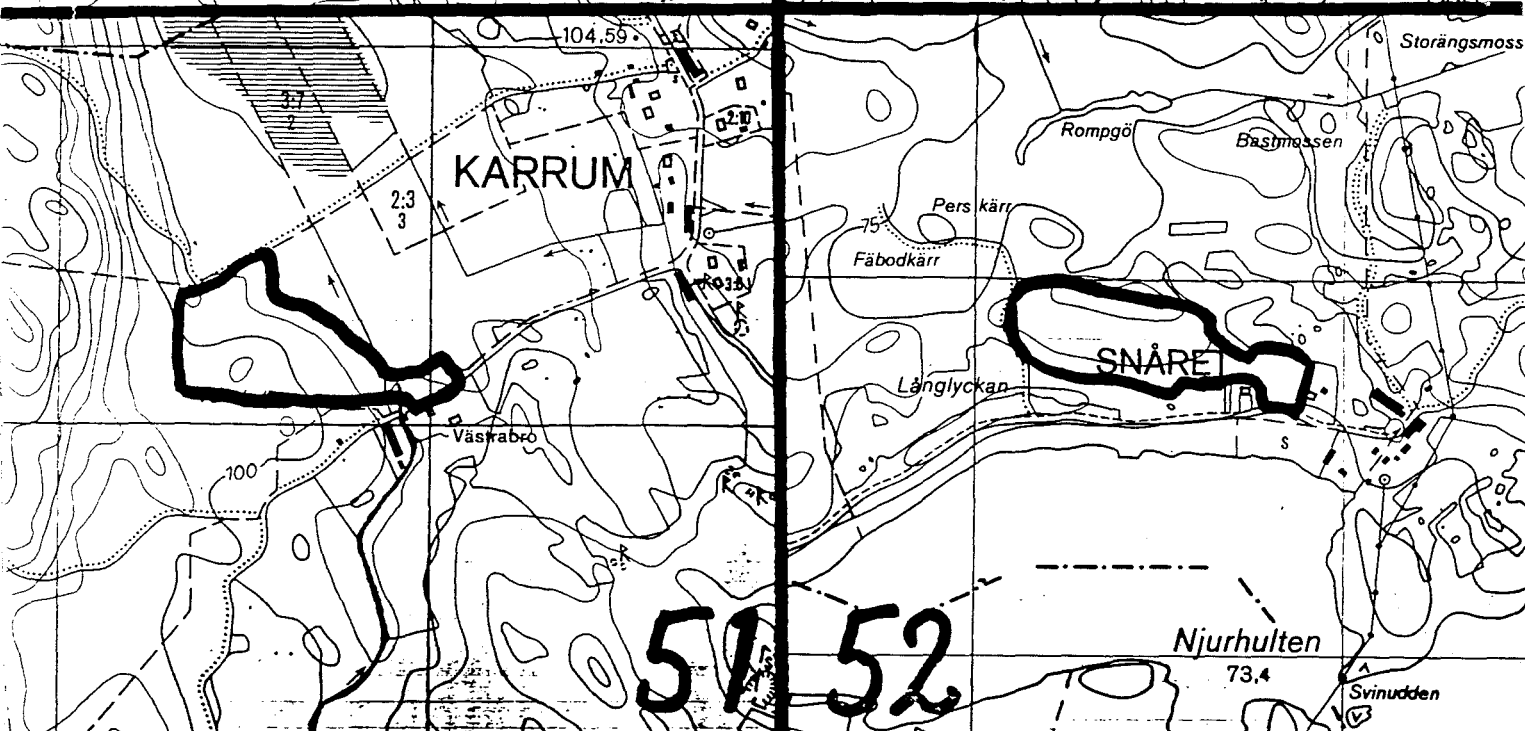
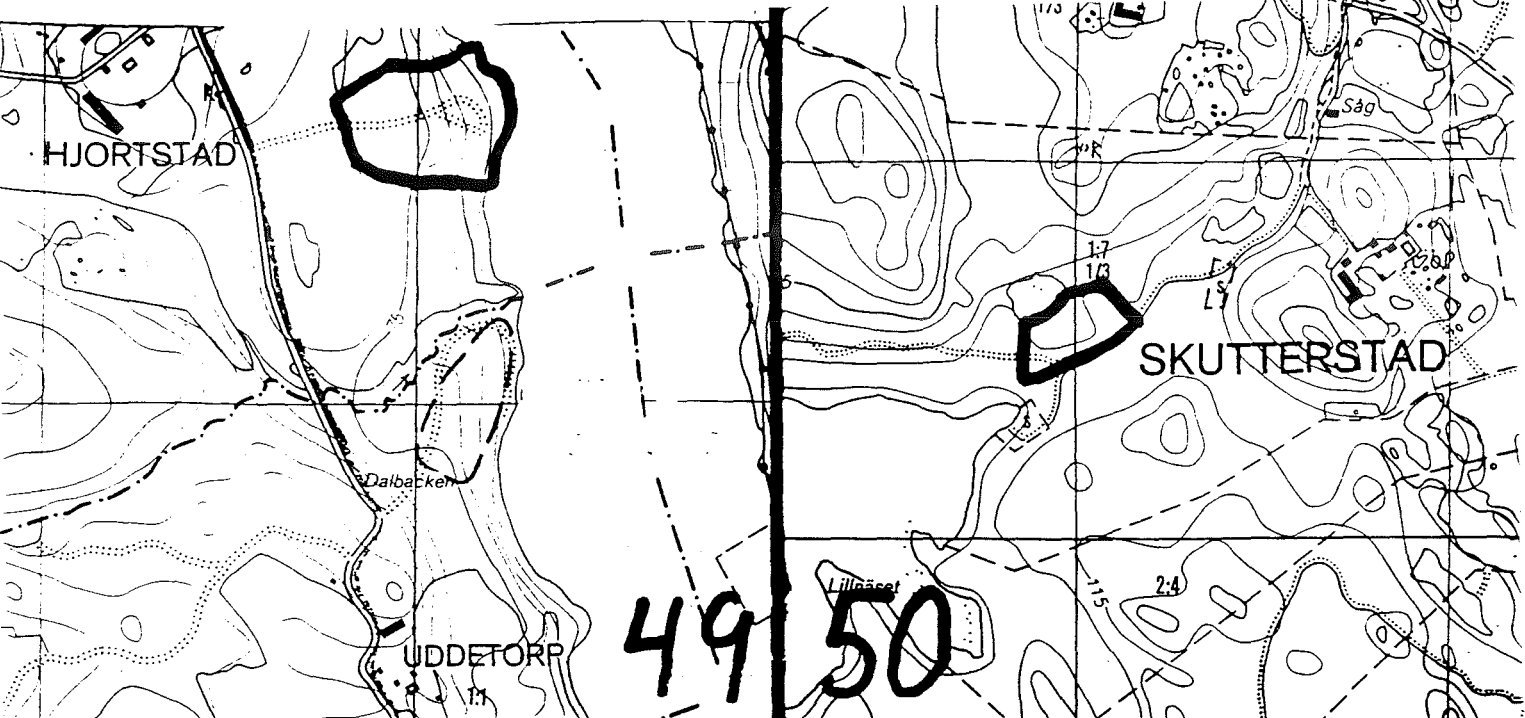

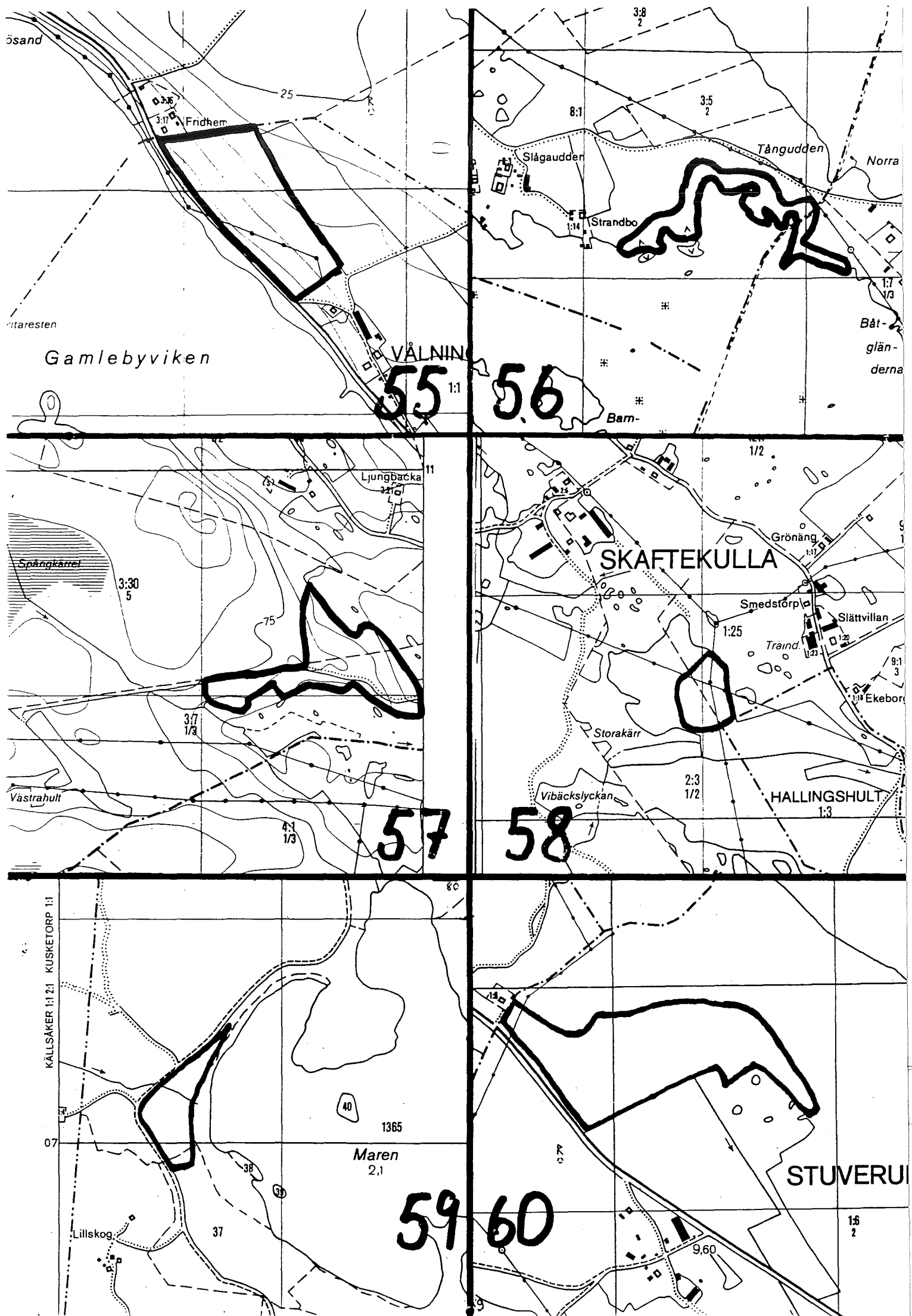

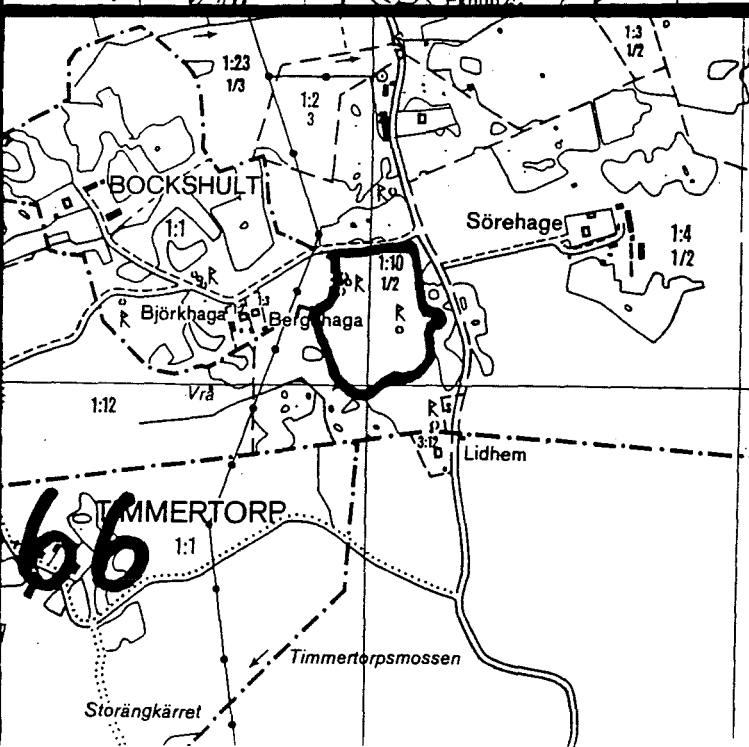
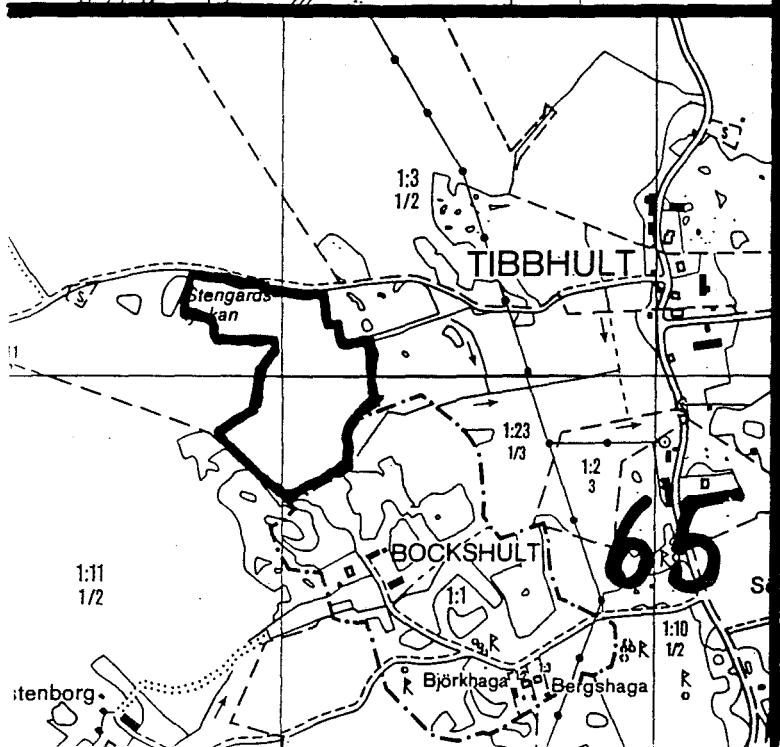
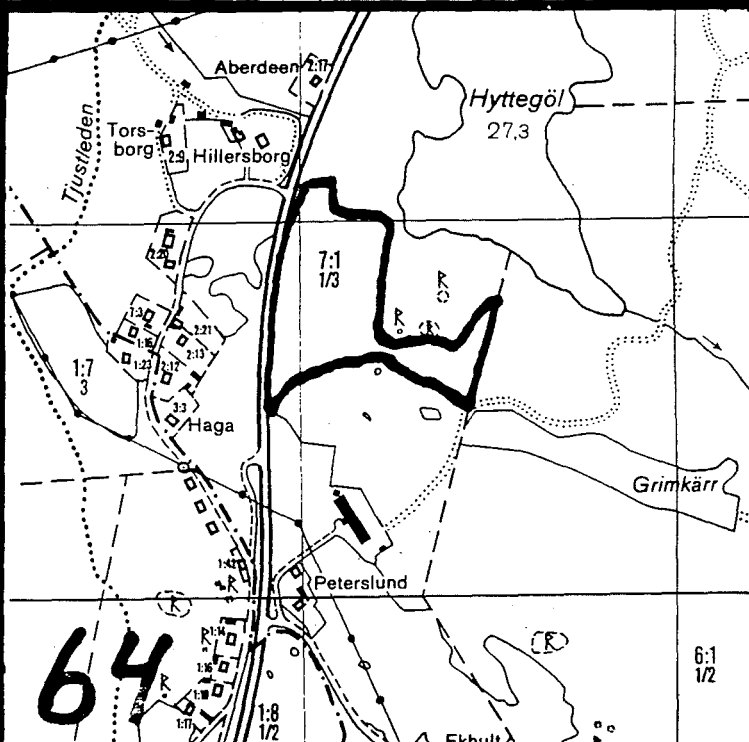
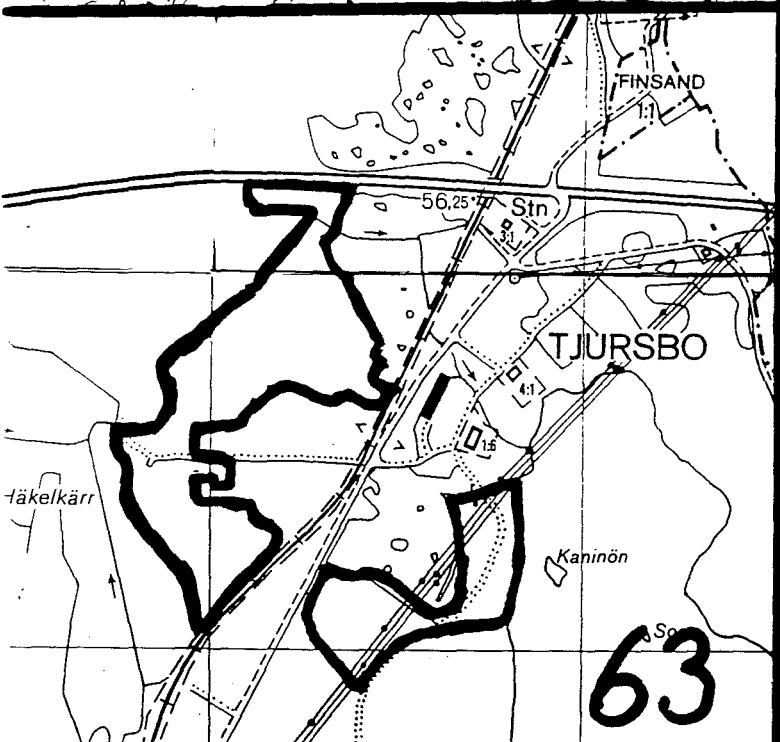
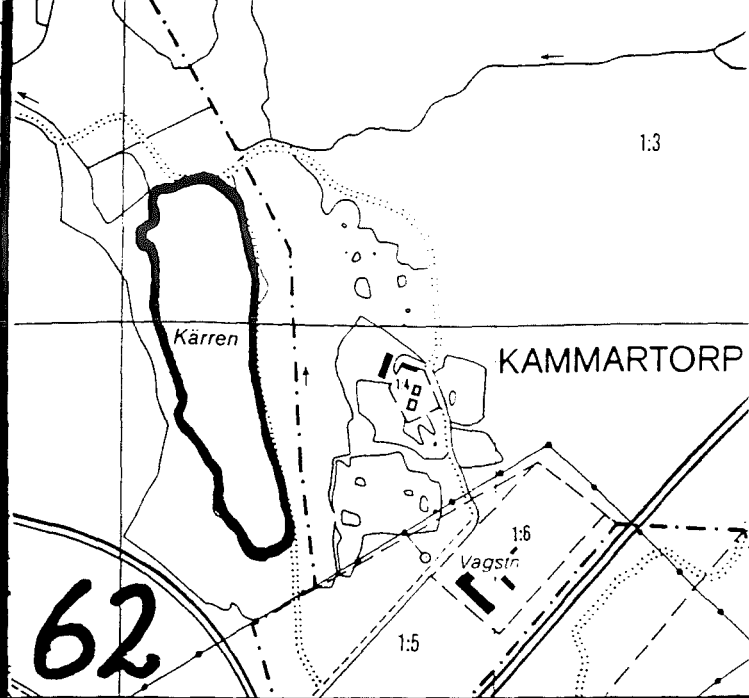
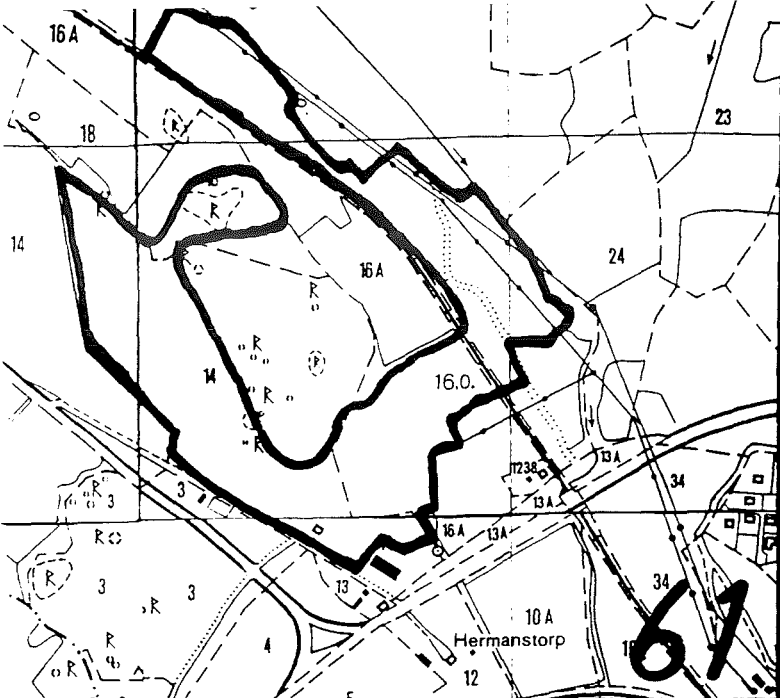

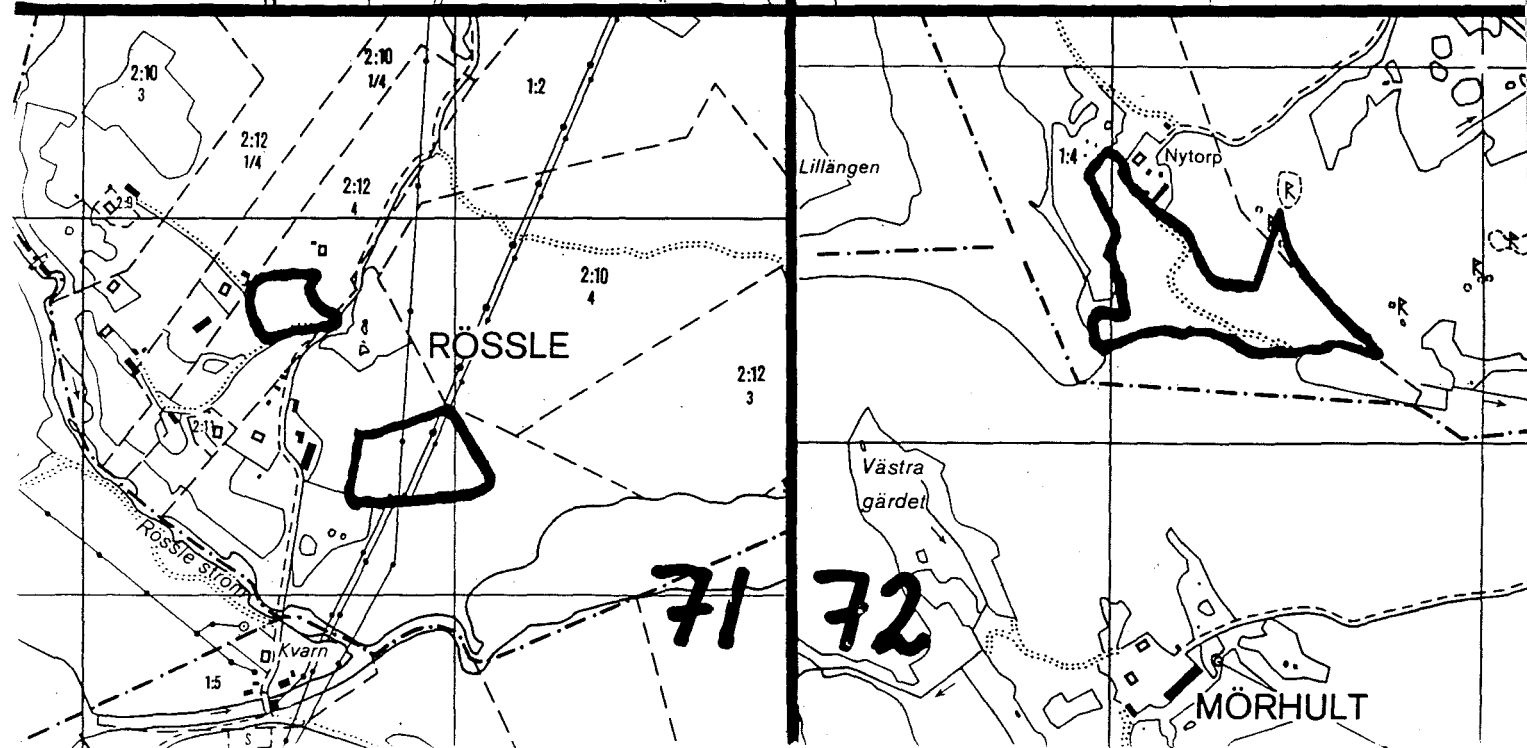
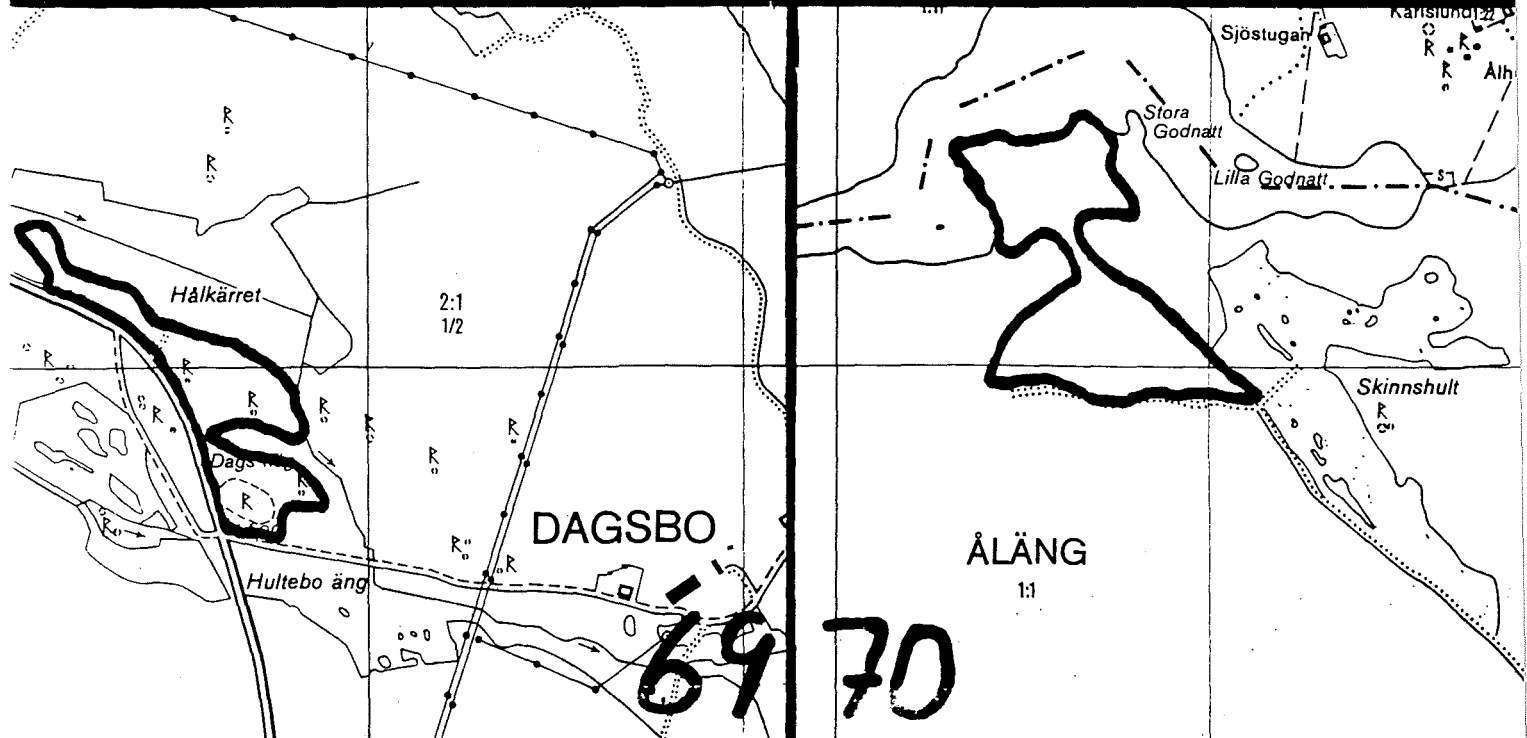
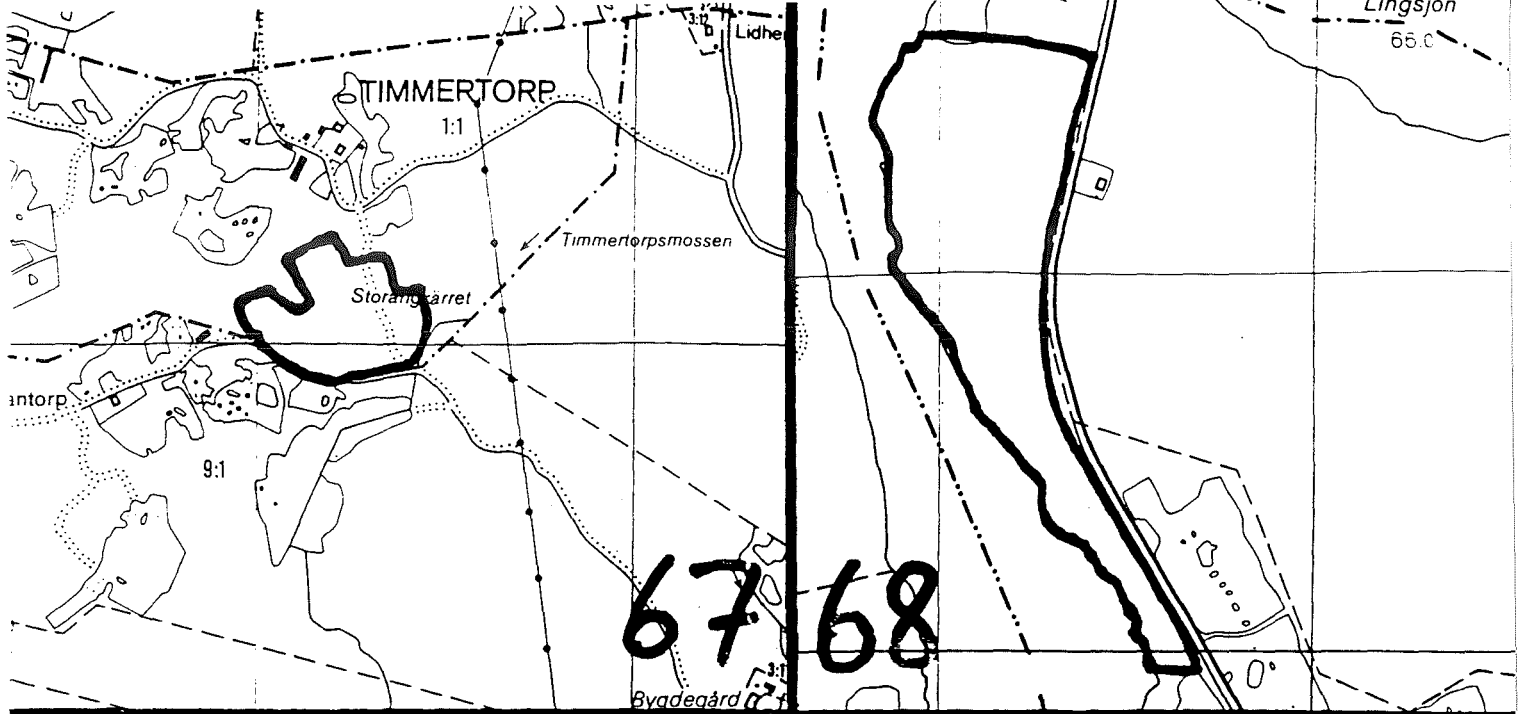

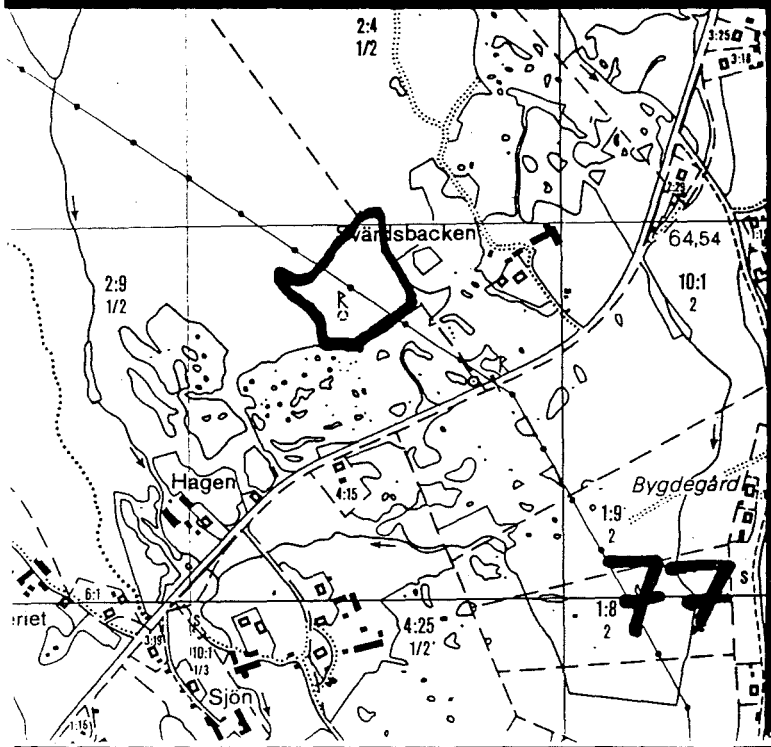
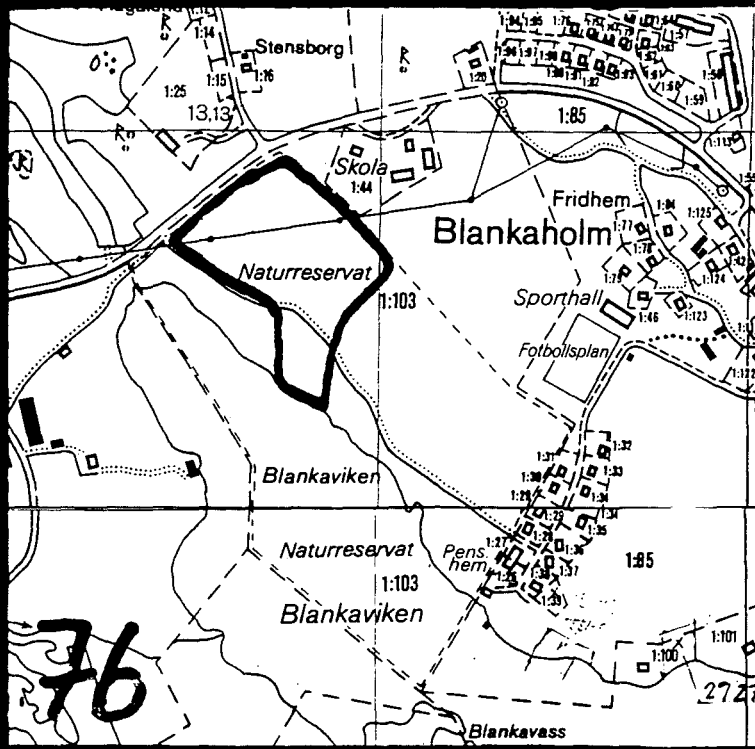
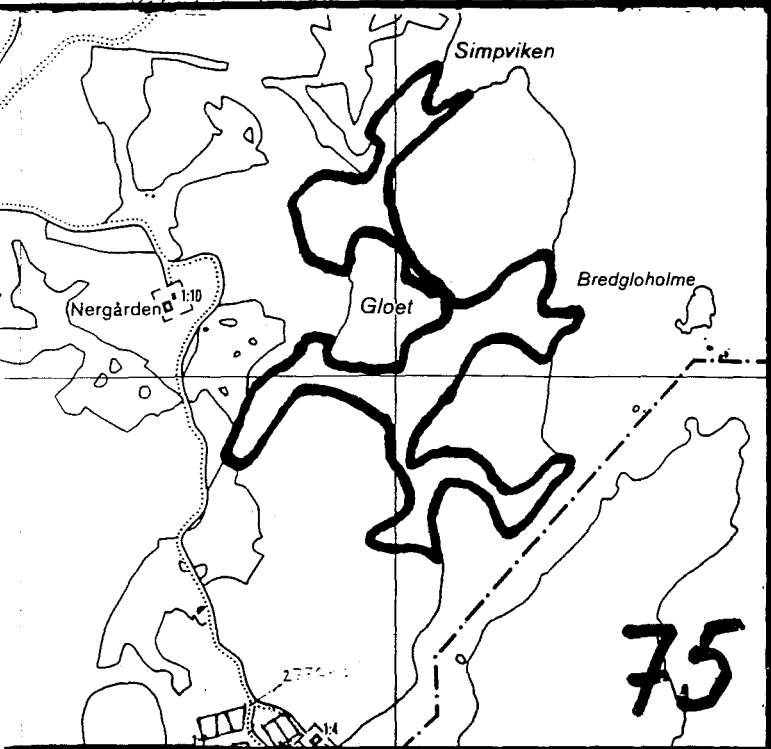
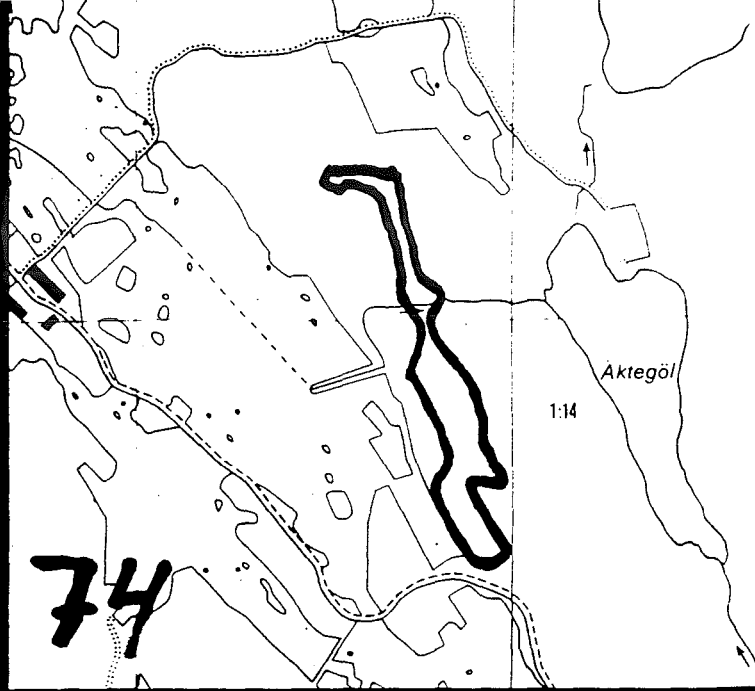
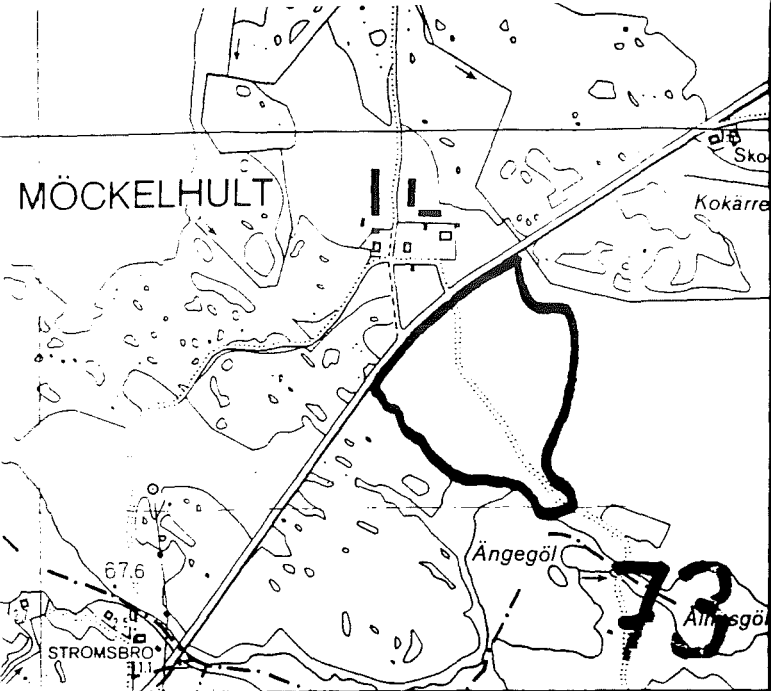

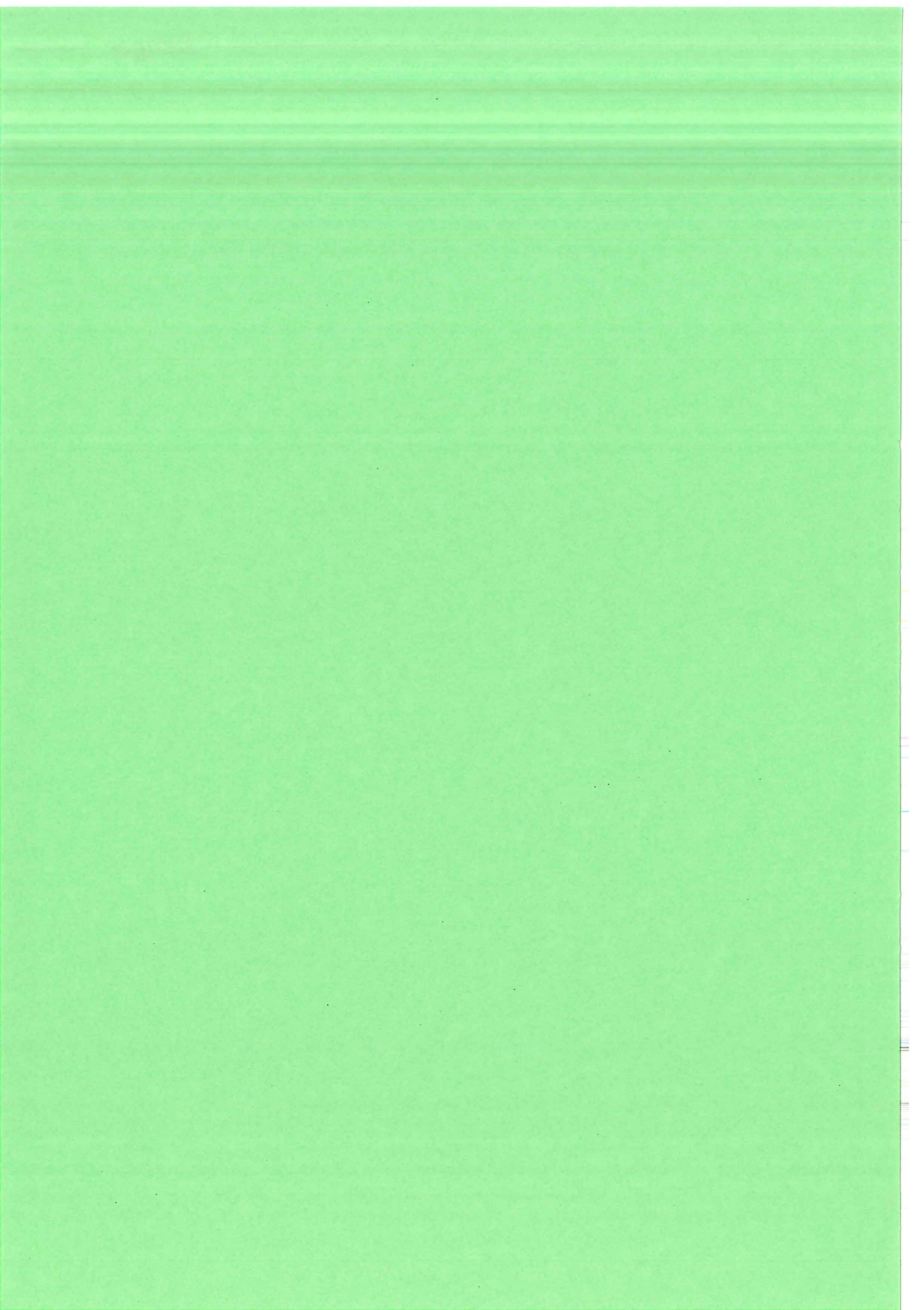

Objektnamn _____

Objektnr _____

Kommun _____

Delobjektnr _____

Ekoblad _____

Flygbildnr _____

Datum _____

Fotodokumentation _____

Naturtyp _____

☐ Intressant objekt☐ Intressant☐ Klass I☐ Barrträdplantering☐ Klass II☐ Långt gången igenväxning/
upph d hävd☐ Klass III☐ Intensiv kvävegödselanvändning☐ Klass IV(Intressant efter
vårdinsats)☐ _____3.3 INGREPP - PÅVERKAN

Gödsling (N)

☐ Ingen

--	--	--	--

☐ Svag

--	--	--	--

☐ Tydlig

--	--	--	--

Plantering

☐ Barr, höjd _____ m☐ Ädellöv, höjd _____ m☐ Annat löv, höjd _____ m

Övrigt _____

3.4 MARKFÖRHÅLLANDENFuktighetsförhållanden ☐ torr ☐ frisk ☐ fuktig ☐ våt☐ källa ☐ vattendrag ☐ mindre vattensamling _____

Berggrund _____

Jordart _____

Kommentar _____

3.5 VEGETATION OCH FLORA (3 = riklig-dominant 2 = vanlig 1 = enstaka)HedÄngAnnat

_____ ÖRTLJUHE	_____ HÄLMAÄNG	_____ TUVTÄÄNG	_____
_____ BLÄLIHED	_____ FÄRTOÄNG	_____ HÖGÖRÄNG	_____
_____ PORBLÄHE	_____ ÖRTTOÄNG	_____ LÄGSTÄNG	_____
_____ RÖDVENHE	_____ RÖDVÄNG	_____ BLÄTÄÄNG	_____
_____ RÖDVEFÄR	_____ SKOGNÄNG	_____ BLÄTÄSYD	_____
_____ STAGGHED	_____ ÖRTFRÄNG	_____ HÖSTÄÄNG	_____
_____ BORTÄTHE	_____ SVIRÄNG	_____ FRÄSTÄNG	_____

Trädsikt (T) _____

☐ Förekomst av mycket gamla träd☐ Förekomst av döda träd

Busksikt (B) _____

Täckningsgrad (T och B) ☐ 0-25 % ☐ 25-50 % ☐ 50-75 % ☐ 75-100%☐ Enstaka buskar ☐ Tätt sly

Kommentar _____

(3 = riklig-dominant, 2 = vanlig, 1 = enstaka)

Slätter- och betesindikatorer:

- AJUG PYR blåsuga B %
 — ANTE DIO katulol
 — ANTH ODO värbrodd %
 — ARNI MON slättergulbe S
 — SOTR LUN låsörken
 — BRUZ MED garrgräs (S)
 — CALL VUL ljung (betad)
 — CAMP PER st blåklöcke %
 — CAMP ROT i blåklöcke %
 — CAMP TRA nesselklöcke
 — C CAPILL härstarr (S)
 — C DIOCA nålstarr
 — C HOSTIA ängstarr (S)
 — C LEPORI härstarr
 — CENT JAC rocklinn
 — CIRS ACA jordstiel B
 — CIRS HEL brudborste
 — CREP PRA klasefibbla S
 — DACTYRIZ nycklar
 — DANT DEC krågräs
 — DIAN DEL backnejlika
 — EUPHRAS2 ogontröst B.S
 — FILI VUL brudbröd
 — FRAG VRO backsmultron B
 — GALI SAX stenmåra
 — GENT AMA ängsgentiana S
 — GENT CAM fältgentiana
 — GENT ULJ smoggentiana B
 — GERA SAN biodrivna
 — GY CO.CO brudsporre (S)
 — GY CO.DE stor brudsporre
 — HELI NUM solvända
 — HERM MON honungsblomster
 — HIER AUL revfibbla
 — HYPO MAC slätterfibbla S
 — IMUL SAL krissle
 — JUNC SQU borstlåg B
 — LATH LIN gökört %
 — LEON HIS sommarfibbla
 — LEUC VUL prästkrage
 — LINU CAT vildlin (S)
 — LIST OVA tvåblad S
 — LUZU MUL ängsfryle

- LUZU PAL blekfryle B
 — LUZU SUD svartfryle B
 — MELA CRI korskövill S
 — MELA NEM lunkövall
 — NARD STR slagg
 — OPHI VUL ormtunga
 — ORCHIS Z nycklar S.B
 — PARN PAL slätterblomma S
 — PEDI SYL granspire
 — PIMP SAX backrot %
 — PHLE PHL mentimolej
 — PLAN MED rockkärpar
 — PLAT BIF nattviol
 — PLAT CHL grönv nattviol
 — POLY AMA rosettjungfrullin
 — POLY COM toppjungfrullin
 — POLY VUL jungfrullin
 — POLY VIV ormröt
 — POTE CRA värfingerört
 — POTE TAB småfingerört B
 — PRIM FAR majviva
 — PRIM VER gullviva S
 — PULS PRA fältstoppa B
 — PULS VUL backstoppa B
 — PYRO MED klockpyrela S
 — RAHU BUL knölsmorblomma
 — RAHU POL backsmorblomma
 — RHIN SER hoskälla (S) B
 — RHIN MIN ängskälla S
 — SAXI GRA mandelblomma B %
 — SCOR HUM svinnrot S
 — SELA SEL dvärgsummar
 — SERR TIN ängskära S
 — SUCC PRA ängsvädd
 — T/ERYTHR sandmaskros B
 — T/PALUST strandmaskros
 — THAL SIM backrula S
 — TRIF MED skogsklover %
 — TRIF MON backklover
 — TROL EUR smörboll S
 — VERO SPI axveronika B
 — VIOL CAN ängsviol B
 — VIOL HIR buskviol
 — VIOL RUP sandviol B
 — PELT CAN flulav
 — VAXSKIVLINGAR

Hotade arter:

○ Massförekomst av kvävegödselindikatorer

Kommentar _____

3.7 KULTURHISTORISKA FÖRHÅLLANDEN

Spår av betesbruk	Spår av fodertäkt	Övriga spår	Alderdomligt jordbrukslandskap
○ fägata	○ ängs(hö)lada	○ fornlämning	
○ trögärdesgård	○ damm	○ stensträng	
○ ostengärdesgård	○ sildike	○ hålväg	
_____	○ hamlat träd	○ genuin gårdsmiljö	
_____		○ äldre åker	
_____		○ odlingsrösen	
_____		○ husgrunder	

Kommentar _____

3.8 NUVARANDE HÄVD

○ slätter ○ bete _____

Alderdomligt hävdform

Hävdens tillstånd

- välhävdad

--	--	--	--

 ○ måttlig hävd

--	--	--	--

 ○ svagt hävdad

--	--	--	--

 ○ hävd saknas

--	--	--	--

Ingår i arealen:

Gammal åker _____ %

Skog _____ %

Kommentar _____

3.9 ÖVRIGT - KOMPLETTERING AV UPPGIFTER UNDER 1-3

4.1 Regional/lokal jämförelse av inventeraren

Kontinuitet hävden _____

Mångformighet _____

Typrepresentativitet _____

Ingrepp-Påverkan _____

Nuvarande hävd _____

Alderdomligt jordbrukslandskap _____

Skönhet _____

Övrigt _____

4.2 Förslag till åtgärder för bibehållande av värden (av inventeraren)

MARKSLAG OCH NATURTYPER

1. FASTMARKSÄNGAR (Hårdvallsängar)

Ängar på ett hårt grovt minerogent underlag vanligtvis moränmark, den finns främst på torr-frisk mark och indelas i:

a) Hackslått

Hårdvallsäng på ofta ytblockig, kuperad eller sluttande moränmark. För slåttern används ofta en kortbladig lie. Man hackar sig fram mellan stenarna. Denna typ av äng är vanligtvis uppsplittrad på små arealer ofta mellan åkrar.

b) Träd- och buskbärande äng

Förekommer på all slags minerogen mark. I sin mest typiska utformning kännetecknas naturtypen av en vegetationsmosaik av lövträdsdungar (runnor) och öppna slåtterytor. Mycket stor artrikedom utmärker dessa marker.

c) Annan öppen äng

Slåtteräng på fastmarksunderlag ej hänförlig till hackslått eller träd- och buskbärande äng.

2. FUKT OCH VÅTMARKER

a) Sötvattenstrandäng

Förekommer på flacka såväl organogena som minerogena finsedimentstränder vid sjöar och vattendrag. Mader är en strandäng på extremt flacka stränder vid sjöar och meandrande vattendrag. I de fall mader fortfarande hävdas sker det genom bete. Slåtterhävd lever kvar i sällsynta undantagsfall. Hävdade mader utgör synnerligen värdefulla fågelbiotoper.

b) Havsstrandäng

Förekommer på flacka finsedimentstränder och innefattar området mellan hög och lågvattengränserna. Havsstrandängen hävdas numera enbart genom bete och hyser ofta en rik växt- och djurvärld.

c) Sidvallsäng

Hit förs sådan fukt- och våtmark, som ej tillhör den egentliga strandzonen mot öppet vatten, men som genom sitt läge i terrängen har en vegetation av fuktängstyp.

3. HAGMARKER

Med hagmark avses inhägnad beteshävdad inägomark. Undantagsvis kan hagmark förekomma på tidigare utmark.

a) Öppen hagmark

Förekommer i olika terrängtyper och saknar i princip buskar och träd. Enstaka solitärer av träd och/eller buskar kan förekomma. Öppenheten är som regel resultatet av långvarigt betestryck i kombination med avverkning och röjning.

b) Ekhage

Ekhagen är en betesmark där ek eller undantagsvis bergek är enda eller dominerande trädart. Såväl andra ädla lövträd som mera triviala trädarter kan förekomma som inblandning.

c) Björkhage

En betesmark där vårtbjörk och/eller glasbjörk är de enda eller de dominerande trädarterna.

d) Blandlövhage

Övriga lövträdspräglade hagmarker förs till denna typ, som då inrymmer såväl ädellövskogar som "triviallöv"-skogar.

e) Annan träd och buskbärande hagmark

Hit räknas träd- och buskbärande betesmark som inte kan hänföras till någon av de föregående typerna. Som exempel kan nämnas barrträdspräglad betesmark.

4. ÖVRIGA BETESMARKER

Till denna grupp förs olika typer av naturlig betesmark som hör hemma på utmarken.

a) Alvar

Plan, sprickgenomsatt kalkhäll som är överlagrad av ett tunt lager, ofta uppfrysningsbenägen vittringsjord. Alvar är en baltisk naturtyp som i första hand Öland och Gotland har gemensam med Baltikum.

b) Annan öppen utmark

Hit räknas andra träd- och buskfria betesmarker som ej kan hänföras till alvar eller ljunghed. Som typexempel kan hänföras gamla exercishedar på plana sandfält.

Indikatorarter för hävdad och ogödslad mark

Många av de växter som har sin livsmiljö i ängs- och hagmarker har under århundraden genomgått en anpassning till den typen av mark. Det är inte så att arterna "tycker speciellt mycket om" att bli avätta av en mule eller avslagna av en lie, men genom anpassningar, ex bladrosett vid marken, klarar de av den påfrestningen bättre än andra arter. De har blivit mycket konkurrensstarka i sin miljö, så länge den är stabil. När miljön förändras, marken gödslas eller växer igen, konkurreras de lätt ut av kväve- eller skugggynnade växter. Därför är ängs- och hagmarksväxterna en måttstock på hur mycket påverkan marken varit utsatt för. De indikerar hävdad och ogödslad mark.

Växterna har individuella krav och olika toleransnivå. Det finns en lista där indikatorarterna fått olika koder. Den kan tyckas svårläst, men här kommer ett exempel:

H, B1, B2, B3

Ex. Slåttergubbe 2 2 1 0 . Här kan man utläsa att slåttergubben är starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp har samma verkan). Den minskar måttligt vid lågt betestryck, stark minskning vid 10-15 årigt avbrott i beteshävd och försvinner helt vid 30-40 års betesavbrott.

Teckenförklaring till följande sida:

H = Reaktion på slåtter resp beteshävd.	1=Slåtterberoende (sent betespåsläpp) 2=Starkt slåttergynnad (sent betespåsläpp)
Obs: Inget gradientförhållande i sifferangivelserna 4-6.	3=Måttligt slåttergynnad (sent betespåsläpp) 4=Grässvålsart allmänt (slåtter- och betesgynnade/slåtter- och betesoleranta) 5=Populationstyngdpunkten på röl hårt betade betesmarker (betesgynnade arter) 6=Populationstyngdpunkten på sedan mer än en mansålder ohävdad mark eller på annan mark än hävdad naturlig fodermark ("ohävdart") *=starkt slåttergynnad på silikatmark, slåtter och betesväxt på kalkmark #=starkt slåttergynnad i Sydsverige, mer indifferent i boreala områden.
B1=Reaktion på lågt ("igenväxning-") betestryck, från ett välbetat tillstånd med arten närvarande.	1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B2=Reaktion på ett 10-15-årigt avbrott i beteshävd	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning
B3=Reaktion på ett 30-40-årigt avbrott i beteshävd	0=Borta eller ytterst sällsynt 1=Stark minskning 2=Måttlig minskning 3=Måttlig ökning 4=Stark ökning

INDIKATORARTER FÖR HÄVDAD OCH OGÖDSLAD MARK

ARTHAMN	H	B1	B2	B3		H	B1	B2	B3
axveronika.....	5	x	2	1	nattviol.....	3	x	2	1
backklöver.....	3	3	2	0	norsknoppa.....	6	?	?	?
backnejlika.....	4	2	1	0	Jungfru Marie nycklar....	3	x	1	0
backruta.....	2	x	1	0	Ängsnycklar.....	3*	3	1	0
backsippa.....	5	3	2	1	S:t Pers nycklar.....	4	3	2	0
backsmultron.....	5	2	2	1	Johannesnycklar.....	2	3	1	0
backsmörblomma.....	3	4	3	0	nässelklocka.....	3	3	3	1
blekfryle.....	5	2	1	0	ormrot.....	4#	x	1	0
blodnäva.....	3	3	2	0	ormtunga.....	3*	3	2	0
blåsuga.....	5	x	x	1	prästrage.....	3	x	2	1
bockrot.....	4	2	1	0	revfibbla.....	4	2	2	1
brudborste.....	3#	3	3	1	rosettjungfrulin.....	4	2	1	0
borsttåg.....	5	2	2	1	rödclint.....	3*	3	2	0
brudbröd.....	4	4	3	1	rödkämpar.....	3	2	1	0
brudsporre -					sandmaskros.....	5	1	1	0
Gymnadenia conopsea.....	2*#	1	0	0	sandviol.....	5	1	0	0
Gymnadenia densiflora...	4	4	4	2	skogsklöver.....	4	3	2	1
buskviol.....	4	3	3	0	slåtterblomma -				
darrgräs.....	2*	2	2	0	tidig.....	1	1	0	0
dvärglumner.....	4#	1	1	0	sen.....	3	2	1	1
flentimotej.....	4	4	3	2	slåtterfibbla.....	2	2	2	1
fältgentiana -					slåttergubbe.....	2	2	1	0
Gentianella suecico.....	1	1	0	0	småfingerört.....	5	3	2	1
Gentianella germanica...	4	1	0	0	smörbollar.....	2#	x	3	0
fältsippa.....	5	3	2	1	solvända.....	3	3	2	0
granspira.....	3	1	0	0	sommarfibbla.....	3	1	0	0
grönvit nattviol.....	4	x	3	1	stagg.....	4	2	2	0
gullviva.....	2	x	x	1	stenmåra.....	4	2	1	0
gökärt.....	3	x	x	x	stor blåklocka.....	3	3	3	2
harstarr.....	3	3	2	0	strandmaskrosor.....	4	1	1	0
honungsblomster.....	4	2	1	0	sumpgentiana.....	5	1	0	0
hårstarr.....	2*	1	0	0	svartfryle.....	5	2	1	0
höskallra -					svinrot.....	2	3	2	1
Rhinanthus vernalis.....	2*	2	0	0	toppjungfrulin.....	3	2	1	0
Rhinanthus serotinus....	4	2	0	0	tvåblad.....	2	3	2	1
jordtistel.....	5	2	1	0	vildlin.....	2*	1	0	0
jungfrulin.....	4	2	2	0	vårbrodd.....	4	3	2	1
kattfot.....	4	2	2	0	vårfingerört.....	4#	2	1	0
klasefibbla.....	2	4	2	1	ängsfryle.....	4	4	4	1
klockgentiana.....	4	1	1	0	ängsgentiana -				
klockpyrola.....	2	?	?	0	Gentianella amarella.....	2	1	0	0
knägräs.....	4	2	2	1	Gentianella linguata.....	1	1	0	0
knölsmörblomma.....	4	1	1	0	ängsklocka.....	3	x	2	?
korskovall.....	2	3	2	0	ängsskallra.....	2	2	0	0
krissla.....	3	3	3	1	ängsskära.....	2	2	2	1
liten blåblocka.....	4	3	2	1	ängsviol.....	5	1	0	0
lundkovall.....	3	3	4	3	ängsvädd.....	3	x	2	2
låsbräken.....	4	1	0	0	vanlig ögontröst.....	5	2	1	0
majviva.....	4*	2	1	0	ljung ögontröst.....	4	1	0	0
mandelblomma.....	5	2	1	0	späd ögontröst.....	1	1	0	0

51 REDVEGETATION (REDVEG)

511 RISHED (RISHED)

5116 Rished av Örttrik ljungr-typ (ÖRTLJUNG)

Öppen rished med relativt stort Örtinslag. Betsberoende. Sand, klippor.

D Calluna vulgaris (ljung)	D Hieracium pilosella (gräfibbla)
Agrostis capillaris (rödven)	Knautia arvensis (åkervädd)
Festuca rubra (rödsvingel)	Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Luzula campestris (knippfryle)	Thymus serpyllum (backtimjan)
Galium verum (gulmåra)	Viola canina (ängsviol)

Till-
lägg Rished av blåbär-lingon-typ (BLÅLING)

Torra, ofta svagbetade partier av björk/ekhagar, vanligtvis ytblockig moränmark. Blir vid igenväxning med gran frisk ristyp.

D Vaccinium myrtillus (blåbär)	Luzula pilosa (värfryle)
D Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Lathyrus linifolius (gökärt)
Calamagrostis arundinacea (piprör)	Melampyrum spp
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Viola riviniana (skogsviol)

512 FUKTIG RISHED (FURISHED)

5122 Fuktig rished av dors-blåttäl-typ (FÖRBLÄK)

Högvuxen rished på fuktig-våt mark vid kust (och vid oligotrofa sjöstränder).

Erica tetralix (klockljung)	Drosera intermedia (småslöshår)
D Myrica gale (pors)	Galium palustre (vattenmåra)
Salix repens (krypvide)	Gentiana pneumonanthe (klockgentiana)
Agrostis canina (brunven)	Potentilla erecta (blodrot)
Carex nigra (hundstarr)	Succisa pratensis (ängsvädd)
Carex panicea (hirsstarr)	Viola palustris (kärrviol)
D Molinia caerulea (blåttäl)	

513 GRASHED (GRASHED)

5131 Grashed av rödven-typ (RÖDVENK)

Hårt betad gräsmark på torr, osorterad jord. Står ljungheden nära.

Calluna vulgaris (fläckvis) (ljung)	Antennaria dioica (kattfot)
Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Campanula rotundifolia (liten blåkl)
D Agrostis capillaris (rödven)	D Galium saxatile (V Sv) (stennåra)
Carex pilulifera (pillerstarr)	Galium verum (gulmåra)
Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Hieracium pilosella (gräfibbla)
Festuca ovina (färsvingel)	Lathyrus linifolius (gökärt)
Luzula campestris (knippfryle)	Platanthera bifolia (nattviol)
Achillea millefolium (rölleka)	Stellaria graminea (grästrjännblomma)
	Veronica officinalis (ärenspris)

5131 A Färsvingel-var av rödven-grashed (RÖDVENK)

Som huvudtypen men med större Örtinslag.

Vaccinium vitis-idaea (lingon)	Achillea millefolium (rölleka)
Agrostis capillaris (rödven)	Fragaria vesca (smultron)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Stellaria graminea (grästrjännblomma)
Carex caryophylla (vårstarr)	Trifolium medium (skogsklöver)
D Deschampsia flexuosa (kruståtel)	Veronica chamaedrys (teveronika)
D Festuca ovina (färsvingel)	Veronica officinalis (ärenspris)

5132 Grashed av staga-typ (STAGGED)

Lågvuxen, småtugig, frisk-fuktig gräsmark. Ofta med fläckar av ljung och klockljung.

Carex panicea (hirsstarr)	Scirpus cespitosus (tuvsäv)
Danthonia decumbens (knägräs)	Achillea ptarmica (nysört)
Juncus squarrosus (borsttåg)	Galium saxatile (V Sv) (stennåra)
D Nardus stricta (starr)	Pedicularis sylvatica (granspire)
	Potentilla erecta (blodrot)

514 SANDGRASHED (SAGRASHED)

5141 Sandgrashed av borståtel-typ (BORTÅTEL)

Lågvuxen gräsmark med av tramp (betesdjur m m) stört växttäckte. Torr, saget sandjord. S-SV Sverige.

D Aira praecox (värtåtel)	D Rumex acetosella ssp (tenuifolius)
Carex arenaria (sandstarr)	(rödsyra)
D Corynephorus canescens (borståtel)	Scleranthus perennis (vitknavel)
Erophila verna (nagelört)	Spergula morisonii (vårspargel)
Filago minima (spenslig ullört)	Teesdalia nudicaulis (sandkrassing)
Helichrysum arenarium (hedblomster)	Thymus serpyllum (backtimjan)
Jasione montana (monke)	Trifolium arvense (harklöver)

52 ÄNGSVEGETATION (ÄNGSVEG)

521 TORRÄNG (TORRÄNG)

5211 Torräng av hållmarks-typ (HÅLLMÄNG)

Naken (urbergs-)håll, delvis med tunt jordlager i sprickor. Urbergets motsvar till 5151. Bildar ofta håll--"öar" i betesmark.

D Aira praecox (värtåtel)	Saxifraga granulata (mandelblomma)
Festuca ovina (färsvingel)	Scleranthus annuus (grönknavel)
Arabis thaliana (backtrav)	Scleranthus perennis (vitknavel)
Cerastium semidecandrum (vårarv)	D Sedum acre (gul fetknopp)
Hieracium pilosella (gräfibbla)	Sedum album (vit fetknopp)
Jasione montana (monke)	Sedum telephium (kärleksört)
Potentilla argentea (femfingerört)	Trifolium arvense (harklöver)
D Rumex acetosella ssp tenuifolius (rödsyra)	Veronica verna (vårveronika)
Lychnis viscaria (tjännblomster)	Viola tricolor (st/vörsviol)

5212 Torräng av färsvingel-typ (FÄRSVING)

Lågvuxen, Örttrik gräsmark, torr, på något djupare jord än föregående. Bildar ofta "tonsurer" omkring hållmarksöar - översyr ofta i följande samhäll:

Agrostis capillaris (rödven)	Lychnis viscaria (tjännblomster)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Paspinella saxifraga (bockrot)
D Festuca ovina (färsvingel)	Plantago lanceolata (svartkamper)
D Luzula campestris (knippfryle)	Polygala vulgaris (jungfrulin)
Achillea millefolium (rölleka)	Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Campanula rotundifolia (liten blåklöcka)	Ranunculus bulbosus (knölsörblomma)
Galium verum (gulmåra)	Saxifraga granulata (mandelblomma)
Hieracium pilosella (gräfibbla)	D Thymus serpyllum (backtimjan)
Lathyrus linifolius (gökärt)	Veronica chamaedrys (teveronika)

5213 Torräng av Örttrik ängshavre-typ (ÖRTTÖÄNG)

Relativt högvuxen och mycket artrik gräsmark på mer eller mindre kalkrikt underlag.

Cotoneaster integrissimus (oxbär)	Filipendula vulgaris (brudbröd)
D Arrhenatherum pratense (ängshavre)	Fragaria viridis (backsmultron)
D Arrhenatherum pubescens (luddhavre)	D Galium verum (gulmåra)
Briza media (darrygräs)	Helianthemum nummularium (solvanda)
Carex caryophylla (vårstarr)	Hypochaeris maculata (slätterfibbla)
D Festuca ovina (färsvingel)	D Plantago media (rödkäpar)
Phleum phleoides (flentimotej)	Potentilla argentea (femfingerört)
Allium oleraceum (backlök)	Potentilla tabernaemontani (småfinger)
Anthyllis vulneraria (getvåppling)	Pulsatilla vulgaris (backsippa)
Arabis hirsuta (lundtrav)	Ranunculus bulbosus (knölsörblomma)
Artemisia campestris (fältmalört)	Satureja cinerea (harsmynta)
Carlina vulgaris (spåttistel)	Scabiosa columbaria (fältvädd)
Centaurea jacea (rödklunt)	Seseli libanotis (säfferot)
Centaurea scabiosa (väddklunt)	Thymus serpyllum (backtimjan)
Cerastium semidecandrum (vårarv)	Trifolium montanum (backklöver)
Cirsium acaule (jordtistel)	

I brynsituationer och vid svagt bete (igenväxning) märks bl a

Agrimonia eupatoria (småborre)	Origanum vulgare (kungsmynta)
D Geranium sanguineum (blodnäva)	D Trifolium medium (skogsklöver)
Isula salicina (krisela)	Vicia sylvatica (skogsvicker)
Melampyrum nemorosum (lundkovall)	Vincetoxicum hirsutinaria (tulkört)

522 FRISKÄNG (FRISKÄNG)

5222 Friskäng av rödven-typ (RÖDÄNG)

Lågvuxen, frisk gräsmark, vanligtvis under glesst stående träd och buskar. Mycket vanlig, betesberoende vegetationstyp i hela landet.

D Agrostis capillaris (rödven)	Geum rivale (humleblomster)
Festuca ovina (färsvingel)	Lathyrus pratensis (gulviol)
Luzula campestris (knippfryle)	Potentilla erecta (blodrot)
Poa pratensis (ängsgräs)	Rumex acetosa (ängssyra)
D Achillea millefolium (rölleka)	Stellaria graminea (grästrjännblomma)
Achillea ptarmica (nysört)	Succisa pratensis (ängsvädd)
D Alchemilla spp (dagghäpor)	Taraxacum spp grp Vulgaris (ogräsmaskrosor)
Cerastium fontanum (hönsarv)	D Trifolium repens (vitklöver)
Galium boreale (vitmåra)	Vicia cracca (kråkvicker)
Galium verum (gulmåra)	

5223 Friskäng av skogsnäva-typ (SKOGÄNG)

Tämligen högvuxen, Örttrik gräsmark på friska jordar.

Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Knautia arvensis (åkervädd)
Briza media (darrygräs)	Listera ovata (tvåblad)
Deschampsia cespitosa (tuvtåtel)	Melampyrum nemorosum (0 Sv) (lundkov)
Festuca ovina (färsvingel)	Polygonum viviparum (örarot)
Luzula multiflora (ängsfryle)	Potentilla erecta (blodrot)
D Alchemilla spp (dagghäpor)	Prunella vulgaris (brundört)
Anemone nemorosa (vitsippa)	Ranunculus auricomus (sajsörblomma)
Cirsium helmioides (brudborste)	D Rhinanthus minor (ängsskallra)
Dactylorhiza spp (0 Sv) (nycklar)	Rubus arcticus (åkerbär)
Filipendula ulmaria (älggräs)	Rumex acetosa (ängssyra)
Galium boreale (vitmåra)	Solidago virgaurea (gullris)
D Geranium sylvaticum (skogsnäva)	Trollius europaeus (småbollar)
Geum rivale (humleblomster)	Veronica chamaedrys (teveronika)
Hepatica nobilis (0 Sv) (blåsippa)	Viola canina ssp montana (norrländsv)
Hypericum maculatum (tyrkantig johannesört)	Viola riviniana (0 Sv) (skogsviol)
Hypochaeris maculata (slätterfibbla)	

5225 Örtrik friskäng (Örtfräng)

Rel. lågvuxen, frisk, örtrik gräsmark, vanligtvis betad f.d. slåttermark, som ofta haft ett långvarigt förflutet som svinrotäng. Stor örtrikedom, där ingen art kan sägas vara dominerande. På välbetad mark spelar särskilt svinroten en i jämförelse med svinrotängen (5226 (Svifäng) se nedan) blygsam roll. Rel. vanlig i vissa bygder där markförhållanden mm inte medgett uppodling.

Scorzonera humilis (svinrot)	Primula veris (gullviva)
Agrostis capillaris (rödven)	Knautia orvensis (åkervådd)
Arrhenatherum pubescens (luddhavre)	Leucanthemum vulgare (prästkraze)
Anthoxanthum odoratum (vårbrodd)	Leontodon autumnale (höstfibbla)
Poa pratensis (ängsgröe)	Polygala vulgaris (jungfrulin)
Festuca rubra (rödsvingel)	Plantago media (rödkämpar)
Leontodon hispidus (sommerrfibbla)	Lotus corniculatus (käringtand)
Ajuga pyramidalis (blåsuga)	Plantago bifolia (nattviol)
Euphrasia stricta (vanlig ögontröst)	Hieracium auricula (revfibbla)
Lathyrus linifolius (gökört)	Lathyrus pratensis (gulviol)
Crepis praemorsa (klasefibbla)	Plantago media (rödkämpar)
Potentilla cranzii (vårfingerört)	Rhinanthus minor (ängsskallra)
Trifolium montanum (backklöver)	Vicia cracca (kråkvicker)
Trifolium pratense (rödklöver)	Hypochaeris maculata (slåtterfibbla)

5226 Svinrotäng (Svifäng)

Svinrotdominerad slåtteräng som har haft stor utbredning i äldre tider. Större mängdförekomster även av andra slåttergynnade arter än svinrot, men mindre mängd av betesgynnade arter i jämförelse med den örtrika friskängen. (Obs.: Denna vegetationstyp kan uppträda även på nötkreatursbetad mark med sent betespåsläpp.)

D Scorzonera humilis (svinrot)	Polygonum viviparum (ormrot)
Briza media (darrgräs)	Rhinanthus minor (ängsskallra)
Euphrasia stricta var. tenuis (späd ögontröst)	
Linum catharticum (vildlin)	

523 FUKTÄNG (FUKTÄNG)

5231 Fuktäng av tuvtätel-typ (TUVTÄNG)

Tuvig gräsmark som vid upphörande bete övergår i högrötsäng (5232). Mellan tuv- och snaggbetad mark.

Carex nigra (hundstarr)	Galium uliginosum (sumpnära)
D Deschampsia cespitosa (tuvtätel)	Leucanthemum vulgare (prästkraze)
Elymus repens (kvickrot)	Potentilla anserina (gåsört)
Festuca pratensis (ängssvingel)	D Ranunculus acris (smörblomma)
Festuca rubra (rödsvingel)	Ranunculus repens (revsmörblomma)
Phleum pratense (timotej)	D Rumex acetosa (ängssyra)
D Poa pratensis (ängsgröe)	Succisa pratensis (ängsvådd)
Poa trivialis (timotej)	Trifolium pratense (rödklöver)
Anthriscus sylvestris (hundloka)	Trifolium repens (vitklöver)
Achillea millefolium (röllika)	

Som en fuktig variant av huvudtypen kan följande artkonstellation uppträda:

Caltha palustris (kabbieka)	Myosotis taxa ssp. caespitosa
Cardamine pratensis (ängsbrässa)	(sumpförgätmigej)
	Scirpus sylvaticus (skogsnäv)

5232 Fuktäng av högröts-typ (HÖGRÖTSÄNG)

Högvuxen örtdominerad vegetation som kännetecknar svagbetad eller nyligen övergiven fodermark, vanlig i hela landet.

D Carex cespitosa (fläckvis i stora tuvor)	D Filipendula ulmaria (älggräs)
Carex disticha (plattstarr)	Galium uliginosum (sumpnära)
Carex nigra (hundstarr)	Geum rivale (humleblomster)
Deschampsia cespitosa (tuvtätel)	Lychnis flos-cuculi (gökblomster)
Phleum pratense (timotej)	Ranunculus acris (smörblomma)
Achillea ptarmica (nysört)	Thalictrum flavum (ängsruta)
Angelica sylvestris (sträta)	Urtica dioica (brännässla)
Caltha palustris (kabbieka)	Vicia cracca (kråkvicker)
Cirsium palustre (kärrtistel)	

5233 Fuktäng av gräs-lågstarr-typ (LÅGSTÄNG)

Relativt artrik, lågvuxen gräs-lågstarrdominerad vegetation. Variation från fattig till rika typer. Betesberoende.

D Carex nigra (hundstarr)	Equisetum arvense (åkerfräken)
D Carex panicea (hirstarr)	Geum rivale (humleblomster)
D Molinia caerulea (blåttäl)	Valeriana dioica (småvänderot)
D Hardus stricta (stagg)	Viola palustris (kärrviol)
Cirsium palustre (kärrtistel)	

5233a Artrik gräs-lågstarr-typ (LÅGSTÄNG)

Ansluter till gräs-lågstarrängen, högrötsängen och kalkfuktängen, men kan inte kallas kalkfuktäng i strikt bemärkelse pga frånvaro av bl. a. Primula farinosa, Linum catharticum och Sesleria caerulea. Kan inte heller kallas högrötsäng därför att de höga örterna pga god hövd hålls tillbaka och kan inte kallas (ortföttig) gräs-lågstarräng pga sin stora örtrikedom. Oftast gammal slåttermark, som upprätthåller sin örtstock under av nötkreatur välbetade förhållanden. Förekommer även i silvketbygder på fuktängar med något högre besmältighetsgrad och är där av stort intresse. Liten utbredning.

D Carex panicea (hirstarr)	Valeriana dioica (småvänderot)
Carex flacca (slankstarr)	Cirsium palustre (kärrtistel)
Briza media (darrgräs)	Serratula tinctoria (ängsskåre)
D Molinia caerulea (blåttäl)	Inula salicina (krissla)
Myosotis scorpioides (äkte förgätmigej)	Selinum carvifolium (kru)
Ophloglossum vulgatum (ormtunga)	

5235 Fuktäng av blåttäl-typ (BLÅTTÄNG)

Tämligen högvuxen vegetation på fuktig översvänningsmark. Vanligare i norra Sverige. Slätter.

Vaccinium uliginosum (odon)	Bartsia alpina (svarthö)
Carex acuta (vasstarr)	Galium boreale (vitnära)
Carex aquatilis (norrländsstarr)	Geranium sylvaticum (skogsnäva)
Deschampsia cespitosa (tuvtätel)	Lysimachia thyrsiflora (topplösa)
Festuca ovina (fårsvingel)	Pinguicula vulgaris (tätört)
Juncus filiformis (trädtåg)	Farnassia palustris (slätterblomma)
D Molinia caerulea (blåttäl)	Scutellaria galericulata (frossört)
Hardus stricta (stagg)	Trientalis europaea (skogstjärna)
Achillea millefolium (röllika)	Viola epipsila (mossviol)

5235 A Svällig var av blåttäl-fuktäng (BLÅTTÄNG)

I södra Sverige. Gränsen mot huvudtypen är oklar.

Juncus conglomeratus (knapptåg)	Pinguicula vulgaris (tätört)
Juncus effusus (veketåg)	Potentilla erecta (blodrot)
Molinia caerulea (blåttäl)	Succisa pratensis (ängsvådd)
Cirsium palustre (kärrtistel)	

5236 Fuktig av högstarr-typer (BOSTAANG)

Högvuxen, tät starr-gräs-vegetation vid sötvattenstränder. Bete eller slåtter.

D Agrostis canina (brunven)	Lathyrus palustris (kärrviol)
D Carex acuta (vasstarr)	Lysimachia vulgaris (videört)
Glyceria maxima (jättegräs)	Mentha arvensis (äkermynta)
Phalaris arundinacea	Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Caltha palustris (kabbieka)	Potentilla palustris (kräklöver)
Cardamine pratensis (ängsbrässa)	Ranunculus flammula (ältranunkel)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)	Ranunculus repens (revsnörblomma)
D Galium palustre (vattennära)	

5237 Fuktig av fräken-starr-typer (FRÄSTANG)

Högvuxen fräken-starr-vegetation på stränder i vattenlinjen. Slåtter.

Carex rostrata (fläckstarr)	Galium aparine (snärjåra)
Caltha palustris (kabbieka)	D Hippuris vulgaris (hästsvans)
D Equisetum fluviatile (sjöfräken)	Sparganium emersum (igelknopp)

4 HAVSSTRANDVEGETATION (HAWSDORD)

Den betespräglade delen av en havsstränd brukar normalt omfatta hela zoneringsen från högvattengränsens översta driftvallsystem till vattenstrandens endast vid extrema lågvatten blottade väntäcke. Endast säkert betespräglade vegetationstyper beskrivs nedan.

41 LANDSTRANDVEGETATION (LANDSTRA)

411 DRIFTVEGETATION (DRIFTVES)

412 ÖVRE LANDSTRANDENS VEGETATION (ÖVRELAND)

4121 Övre landstrands av saltålg-rödsvingel-typer (SALTSVIN)

Den övre landstrands dominerande växtsamhälle vid Sveriges kusten och brackvattenkuster; dock endast strödda förekomster vid Bottenhavet. Delvis betingad av betetryck.

D Agrostis stolonifera (kryppen)	D Leontodon autumnalis (höstfibbla)
D Carex glareosa (klapperstarr)	Lotus tenuis (smal häringtand)
D Carex nigra (hundstarr)	Odontites litoralis (strandrödtoppa)
D Carex paleacea (strandstarr)	D Plantago maritima (guldkäpar)
D Festuca rubra (rödsvingel)	D Trifolium fragiferum (svulttronklöver)
D Juncus gerardi (saltålg)	Trifolium repens (vitklöver)
Aster tripolium (strandaster)	Triglochin maritima (havssälting)
Centaurea littoralis (kustarun)	Vicia cracca (kräkvicker)
Glaux maritima (strandkrypa)	

4122 Övre landstrands av strandmalört-typer (STRAMALT)

Förekomster i södra och sydvästra Sveriges havssträndar på relativt sandigt underlag. Delvis upprätthålls av betetryck.

Agrostis stolonifera (kryppen)	Glaux maritima (strandkrypa)
D Festuca rubra (rödsvingel)	D Limonium vulgare (marriasp)
Juncus gerardi (saltålg)	Plantago maritima (guldkäpar)
D Artemisia maritima (strandmalört)	Triglochin maritima (havssälting)

413 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID SALTVATTEN (SALTVED)

4131 Nedre landstrands av revigt saltgräs-typer (RESAGRAT)

Förekommer i västra Sveriges havssträndar, där de bildar topografisk motsvarighet till Östersjö-området agnäs-kryppen-typer (4141). Förekommer även i skogvegetation (415) i södra Östersjöområdet.

Agrostis stolonifera (kryppen)	Plantago maritima (guldkäpar)
D Puccinellia maritima	Salicornia dolichostachya ssp
(revigt saltgräs)	strictissima (styg glasört)
Aster tripolium (strandaster)	Spergularia media (saltarv)
Halimione pedunculata (saltmålla)	Triglochin maritima (havssälting)
Limonium vulgare (marriasp)	

414 NEDRE LANDSTRANDENS VEGETATION VID BRACKVATTEN (BRACKVED)

4141 Nedre landstrands av agnäs-kryppen-typer (SÄVETAT)

Förekommer i Östersjö-området samt i brackvatteninfluenserade havssträndar på Västkusten. Delvis upprätthålls av betetryck.

D Agrostis stolonifera (kryppen)	Aster tripolium (strandaster)
D Eleocharis uniglumis (agnäs)	Glaux maritima (strandkrypa)
Festuca rubra (rödsvingel)	Plantago maritima (guldkäpar)
D Juncus gerardi (saltålg)	Potentilla erecta (blodrot)
Phragmites australis (bladvass)	Triglochin maritima (havssälting)
Scirpus tabernaemontani (blåsäv)	

415 SKOGVEGETATION (SKOVEG)

Svackor med saltanrikning framför allt i nedre landstranden. Starkt betesberoende, främst tramp.

416 STRANDBERGSVEGETATION (STRABERG)

Strandklippor, som oöns av strandängsvegetation, är aktuella i vårt sammanhang, men tveksamt om graden av betesberoende.

42 VATTENSTRANDVEGETATION (VATTSTRA)

421 HELOFTVEGETATION I HAV (HELFTRAV)

4211 Havshelofte av bladvass-säv-typer (BLAVASSÄV)

Högvuxet graminiddominerat växtsamhälle på vattenstranden, speciellt inom brackvattenområdet. Övergår vid hårt betetryck och vasstakt i dvärgsäv-typer av havskortskottsvegetationen (4221).

Agrostis stolonifera (kryppen)	Hippuris vulgaris (hästsvans)
Eleocharis palustris (knappsäv)	Galium palustre (vattennära)
D Phragmites australis (bladvass)	Lysimachia thyrsiflora (topplösa)
D Scirpus maritimus (havssäv)	Mentha aquatica (vattensmynta)
D Scirpus tabernaemontani (blåsäv)	Myosotis scorpioides (äkta förgätmigej)
Apium graveolens (selleri)	Oenanthe lachenalii (smalstakra)
Aster tripolium (strandaster)	Sonchus palustris (strandvolke)
Equisetum fluviatile (sjöfräken)	Triglochin maritima (havssälting)
	Typha angustifolia (smalkaveldun)

422 KORTSKOTTVEGETATION I HAV (KORTSHAV)

4221 Havskortskotts av dvärgsäv-typer (DVÄRGSAV)

Lågvuxen, s k nanofytvegetation med inslag av långskottsväxter på störd, bl a betesträdd vattenstrand vid södra och mellersta Sveriges kuster. Ersätts i Bottenhavet och Bottenviken av typ (4222).

D Eleocharis parvula (dvärgsäv)	Suppia maritima (härnating)
Puccinellia distans (grått saltgräs)	Spergularia marina (saltarv)
Potamogeton filiformis (trådnate)	Triglochin maritima (havssälting)
Potamogeton pectinatus (borstnate)	Zannichellia palustris (hårsäv)

3 NYAVEGETATION (NYAVORD)

36 ÖPPET KÄRR (ÖPPETKÄRR)

Flertalet av de kärr, som tidigare utnyttjades för slåtterbruk, var rikkärr av olika slag. Dessa var naturligt öppna eller hölls öppna, förutom slåtter, avverkning och röjning fria från träd och buskar. Med idag använd terminologi torde dessa f d slåtterkärr återfinnas bland följande huvudtyper.

361 ÖPPET FASTMATTKÄRR (ÖFASTKÄRR)

Dominerar av graminider, som bildar tuviga mattor.

362 ÖPPET NJUKMATTKÄRR (ÖNJKÄRR)

Dominerar av bottenstikt och har ett relativt gles fältsikt. Ofta utformade som gungflyvegetation.

364 ÖPPET SOMPKÄRR (ÖPPESOMP)

Dominerar av högvuxen, ofta tuvad graminidvegetation med relativt rikt inslag av örter. Bottenstikt är svagt utbildad.

366 KÄLLKÄRR (KÄLLKÄRR)

Normalt slutande med rörligt ytvatten. - I södra och mellersta Sveriges kalkområden ingår rikkärr av källtyp idag ofta i betesmark.

6 SJÖVEGETATION (SJÖVORD)

64 KORTSKOTTVEGETATION I SJÖ (KORTSJÖ)

641 KORTSKOTTVEGETATION I NÄRINGSFATTIG SJÖ (NÄRSJÖ)

Lågvuxen, s k nanofytvegetation med inslag av långskottsväxter på störd, bl a betesträdd vattenstrand vid sjöar och rinnande vatten (t ex Dalälven). Benämner ofta ävjebroddvegetation efter en av typarterna Limosella aquatica (ävjebrodd). Andra ofta fläckvis dominerande arter är Eleocharis acicularis (nålsäv), Ranunculus reptans (strandranunkel) och Subularia aquatica (sylört).

5. SKÖTSELRÅD

5.1 Skötsel av betesmark

* Anpassa betet till markens produktion!

Betesmarkernas avkastningsförmåga varierar ganska mycket. Lämplig beläggning måste därför bedömas från fall till fall. Nedanstående tabell anger en rekommenderad beläggning på olika markslag under en betes-säsong på 130-140 betesdagar.

Markslag	Antal djur per hektar						
	Ungnöt (första betes- året)	Ungnöt (andra betes- året)	Sinkor, (ca 600 kg)	Dikor, (ca 600 kg inkl. kalv)	Tackor, (ca 65 kg inkl. 1,6 lamm)	Häst, (medel- stor ridhäst)	Häst, (medel- stor ponny)
Naturbetes- mark	torr	1,0	0,6	0,6	0,3	1,8	0,5
	frisk	2,0	1,5	1,5	0,6	3,3	0,5
	fuktig	2,2	1,6	1,6	0,7	-	0,5
	våt	2,0	1,4	1,4	0,6	-	-
Havsstrandäng		1,6	1,1	1,1	0,5	2,5	0,8

* Fållindela stora hägn!

I en stor betesfålla kan det vara svårt att anpassa beläggningen till betestillgången. Genom att dela in betesmarken i fållor kan man dessutom höja betesutnyttjandet. Man undviker därmed att få svagt betade partier p g a betesdjurens selektiva bete.

* Håll betesmarken ljusöppen!

Det är viktigt att hålla betesmarken tillräckligt öppen. Träd och buskar ger ofta större skugga än man tror. Om det är för skuggigt försämras gräsmarkernas produktion och även dess naturvärde. Gå gärna ut i betesmarken en solig dag och notera de partier som är mest skuggiga. Orsaken till att många betesmarker är för skuggiga är ofta att hävden varit för svag under en viss period. Man kan därför ha god ledning av trädens ålder när man skall gallra ur skuggiga betesmarker. De gamla träden sparas medan de yngre plockas bort.

En bra betesmark ska ha en sammanhängande grässvål och ett stort antal hävdindikerande växter (se bilaga 3).

* Sambete är alltid positivt!

För att förbättra avbetningen kan man låta olika djurslag beta ihop. Nötkreatur och hästar eller nötkreatur och får är lämpliga kombinationer.

* Se upp med för hårt fårbeta!

Fåren betar mycket nära marken och kan därför utarma betesmarkens flora. Ett upprepat och hårt fårbeta gynnar främst gräsarter, medan betesmarkens örter minskar kraftigt. Vill man bibehålla markens flora skall man ha ett sent betespåsläpp, någon gång i slutet av juni. När fåren betat av marken bör man flytta dem till annat bete.

* Gödsla inte naturlig betesmark!

Gödsling förändrar drastiskt gräsmarkernas vegetation. Flertalet lågvuxna växter slås ut, medan högvuxna örter och gräs gynnas. Betesproduktion ökar vid gödsling, men även arter som betesdjuren skyr gynnas. Hundloka, åkertistel, brännässla, smörblomma och skräppor är exempel på sådana växter. En gödsling kan således även innebära en försämring av betets kvalitet.

* Använd växterna som måttstock!

En del växter i betesmarken är mycket bra indikatorer på bl a för hög beskuggning, gödslingspåverkan, markens surhetsgrad och tidigare markanvändning. I denna skrift (bilaga 3) finns en lista över de växterna. Använd en eller flera av dessa växtarters förekomst och/eller frekvens för att ex bedöma

- hur skuggig är betesmarken idag
 - effekten av utförda gallringar och röjningar
 - om betesmarken tidigare varit gödslad.
 - om marken tidigare använts för slätter.
- Ju fler antal individer och arter, desto bättre betesmark.

5.2 Skötsel av slättermark

* Följ den lokala traditionen!

Ta reda på så mycket som möjligt om hur man skötte ängarna förr i tiden. Försök att sköta ängen så snarlikt den lokala traditionen som möjligt.

* Håll ängen ljusöppen!

Liksom den naturliga betesmarken gäller det att hålla ängen tillräckligt öppen. För mycket skugga gör att grässvålen luckras upp och att de typiska ängsväxterna försvinner. Röj, gallra och underkvista så att den större delen av slättermarken får fullt ljus under huvuddelen av dagen.

* Föryngra äldre hasselbuskar!

För att inte få ett för tätt buskskikt bör gamla och vidlyftiga hasselbuskar föryngras. Det görs bäst genom att hela busken sågas av nära marken.

* Hamla tidigare hamlade träd!

Genom att återuppta hamlingen förbättras ljusförhållandena i ängen ytterligare. Kapa stammarna 20 - 40 cm ovanför tidigare kapningsställe. Var försiktig vid återupptagen hamling av lind. Kapa därför lindens stammar 50 - 100 cm ovanför tidigare kapningsställe.

Hamling av de nya skotten bör ske med 4 - 5 års mellanrum.

* Faga lövrika ängar!

Fagning (markstädning) är en nödvändig del av skötseln i lövrika ängar. Om fagningen eftersätts kan en kvävande lövförna hindra att grässvålen tätar. Även kvistar måste avlägsnas. Det är speciellt viktigt att faga ängar med mycket ek, då den har svårnedbrytbara löv.

* Slå inte ängen för tidigt!

I Syd- och Mellansverige har slåttern bara undantagsvis påbörjats före den 8 juli. Mitten av juli är ofta en lämplig tidpunkt, om kunskapen om den lokala traditionen saknas.

* Använd skärande eller klippande slätterredskap!

Den manuelle motordrivna slätterbalken lämpar sig bäst för små - medelstora ängar. Maskintyper med dubbelkam har bäst egenskaper.

Traktorburna slätterbalkar lämpar sig bäst för större, relativt hinderfria ängar med värdefull flora.

* Ta bort höet!

Höet får inte bli liggande mer än högst två - tre dagar utan att vändas eller samlas in. Kvarlämnat hö kväver den levande stubben och kan slå ut konkurrenssvaga växtarter i ängen. Använd självlastarvagn vid hop-samling av höet.

* Efterbeta ängen med nöt!

Välj helst tvååriga eller äldre nötkreatur för efterbetet. Lämpligt betes tryck varierar från 15 - 40 djurdagar per hektar.

Meddelande från länsstyrelsen fr o m 1990

- 1990:1 Vem gör vad? En vägledning.
- 1990:2 Energiförbrukning inom industrin i Kalmar län år 1987.
- 1990:3 Inventering av Glacialrelikta kräftdjur i Kalmar län 1986.
- 1990:4 Projektverksamhet inom länsplaneringen 1989/90.
- 1990:5 Ängs- och hagmarksinventering, Västerviks kommun.

